

“หลักสิทธิมนุษยชน คือการสร้างความยุติธรรมในสังคมไทย”

นายแพทย์นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 อาคาร B
120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
โทรศัพท์ 0-2141-3800, 0-2141-3900 โทรสาร 0-2143-9546, 0-2143-9575

เมื่อถูกละเมิดสิทธิ ถูกเลือกปฏิบัติ ไม่ได้รับความเป็นธรรม แจ้ง กสม. 1377

www.nhrc.or.th

การรวบรวมและวิเคราะห์เปรียบเทียบ รายงานตรวจสอบ การละเมิดสิทธิมนุษยชน

การรวบรวมและวิเคราะห์เปรียบเทียบ รายงานตรวจสอบ การละเมิดสิทธิมนุษยชน

ของคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม
ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(พ.ศ.๒๕๔๕ - ๒๕๕๐)

(รายงานหลัก)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การรวบรวมและวิเคราะห์เปรียบเทียบ

รายงานตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

ของคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม

ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(พ.ศ.๒๕๔๕ - ๒๕๕๐)

(รายงานหลัก)

นำเสนอต่อ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

โดย

ศศิน เฉลิมลาภ

ส.รัตมณี พลกล้า

เพ็ญพรรณ อินทปันตี

การรวบรวมและวิเคราะห์เปรียบเทียบรายงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิใน
ทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (พ.ศ.2544 – 2550)

ISBN 978 – 616 – 7213 – 04 - 0

จำนวนพิมพ์ 1,500 เล่ม

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 อาคาร B

120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง

เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

โทรศัพท์ 0 – 2141 – 3800 , 02 – 141 – 3900

โทรสาร 0 – 2143 – 9575 , 0 – 2 143 – 9578

เมื่อถูกละเมิดสิทธิ ถูกเลือกปฏิบัติไม่ได้รับความเป็นธรรม

แจ้ง กสม. 1377 www.nhrc.or.th

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มติชน สาขาปากเกร็ด

โทร 0 – 2584 – 2133

คำนำ

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม เป็นคณะอนุกรรมการที่มีที่มาจากการรวบรวมการทำงานตรวจสอบกรณีการละเมิดสิทธิด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิชุมชนจากคณะอนุกรรมการคณะต่างๆที่ได้แต่งตั้งโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คือ คณะอนุกรรมการเพื่อการศึกษาและตรวจสอบกรณีปัญหาเหมืองแร่ (2545) ต่อมาเปลี่ยนเป็นคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ (2548) และควบรวมกับคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2549) เป็นคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง และแร่ ซึ่งต่อมาควบรวมกับคณะอนุกรรมการด้านพลังงานและอุตสาหกรรม จึงแต่งตั้งใหม่เป็นคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากร น้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม (2550) จนกระทั่งสิ้นสุดการทำงานในเดือนเมษายน 2551

ผู้ศึกษาได้มีโอกาสร่วมเป็นหนึ่งในคณะอนุกรรมการทั้งหมดตั้งที่กล่าวมาแต่เบื้องต้นโดยตลอด ทำให้ทราบความเป็นมาและลำดับแนวคิดในกระบวนการตรวจสอบ การเสนอความเห็น และ มาตรการในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนแนวทางการจัดทำรายงานการตรวจสอบในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งพบว่าข้อมูลและองค์ความรู้ที่สำคัญเป็นจำนวนมากสมควรที่จะได้มีการประมวลผลการดำเนินงานและจัดระบบข้อมูลเก็บไว้เพื่อเผยแพร่ให้สาธารณชนได้เรียนรู้และปรับใช้เป็นแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิชุมชนในเรื่องฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่อไป

ประสบการณ์สำคัญของการตรวจสอบกรณีปัญหา คือ การศึกษาปัญหาในการใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต่างๆในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนมิให้ได้รับความเดือดร้อนจากการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรทั้งจากโครงการภาครัฐและเอกชน รวมถึงกรอบคิดการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญทั้งฉบับปี พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ในภาพรวมแล้วพบว่า การแก้ไขปัญหาทุกกรณีจำเป็นต้องผสมผสานกลไกการคุ้มครองสิทธิของกฎหมายหลายฉบับ ทั้งจากหน่วยงานที่มีหน้าที่อนุญาตและตรวจสอบกิจการโดยตรง และทั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอ้างสิทธิตามรัฐธรรมนูญประกอบ

แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบประการสำคัญได้แก่กลไกการแก้ไขปัญหาตามข้อเสนอในรายงานจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่มีผลบังคับทางกฎหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นหากยังไม่มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ชุมชนย่อมจำเป็นที่จะต้องพึ่งพากระบวนการยุติธรรมในการฟ้องร้องให้เกิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และแน่นอนว่าชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินการดังกล่าว ดังนั้นกรณีความเดือดร้อนเป็นจำนวนมากจึงมิได้รับการแก้ไขตามมาตรการที่ได้เสนอในรายงาน

คณะผู้ศึกษาหวังว่า องค์ความรู้และแนวคิดการคุ้มครองสิทธิตามรายงานในรอบปีที่ผ่านมาฉบับนี้ จะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาการคุ้มครองการละเมิดสิทธิ และนำไปสู่กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการปกป้องสิทธิของตนเอง ตลอดจนนำไปสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเชิงนโยบายของชาติในการคุ้มครองสวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของชุมชนจากปัญหาการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่อไป

สุดท้ายขอขอบคุณคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดแรกที่เปิดโอกาสให้ได้เข้าร่วมทำงานที่มีคุณค่าตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมุ่งมั่นของคุณวสันต์ พานิช และคุณสุนี ไชยรส ที่เป็นตัวอย่างที่ดียิ่งในการทำงานด้านสิทธิของประเทศไทย คณะอนุกรรมการที่ได้ร่วมงาน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายเลขานุการที่ได้ร่วมเดินทางและทำงานกันอย่างเข้มข้นทุก ๆ ท่าน

คณะผู้ศึกษา

คำนิยม

หนังสือ “การรวบรวมและวิเคราะห์เปรียบเทียบรายงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน” ของคณะกรรมการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา นายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (พ.ศ. 2544 – 2550) ซึ่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 2 ท่าน ในยุคนั้น คือ คุณวสันต์ พานิช และ คุณสุนี ไชยรส เป็นผู้รับผิดชอบการตรวจสอบ คณะผู้ศึกษาวิจัยอันประกอบด้วย อาจารย์ ศศิน เฉลิมลาภ คุณสรต์นมนิ พลกล้า และคุณเพ็ญพรรณ อินทปันติ เห็นตรงกันว่าผลการตรวจสอบในกรณีร้องเรียนต่างๆรวมทั้งสิ้น 247 กรณีมีคุณค่าสะท้อนปัญหาและการทำงานสิทธิมนุษยชนของสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม ท่านก็ได้ลงพื้นที่เผชิญกับความเป็จริงของปัญหาการละเมิดและการทำงานต่อผู้เรื่องสิทธิต่างๆอย่างใกล้ชิด การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีความหมายที่จะนำไปสู่องค์ความรู้ใหม่เพื่อการทำงานสร้างสิทธิที่เป็นจริง เกิดกระบวนการทำงานเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากความอดสาหะวิริยะของคณะผู้ศึกษาทั้ง 3 ท่านอันควรแก่ขยายต่อยอดให้เกิดประโยชน์ในกระบวนการทำงานสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ ได้แก่

ประการแรก การใช้องค์ความรู้ทางหลักสิทธิมนุษยชนตามกติกาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและทางการเมือง , สิทธิเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้งฉบับปี พ.ศ. 2540 และ ฉบับ พ.ศ. 2550 ร่วมกับ พ.ร.บ. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 และ กฎหมายใดๆที่เกี่ยวข้องด้วยล้วนแล้วแต่ให้อำนาจกับหน่วยงานของรัฐในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในกรณีร้องเรียนต่างๆทั้งสิ้น ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนส่วนใหญ่จึงอยู่ที่ การบังคับใช้กฎหมาย เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้น ในบางกรณีกฎหมายบางฉบับยังอาจขาดมิติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ก็จำเป็นต้องมีข้อเสนอในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายโดยหน่วยงานนั้นๆ

ประการต่อมา การทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิที่เป็นจริงให้เกิดขึ้น เพื่อให้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ในมาตรา 27 บรรลุผลที่เป็นจริงในประเด็นสิทธิ และเสรีภาพตามที่ได้รับการไว้วางใจได้รับความคุ้มครองและผูกพันกับทุกองค์กรและหน่วยงานของรัฐ เพราะหลักการที่สำคัญของสิทธิมนุษยชนก็คือ สิทธิของประชาชนต้องเป็นหน้าที่ของบุคคลและองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องยอมรับ และมีมาตรการในการคุ้มครอง ส่งเสริม สิทธิของประชาชนจึงจะเกิดขึ้น และต้องเน้นในเชิงป้องกัน มาตรการการชดเชยเยียวยา

ประการสุดท้าย กระบวนการทำงานสิทธิมนุษยชน ในพื้นที่สำคัญคือกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ภาคประชาชนต่างเข้มา่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง และร่วมตรวจสอบ ภายใต้สำนึกพลเมืองที่เป็นอิสระพึ่งพาตัวเองได้ และทำงานให้เกิดประชาธิปไตยทางตรงอย่างต่อเนื่องจนบรรลุเป้าหมายในที่สุด สิทธิที่เป็นประโยชน์ในทางนโยบายระบบโครงสร้างจึงจะเกิดขึ้นมิฉะนั้นก็เป็นแค่การทำงานฉาบฉวยไม่เกิดมรรคผลอย่างแท้จริง

ดังนั้นองค์ความรู้ในกระบวนการทำงานดังกล่าวข้างต้น ซึ่งมีคุณค่าและความหมายต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ต้องยึดหลักสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคประชาธิปไตยที่ถือผลประโยชน์ของประชาชนเป็นใหญ่จึงจะเป็นจริงในสังคมไทย

นายแพทย์นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การรวบรวมและวิเคราะห์เปรียบเทียบรายงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ใน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (พ.ศ. 2544 -2550)

1. กรณีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม

นับแต่ปี 2544 จนถึงเมษายน 2551 คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการพิจารณาการละเมิดสิทธิและได้มีความเห็นและมติกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาในกรณีต่างๆ รวมทั้งสิ้น 247¹ กรณี โดยสามารถจำแนกออกตามฐานทรัพยากรเป็น กรณีน้ำ 65 กรณี กรณีชายฝั่งทะเล 64 กรณีแร่ (และทรัพยากรธรณีอื่นๆ) 62 กรณี และ กรณีพลังงาน อุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อม 56 กรณี

โดยการตรวจสอบกรณีร้องเรียนดังกล่าวของคณะอนุกรรมการถือได้ว่า เป็นการดำเนินการตรวจสอบเชิงรุกในสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับฐานทรัพยากรอย่างเป็นทางการ เป็นครั้งแรกของประเทศไทย เนื่องจากเป็นวาระแรกของการมีองค์กรอิสระ ดังเช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งในการตรวจสอบกรณีร้องเรียนต่างๆ คณะอนุกรรมการได้มีการจัดทำรายงานในแต่ละกรณีเพื่อมีความเห็นและเสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกรณีต่างๆ ไว้ในรายงาน รายงานดังกล่าวเป็นเสมือนการบันทึกกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และยังมีแนวทางการแก้ไขปัญหาเสนอไว้อีกด้วย

2. พื้นที่จังหวัดและกลุ่มปัญหาในแต่ละประเด็นฐานทรัพยากร

จากการสำรวจพื้นที่ที่มีกรณีร้องเรียนทั้งหมด พบว่าจังหวัดภูเก็ตเป็นพื้นที่ที่มีการร้องเรียนนับเป็นรายกรณีมากที่สุดคือ 21 กรณี แยกเป็นประเด็นเกี่ยวกับชายฝั่งทะเล 18 กรณี และประเด็นอื่นๆเพียง 3 กรณี ส่วนใหญ่แล้วเป็นการร้องเรียนในเรื่องการพัฒนาโครงการที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรชายฝั่งทะเล และข้อพิพาทในเรื่องที่ดินชายฝั่งทะเลที่เกี่ยวข้องเนื่องหลังจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ เช่นเดียวกับจังหวัดพังงาที่มีเรื่องร้องเรียนในอันดับรองลงมา คือ 18 กรณี โดยมีสัดส่วนการร้องเรียนตามฐานทรัพยากรคล้ายคลึงกัน

พื้นที่จังหวัดสงขลา เชียงใหม่ นครศรีธรรมราช ประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดที่มีกรณีร้องเรียนมากกว่า 10 กรณี โดยมีประเด็นแยกตามฐานทรัพยากรกระจายออกไป โดยในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มีข้อสังเกตว่ามีกรณีร้องเรียนเรื่องน้ำมากถึง 8 กรณีจาก 12 กรณี และพื้นที่จังหวัดลำปาง ขอนแก่น และพิษณุโลก มีกรณีร้องเรียนจังหวัดละ 5 กรณี โดยมีประเด็นแยกตามฐานทรัพยากรกระจายออกไป

เมื่อพิจารณาตามพื้นที่เป็นรายจังหวัดแล้วพบว่าส่วนใหญ่จะมีกรณีร้องเรียนจังหวัดละ 1-3 กรณี ซึ่งมีกรณีร้องเรียน 3 กรณีรวม 13 จังหวัด กรณีร้องเรียน 2 กรณี 11 จังหวัด และ ร้องเรียนเพียง 1 กรณี ถึง 19 จังหวัด

สรุปพื้นที่รายจังหวัดที่มีกรณีร้องเรียนในประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม กระจายอยู่ในพื้นที่ 60 จังหวัด

¹ ตามข้อเสนอของการศึกษาในครั้งนี้มีรายงานการตรวจสอบ 244 กรณี แต่จากการรวบรวมรายงานแล้วพบว่ามียังมีรายงานจริง 247 กรณี

คณะผู้ศึกษาได้แบ่งกลุ่มกรณีออกตามลักษณะของปัญหาและประเภทของโครงการ ได้ดังนี้

- ประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ แบ่งกลุ่มลักษณะปัญหาออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กรณีเกี่ยวกับเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ ฝ่ายขนาดใหญ่ 2) กรณีเกี่ยวกับคลองส่งน้ำ 3) กรณีเกี่ยวกับการเปลี่ยนสภาพแหล่งน้ำ และสร้างสิ่งกีดขวางหรือล่งน้ำแหล่งน้ำ และ 4) กรณีความขัดแย้งในการจัดการน้ำ
- ประเด็นฐานทรัพยากรชายฝั่งทะเล แบ่งกลุ่มลักษณะปัญหาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กรณีเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือและโครงสร้างวิศวกรรมชายฝั่ง 2) กรณีเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ดินชายฝั่งทะเล และ 3) กรณีความขัดแย้งเกี่ยวกับนโยบายและกิจกรรมทางทะเลต่างๆ รวมถึงความช่วยเหลือภายหลังกรณีพิพาทยีสีนามิ
- ประเด็นฐานทรัพยากรแร่ จะครอบคลุมถึงฐานทรัพยากรธรณีอื่นๆไว้ด้วย โดยแบ่งกลุ่มลักษณะปัญหาออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) กรณีปัญหาจากกิจกรรมเหมืองหินและโรงโม่หิน 2) กรณีปัญหาจากเหมืองแร่ โรงแต่งแร่ และการขนส่งแร่ 3) กรณีปัญหาจากการสูบน้ำและต็มน้ำเกลือ 4) กรณีปัญหาจากการขุดดินและดูดทราย และ 5) กรณีปัญหาเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ดินบริเวณเหมืองแร่เก่า
- ประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม แบ่งกลุ่มลักษณะปัญหาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กรณีปัญหาจากโครงการพัฒนาพลังงานและประเด็นที่เกี่ยวข้อง 2) กรณีปัญหาจากมลพิษโรงงานอุตสาหกรรม และ 3) กรณีปัญหาความขัดแย้งในการจัดการสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ รวมถึงความขัดแย้งเชิงนโยบายและแผนงานการพัฒนาที่อาจยังไม่เกิดขึ้น

3. หลักเกณฑ์และบทบัญญัติในการตรวจสอบเพื่อคุ้มครองสิทธิ

หลักเกณฑ์สำคัญที่ได้มีการนำมาใช้ ดังนี้

- รัฐธรรมนูญ โดยระหว่างวาระของคณะอนุกรรมการฯได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2 ฉบับ จึงมีการนำมาใช้ตามช่วงเวลาในการตรวจสอบ ทั้งนี้มีการนำมาปรับใช้เพียงบางมาตรา ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ว่าด้วยหมวดบททั่วไป หมวดสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หมวดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ หมวดรัฐสภา ส่วนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 หมวดสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ส่วนสิทธิชุมชน ส่วนแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- กติการะหว่างประเทศ คณะอนุกรรมการฯหยิบยกมาใช้เพียง 2 ฉบับ และบางข้อที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ว่าด้วยสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง การตีความในเรื่องสิทธิปวงชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ว่าด้วยสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง สิทธิในการได้รับมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการครองชีพ สิทธิและเสรีภาพในการใช้และได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ
- กฎหมายทั่วไป คณะอนุกรรมการฯได้นำกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ระเบียบ ตลอดจนมติคณะรัฐมนตรี มาใช้ประกอบ โดยจะเป็นการหยิบยกมาใช้เพียงบางมาตรา แต่กฎหมายที่ใช้เกือบทุกกรณี คือ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2530 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ส่วนกฎหมายอื่นก็เป็นการใช้ตามรายกรณี เช่น พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ.2543 เป็นต้น

- **ข้อกำหนดหรือเงื่อนไข** ในการพิจารณาคณะอนุกรรมการฯ ได้พิจารณาข้อมูลจากข้อกำหนดและหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดแนบท้าย ใบอนุญาต สัญญา ข้อตกลง ตลอดจนทั้งมาตรการลดผลกระทบที่กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

4. ผลการคุ้มครองสิทธิ

แต่หากประมวลจากการตอบรับ พบว่าสำหรับมาตรการที่กำหนดให้ยกเลิกโครงการ ยุติโครงการ และให้กำหนดค่าชดเชย ไม่มีการสนองตอบ แต่มีบางกรณีที่มีการตอบกลับในลักษณะของการชะลอโครงการออกไป สำหรับมาตรการที่กำหนดให้แก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อน โดยส่วนใหญ่จะได้รับการสนองตอบด้วยการตอบกลับว่า ได้มีการส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบและบรรเทาปัญหา แต่ทั้งนี้มีการแก้ไขปัญหหรือบรรเทาความเดือดร้อนไปจริงหรือไม่เพียงใด ไม่มีการตรวจสอบ มีเพียงส่วนน้อยที่ทราบจากผู้ร้องเรียนว่าได้มีการดำเนินการตามมาตรการที่กำหนด แต่ถึงแม้ว่า ยังไม่อาจตรวจสอบได้ถึงการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดก็ตาม แต่เมื่อตรวจสอบกับผู้ร้องจะพบว่า ได้มีการนำเอารายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปใช้ประกอบในการดำเนินคดีโดยผู้ร้องเรียน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการพิจารณาคดี แต่ไม่มีกระบวนการติดตามว่า รายงานดังกล่าวมีผลต่อการพิจารณาคดีหรือไม่เพียงไร

จากการติดตามสามารถประเมินผลในภาพรวมได้ว่าการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถสั่งการให้ผู้ประกอบการได้แก้ไขปัญหและบรรเทาความเดือดร้อนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่โครงการหรือกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งผลกระทบในระดับบุคคลและชุมชนขนาดเล็ก ส่วนในกรณีที่เป็โครงการขนาดใหญ่มักมีผลในการให้ชะลอโครงการออกไป โดยประเมินผลออกได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่

- **สามารถคุ้มครองสิทธิได้อย่างเต็มที่** ด้วยการมีส่วนให้โครงการที่เป็นกรณียุติลง หรือมีการแก้ไขปัญหจนเป็นที่พอใจแก่ผู้ร้องเรียน เช่น กรณีเหมืองแร่ตะกั่วคลิตี้-เค็มโก้ จังหวัดกาญจนบุรี กรณีระเบิดย่อยหินในเขาผาแดง-รังกาย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก กรณีเหมืองแร่แคลไซต์ เขาบุงกะเซอร์ จังหวัดอุทัยธานี กรณีเหมืองหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ เขาถ้ำเอราวัณ จังหวัดลพบุรี กรณีนโยบายการแบ่งเขตประมงจังหวัดและโครงการธนาคารอาหารทะเล(ซีฟู้ดแบงค์) กรณีระเบิดหินของบริษัท ทีพีโอ โพลีน จำกัด จังหวัดสระบุรี กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองลาไม จังหวัดนครศรีธรรมราช กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะยา จังหวัดยะลา กรณีโครงการก่อสร้างฝายร่องน้ำทุ่งวารี จังหวัดร้อยเอ็ด กรณีสร้างฝายกั้นน้ำปิดคลองสว่าง จังหวัดปทุมธานี กรณีปิดกั้นทางสัญจรสาธารณะโดยโรงแรมอัยปุระ เกาะช้าง จังหวัดตราด กรณีโครงการสร้างเขื่อนริมน้ำน่าน จังหวัดพิษณุโลก กรณีก่อสร้างท่าเทียบเรือขนทรายพื้นที่ป่าโมก จังหวัดอ่างทอง กรณีคุ้มครองซากหอยขมดึกดำบรรพ์เหมืองแม่เมาะ จังหวัดลำปาง กรณีเหมืองหินเขาชะอางกลางทุ่ง จังหวัดระยอง

- **สามารถคุ้มครองสิทธิได้ในขณะตรวจสอบ** โดยมีผลให้เกิดการชะลอโครงการ และหรือไม่การอนุญาตให้ก่อสร้างโครงการ นับแต่มีกระบวนการตรวจสอบจนถึงปัจจุบัน แต่ก็มีแนวโน้มว่า โครงการนั้นยังรอที่จะการดำเนินการอีกต่อไป เช่น กรณีเหมืองแร่ทรายแก้ว จังหวัดตราด กรณีการรื้อ 3 ฝาย เพื่อสร้างประตูระบายน้ำ จังหวัดเชียงใหม่ โครงการแก้นราชภูมิ กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่ขาน จังหวัดเชียงใหม่

- สามารถคุ้มครองสิทธิได้เพียงบางส่วน โดยมีผลให้เกิดการแก้ไขปัญหา บรรเทาความเดือดร้อนของชุมชน ในระดับหนึ่ง และส่งผลให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้เข้าไปตรวจสอบและปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของตน ได้แก่ กรณีผลกระทบจากเหมืองแร่ยิบซั่ม จังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีปัญหาที่ดินบ้านแหลมป้อม จังหวัดพังงา กรณีการบุกรุกป่าพรุคันทูลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

- ไม่สามารถคุ้มครองสิทธิได้ แต่ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าใจถึงสิทธิและใช้สิทธิของตน มีผลเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และจัดตั้งเครือข่ายเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น เกิดความเข้มแข็งในชุมชนที่จะตระหนักถึงสิทธิของตน ได้แก่ กรณีการขุดลอกลำพะเนียง จังหวัดหนองบัวลำภู (มีผลการคุ้มครองสิทธิในขณะตรวจสอบเท่านั้น)

5. สาเหตุเชิงนโยบายที่อาจทำให้เกิดการละเมิดสิทธิชุมชน

ในกระบวนการตรวจสอบที่ได้มีการเรียกข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถประมวลประเด็นปัญหาที่พบว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิของชุมชน ดังนี้

กรณีน้ำในโครงการชลประทาน

1) ในการดำเนินโครงการชลประทานทุกขนาด ทุกประเภท พื้นที่ที่จะถูกใช้ในกิจการโครงการชลประทาน ทุกขนาด ทุกประเภท มักมีปัญหาความขัดแย้งในการจ่ายค่าชดเชยที่คุ่มค่า เป็นธรรม เสมอกัน เนื่องจากในหลายกรณีประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาค่าชดเชยดังกล่าว โดยความเสียหายที่ต้องชดเชย หมายรวมถึง พื้นที่ที่มีการครอบครองในลักษณะยึดถือเพื่อตน และทำประโยชน์ในที่ดินตามสภาพท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการเพาะปลูกพืชล้มลุก ไม้ผล ยืนต้น เก็บพิน การเก็บหาของป่า การเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ ๆ เป็นทุ่งหญ้าธรรมชาติ หรือพื้นที่พุ่มไม้ ซึ่งได้เคยมีการทำประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังกล่าวข้างต้นมาแล้ว เว้นแต่เป็นพื้นที่ป่าสมบูรณ์ซึ่งได้เคยมีการทำประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังกล่าวข้างต้นมาแล้ว

2) โครงการชลประทานขนาดเล็กยังไม่กำหนดให้มีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมถึงขาดการรับฟังความเห็นของประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรง

3) มีกรณีร้องเรียนหลายโครงการที่จะดำเนินการในเขตที่มีคุณค่าทางนิเวศวิทยา เช่น การสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่อนุรักษ์ โครงการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่ จะมีผลกระทบต่อสมดุลงานชาติ แม้จะมีการจัดจ้างผู้รับจ้างจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) แต่ก็ยังเป็นเพียงการหามาตรการและข้ออ้างเพื่อลดผลกระทบและยังมีการผลักดันเพื่อดำเนินโครงการต่อไป ก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง อาทิเช่น เขื่อนแก่งเสือเต้น ฝ่ายหัวนา ที่ล้นเปลืองทั้งงบประมาณในการศึกษาจำนวนมหาศาล และต้องสูญเสียต้นทุนทางทรัพยากรจำนวนมาก

4) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ มักให้เกษตรกรเสียสละเพื่อประโยชน์ในการสร้างอ่างเก็บน้ำ ที่อ้างว่าเพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตรกรรม แต่เมื่อเกิดกรณีฝนแล้ง เช่น การขาดแคลนน้ำของภาคตะวันออก กลับนำน้ำจากอ่างเก็บน้ำไปช่วยเหลือแหล่งอุตสาหกรรม อันสร้างความไม่ชอบธรรมแก่เกษตรกรเป็นอย่างมาก

กรณีทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

1) โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือ ขาดกระบวนการเผยแพร่ข้อมูลและการประชุมรับฟังความเห็นอย่างทั่วถึงเพื่อให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงทุกรายได้ร่วมพิจารณาและร่วมตัดสินใจอย่างโปร่งใส ในกรณีท่าเทียบเรือขนาดต่ำกว่า 500 ตันกรอส ก็เป็นโครงการที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับท่าเทียบเรือซึ่งมีขนาดใหญ่กว่า แต่ไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ

สิ่งแวดล้อม (EIA) นอกจากนี้มักพบว่าพื้นที่ก่อสร้างท่าเทียบเรือเป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ และเป็นพื้นที่ที่ชาวประมงพื้นบ้านใช้ประโยชน์ร่วมกันอยู่ในบริเวณที่มีทรัพยากรทางทะเล และความหลากหลายทางชีวภาพสูง ซึ่งผู้ใช้ประโยชน์ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจากการอนุญาตให้ใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์ในทะเลที่ประชาชนใช้ร่วมกันแก่เอกชนรายใดรายหนึ่ง เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิในการทำมาหากินของประมงพื้นบ้าน ทำให้ประชาชนถูกลิดรอนสิทธิจากวิถีทางแห่งการยังชีพของตน

2) การสร้างเขื่อน หรือกำแพงกั้นคลื่นทุกขนาดและทุกประเภท ทั้งประเภทที่ขนานกับชายฝั่ง และที่ยื่นออกไปในทะเล ยังไม่ถูกประกาศให้ต้องมีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ทั้งที่แทบทุกแห่งล้วนสร้างผลกระทบให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งในบริเวณอื่นๆอย่างรุนแรงทั้งสิ้น

3) ท่าจอดเรือยอร์ช (เรือสำราญกีฬา) จะมีการออกแบบให้ใช้พื้นที่ทะเลในขนาดกว้าง ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับท่าเทียบเรือซึ่งมีขนาดใหญ่กว่า แต่ไม่อยู่ในเงื่อนไขให้มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) และทุกแห่งขออนุญาตสร้างเป็นสิ่งล่วงล้ำลงในทะเล โดยขออนุญาตเพียงกรมขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี และจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบเบื้องต้นโดยพิจารณาจากคณะกรรมการระดับจังหวัดซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งกับพื้นที่ที่ชาวประมงพื้นบ้านใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งผู้ใช้ประโยชน์ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจากการอนุญาตให้ใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์ในทะเลที่ประชาชนใช้ร่วมกัน แก่เอกชนรายใดรายหนึ่ง เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิในการทำมาหากินของประมงพื้นบ้าน ทำให้ประชาชนถูกลิดรอนสิทธิจากวิถีทางแห่งการยังชีพของตน

4) ชุมชนประมงพื้นบ้านยังขาดการคุ้มครองจากรัฐบาลในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดและจริงจัง ต่อกรณีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการทำประมงที่มีอยู่เดิม ต่อกรณีการทำประมงในเขตหวงห้าม ทำให้เกิดปัญหา เรืออวนรุน เรืออวนลาก เรือปั่นไฟปลากะตัก เรือคราดหอย และอุปกรณ์ประมงที่ทำลายล้างอื่น เข้าในพื้นที่ประมงพื้นบ้าน นอกจากนี้ยังพบปัญหาการเลือกปฏิบัติต่างๆต่อชาวเล กลุ่มอุรักลาไวย์ มอแกน และมอแกลน ซึ่งเป็นกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านดั้งเดิม

5) พบการออกเอกสารสิทธิในที่ดินริมทะเล และพื้นที่ใกล้เคียง ในพื้นที่เคยเป็นป่าชายเลน อย่างไม่ถูกต้องในหลายกรณี ส่งผลให้มีการพัฒนาโครงการและเกิดข้อพิพาทกับชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ก่อน

6) การก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างโดยการถมทะเล บริเวณริมทะเลและกลางทะเล ที่โดยหลักการแล้วเป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ที่ประชาชนมีสิทธิใช้ประโยชน์ร่วมกัน

กรณีทรัพยากรธรณี

1) เหมืองหินอุตสาหกรรมหลายแห่งอนุญาตให้มีการเปลี่ยนชนิดแร่จากแรชนิดอื่น หรือเพิ่มเติมชนิดแร่ มาเป็น แร่หินอุตสาหกรรม โดยไม่ต้องมีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เพิ่มเติม และขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงและข้างเคียง (ทั้งสถานที่ตั้งเหมือง โรงโม่หิน และเส้นทางขนส่ง) นอกจากนี้ยังพบว่าหลังจากเลิกประกอบกิจการเหมืองหินอุตสาหกรรม มาตรการที่กำหนดให้ปรับปรุงทัศนียภาพตามเงื่อนไขท้ายประทานบัตรเดิมยังไม่เพียงพอ และพบปัญหาในการเว้นระยะห่างระหว่างพื้นที่ประกอบกิจการเหมืองหินอุตสาหกรรมและโรงโม่หินกับแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ

2) เหมืองแร่ประเภทอื่นนอกจากเหมืองหินอุตสาหกรรม อาจมีการประกอบกิจการไม่ เป็นไปตามเงื่อนไขท้ายใบอนุญาต หรือเงื่อนไขท้ายประทานบัตร เมื่อมีผลกระทบหรืออันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

และประชาชน มักจะไม่สามารถพิสูจน์ได้แน่ชัดว่าเกิดจากสาเหตุใด นอกจากนี้การกำหนดค่าภาคหลวงสำหรับกิจการบางประเภทต่ำมาก เช่น ทองคำ ไม่คุ้มค่าต่อทรัพยากรอันมีค่าที่ใช้แล้วหมดไป

3) การออกเอกสารสิทธิภายหลังจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ ขาดการตรวจสอบจากคำขอประทานบัตร ว่าที่ดินที่ขออนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่เดิม เป็นที่ดินของรัฐหรือที่ดินที่มีเอกสารสิทธิอยู่แต่เดิมก่อนประกอบกิจการ

4) กิจการดูดทรายบกและทรายแม่น้ำขาดการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม และในการกำหนดแนวเขตที่อนุญาตให้มีการดูดทราย ไม่มีการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงขาดการแสดงผลแผนผังแนวเขตที่ได้รับอนุญาตในบริเวณที่ประกอบกิจการให้ชัดเจน และพบปัญหาการดูดทรายในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนของจังหวัดอื่น นอกจากนี้ผู้ประกอบการดูดทรายมักกระทำความผิดโดยการถมทรายในท่าทรายรुकล้ำน้ำ

กรณีปัญหาด้านพลังงาน และมลพิษอุตสาหกรรม

1) ในการจัดทำแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า (Power Development Plan - PDP) มักคำนวณอยู่บนฐานของข้อมูลที่เป็นฐานความคาดการณ์การเติบโตของเศรษฐกิจที่มักทำให้เกิดภาวะความต้องการสูงโดยขาดการถ่วงดุลจากสถานการณ์ด้านอื่นๆ เช่น ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และความเหมาะสมในการประหยัดพลังงานในภาวะโลกร้อน และแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าส่วนใหญ่เน้นการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่ใช้ถ่านหินหรือก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง มากกว่ามุ่งพัฒนาใช้มาตรการการจัดการด้านการใช้ไฟฟ้า (Demand Side Management - DSM) และพลังงานหมุนเวียน เช่น แสงอาทิตย์ ลม ก๊าซชีวภาพ ชีวมวล พลังน้ำขนาดเล็ก และโรงไฟฟ้าขนาดเล็ก (Small Power Plant - SPP)

2) ในการคัดเลือกผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชน มี 2 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ การคัดเลือกผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนเข้าร่วมโครงการ และการลงนามสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่างผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แม้การคัดเลือกผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนดังกล่าว จะได้พยายามให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมโดยกำหนดให้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ของโครงการ ต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติก่อนการลงนามสัญญาซื้อขายไฟฟ้า เพราะเห็นว่าการจัดทำรายงาน EIA ได้กำหนดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจการดำเนินโครงการไว้แล้ว แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนในกรณีนี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนดังกล่าวได้ผ่านการคัดเลือกในขั้นตอนแรกแล้ว ซึ่งเท่ากับว่าโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าของผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนรายนั้นได้รับการตัดสินใจให้ก่อสร้างไปแล้ว การพิจารณารายงาน EIA ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติก่อนลงนามในสัญญาซื้อขายไฟฟ้า จึงเท่ากับเป็นเพียงการรับรองการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้มีการตัดสินใจก่อสร้างโรงไฟฟ้าในพื้นที่แล้ว

3) โครงการโรงไฟฟ้าขนาดเล็กที่มีกำลังการผลิตไม่เกิน 10 เมกะวัตต์ ไม่อยู่ในประกาศที่ต้องจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) แต่ได้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าโรงไฟฟ้างดังกล่าวก็ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง

4) พบกรณีโรงงานอุตสาหกรรมที่ดำเนินการก่อสร้างก่อนได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน

5) ในพื้นที่ที่มีการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมอยู่แล้ว และอาจจะมีการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอีกนั้น ไม่มีการศึกษาความสามารถในการรองรับมลพิษในพื้นที่นั้นในภาพรวมก่อนที่จะอนุญาตให้มีการก่อสร้างโรงงานเพิ่มเติมทำให้เกิดปัญหาการเกิดมลพิษสะสมมากกว่าเงื่อนไขตามรายงานของแต่ละโรงงานนอกจากนี้การติดตามตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมมีกำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ทำให้กรณี

ร้องเรียนด้านมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมในหลายกรณีมีสาเหตุของปัญหามาจากโรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าวถูกปล่อยปละละเลย ไม่มีการติดตามตรวจสอบอย่างเข้มงวด จนก่อให้เกิดผลกระทบขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

ในสถานการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนในฐานทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสมควรผลักดันเชิงนโยบายตามที่คณะอนุกรรมการฯ ได้จัดประชุมเพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยแยกประเด็นตามฐานทรัพยากร น้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ในช่วงต้นปี 2550 ไว้ 14 เรื่อง ได้แก่ กรณีเหมืองหินอุตสาหกรรม กรณีเหมืองแร่ประเภทอื่น กรณีอุตสาหกรรมน้ำ กรณีอุตสาหกรรมบก กรณีท่าเทียบเรือ กรณีเขื่อนกั้นคลื่น กรณีท่าจอดเรือยอร์ช กรณีประมงพื้นบ้าน กรณีการออกเอกสารสิทธิในป่าชายเลน กรณีการถมทะเล กรณีกรมประมงกับการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ทะเล กรณีน้ำในโครงการชลประทาน กรณีโครงการด้านพลังงาน กรณีมลพิษอุตสาหกรรม

บทคัดย่อ

นับแต่ปี 2544 จนถึงเมษายน 2551 คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการพิจารณาการละเมิดสิทธิและได้มีความเห็นและมติกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาในกรณีต่างๆ รวมทั้งสิ้น 247 กรณี โดยสามารถจำแนกออกตามฐานทรัพยากรเป็น กรณีน้ำ 65 กรณี กรณีชายฝั่งทะเล 64 กรณี กรณีแร่ (และทรัพยากรธรณีอื่นๆ) 62 กรณี และ กรณีพลังงาน อุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อม 56 กรณี พบว่าจังหวัดภูเก็ตเป็นพื้นที่ที่มีการร้องเรียนนับเป็นรายการกรณีมากที่สุดคือ 21 กรณี แยกเป็นประเด็นเกี่ยวกับชายฝั่งทะเล 18 กรณี และประเด็นอื่นๆเพียง 3 กรณี ส่วนใหญ่จะมีกรณีร้องเรียนจังหวัดละ 1-3 กรณี ซึ่งมีกรณีร้องเรียน 3 กรณีรวม 13 จังหวัด กรณีร้องเรียน 2 กรณี 11 จังหวัด และร้องเรียนเพียง 1 กรณี ถึง 19 จังหวัด สรุปพื้นที่รายจังหวัดที่มีกรณีร้องเรียนในประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม กระจายอยู่ในพื้นที่ 60 จังหวัด

คณะผู้ศึกษาได้แบ่งกลุ่มปัญหาและประเภทของโครงการ ประเด็นฐานทรัพยากรน้ำเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กรณีเกี่ยวกับเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ ฝ่ายขนาดใหญ่ 2) กรณีเกี่ยวกับคลองส่งน้ำ 3) กรณีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงแหล่งน้ำและสร้างสิ่งกีดขวางหรือล่งน้ำแหล่งน้ำ และ 4) กรณีความขัดแย้งในการจัดการน้ำ ประเด็นฐานทรัพยากรชายฝั่งทะเล เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กรณีเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือและโครงสร้างวิศวกรรมชายฝั่ง 2) กรณีเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ดินชายฝั่งทะเล และ 3) กรณีความขัดแย้งเกี่ยวกับนโยบายและกิจกรรมทางทะเลต่างๆ รวมถึงความช่วยเหลือภายหลังธรณีพิบัติภัยสึนามิ ประเด็นฐานทรัพยากรแร่ จะครอบคลุมถึงฐานทรัพยากรธรณีอื่นๆไว้ด้วย โดยแบ่งกลุ่มลักษณะปัญหาออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) กรณีปัญหาจากกิจกรรมเหมืองหินและโรงโม่หิน 2) กรณีปัญหาจากเหมืองแร่ โรงแต่งแร่ และการขนส่งแร่ 3) กรณีปัญหาจากการสูบน้ำและต็มน้ำเกลือ 4) กรณีปัญหาจากการขุดดินและดูดทราย และ 5) กรณีปัญหาเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ดินบริเวณเหมืองแร่เก่า ประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม แบ่งกลุ่มลักษณะปัญหาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กรณีปัญหาจากโครงการพัฒนาพลังงานและประเด็นที่เกี่ยวข้อง 2) กรณีปัญหาจากมลพิษโรงงานอุตสาหกรรม และ 3) กรณีปัญหาความขัดแย้งในการจัดการสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ รวมถึงความขัดแย้งเชิงนโยบายและแผนงานการพัฒนาที่อาจยังไม่เกิดขึ้น

หลักเกณฑ์สำคัญที่ได้มีการนำมาใช้ ตรวจสอบ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และใช้กติการะหว่างประเทศ 2 ฉบับ ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ว่าด้วยสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง การตีความในเรื่องสิทธิพลเมืองต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ว่าด้วยสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง สิทธิในการได้รับมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการครองชีพ สิทธิและเสรีภาพในการใช้และได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ระเบียบ ตลอดจนมติ คณะรัฐมนตรี เป็นส่วนสำคัญที่ใช้ประกอบ แต่กฎหมายที่ใช้เกือบทุกกรณี คือ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2530 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ส่วนกฎหมายอื่นก็เป็นการใช้ตามรายการ เช่น พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ.2543 เป็นต้น

การตรวจสอบส่วนใหญ่มีผลให้เกิดการตรวจสอบและบรรเทาปัญหา และคณะกรรมการสิทธิควรมีบทบาทในการเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดการลดการละเมิดสิทธิในฐานทรัพยากรต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมา	1
1.2 หลักการและเหตุผล	2
1.3 วัตถุประสงค์	3
1.4 ขอบเขตการศึกษา	3
บทที่ 2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม	
2.1 ความเป็นมา	20
2.2 อำนาจ หน้าที่	20
บทที่ 3 สํารวจและวิเคราะห์รายงานตรวจสอบ	
3.1 จำแนกรื่องร้องเรียนเป็นรายปี	29
3.2 การจำแนกรื่องร้องเรียนออกตามพื้นที่จังหวัด	30
3.3 การแบ่งกลุ่มกรณีในเนื้อหาการร้องเรียนตามฐานทรัพยากร	33
3.4 การละเมิดสิทธิและความเดือดร้อน มาตรการการแก้ไขปัญหา และผลการคุ้มครองสิทธิตามรายงานการตรวจสอบ	49
3.5 บทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้ในรายงานตรวจสอบ	70
บทที่ 4 วิเคราะห์กระบวนการตรวจสอบและผลของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	
4.1 หลักการพิจารณาของคณะกรรมการ	91
4.2 ผลจากการตรวจสอบ	92
4.3 กระบวนการจัดทำรายงานและการติดตามผล	110
4.4 การประเมินผลการคุ้มครองสิทธิจากการตรวจสอบ	111
4.5 ข้อสังเกตบางประการในกระบวนการทำงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิ	112
บทที่ 5 รวบรวมองค์ความรู้	
5.1 องค์ความรู้ทางหลักสิทธิมนุษยชน	121
5.2 องค์ความรู้ในการใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิ	123
5.3 องค์ความรู้ในวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ	124
5.4 องค์ความรู้ในสาเหตุเชิงนโยบายที่อาจทำให้เกิดการละเมิดสิทธิชุมชน	126
บทที่ 6 สรุปและเสนอแนะ	
6.1 สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน	134
6.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	141
6.3 ชุมชนและประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ	142
6.4 หน่วยงานที่ถูกร้องเรียน	142
6.5 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	142
ภาคผนวก	
หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	
หมวดประเด็นปัญหา ความเห็น มาตรการ และผลตอบรับ ของรายงานตรวจสอบ	
หมวดลำดับความคืบหน้าของรายงาน	

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

นับแต่ปี 2544 จนถึงเมษายน 2551 ได้มีกรณีร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชนในด้านทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ พลังงาน อุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อม หลายร้อยกรณี ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้ คณะอนุกรรมการที่ดำเนินการตรวจสอบเกี่ยวกับประเด็นปัญหาดังกล่าว ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับฐานทรัพยากร โดยมีคณะอนุกรรมการที่ดำเนินการตรวจสอบ นับแต่ คณะอนุกรรมการด้านที่ดินและน้ำ คณะอนุกรรมการเพื่อการศึกษาและตรวจสอบกรณีปัญหาเหมืองแร่ คณะอนุกรรมการด้านพลังงานและอุตสาหกรรม คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง และแร่ ซึ่งมีการปรับปรุงและรวบรวม คณะอนุกรรมการ มาจนถึงปัจจุบันใช้ชื่อว่า คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม

จากการตรวจสอบกรณีร้องเรียน คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการพิจารณาการละเมิดสิทธิและได้มีความเห็นและมติกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหา ในกรณีต่างๆ รวมทั้งสิ้น 247¹ กรณี โดยสามารถจำแนกออกตามฐานทรัพยากรเป็น กรณีน้ำ 65 กรณี กรณีชายฝั่งทะเล 64 กรณี กรณีแร่ (และทรัพยากรธรณีอื่นๆ) 62 กรณี และ กรณีพลังงาน อุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อม 56 กรณี แสดงกรณีที่ร้องเรียนตามรายปีในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 สรุปจำนวนกรณีร้องเรียนตามรายปีในช่วงปี 2544-2551

ฐานทรัพยากร	จำนวนกรณีปัญหาต่อปี								รวม	หมายเหตุ
	44	45	46	47	48	49	50	51		
น้ำ	2	4	9	10	17	16	6	1	65	เป็นการจำแนกกรณีร้องเรียนใหม่ตามฐานทรัพยากรในการศึกษาครั้งนี้ โดยปรับจำนวนจากการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการชุดต่างๆมาอีกครั้งหนึ่ง ตามประเด็นหลักตามเนื้อหาข้อร้องเรียน
ชายฝั่ง	-	-	-	4	33	13	12	2	64	
แร่	4	6	10	10	9	13	10	-	62	
สิ่งแวดล้อม	-	1	-	5	7	5	35	3	56	
รวมกรณี	6	11	19	29	66	47	63	6	247	

การจำแนกฐานทรัพยากรเป็น 4 ฐาน ดังกล่าวเป็นเพียงแนวคิดที่ค่อยๆพัฒนาจากกรณีการร้องเรียนที่เข้ามาถึงสำนักงานและการมอบหมายให้คณะอนุกรรมการชุดต่างๆตั้งที่อธิบายนแล้วตรวจสอบ ซึ่งภายหลังเมื่อมีการรวบรวมในช่วงเวลาต่างๆ จึงทำให้เนื้อหาของ การตรวจสอบมีความเกี่ยวพันกัน อาทิ การตรวจสอบกรณีที่ดินชุมชนเหมืองเก่าในที่ชายทะเลซึ่งเกี่ยวข้องกับการบุกรุกที่อยู่อาศัยของเอกชนภายหลังเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย สึนามิ ที่ในขณะที่ตรวจสอบได้ตรวจสอบโดยคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ เนื่องจากมีประสบการณ์เกี่ยวกับการตรวจสอบกรณีปัญหาเหมืองแร่ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแร่ แต่ภายหลังเมื่อมีการรวบรวมกับอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งซึ่งมีกรณีร้องเรียนที่ดิน

¹ ตามข้อเสนอของการศึกษาในครั้งนี้มีรายงานการตรวจสอบ 244 กรณี แต่จากการรวบรวมรายงานแล้วพบว่ามียางานจริง 247 กรณี

ชายทะเลที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกัน ผู้ศึกษาจึงเห็นควรรวมกรณีชุมชนเมืองเก่าเฉพาะบริเวณที่ติดชายทะเลไปอยู่ในฐานทรัพยากรชายฝั่ง เป็นต้น นอกจากนี้ในกรณีการตรวจสอบการร้องเรียนเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำซึ่งเดิมตรวจสอบโดยคณะอนุกรรมการที่ดินและน้ำ และอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ ภายหลังเมื่อได้รวบรวมกับอนุกรรมการด้านพลังงานและอุตสาหกรรม แล้วผู้ศึกษาจึงเห็นว่ากรณีที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางน้ำบางกรณีสมควรนำไปรวมไว้ในกลุ่มพลังงาน อุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อม เช่นกัน เพื่อการวิเคราะห์ให้เห็นกลุ่มปัญหาตามลักษณะปัญหาที่ใกล้เคียงกัน โดยได้จำแนกกรณีตรวจสอบการละเมิดสิทธิดังกล่าวแสดงในตารางแยกเป็นรายปี (2544- เมษายน 2551) ในตารางที่ 3.2-3.9

โดยการตรวจสอบกรณีร้องเรียนดังกล่าวของคณะอนุกรรมการถือได้ว่า เป็นการดำเนินการตรวจสอบเชิงรุกในสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับฐานทรัพยากรอย่างเป็นทางการ เป็นครั้งแรกของประเทศไทย เนื่องจากเป็นวาระแรกของการเมืองครุธิสระ ดังเช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งในการตรวจสอบกรณีร้องเรียนต่างๆ คณะอนุกรรมการได้มีการจัดทำรายงานในแต่ละกรณีเพื่อมีความเห็นและเสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกรณีต่างๆ ไว้ในรายงาน รายงานดังกล่าวเป็นเสมือนการบันทึกกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และยังมีแนวทางการแก้ไขปัญหาเสนอไว้อีกด้วย

นอกจากนี้ ในรายงานดังกล่าวยังมีรายละเอียดของวิธีการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการ ข้อกฎหมาย หรือหลักการทางสิทธิมนุษยชน ที่คณะอนุกรรมการนำมาพิจารณา ตลอดถึงความคิดเห็นของคณะอนุกรรมการต่อกรณีดังกล่าว ซึ่งถือเป็นเอกสารสำคัญที่บ่งชี้ถึงสถานการณ์สิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับฐานทรัพยากรได้ส่วนหนึ่ง และยังเห็นถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาทั้งในเชิงปัจเจกและในเชิงนโยบาย เห็นถึงผู้กระทำละเมิด ผู้ถูกกระทำละเมิด รวมตลอดทั้งหลักเกณฑ์และข้อกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกรณีต่างๆ ดังนั้น รายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคณะอนุกรรมการ จึงถือเป็นเอกสารสำคัญที่บ่งชี้สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน การทำงานการตรวจสอบกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

1.2 หลักการและเหตุผล

เนื่องจาก คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม พบว่าในการจัดทำรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิในกรณีน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม นั้น มีประเด็นปัญหาการละเมิดสิทธิชุมชนที่น่าสนใจหลายประการ รวมถึงการเชื่อมโยงต่อการควบคุม กำกับดูแล โดยกฎหมายและนโยบายต่างๆ ของภาครัฐ อันมีต่อมาตรการคุ้มครองสิทธิของบุคคลและชุมชน ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ ที่ให้อำนาจหน่วยงานในการทำหน้าที่อนุญาต และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร ซึ่งได้ตราขึ้นก่อนการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวมีเนื้อหาที่กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ดังนั้น หลังการใช้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวจึงมีผลโดยตรงต่อการใช้หลักการตามรัฐธรรมนูญผ่านช่องทางกรรณการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการปกป้องสิทธิของชุมชนและบุคคล จากการพัฒนาทรัพยากรที่มีผลกระทบหรืออาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และชุมชน ที่มีกฎหมายของหน่วยงานที่รับผิดชอบอาจบัญญัติไว้ไม่ครอบคลุมหรือมีช่องว่าง

จากการตรวจสอบกรณีร้องเรียนทั้ง 247 กรณี ของคณะอนุกรรมการ พบว่า กระบวนการตรวจสอบสามารถแก้ไขปัญหาในกรณีต่างๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรมในหลายกรณี เช่น ทำให้โครงการบางโครงการต้องยกเลิกไป หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้าไปแก้ไขปัญหาจนเป็นที่พอใจแก่ทุกฝ่าย แต่ขณะเดียวกันก็พบกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้ในหลายกรณีเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ในหลายกรณีเป็นการใช้กฎหมายและระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานเพื่อบังคับใช้

ให้เกิดการแก้ไขปัญหาในกรณีที่ผู้ประกอบการมีการกระทำผิดเงื่อนไขการอนุญาตได้ และในหลายกรณีอาจต้องใช้บทบาทการตรวจสอบของคณะกรรมการเพื่อประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของหลายหน่วยงานจึงแก้ปัญหาได้ แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีกรณีปัญหาจำนวนมากที่เป็นปัญหาจากฐานคิดดั้งเดิมของรัฐที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและโครงการของรัฐเพียงด้านเดียว แต่ขาดการคำนึงถึงมาตรการแก้ไขปัญหาและชดเชยต่อผู้เสียหายอย่างเพียงพอ ในกรณีเช่นนี้บทบาทการตรวจสอบของคณะกรรมการฯ มักไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้มากนัก

แต่อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์ที่ว่านับเป็นเรื่องที่เป็นจุดเริ่มของการเรียนรู้ในด้านสิทธิของชุมชนและบุคคลในฐานฐานทรัพยากร อันเป็นระยะเริ่มต้นการก้าวสู่กระบวนการคุ้มครองสิทธิของประชาชนของประเทศไทย และการจัดทำรายงานตรวจสอบกรณีร้องเรียนที่ได้รวบรวม บันทึกข้อมูล และวินิจฉัยการละเมิดสิทธิตลอดจนการเสนอแนะมาตรการแก้ไข ของคณะกรรมการก็นับเป็นโอกาสอันดีที่เป็นการเริ่มรวบรวมองค์ความรู้และวิเคราะห์ข้อเด่นข้อด้อยของการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยผ่านมุมมองเชิงสิทธิมนุษยชน

ในช่วงเวลาที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนใกล้หมดวาระ คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม จึงมีความเห็นว่า หากองค์ความรู้และประสบการณ์จากการจัดทำรายงานการตรวจสอบตลอดกว่า 5 ปีที่ผ่านมา จะได้ถูกรวบรวมและวิเคราะห์เปรียบเทียบไว้อย่างเป็นระบบแล้ว อาจจะทำให้กระบวนการทำงานในการคุ้มครองสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ในอนาคตจะได้มีแนวทางพัฒนาต่อยอดเพื่อให้สามารถบรรลุถึงกลไกที่ดีขึ้นกับการปกป้องและแก้ไขปัญหาให้ชุมชนต่อไปได้ คณะกรรมการจึงได้มอบหมายให้คณะผู้จัดทำได้ดำเนินการรวบรวมและวิเคราะห์เปรียบเทียบรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้พิจารณาออกรายงานแล้ว ทั้งที่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้ว และทั้งที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อให้เห็นถึงสถานการณ์การละเมิดสิทธิในประเทศไทยเกี่ยวกับฐานทรัพยากร ด้านน้ำ ชายฝั่ง แร่ พลังงาน อุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อม เห็นถึงขั้นตอนการตรวจสอบของคณะกรรมการ การพิจารณาให้ความเห็นต่อกรณีต่างๆ ของคณะกรรมการฯ ได้มีการนำหลักเกณฑ์ใดมาใช้ประกอบการพิจารณา และให้เห็นถึงข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว ให้เห็นเป็นภาพรวม

1.3 วัตถุประสงค์

1) เพื่อสรุปรวบรวมผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม อย่างเป็นระบบ มีเนื้อหากระชับ แผนที้อย่างเป็นระบบให้สามารถสืบค้นข้อมูล ตลอดจนนำองค์ความรู้และประสบการณ์การตรวจสอบไปปรับปรุงการแก้ไขปัญหาทั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรด้านสิทธิ สถาบันทางวิชาการ และประชาชนทั่วไป

2) เพื่อวิเคราะห์ผลการตรวจสอบ มาตรการและผลลัพธ์ในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนวิธีการและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเปรียบเทียบระหว่างกรณีต่างๆ ว่า มีประสิทธิภาพและข้อบกพร่องอย่างไร และกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรัฐบาลและองค์กรนิติบัญญัติต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1) นำรายงานการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม เฉพาะที่ได้ร้องเรียนในช่วงเวลาก่อนและระหว่างการจัดทำโครงการทั้งหมด นับแต่ปีพ.ศ.

2544 จนถึงเดือนเมษายน 2551 จำนวน 247 กรณี ทั้งที่ได้ผ่านคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้วและ อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็ตาม มาทำการศึกษาในเชิงประมวลผล ตามเอกสารที่ปรากฏ และติดตามความคืบหน้าของการแก้ไขปัญหาเฉพาะที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ ได้ติดตาม และได้รับการชี้แจงจากผู้ร้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยอาจรวมถึงการ ติดตามผลจากการสอบถามทางโทรศัพท์จากผู้ร้องเท่าที่สามารถติดตามได้ โดยไม่มีการติดตามผลการแก้ไข ปัญหาในพื้นที่เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาและงบประมาณในการศึกษา ดังแสดงขั้นตอนในแผนภูมิที่ 1.1

2) หลังจากการจัดทำร่างเอกสารเบื้องต้นแล้วเสร็จ จะได้จัดการประชุมเพื่อนำเสนอ ผลงานต่อผู้เกี่ยวข้องจำนวนสองครั้ง ประกอบด้วยในการประชุมของคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อมร่วมกับคณะอนุกรรมการฐานทรัพยากรอื่นๆ หนึ่งครั้ง และเวทีแลกเปลี่ยนของ หน่วยงานเครือข่ายจากภาคเอกชนและบุคลากรที่สนใจอีกหนึ่งครั้ง

ตารางที่ 1.2 การจำแนกกรณีร้องเรียนตามฐานทรัพยากรจากการตรวจสอบในปี 2544

ลำดับ	คำ ร้อง /ปี	กรณี	ฐานทรัพยากร			
			น้ำ	ชายฝั่ง	แร่	สิ่งแวดล้อม
1	44 (8กย)	สิทธิชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีเหมืองหินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู				
2	44	สิทธิชุมชน กรณีผลกระทบจากเหมืองแร่ตะกั่ว ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี				
3	44	สิทธิชุมชน กรณีการระเบิดและย้อยหินในพื้นที่เขาผาแดงรังกาย ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก				
4	61/44	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างสถานีประมงในหนองปลาแขยง ตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี				
5	160/44	สิทธิชุมชน กรณีขอคัดค้านการประกอบกิจการเหมืองหินและโรงโม่หินภูผาม่าน ตำบลวังสาว อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น				
6	171/44	สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านจากโครงการอ่างเก็บน้ำแม่หมอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง				

หมายเหตุ 1. ลำดับเรื่อง 1-3 ไม่ทราบเลขคำร้อง เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มต้นของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ตารางที่ 1.3 การจำแนกกรณีร้องเรียนตามฐานทรัพยากรจากการตรวจสอบในปี 2545

ลำดับ	คำร้อง/ปี	กรณี	ฐานทรัพยากร			
			หน้า	ชายฝั่ง	แร่	สิ่งแวดล้อม
7	45	สิทธิชุมชน กรณีประทานบัตรเหมืองหินอุตสาหกรรมในบริเวณเขาชะอางกลางทุ่ง กิ่งอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง				
8	170/45	สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านประทานบัตรเหมืองแร่ทรายแก้ว ตำบลไม้รุุด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด				
9	185/45	สิทธิชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีโครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (คลองระบายน้ำ ร.1)				
10	391/45	สิทธิชุมชน กรณีการคัดค้านการขอประทานบัตรทำเหมืองแร่แคลไซต์ ณ บริเวณเขาบุงกะเซอร์ ตำบลน้ำรอบ อำเภอลานสีก จังหวัดอุทัยธานี				
11	403/45	สิทธิชุมชน กรณีการทำเหมืองหินอุตสาหกรรมก่อสร้างและโรงโม่หินที่กำลังประกอบการ และคัดค้านการต่ออายุและการขอประทานบัตรเหมืองหินอุตสาหกรรมก่อสร้างโดยแม่ออกรู ตำบลผางาม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย				
12	465/45	สิทธิชุมชน กรณีการทำเหมืองหินในพื้นที่ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่				
13	497/45	สิทธิชุมชน กรณีโครงการเขื่อนแม่สรวย และโครงการเขื่อนแม่ตาช้าง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย				
14	554/45	กรณีคัดค้านโครงการโรงกลั่นน้ำมันหรือโรงแยกคอนเดนเสท ที่ตำบลบางแก้ว อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี				
15	690/45	สิทธิชุมชน กรณีเหมืองแร่หินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง บริเวณเขาควนเหมียง (เขาถ้ำแรด) ในพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง				
16	854/45	สิทธิชุมชน กรณีเขื่อนท่าแซะ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร				
17	45	สิทธิชุมชน กรณีขอคัดค้านโครงการก่อสร้างประตูระบายน้ำแม่หน้าท่าจีน				

ตารางที่ 1.4 การจำแนกกรณีร้องเรียนตามฐานทรัพยากรจากการตรวจสอบในปี 2546

ลำดับ	คำร้อง/ปี	กรณี	ฐานทรัพยากร			
			น้ำ	ชายฝั่ง	แร่	สิ่งแวดล้อม
18	33/46	สิทธิชุมชน กรณีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำลำตะคองแบบสูบกลับ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา				
19	245/46	สิทธิชุมชน การก่อสร้างประตูระบายน้ำปิดกั้นคลองวังโตนด ตำบลโฆมง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี				
20	341/46	สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านการดำเนินโครงการพัฒนาเมืองถ่านหินลิกไนต์ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่				
21	373/46	สิทธิชุมชน กรณีประทันบัตรเหมืองแร่หินปูนอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้างโรงโม่และย่อยหิน ตำบลแม่ลาห้อย อำเภอแม่ลาห้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน				
22	428/46	สิทธิชุมชน กรณีประทันบัตรเหมืองหินอุตสาหกรรมบริเวณเทือกเขาแรด อำเภอท่าม่วง และอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี				
23	เมย 46	สิทธิชุมชน กรณีเหมืองแร่โปแตช จังหวัดอุดรธานี				
24	442/46	สิทธิชุมชน กรณีขอให้แก้ไขปัญหาและชดเชยความเสียหายแก่ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากลำน้ำพองเน่าเสีย				
25	469/46	สิทธิชุมชน กรณีฝายหนองสะลิก ตำบลแม่ก้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่				
26	480/46	สิทธิชุมชน ราษฎรได้รับความเดือดร้อนจากการดูดทรายในแม่น้ำชี ตำบลค้อเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร				
27	481/46	สิทธิชุมชน การจ่ายค่าชดเชย โครงการอ่างเก็บน้ำลำพันชาด				
28	530/46	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างประตูระบายน้ำคลองบางหลวง-เชียงราก จังหวัดปทุมธานี				
29	690/46	สิทธิชุมชน กรณีการทำสวนส้มในพื้นที่ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่				
30	707/46	สิทธิชุมชน กรณีประกอบกิจการเหมืองแร่และโรงไฟฟ้าถ่านหินแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง				
31	721/46	สิทธิชุมชน กรณีประทันบัตรเหมืองหินอุตสาหกรรมบริเวณบ้านทุ่งยั้ง ตำบลผางาม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย				
32	736/46	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองลำซอน ในพื้นที่ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด และตำบลน้ำผุด อำเภอเมือง จังหวัดตรัง				
33	812/46	สิทธิชุมชน กรณีการก่อสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่				
34	814/46	สิทธิชุมชน กรณีประทันบัตรระเบิดและย่อยหินในพื้นที่ตำบลหนองกุงแก้ว อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู				
35	815/46	สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านการระเบิดและย่อยหินและการก่อสร้างถนนเพื่อลำเลียงหินในพื้นที่บ้านชำม่วง ตำบลผาสายมอด กิ่งอำเภอเอราวัณ จ. เลย				
36	816/46	สิทธิชุมชน กรณีผลกระทบจากการประกอบกิจการต้มเกลือและสูบน้ำเกลือ จ. มหาสารคาม				

ตารางที่ 1.5 การจำแนกกรณีร้องเรียนตามฐานทรัพยากรจากการตรวจสอบในปี 2547

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ฐานทรัพยากร			
			ฟ้า	ชายฝั่ง	แร่	สิ่งแวดล้อม
37	2/47	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองลำแซงและโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองลำซัน อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา				
38	11/47	สิทธิชุมชน กรณีเหมืองหินอุตสาหกรรม และโดโลไมท์ อ.อ่าวลึก จังหวัดกระบี่				
39	12/47	สิทธิชุมชน กรณีขอคัดค้านการประกอบกิจการเหมืองหินและโรงโม่หินในพื้นที่เขาจำปา ตำบลน้ำมุด อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง				
40	13,14,15/ 47	สิทธิชุมชน กรณีการประกอบกิจการเหมืองหินก่อสร้างและโรงโม่หินโรงงานเผาช่างมะตอย และชุมชนเหมืองเก่าตึก ในพื้นที่ตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช				
41	43/47	สิทธิชุมชน กรณีราษฎรตำบลโคคลาน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ได้รับความเดือดร้อนจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ทำให้น้ำท่วมที่ทำกิน				
42	131/47	สิทธิชุมชน กรณีการปนเปื้อนของสารแคดเมียมในลำน้ำแม่ดาว และพื้นที่เกษตรกรรม ในพื้นที่บางส่วนของตำบลแม่ดาว ตำบลแม่กู่ และตำบลพระธาตุผาแดง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก				
43	293/47	กรณีขอคัดค้านการก่อสร้างโครงการเขื่อนโป่งขุนเพชร จังหวัดชัยภูมิ				
44	313/47	การคัดค้านนโยบายการแบ่งเขตประมงจังหวัด และโครงการธนาคารอาหารทะเลในอ่าวพังงา				
45	384/47	สิทธิชุมชน กรณีราษฎรคัดค้านการระเบิดและย่อยหินในพื้นที่บ้านสหกรณ์ กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่				
46	399/47	สิทธิชุมชน กรณีขอให้แก้ไขปัญหามลกระทบจากการทำเหมืองแร่ยิปซัม ตำบลพรุฬรี อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี				
47	451/47	สิทธิชุมชน กรณีการขอให้แก้ไขปัญหาการระเบิดหินเพื่อการผลิตปูนซีเมนต์ของบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด(มหาชน) ในพื้นที่ ตำบลทับทิม อำเภอกงคอดย จังหวัดสระบุรี				
48	461/47	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่หมู่ที่ 9 บ้านศรีดอนมูล และหมู่ที่ 10 บ้านศรีบุญยืน ตำบลดอนศรีมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย				
49	473/47	ราษฎรขอความเป็นธรรม กรณีสารเบนโทไนด์รั่วไหลเข้าสวนยางพารา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา				
50	474/47	สิทธิชุมชน กรณีการคัดค้านการให้ประทานบัตรทำเหมืองหินปูนในบริเวณภูเขาถ้ำเอราวัณ และโรงปูนซีเมนต์ ตำบลช่องสาธิต อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี				
51	483/47	กรณีขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงโครงการผันน้ำ โขง ซี มูน ตำบลเหล่าอ้อย อำเภอธำมาศ จังหวัดกาฬสินธุ์				
52	503/47	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองกลาย ในพื้นที่หมู่ที่ 6 ตำบลกรูชิง กิ่งอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช				
53	หยิบยก	สิทธิชุมชน กรณีปัญหาการก่อสร้างท่าเทียบเรือขนทรายในพื้นที่ตำบล				

		ป่าโมก อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง				
54	521/47	สิทธิชุมชน กรณีการก่อสร้างอาคาร และโรงแรม ตำบลชนอม อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช				
55	572/47	กรณีโรงงานกำจัดขยะ บริษัท เบทเตอร์เวิลด์กรีน จำกัด ก่อมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน				
56	615/47	สิทธิชุมชน กรณีอ้างกรรมสิทธิ์ในที่ดินชุมชนเหมืองเก่า หมู่ที่ 1 ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต				
57	641/47	กรณีโรงสีข้าวสยามกลกิจ จังหวัดพิจิตร ปล่อยุ้ง ควัน ทำให้ชาวบ้านตำบลหอไกร จังหวัดพิจิตร ได้รับความเดือดร้อน				
58	653/47	สิทธิในที่อยู่อาศัย กรณีที่ดินบ้านทับยาง ตำบลท้ายเหมือง อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา				
59	672/47	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างฝายห้วยนา อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ				
60	673/47	กรณีขอให้แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากการก่อสร้างเขื่อนราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ				
61	674/47	ขอให้ตรวจสอบโครงการสร้างถนนรอบเกาะสุกร อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง				
62	676/47	สิทธิชุมชน กรณีค่าชดเชยโครงการคลองส่งน้ำจากฝายคลองท่าหน อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช				
63	681/47	กรณีเรือประมงพื้นบ้านได้รับความเดือดร้อนจากการล้อมไซหมึก หมู่ที่ 4 ตำบลทรายขาว อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่				
64	689/47	สิทธิชุมชน ขอให้ตรวจสอบโครงการแก้นราชภูมิแย่งชิงทรัพยากรน้ำของชุมชน				
65	692/47	สิทธิชุมชน กรณีการขอแก้ไขข้อบังคับผังเมืองของบริษัท นิคม อุตสาหกรรมเอเชีย จำกัด				

ตารางที่ 1.6 การจำแนกกรณีร้องเรียนตามฐานทรัพยากรจากการตรวจสอบในปี 2548

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ฐานทรัพยากร			
			น้ำ	ชายฝั่ง	แร่	สิ่งแวดล้อม
66	6/48	สิทธิชุมชน กรณีขอให้แก้ไขปัญหาลักษณะจากระบบการส่งน้ำจากฝายยางบ้านตะลุง ผ่านพื้นที่ตำบลละ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์				
67	หยิบยก	สิทธิชุมชน กรณีชากหอยขมดึกดำบรรพ์ในบริเวณประตอานบัตร์เหมืองแร่ถ่านหินลิกไนต์ อำเภอมะเมาะ จังหวัดลำปาง				
68	11/48	ปัญหาที่ดินภายหลังจากเกิดธรณีพิบัติภัยสึนามิ กรณีชุมชนแหลมป้อม ตำบลบางม่วง อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพังงา				
69	18/48	ขอให้ตรวจสอบโครงการถมทะเล จังหวัดภูเก็ต				
70	30/48	ชาวออร์แกนขอความช่วยเหลือ กรณี องค์การบริหารส่วนตำบลคึกคัก อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพังงา ขยับไล่ออกจากพื้นที่อาศัย				
71	31/48	สิทธิชุมชน กรณีชุมชนอูร์กลาโวีย หมู่ที่ ๔ บ้านแหลมตุ๊กแก (เกาะสิเหร่) ตำบลรัชฎา อำเภอมะเมาะ จังหวัดภูเก็ต				
72	32/48	สิทธิชุมชน กรณีการก่อสร้างถนนเลียบบคลองของเทศบาลเมืองป่าตอง จังหวัดภูเก็ต				
73	38/48	สิทธิชุมชน บ้านหาดทรายขาว ต.กำพวน กิ่งอำเภอสุขสำราญ จ.ระนอง				
74	49/48	กรณีชาวบ้านตำบลเกาะพระทองไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกรณีธรณีพิบัติภัยสึนามิ				
75	65/48	สิทธิที่อยู่อาศัยและในที่ดินทำกิน บ้านในไร่ ต.นาเตย อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา				
76	92/48	ผู้ประสบเหตุสึนามิได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ไม่เท่าเทียมกัน ตำบลบางม่วง อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพังงา				
77	94/48	สิทธิในที่อยู่อาศัย กรณีไม่สามารถสร้างสิ่งปลูกสร้างในที่ดิน หมู่ที่ 3 ตำบลลุมพลา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต				
78	96/48	สิทธิในที่อยู่อาศัยและในที่ดินทำกิน บ้านทับตะวัน ตำบลบางม่วง อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพังงา				
79	105/48	ขอความเป็นธรรมให้ชาวบ้านบ้านลายัน ตำบลเชิงทะเล อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดภูเก็ต กรณีนายทุนไล่ที่และแจ้งความดำเนินคดี ฐานบุกรุก				
80	114/48, 196/2549	สิทธิชุมชน กรณีเกาะพีพี จังหวัดกระบี่				
81	160/48	สิทธิชุมชน กรณีเหมืองแร่ทองคำและเงินบริเวณตำบลเขาเจ็ดลูก อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร				
82	163/48 หยิบยก	สิทธิชุมชน ในการมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีการออกเอกสารสิทธิในที่ดินบนเกาะช้าง กิ่งอำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต โดยมีขอ				
83	183/48	โรงงานปล่อยน้ำเสียก่อให้เกิดมลพิษสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน บริเวณหน้า ม.ราชภัฏสุราษฎร์ธานี				
84	184/48	บริษัท เอส-พี-โอ จำกัด ปล่อยน้ำเสีย และทิ้งกากปาล์มลงในแม่น้ำ ลำคลอง ทำให้ชาวบ้าน ตำบลสินบุน และตำบลไทรซิง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับความเดือดร้อน				

85	189/48	เอกชนขยายพื้นที่ปิดทางเข้าออกของประชาชนที่อาศัยริมทะเล หมู่ที่ 2 ตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด				
86	193/48	สิทธิชุมชน ในการใช้ประโยชน์ทางสาธารณะ ชุมชนโรงถ่าน กิ่งอำเภอเกาะช้างใต้ จังหวัดตราด				
87	232/48	สิทธิชุมชน กรณีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยไม่เปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูลตามมติคณะรัฐมนตรี				
88	243/48	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบการบุกรุกเพื่อครอบครองที่ดินสาธารณะประโยชน์ป่าพุดันธุ์สี จังหวัดสุราษฎร์ธานี				
89	248/48	สิทธิชุมชน กรณีที่ดินบริเวณแหลมป้อม ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา (นางละมัย)				
90	258/48	สิทธิชุมชน กรณีการดูดทรายในพื้นที่บ้านฝั่ง ตำบลหนองแค อำเภอรามิไสล จังหวัดศรีสะเกษ				
91	หยิบยก 280/48	สิทธิชุมชนในการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนหาดบางทราย หมู่ที่ ๑ ตำบลป่าคลอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต				
92	297/48	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองลาไม ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช				
93	298/48 313/48	สิทธิชุมชน กรณีเกาะเสม็ด ตำบลเพ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง				
94	488/2546 304/48	สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ฆาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่				
95	306/48	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงโครงการเพิ่มปริมาณน้ำในเขื่อนแม่กวงอุดมธารา จังหวัดเชียงใหม่				
96	318/48	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบการบุกรุกและทำลายหนองน้ำสาธารณะหนองญาติ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม				
97	326/48	สิทธิในทรัพย์สิน กรณีที่ดินชุมชนเมืองฉลุง ต.ฉลุง อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา				
98	331/48	ชาวบ้านที่คัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าที่ อำเภอแก่งคอย ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี จับกุม				
99	358/48	สิทธิชุมชน กรณีผลกระทบจากโรงงานต้มเกลือในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา				
100	362/48	สิทธิชุมชน กรณีโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพ่อง อำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช				
101	365/48	การเอาเปรียบผู้บริโภคจากการขึ้นค่าไฟฟ้าที่ไม่เป็นธรรม				
102	368/48	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบแนวเขตประทานบัตรเหมืองแร่ในพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลกรุงชิง กิ่งอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช				
103	433/48	สิทธิในที่อยู่อาศัย กรณีที่ดินสาธารณะประโยชน์เกาะคอเขา หมู่ที่ 3 ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา				
104	434/48	สิทธิในที่ดิน กรณีขอยกโฉนดที่ดินบริเวณปากคลองปากเกาะ บ้านน้ำเค็ม ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา				
105	439/48	สิทธิชุมชน กรณีชาวบ้านหมู่ที่ ๓ ต.ขนอม อ.ขนอม จ.นครศรีธรรมราช ได้รับความเดือดร้อนจากรถบรรทุกแรมของบริษัท แร่สัมพันธ์ จำกัด				
106	443/48	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองงาในพื้นที่ต.หาดิ อ.ห้วยยอด จ.ตรัง และต.บ้านนิคม อ.บางขัน จ.นครศรีธรรมราช				
107	449/48	กรณีขอความช่วยเหลือกรณีวิกฤตน้ำในภาคตะวันออกเฉียง				

108	457/48	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกและเขื่อนกันคลื่นกันทราย บริเวณเขาหัวแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา				
109	458/48	สิทธิชุมชน กรณีที่อยู่อาศัยของชาวบ้านชุมชนไทยใหม่ ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต				
110	595/48 , 203/2549	สิทธิชุมชน กรณีป่าชายเลนบ้านควนตุงกู ต.บางลึก อ.กันตัง จ.ตรัง				
111	500/48	สิทธิการได้รับความช่วยเหลือ กรณีสามีเสียชีวิตเนื่องจากสึนามิ				
112	509/48	สิทธิในที่อยู่อาศัย กรณีอุทยานแห่งชาติเขาหลัก-ลำรู่ จังหวัดพังงา				
113	525/48	สิทธิชุมชน กรณีการก่อสร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กบุงกรุกแม่น้ำน้อย				
114	574/48	สิทธิชุมชน กรณีฟาร์มเลี้ยงเบ็ด “พากเพียรฟาร์ม” ต.จอมบึง อ.จอมบึง จังหวัดราชบุรี				
115	585/48	สิทธิชุมชน กรณีเขื่อนศรีนครินทร์สร้างทับรอยเลื่อนเปลือกโลก อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี				
116	596/48	สิทธิในที่ดิน กรณีที่ดินบนเกาะกระ บริเวณอ่าวตังหน (หาดสน) หมู่ที่ ๓ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา				
117	598/48	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะยา อ.เมือง จ.ยะลา				
118	612/48	สิทธิชุมชน กรณีชุมชนประชาสามัคคี หมู่ที่ 2 ต.เกาะแก้ว อ.เมือง จ.ภูเก็ต				
119	620/48	สิทธิชุมชน กรณีราษฎรต. ตูกอิ่ง กิ่งอำเภอหนองฮี จ.ร้อยเอ็ด ขอความช่วยเหลือกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลตูกอิ่งสร้างฝายร่องน้ำทุ่งวารี				
120	หยิบยก 623/48	สิทธิชุมชน กรณีโครงการเขื่อนป้องกันน้ำท่วม จังหวัดเชียงใหม่				
121	629/48, 734/2546	สิทธิชุมชน กรณีราษฎรได้รับความเดือดร้อนจากโรงโม่หินศักดิ์ชัย ๑๙๙๒ ตำบลทุ่งนาเลา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ				
122	632/48	สิทธิชุมชน ชุมชนขอมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำหนองทะเล ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่				
123	634/48	สิทธิชุมชน กรณีได้รับผลกระทบจากสารเคมีโรงงานไม้ยางพารา				
124	648/48	สิทธิชุมชน กรณีผู้ประกอบการอาชีพประมง (ปลากะตักตากแห้ง) ตำบลรัชฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต				
125	650/48	สิทธิชุมชนและความเสมอภาค กรณีร้านค้าบริเวณหาดกระหน้อย ตำบลกระหน อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต				
126	706/48	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการบุกรุกที่ดินบริเวณปากคลองบางใหญ่ ตำบลรัชฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต				
127	710/48	สิทธิชุมชน กรณีราษฎรได้รับความเดือดร้อนจากฝุ่นละออง และเสียงดังจากโรงโม่ศิลาสมบูรณัทรัพย์				
128	716/48	ขอความช่วยเหลือกรณีนายทุนถมดินลูกรังบริเวณป่าชายเลน และคลองสาธารณะ หมู่ที่ 2 ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
129	726/48	สิทธิชุมชน ในการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีที่ดินชายคลองบางปู ตำบลสามร้อยยอด กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
130	743/48	กรณีขอให้ตรวจสอบโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนจังหวัดกระบี่				
131	746/48	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองขลุง ตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี				

ตารางที่ 1.7 การจำแนกกรณีร้องเรียนตามฐานทรัพยากรจากการตรวจสอบในปี 2549

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ฐานทรัพยากร			
			น้ำ	ชายฝั่ง	แร่	สิ่งแวดล้อม
132	12/49	สิทธิชุมชน กรณีโรงงานปล่อยน้ำเสีย ตำบลคอนกระเบื้อง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี				
133	14/49	สิทธิชุมชน กรณีการขุดเซยผู้ได้รับผลกระทบจากเขื่อนสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี				
134	16/49	สิทธิชุมชน กรณีที่ดินอยู่อาศัยและทำกิน หมู่ที่ 10 ตำบลห้วยแห้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี				
135	43/49	สิทธิชุมชน กรณีโครงการขุดลอกคลองลำพะเนียง อำเภอมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู				
136	44/49	สิทธิชุมชน กรณีโรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่ตื่น อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ปล่องมลพิษลงสู่ลำน้ำแม่ตื่น				
137	47/49	สิทธิชุมชน กรณีราษฎรได้รับความเดือดร้อนจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยเสม็ด อ่างเก็บน้ำบ้านหัวอ่าง และอ่างเก็บน้ำบุอาเปาว์ กิ่งอำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์				
138	48/49	กรณีชาวบ้านชุมชนคลองสว่าง อำเภอรัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ได้รับความเดือดร้อนจากการที่กรมชลประทานนำกระสอบทรายมาปิดคลอง				
139	56/49	สิทธิชุมชน และสิทธิในทรัพย์สิน กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำลำรูใหญ่				
140	77/49	สิทธิชุมชน กรณีโครงการบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์				
141	82/49	สิทธิชุมชน และสิทธิในที่อยู่อาศัย กรณีการอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าชายเลนเกาะสันตาใหญ่ กิ่งอำเภอเกาะสันตา จังหวัดกระบี่				
142	95/49	สิทธิชุมชน กรณีการขุดปะการังเพื่อสร้างท่าเทียบเรือยอร์ช (เรือสำราญกีฬา) บ้านอ่าวปอ ตำบลป่าดอ อำเภอลำลูกกา จังหวัดภูเก็ต				
143	621/2548 98/49	สิทธิชุมชน กรณีการรื้อฝายพญาคำ ฝายท่าวังตาล และฝายหนองผึ้ง จังหวัดเชียงใหม่				
144	103/49	สิทธิชุมชน กรณีปัญหาที่ดินป่าชายเลนคลองปากบาง ตำบลป่าตอง อำเภอเกาะภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต				
145	105/49	สิทธิชุมชน กรณีโครงการอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ตำบลศรีตงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่				
146	165/49	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบโครงการร่วมทุนระหว่างการประปาส่วนภูมิภาค โดยสำนักงานประปาของกับกลุ่มบริษัท ยูยู กรุ๊ป คอนซอร์เตียม				
147	190/49	สิทธิชุมชน กรณีบริษัท กอล์ฟ เพาเวอร์ เจเนอเรชั่น จำกัด ละเมิดสิทธิของชุมชนในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำในแม่น้ำป่าสัก				
148	191/49 หยิบยก	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างเขื่อนในแม่น้ำสาละวิน				
149	หยิบยก	สิทธิชุมชน กรณีเหมืองหินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้างในพื้นที่ไถลัดเขาเชิงเทียน ตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี				
150	หยิบยก	สิทธิชุมชน กรณีโครงการพัฒนาเหมืองแร่ถ่านหินลิกไนต์ อำเภอสะบ้ายะ				

		ย้าย จังหวัดสงขลา				
151	ทยิบยก	สิทธิชุมชน กรณีโครงการถมทะเลหาดหน้าทอน ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี				
152	212/49	กรณีป่อดินและคูทราย ตำบลคลองพระอุดม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี				
153	213/49	สิทธิชุมชน กรณีการระเบิดก่อให้เกิดผลกระทบต่อวัดถ้ำยอดทอง ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี				
154	218/49	กรณีร้องเรียนชาวบ้านบริเวณบ้านโตะขุน ร้องเรียนเรื่องที่อยู่อาศัย ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต				
155	244/49	ชาวบ้านบริเวณบ้านด่านหยิก ร้องเรียนกรณีนายทุนปิดทางเข้าออก และทำลายเพิงพักอาศัย ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต				
156	246/49	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบความปลอดภัยของการก่อสร้างเขื่อนกั้นคูหา ผู้ร้องราษฎรตำบลปลงดอน อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง				
157	277/49	สิทธิชุมชน กรณีราษฎรขอคัดค้านโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือหาดราไวย์ ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต				
158	278/49	กรณีนายทุนบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนบริเวณปากคลองบางปู จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
159	286/49	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบโครงการเขื่อนถนนคอนกรีต ผู้ร้องราษฎรชุมชนหน้าต่างและชุมชนตลาดล่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี				
160	287/49	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านปุดเตอร์ ตำบลแม่กู อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก				
161	294/49	ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการประกอบกิจการของโรงน้ำแข็ง				
162	300/49	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ตำบลโพนางคำออก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท				
163	349/49	สิทธิชุมชน กรณีบ่อกำจัดขยะในพื้นที่ตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ร้องราษฎรตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่				
164	352/49	สิทธิชุมชน กรณีขอความช่วยเหลือให้เพิกถอนการขอประทานบัตรระเบิดหินในเขตเขามณีจอมทอง ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ของ หจก.มาร์เบิลเซนเตอร์				
165	369/49	สิทธิชุมชน กรณีโครงการขุดลอกร่องน้ำบริเวณปากคลองศรีบอยา ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่				
166	389/49	สิทธิชุมชน กรณีโครงการขอประทานบัตรเหมืองแร่เฟลด์สปาร์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าห้วยท่ากวย และป่าห้วยคลองกระเวน หมู่ที่ 10 บ้านห้วยหนามเข้ ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี				
167	390/49	สิทธิชุมชน กรณีการประกอบกิจการเหมืองแร่ในพื้นที่ติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี				
168	443/49	สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านโครงการก่อสร้างสะพาน เชื่อมกันคลื่น ขุดลอกทราย และท่าเทียบเรือยอร์ช บริเวณอ่าวคลองสน อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา				
169	444/49	สิทธิชุมชน กรณีผลกระทบจากการดูทรายในพื้นที่ตำบลท้ายเหมือง อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ผู้ร้องนายสมศักดิ์ ชูทอง กับพวก				
170	451/49	กรณีสิทธิในที่ดินเอกสารสิทธิ ตำบลนาคา กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัด				

		ระนอง				
171	491/49	สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าสงขลา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ผู้ร้องนายกับ หล้าไส่ กับพวก				
172	520/49	สิทธิชุมชน กรณีการดูตรวจในลำคลอง ในพื้นที่ตำบลเขาพระ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา				
173	522/49	กรณีการทุจริตงบประมาณการขุดสระ ที่ตำบลแม่เป็น กิ่งอำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์				
174	534/49	สิทธิชุมชน โครงการทำเหมืองแร่หินอ่อนในพื้นที่เขาห้วยและเขากลาง หมู่ที่ ๑ ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ละเมิดสิทธิชุมชน				
175	600/49	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือ ในพื้นที่อ่าวเตล็ด ตำบลท้องเนียน อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช				
176	606/49	สิทธิชุมชน กรณีการดูตรวจในแม่น้ำมูล อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์				
177	612/49	สิทธิชุมชน กรณีนโยบายและการดำเนินโครงการพัฒนาเหมืองแร่โปแตชในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ				
178	624/49	กรณีที่สาธารณสุขประโยชน์ ตำบลตะเสะ กิ่งอำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง				

ตารางที่ 1.8 การจำแนกกรณีร้องเรียนตามฐานทรัพยากรจากการตรวจสอบในปี 2550

ลำดับ	คำร้อง/ปี	กรณี	ฐานทรัพยากร			
			น้ำ	ชายฝั่ง	แร่	สิ่งแวดล้อม
179	10/50	สิทธิในทรัพย์สิน กรณีผลกระทบจากการดูดทรายในแม่น้ำปิง ตำบลหนองปลาสุวย อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน				
180	15/50	สิทธิชุมชน กรณีถมดินและทรายในแม่น้ำอันเกิดจากกิจกรรมดูดทรายในแม่น้ำแม่กลอง บริเวณ ม. 2 บ้านท่านกเอี้ยง ต.ท่าล้อ อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี				
181	29/50	สิทธิในทรัพย์สิน กรณีขอให้ตรวจสอบการก่อสร้างและเปิดดำเนินการโรงงานอุตสาหกรรมของบริษัท แดร์ส เปเปอร์ จำกัด ในพื้นที่เกษตรกรรมแม่น้ำป่าสัก				
182	46/50	สิทธิชุมชน กรณีการออกพระราชกฤษฎีกาก่อนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในท้องที่ตำบลลี้ชั้งและตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา พ.ศ.2549				
183	48/50	สิทธิชุมชน กรณีปัญหาเรือประมงอวนรุน อวนลาก และปั่นไฟปลากะตัก รุกล้ำเข้าทำประมงในเขตพื้นที่หวงห้าม				
184	75/50	สิทธิชุมชน กรณีโครงการจัดตั้งเขตนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดตรัง และโครงการศูนย์บริการขนถ่ายสินค้าเพื่อการส่งออกบริเวณท่าเทียบเรือกันตัง				
185	83/50, 634/50	สิทธิชุมชน กรณีโรงแรมอัยยะปุระ รีสอร์ท แอนด์ สปา บุกรุกและการปิดกั้นทางสัญจรสาธารณะ และการประกาศ นสล. ทับทางสาธารณประโยชน์				
186	106/50	สิทธิชุมชน กรณีปลาดายในลำห้วยสะอาด ตำบลช่องสะเดา อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี				
187	113/50	สิทธิชุมชน กรณีการระเบิดและย้อยหินในพื้นที่ตำบลวังยาง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก				
188	115/50	สิทธิชุมชน กรณีได้รับผลกระทบจากโครงการสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งแม่น้ำน่าน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก				
189	117/50	สิทธิในความเป็นส่วนตัว กรณีราษฎร ต.บ้านโกษณ์ อ.หนองไผ่ จ.เพชรบูรณ์ ได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากมลภาวะฝุ่นละอองและเสียงรบกวน				
190	128/50	สิทธิชุมชน กรณีได้รับความเดือดร้อนจากการทำเหมืองแร่ทองคำในอำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร				
191	129/50	สิทธิชุมชน กรณีพื้นที่พื้ทัศนียภาพภูเขาแรด จังหวัดกาญจนบุรี				
192	155/50	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบการดำเนินการโครงการเหมืองทองคำในเขตภูทับฟ้า และภูซำป่าคา อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย				
193	160/50	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังกลบ ตำบลบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น				
194	214/50	สิทธิชุมชน กรณีโครงการอ่างเก็บน้ำคลองชมพูในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก				
195	222/50	สิทธิชุมชน กรณีประชาชนตำบลหนองประดู่ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ได้รับความเดือดร้อนจากมลภาวะของโรงตากมันสำปะหลัง				
196	224/50	สิทธิชุมชน กรณีชุมชนหลังคลัง อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับความกระทบด้านมลพิษจากท่าเรือพีเคมารีน				
197	239/50	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ตำบลหนองกระเทียม				

		อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก				
198	309/50	สิทธิชุมชน กรณีได้รับความเดือดร้อนจากโรงงานของบริษัท เกษตรรุ่งเรือง พืชผล จำกัด ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล สร้างมลภาวะทางอากาศและส่งเสียงดัง				
199	347/50	สิทธิในชีวิตและร่างกาย กรณีได้รับความเดือดร้อนจากโรงงานชุบเคลือบ โลหะของบริษัทก้องกิจเจริญฯ สร้างมลภาวะทางอากาศ				
200	349/50	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิ และการใช้ความรุนแรงใน โครงการวางท่อจากโรงแยกก๊าซไปยังโรงไฟฟ้าจะนะ				
201	350/50	สิทธิชุมชน กรณีการเปิด-ปิด ประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูล จ.อุบลราชธานี				
202	360/50	สิทธิชุมชน กรณีการก่อสร้างโรงงานชีวมวลอัดแท่ง STR 20 ในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลกระแสบน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง				
203	366/50	สิทธิชุมชน กรณีขอคัดค้านการก่อสร้างคลังบรรจุแก๊สบริเวณแม่ห้าแม่ กลองเพราะเกรงว่าจะได้รับอันตรายและก่อให้เกิดมลพิษ				
204	377/50	สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินทับสะแก อำเภอทับ สะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
205	381/50	สิทธิชุมชน กรณีราษฎร ตำบลดอนมนต์ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับ ผลกระทบจากการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังกลบและไม้ยูคาลิปตัส				
206	385/50	สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านการก่อสร้างโรงงานตัดเหล็กในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
207	393/50	สิทธิชุมชน กรณีเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือขอให้เร่งแผนการ ก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าในจังหวัดระยอง				
208	441/50	สิทธิชุมชน กรณีโครงการขุดคลองระบายน้ำออกแห่งใหม่ของคลองแม่ รำพึง และโครงการก่อสร้างทำเรื่อน้ำลึกลงบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
209	473/50	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันกัดเซาะชายฝั่ง ตำบล เกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา				
210	477/50	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบผู้มีอิทธิพลซึ่งบุกรุกที่สาธารณะ ทำลายป่า ชายเลน และข่มขู่กลั่นแกล้งชาวบ้านทับสะแก				
211	486/50	สิทธิชุมชน กรณีราษฎรได้รับความเดือดร้อนจากการดูดทรายในแม่น้ำปิง ตำบลยางสูง อำเภอชาลวาลักษณ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร				
212	498/50	สิทธิชุมชน กรณีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ในพื้นที่บ้านแม่ห่างเหนือ ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย				
213	510/50	สิทธิชุมชน กรณีราษฎรที่อาศัยอยู่ทั้งสองฝั่งแม่น้ำปราจีนบุรีได้รับความ เดือดร้อนจากตลิ่งแม่น้ำพัง				
214	536/50	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบโครงการก่อสร้างทำเรื่อน้ำลึกลงชายฝั่งทะเล อ่าวไทยตอนล่าง อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา				
215	544/50	บริษัท Campbell Kane Thailand จำกัด ดำเนินโครงการพัฒนาทำเทียบเรือ มารินา เดอะยามู				
216	551/50	สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อน ตำบล บางแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม				
217	552/50	สิทธิชุมชน กรณีโครงการก่อสร้างระบบกำจัดแบบบูรณาการ (เตาเผา) ใน พื้นที่ตำบลอ่าวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
218	585/50	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบผลกระทบจากโครงการก่อสร้างทำเทียบ เรื่อน้ำลึกลงปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล				
219	586/50	สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านการก่อสร้างโรงงานถลุงแร่เหล็ก หมู่ที่ 16 ตำบล				

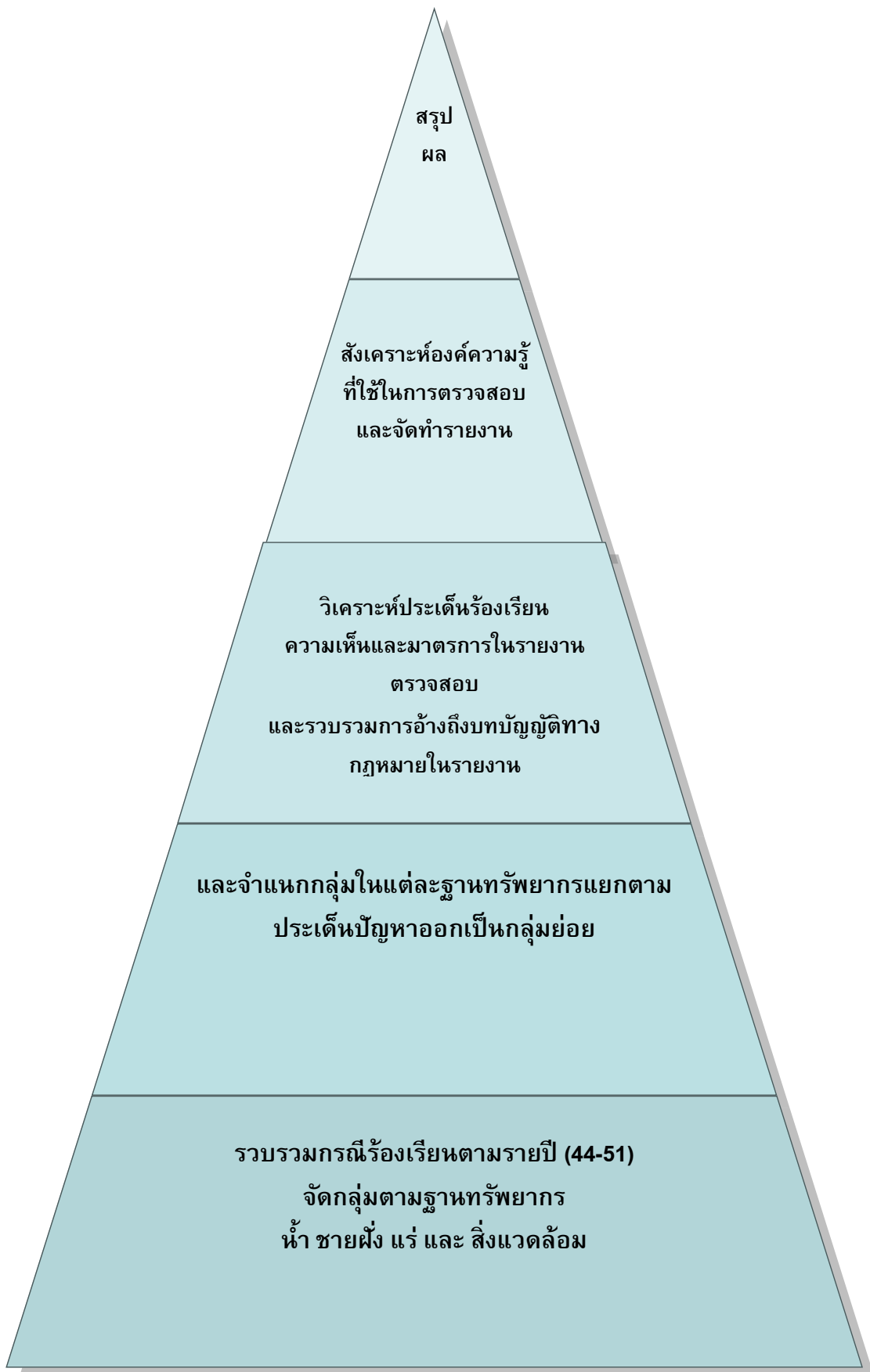
		ธาตุ อำเภอยะลา จังหวัดยะลา				
220	587/50	สิทธิชุมชน กรณีกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูดคัดค้านโครงการปรับปรุงทัศนียภาพของเทศบาลบ้านกรูด				
221	610/50	สิทธิชุมชน กรณีนายทุนบุกรุกป่าชายเลน ม. 6 ต.แก่ง อ.เมือง จ.ระยอง				
222	618/50	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบการนำที่ดินสาธารณะประโยชน์มาทำโครงการเหมืองแร่โปแตช จังหวัดอุดรธานี				
223	624/50	สิทธิชุมชน กรณีลำน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ได้รับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากโรงงานผลิตกระดาษ				
224	626/50	สิทธิในทรัพย์สิน ขอความเป็นธรรมกรณีได้รับผลกระทบจากมลพิษด้านเสียง เนื่องจากการเปิดใช้สนามบินสุวรรณภูมิ				
225	637/50	สิทธิชุมชน กรณีการอนุญาตแต่งแร่และผลกระทบจากเหมืองแร่ตะกั่วที่ตำบลชะแล อำเภอดงพญาณี จังหวัดกาญจนบุรี				
226	660/50	สิทธิชุมชน กรณีการอนุมัติสัมปทานระเบิดย่อยหินเขาหน้าวังหมี จ.กระบี่				
227	663/50	สิทธิชุมชน กรณีโรงงานกำจัดขยะโดยวิธีการเผา ในพื้นที่ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต				
228	683/50	สิทธิชุมชน กรณีบริษัท ไทยคาร์บอนแบล็ค จำกัด (มหาชน) ปล่อยผงคาร์บอนก่อให้เกิดมลพิษ				
229	695/50	สิทธิในชีวิตและร่างกาย ขอให้ตรวจสอบพฤติกรรม กรณีกลุ่มผู้คัดค้านโครงการสร้างเตาเผาขยะเทศบาลเมืองประจวบฯ ละเมิดสิทธิมนุษยชน				
230	718/50	สิทธิชุมชน กรณีโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลังในอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำพระปรงทำให้น้ำเน่าเสีย				
231	719/50	สิทธิชุมชน กรณีราษฎร ต.หนองปรือ อ. หนองปรือ จ. กาญจนบุรี คัดค้านการออกประทานบัตรเหมืองแร่ให้แก่บริษัท เทพประทานการแร่ จำกัด				
232	724/50	สิทธิชุมชน โครงการก่อสร้างสะพานท่าเทียบเรือมารีนา ตำบลฉลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต กระทบต่อวิถีชุมชน				
233	740/50	สิทธิชุมชน กรณีฟาร์มเลี้ยงเป็ด ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่งกลิ่นเหม็นและปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำ				
234	745/50	สิทธิชุมชน กรณีการคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าในอ.หนองแขง จ.สระบุรี				
235	751/50	สิทธิชุมชน กรณีราษฎรตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ได้รับความเดือดร้อนจากโรงงานที่ตั้งอยู่ในชุมชน				
236	753/50	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบโครงการพัฒนาปิโตรเลียมแหล่งสงขลา แปลงสัมปทานปิโตรเลียมหมายเลข G5/43 อ่าวไทย				
237	763/50	สิทธิชุมชน กรณีกลุ่มอนุรักษ์ทับสะแกขอให้ตรวจสอบการวางแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า (PDP) ของกระทรวงพลังงาน และ กฟผ.				
238	779/50	สิทธิชุมชน กรณีพิพาทสิทธิเหนือพื้นที่สาธารณะประโยชน์ชายฝั่งทะเลบริเวณคลองพังหัก หมู่ที่ 4 ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง				
239	788/50	สิทธิชุมชน กรณีการบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์และการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคตำบลแวง อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด				
240	792/50	สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านการเปลี่ยนสีผังเมืองจากสีเขียวไปเป็นอื่นเพื่อก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
241	800/50	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบการอนุมัติให้ก่อสร้างโรงถลุงเหล็ก หลอมเหล็ก ตำบลหนองชุมพล อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี				

ตารางที่ 1.9 การจำแนกกรณีร้องเรียนตามฐานทรัพยากรจากการตรวจสอบในปี 2551

ลำดับ	คำร้อง/ปี	กรณี	ฐานทรัพยากร			
			ฟ้า	ชายฝั่ง	แร่	สิ่งแวดล้อม
242	2/51	สิทธิชุมชน กรณีราษฎร ตำบลสำโรงกลาง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ได้รับความเดือดร้อนจากมลพิษที่ปล่อยออกมาจากโรงงานผู้ผลิตน้ำมันพืชในพื้นที่				
243	19/51	สิทธิชุมชน กรณีขอคัดค้านการก่อสร้างโรงงานกลั่นไม้กฤษณา ของบริษัท กฤษณา พนาสิน จำกัด ตำบลแสนกุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด				
244	27/51	สิทธิชุมชน กรณีเอกชนบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนบ้านแหลมหิน ตำบลหล่อยูง อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา				
245	40/51	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบและติดตามการออกเอกสารสิทธิทับพื้นที่ป่าชายเลนคลองบางชีเหล้า-ท่าจีน ตำบลรัชฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต				
246	42/51	สิทธิชุมชน กรณีราษฎรตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ได้รับความเดือดร้อนจากโครงการสร้างคลองชลประทานในหมู่บ้าน				
247	80/51	สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบก่อสร้างสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองสระบุรีที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนและสภาพแวดล้อม				

หมายเหตุ : เป็นกรณีร้องเรียนจนถึงการยุติการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการในเดือนเมษายน 2551

แผนภูมิที่ 1.1 แสดงขั้นตอนการศึกษา

บทที่ 2

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม

2.1 ความเป็นมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก่อตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ต่อมา ได้มีการออกพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 ขึ้นบังคับใช้เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ และวิธีการดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ไว้ตามกฎหมายดังกล่าว โดยให้อำนาจคณะกรรมการสิทธิแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อให้เข้ามาช่วยปฏิบัติการกิจตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ด้วยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อให้ปฏิบัติการกิจตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมอบหมาย โดยคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งส่วนหนึ่งนั้น เป็นการแต่งตั้งเพื่อให้มีอำนาจตรวจสอบการละเมิดสิทธิในประเด็นปัญหาในฐานทรัพยากร ซึ่งได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดแรก ในปี 2544 ได้แก่ คณะกรรมการด้านที่ดินและน้ำ คณะกรรมการเพื่อการศึกษาและตรวจสอบกรณีปัญหาเหมืองแร่ คณะกรรมการด้านพลังงานและอุตสาหกรรม

ต่อมา ได้มีการปรับปรุงคณะกรรมการ และให้มีการควมรวมคณะกรรมการ ระหว่างคณะกรรมการเพื่อศึกษาและตรวจสอบกรณีปัญหาเหมืองแร่ และคณะกรรมการด้านที่ดินและน้ำ ให้เป็นชุดเดียวกัน ใช้ชื่อว่า คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ แต่ได้แยกประเด็นเรื่องที่ดินออกไปอยู่อีกคณะหนึ่ง คือ คณะกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2547 อีกทั้งได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มขึ้นอีก 1 คณะ คือ คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2547

ต่อมา ได้มีการควมรวมระหว่างคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ และคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ให้เป็นชุดเดียวกัน โดยใช้ชื่อว่า คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง และแร่ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2549

ต่อมา ได้มีการควมรวมระหว่าง คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง และแร่ และคณะกรรมการด้านพลังงานและอุตสาหกรรม ให้เป็นชุดเดียวกัน โดยใช้ชื่อว่า คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2550 ได้ดำเนินการพิจารณาตรวจสอบการร้องเรียนกรณีการละเมิดสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการตรวจสอบเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิในฐานทรัพยากร จนถึงปัจจุบัน

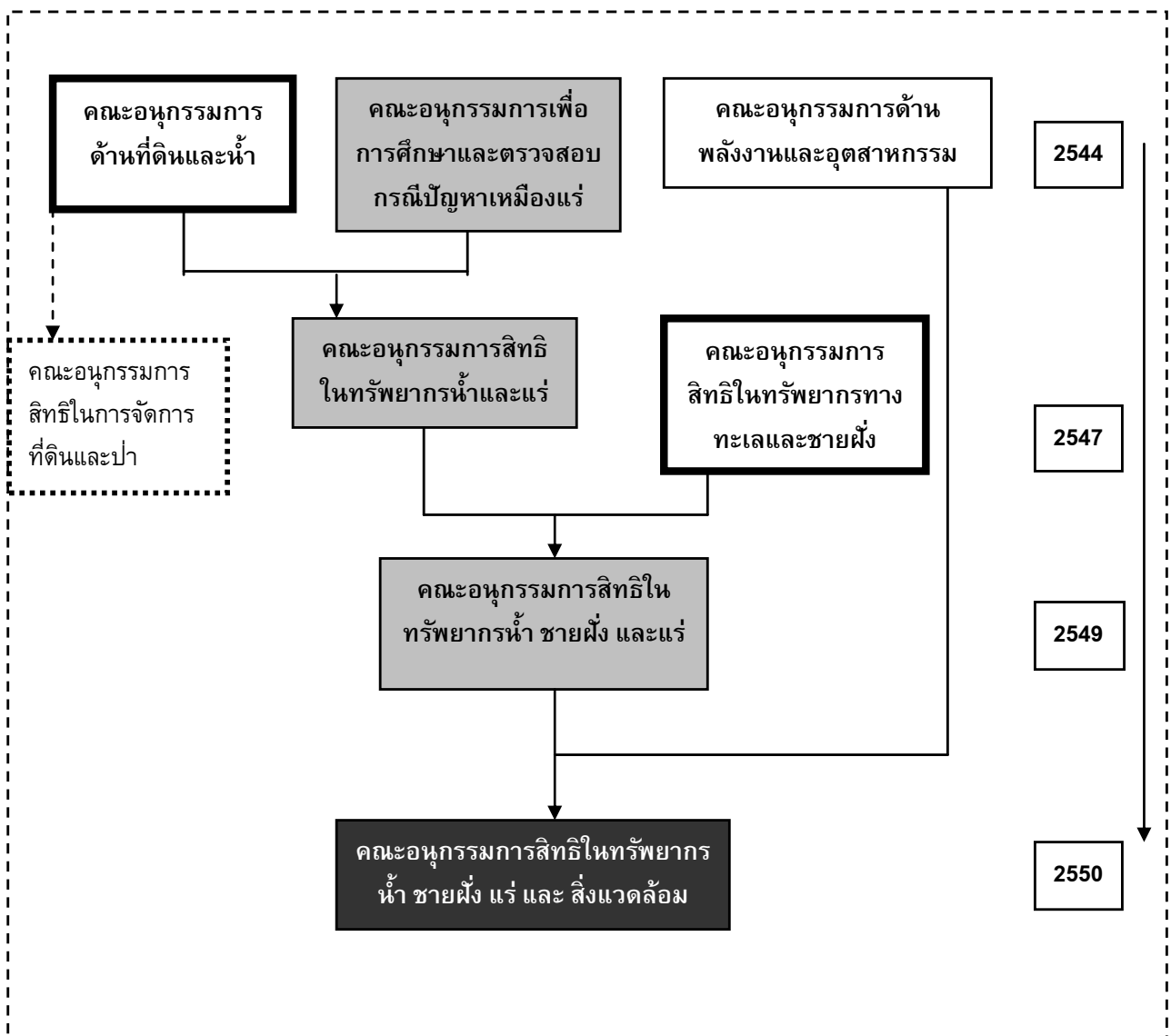
2.2 อำนาจ หน้าที่

2.2.1 อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ใน มาตรา 200 (1) โดยกำหนดให้มีอำนาจตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือกรณีที่ไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อ
 ดำเนินการ ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป โดย
 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียก
 บุคคลใดมาให้ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจอื่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ¹

ภาพที่ 2.1 การควบรวมคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ตั้งแต่ปี 2544 มาสู่คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง
 แร่ และสิ่งแวดล้อม ในปี 2550

¹ โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 200

2.2.2 อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

แห่งชาติ พ.ศ.2542

ต่อมา ได้มีการออกพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 ตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 200 โดยกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดอำนาจหน้าที่และวิธีการดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและคณะอนุกรรมการไว้ในหลายมาตรา โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

ก. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและคณะอนุกรรมการ

1. ในการประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ให้การประชุมของคณะกรรมการต้องมีองค์ประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการที่มีอยู่ และให้ถือเสียงข้างมากในการวินิจฉัยชี้ขาด โดยกำหนดไว้ในมาตรา 14²

2. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหน้าที่ส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ มีอำนาจตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่ปรากฏว่า ไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป และยังมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการมอบหมาย โดยกำหนดไว้ในมาตรา 15³

3. ตามกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้ประธานกรรมการและกรรมการปฏิบัติงานประจำเต็มเวลาโดยได้รับค่าตอบแทนเป็นรายเดือนและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปปฏิบัติงาน ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา แต่อนุกรรมการได้รับค่าตอบแทนเฉพาะเบี้ยประชุมและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปปฏิบัติงาน ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 16⁴

4. ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจตรวจสอบนั้น ตรวจสอบได้เฉพาะในกรณีที่มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีใช่เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 22⁵

5. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการคณะหนึ่งหรือหลายคณะ เพื่อทำหน้าที่สืบสวนและสอบสวนข้อเท็จจริง รับฟังคำชี้แจงและพยานหลักฐาน และจัดทำรายงานตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดเสนอต่อคณะกรรมการได้ โดยให้คณะอนุกรรมการมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการ เว้นแต่คณะกรรมการจะกำหนดเป็นอย่างอื่น โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 26⁶

6. ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

² โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 14

³ โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 15

⁴ โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 16

⁵ โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 22

⁶ โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 26

แห่งชาติแต่งตั้งเพื่อทำการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ถือเป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมาย
อาญา โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 33⁷

ข. ที่มาของกรณีร้องเรียน

1. ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนยื่นคำร้องเป็นหนังสือ โดยในหนังสือดังกล่าวควรมี
รายละเอียด ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องหรือผู้ทำการแทน
- (2) ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์อันเป็นเหตุแห่งการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็น
การละเมิดสิทธิมนุษยชน
- (3) ลายมือชื่อของผู้ร้องหรือผู้ทำการแทนที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้มีสิทธิยื่นคำ
ร้อง

นอกจากนี้ บุคคลผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนยังสามารถร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิ
มนุษยชนด้วยวาจาได้

โดยการร้องเรียนสามารถยื่น ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือส่ง
ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือจะยื่นต่อกรรมการคนใดคนหนึ่งหรือองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน
เพื่อส่งต่อไปยังสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือด้วยวิธีการอื่นใดตามที่คณะกรรมการ
กำหนดก็ได้

เมื่อได้รับคำร้องแล้ว สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต้องแจ้งผู้ร้องหรือ
ผู้ทำการแทนให้ทราบโดยไม่ชักช้าแต่ไม่เกินสามวันนับแต่วันที่รับคำร้อง ซึ่งวิธีการร้องเรียนดังกล่าว
กำหนดไว้ในมาตรา 23⁸

2. ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนร้องเรียนผ่านองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน หรือหาก
องค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนพบว่าการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิ
มนุษยชน องค์การดังกล่าวก็สามารถเสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเพื่อให้ดำเนินการ
ตรวจสอบได้ แต่ต้อง้องการเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าวกฎหมายกำหนดให้ต้องเป็นนิติบุคคลตาม
กฎหมายไทย ซึ่งมีการดำเนินกิจการเกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามที่
คณะกรรมการกำหนดและมีได้มีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองหรือมุ่งค้าหากำไรจากการดำเนินกิจการดังกล่าว
โดยได้กำหนดไว้ในมาตรา 24⁹

3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเห็นเองให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณี
ต่าง ๆ โดยกำหนดไว้ในมาตรา 25¹⁰

ค. ขั้นตอนการตรวจสอบ

1. เมื่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้รับคำร้องเรียนหรือพบเห็นกรณีการละเมิดสิทธิ
มนุษยชน และเห็นว่า กรณีดังกล่าวมีมูลและอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ คณะกรรมการจะต้อง
ดำเนินการ ดังนี้

- (1) แจ้งไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่ถูกอ้างว่า เป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือบุคคลหรือ
หน่วยงานที่คณะกรรมการเห็นว่า เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อให้บุคคล

⁷ โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 33

⁸ โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 23

⁹ โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 24

¹⁰ โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 25

หรือหน่วยงานนั้นชี้แจงข้อเท็จจริง ภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด โดยในการแจ้งดังกล่าวคณะกรรมการจะสรุปรายละเอียดข้อเท็จจริงเพื่อให้เพียงพอแก่การชี้แจงได้โดยถูกต้องครบถ้วนด้วย

- (2) ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่า เรื่องที่รับมาไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือไม่รับไว้พิจารณา คณะกรรมการจะต้องแจ้งให้ผู้ร้องหรือองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่ส่งเรื่องทราบโดยไม่ชักช้า และเพื่อประโยชน์แก่การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจะส่งเรื่องต่อไปให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนั้นดำเนินการแก้ไขตามที่เห็นสมควรต่อไปก็ได้
- (3) ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่า เรื่องที่รับมาควรได้รับการพิจารณาแก้ไขโดยองค์กรอื่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ คณะกรรมการอาจส่งเรื่องให้องค์กรนั้นพิจารณาได้ ไม่ว่าเรื่องดังกล่าวจะอยู่ระหว่างการดำเนินการของคณะกรรมการในชั้นตอนใด ในการนี้ คณะกรรมการอาจมีหนังสือสอบถามผลการดำเนินการไปยังองค์กรนั้นได้ และหากปรากฏว่าองค์กรนั้นยังมีได้ดำเนินการเป็นประการใดหรือไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณา คณะกรรมการอาจรับเรื่องกลับไปพิจารณาหากเป็นเรื่องที่อยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการได้
- (4) ในการส่งเรื่องให้องค์กรอื่นพิจารณาหรือการรับเรื่องกลับไปพิจารณาคณะกรรมการจะต้องแจ้งให้ผู้ร้องหรือองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่ส่งเรื่องทราบโดยไม่ชักช้าเช่นกัน

โดยชั้นตอนนี้เป็นไปตามมาตรา 25¹¹

2. เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว คณะกรรมการดำเนินการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยต้องให้ออกาสผู้ร้องหรือผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงรายละเอียด และเสนอพยานหลักฐานตามสมควรเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่มีการอ้างว่า เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน หากคู่กรณีต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าคณะกรรมการ คู่กรณีมีสิทธินำทนายความหรือที่ปรึกษาของตนเข้ามาในกระบวนการพิจารณาตรวจสอบได้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด โดยในการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะบุคคลดังต่อไปนี้เพื่อดำเนินการแทนได้

- (1) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการคณะหนึ่งหรือหลายคณะเพื่อทำหน้าที่สืบสวนและสอบสวนข้อเท็จจริง รับฟังคำชี้แจงและพยานหลักฐาน และจัดทำรายงานตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดเสนอต่อคณะกรรมการได้ ในการนี้ ให้คณะอนุกรรมการมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการ เว้นแต่คณะกรรมการจะกำหนดเป็นอย่างอื่น
- (2) แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 26¹²

3. ในระหว่างการพิจารณาคำร้องเรียน คณะกรรมการสามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คู่กรณีทำความตกลงเพื่อประนีประนอมและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ หากคู่กรณียินยอมตกลงเพื่อประนีประนอมและแก้ไขปัญหา และคณะกรรมการเห็นว่าการตกลง

11 โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 25

12 โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 26

นั้นอยู่ในกรอบของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการจะจัดให้มีการจัดทำข้อตกลงระหว่างคู่กรณีเป็นหนังสือไว้ และให้มีมติให้ยุติเรื่องได้ แต่หากปรากฏในภายหลังว่า มีการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามข้อตกลงเป็นหนังสือไว้ คณะกรรมการสามารถดำเนินการพิจารณาตรวจสอบตามอำนาจหน้าที่ต่อไป ซึ่งขั้นตอนนี้ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 27¹³

4. เมื่อคณะกรรมการได้ดำเนินการตรวจสอบเสร็จสิ้นแล้ว คณะกรรมการจะดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) หากคณะกรรมการเห็นว่า มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการจะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบโดยระบุรายละเอียดข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเหตุการณ์แห่งการละเมิดสิทธิมนุษยชน เหตุผลที่มีความเห็นดังกล่าว และกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยกำหนดว่าบุคคลหรือหน่วยงานใดมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องใด และด้วยวิธีการอย่างไร รวมทั้งกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวด้วย
- (2) ในการกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสามารถกำหนดให้บุคคลหรือหน่วยงานดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ด้วยวิธีใดที่เห็นเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะทำนองเดียวกันอีกก็ได้
- (3) หากคณะกรรมการเห็นว่า การกระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่มีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งสมควรแก่การแก้ไขเยียวยาความเสียหายให้กับผู้ถูกระทำ คณะกรรมการอาจกำหนดแนวทางการแก้ไขเพื่อแจ้งให้บุคคลหรือหน่วยงานดำเนินการตามความเหมาะสม ภายใต้อำนาจหน้าที่ของบุคคลหรือหน่วยงานนั้นได้
- (4) คณะกรรมการต้องแจ้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามรายงานผลการตรวจสอบโดยเร็ว
- (5) ในกรณีที่เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีการยื่นคำร้อง คณะกรรมการจะต้องแจ้งรายงานการตรวจสอบไปยังผู้ร้องเพื่อให้ทราบด้วย

ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวบัญญัติไว้ในมาตรา 28¹⁴

5. เมื่อบุคคลหรือหน่วยงานได้รับแจ้งรายงานผลการตรวจสอบ เพื่อให้ดำเนินการตามมาตรการในรายงานแล้ว บุคคลหรือหน่วยงานดังกล่าวจะต้องดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด และต้องแจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบ แต่หากไม่อาจจะดำเนินการได้ภายในกำหนด ก็สามารถขอขยายระยะเวลาการดำเนินการไปยังคณะกรรมการ พร้อมทั้งแจ้งเหตุผลและระยะเวลาที่ขอขยายก่อนที่กำหนดระยะเวลาเดิมจะสิ้นสุดลง แต่ห้ามมิให้มีการขอขยายระยะเวลาการดำเนินการมากกว่าสองครั้ง ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 29¹⁵

6. เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ถ้าบุคคลหรือหน่วยงานมิได้มีการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือดำเนินการแล้วแต่ยังไม่แล้วเสร็จโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการมีอำนาจดำเนินการ ดังต่อไปนี้

13 โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 27

14 โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 28

15 โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 29

- (1) รายงานต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อสั่งการให้มีการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญห การละเมิดสิทธิมนุษยชน ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน ในการนี้ คณะกรรมการต้องกำหนดรายละเอียดในการใช้อำนาจตามกฎหมาย เพื่อการสั่งการ ของนายกรัฐมนตรีด้วย ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 30¹⁶
- (2) หากนายกรัฐมนตรีไม่มีการดำเนินการหรือสั่งการให้ดำเนินการตามมาตรการการแก้ไข ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามที่คณะกรรมการเสนอ คณะกรรมการมีอำนาจ รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ ในการรายงานต่อรัฐสภาดังกล่าว หาก คณะกรรมการเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม คณะกรรมการจะ เผยแพร่กรณีที่ไม่มีการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหการละเมิดสิทธิ มนุษยชนนั้นให้สาธารณชนทราบก็ได้ ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 31¹⁷

ง. วิธีการตรวจสอบ

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดอำนาจในการ ปฏิบัติหน้าที่การตรวจสอบกรณีการละเมิดสิทธิไว้ใน มาตรา 32 ดังต่อไปนี้

1. ในการตรวจสอบกรณีร้องเรียน คณะกรรมการมีอำนาจออกหนังสือสอบถามส่วน ราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับการ ปฏิบัติราชการหรืองานใด ๆ หรือส่งวัตถุเอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือส่งผู้แทนมาชี้แจงหรือ ให้ถ้อยคำประกอบการพิจารณาได้

2. คณะกรรมการมีอำนาจออกหนังสือเรียกบุคคล นิติบุคคล หรือหน่วยงานเอกชนที่ เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องมาตามวัน เวลา และสถานที่ที่ กำหนด

3. ในการส่งหนังสือเรียกจะต้องส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ณ ภูมิลำเนาหรือ สำนักงานของผู้รับ ในกรณีที่ไม่อาจส่งหนังสือเรียกให้แก่ผู้รับตามวิธีดังกล่าวได้หรือไม่มีการปฏิบัติตาม หนังสือเรียกภายในระยะเวลาอันสมควร คณะกรรมการสามารถส่งโดยวิธีดังกล่าวได้อีกครั้งหนึ่ง หรือจะจัดส่ง โดยวิธีอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

4. คณะกรรมการสามารถดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปใน เคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและไม่ชักช้า

โดยก่อนการตรวจสอบหรือรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าว ให้กรรมการหรือพนักงาน เจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อนและเท่าที่สามารถกระทำได้ และให้ดำเนินการต่อ หน้าผู้ครอบครองหรือดูแลสถานที่หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือถ้าหากบุคคลดังกล่าวนั้นไม่ได้ ก็ให้ดำเนินการต่อ หน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ซึ่งได้ขอร้องมาเป็นพยาน ในการนี้ ให้ผู้ครอบครองหรือดูแลสถานที่ หรือผู้ซึ่ง เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมาย เป็นไปโดยสะดวก¹⁸

16 โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 30

17 โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 31

18 โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 32

จ. บทลงโทษกรณีขัดขืนการดำเนินการของคณะกรรมการ

เพื่อเป็นการสนับสนุนให้คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการลงโทษผู้ที่ขัดขืนหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการด้วย ได้แก่

1. หากผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานที่ถูกคณะกรรมการเรียกหรือถูกสั่งให้ส่ง ตามมาตรา 32 (2) บุคคลนั้นๆต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 34¹⁹

2. หากผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ตามมาตรา 32 (3) บุคคลนั้นๆต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 35²⁰

2.2.3 อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

ต่อมา เมื่อปีพ.ศ.2550 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเป็นไปตาม มาตรา 257 โดยมีอำนาจในการตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีและเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่น่าจะปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 แต่มีอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมในการนำเสนอกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อศาลได้ ทั้งในการเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ การเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครองในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่ากฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย การฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายและเป็นกรณีที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม²¹

2.2.4 อำนาจหน้าที่ตามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้อาศัยอำนาจตามมาตรา 15 (9) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ขึ้นโดยกำหนดไว้ในคำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. มีอำนาจหน้าที่ตาม มาตรา 15 (1) (2) (3) (4) (5) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ ตามบทบัญญัติข้างต้น ดังนี้

(๑) ส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน

(๒) ตรวจสอบการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสนอมาตรการการแก้ไข

(๓) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงเชิงนโยบาย

19 โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 34

20 โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 35

21 โปรดดูภาคผนวก หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 257

- (๔) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
- (๕) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานภาคีในด้านสิทธิมนุษยชน
- 2. มีอำนาจตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามหมวด 3 แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542
- 3. มีหน้าที่ประสานงานกับคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง และหรือสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ
- 4. มีหน้าที่สรุปรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามภารกิจข้างต้น ตลอดจนเสนอผลการดำเนินการตามข้อ 1 (2) ข้อ 1 (3) และข้อ 2 ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อพิจารณา
- 5. ดำเนินการอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมอบหมาย

เมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการแล้ว เห็นได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบพิจารณากรณีร้องเรียนและจัดทำรายงานของคณะอนุกรรมการ จึงเป็นการดำเนินการใช้อำนาจหน้าที่ตรวจสอบแทนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามที่กฎหมายกำหนด โดยเป็นการใช้อำนาจตามที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ดังนั้น รายงานซึ่งได้รับการจัดทำโดยคณะอนุกรรมการจึงเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของการตรวจสอบกรณีร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชนเท่านั้น แต่ไม่มีผลบังคับต่อหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องตามมาตราการการแก้ไขปัญหา โดยรายงานจะมีผลบังคับตามกฎหมายก็ต่อเมื่อได้มีการนำเข้าพิจารณามีมติโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้วเท่านั้น รายงานที่ออกมาจึงต้องเป็นรายงานที่ออกมาในนามของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

บทที่ 3

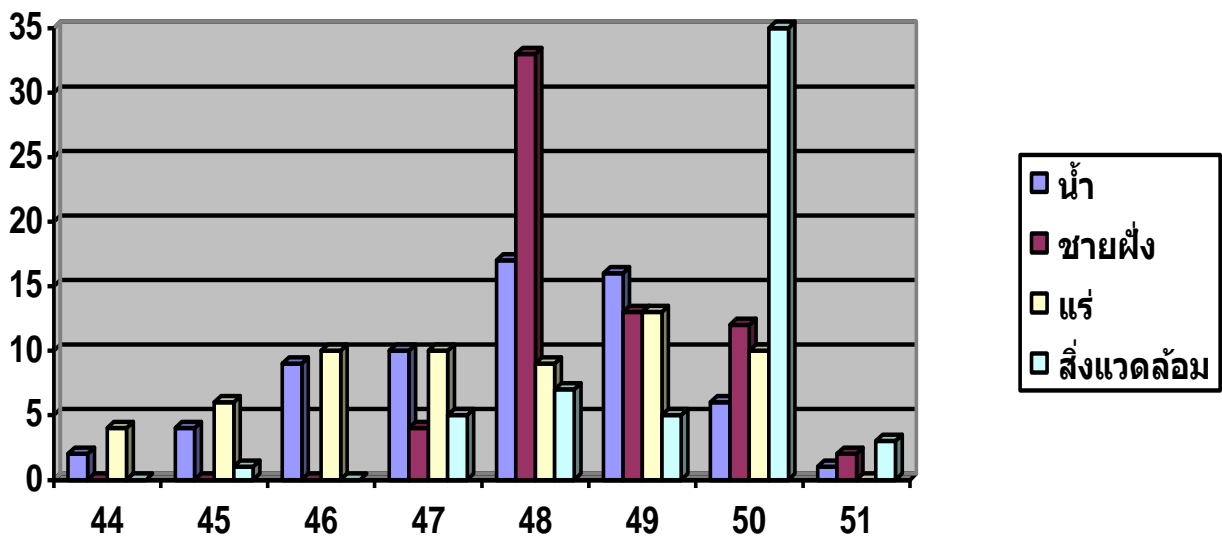
สำรวจและวิเคราะห์รายงานการตรวจสอบ

จากกรณีร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม นับแต่ปีพ.ศ.2544 จนถึงเดือนเมษายน 2551 มีทั้งสิ้น 247 กรณี การสำรวจเพื่อจำแนกรื่องร้องเรียนตามปีที่ร้อง ตามพื้นที่เป็นจังหวัด จำแนกตามกลุ่มของปัญหาแต่ละฐานทรัพยากรและประเภทของโครงการ และจำแนกตามลักษณะการละเมิดสิทธิ และความเดือดร้อน รวมถึงการสำรวจบทบัญญัติทางกฎหมายที่ใช้ในรายงานการตรวจสอบได้ดังนี้

3.1 จำแนกรื่องร้องเรียนเป็นรายปี

ตามรายงานที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแล้ว พบว่าในปีต่างๆมีรายงานจากกรณีร้องเรียน ตั้งแต่ปี 2544-2551 ดังนี้ ปี 2544 6 กรณี ปี 2545 11 กรณี ปี 2546 19 กรณี ปี 2547 29 กรณี ปี 2548 66 กรณี ปี 2549 47 กรณี ปี 2550 63 กรณี และปี 2551 (ถึงเมษายน) 6 กรณี (ดูตารางที่ 1.1 บทที่ 1) โดยแสดงเป็นแผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนกรณีตรวจสอบแยกตามฐานทรัพยากร และรายปีที่ร้องเรียนได้ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 แผนภูมิแสดงจำนวนกรณีตรวจสอบแยกตามประเด็นฐานทรัพยากรเป็นรายปี

เมื่อพิจารณาจากแผนภูมิจะเห็นว่า กรณีร้องเรียนตามประเด็นฐานทรัพยากร น้ำ และ แร่ มีลักษณะที่เพิ่มจำนวนขึ้นจนถึงปี 2548-49 สอดคล้องกับระยะเวลาการทำงานของคณะกรรมการ และมีแนวโน้มที่จะลดลงเมื่อเรื่องร้องเรียนส่วนใหญ่ได้ร้องเรียนเข้ามายังสำนักงานแล้ว โดยสำหรับกรณีฐานทรัพยากรแร่ ที่เพิ่มขึ้นในปี 2549 จากแนวโน้มที่ลดลงในปี 2548 เป็นเพราะได้รับเรื่องร้องเรียนในประเด็นการดูตทรายและขุดดินซึ่งจัดกลุ่มรวมเป็นฐานทรัพยากรเดียวกันเข้าไว้ด้วย

ส่วนจำนวนเรื่องร้องเรียนในประเด็นฐานทรัพยากรชายฝั่ง ที่เพิ่มขึ้นในปี 2548 เป็นเพราะมีการร้องเรียนในประเด็นข้อพิพาทที่ดินชายฝั่งทะเลที่เป็นปัญหาอย่างมากภายหลังเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิในปี 2547

กรณีประเด็นสิ่งแวดล้อมที่มีกรณีร้องเรียนสูงมากในปี 2550 เป็นเพราะการควมรวมของอนุกรรมการน้ำ ชายฝั่ง และแร่ และคณะกรรมการด้านพลังงานและอุตสาหกรรม ซึ่งทำให้การรับเรื่องตรวจสอบเป็นไปอย่างกว้างขวางครอบคลุมประเด็นปัญหามากขึ้น

3.2 การจำแนกรื่องร้องเรียนออกตามพื้นที่จังหวัด

จากการสำรวจพื้นที่ที่มีกรณีร้องเรียนทั้งหมด พบว่าจังหวัดภูเก็ตเป็นพื้นที่ที่มีการร้องเรียนนับเป็นรายการมากที่สุดคือ 21 กรณี แยกเป็นประเด็นเกี่ยวกับชายฝั่งทะเล 18 กรณี และประเด็นอื่นๆเพียง 3 กรณี ส่วนใหญ่แล้วเป็นการร้องเรียนในเรื่องการพัฒนาโครงการที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรชายฝั่งทะเล และข้อพิพาทในเรื่องที่ดินชายฝั่งทะเลที่เกี่ยวข้องเนื่องหลังจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ เช่นเดียวกับจังหวัดพังงาที่มีเรื่องร้องเรียนในอันดับรองลงมา คือ 18 กรณี โดยมีสัดส่วนการร้องเรียนตามฐานทรัพยากรคล้ายคลึงกัน

พื้นที่จังหวัดสงขลา เชียงใหม่ นครศรีธรรมราช ประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดที่มีกรณีร้องเรียนมากกว่า 10 กรณี โดยมีประเด็นแยกตามฐานทรัพยากรกระจายออกไป โดยในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มีข้อสังเกตว่ามีกรณีร้องเรียนเรื่องน้ำมากถึง 8 กรณีจาก 12 กรณี

พื้นที่จังหวัดระยอง กาญจนบุรี ตรัง สุราษฎร์ธานี กระบี่ สระบุรี เชียงราย ตราด เป็นพื้นที่ที่มีการร้องเรียนมากกว่า 5 กรณี โดยมีประเด็นแยกตามฐานทรัพยากรกระจายออกไป โดยในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีข้อสังเกตว่ามีกรณีร้องเรียนเรื่องทรัพยากรแร่มากถึง 6 กรณีจาก 9 กรณี และจังหวัดตราด ที่มีกรณีร้องเรียนเรื่องชายฝั่ง 4 จาก 6 กรณี

พื้นที่จังหวัดลำปาง ขอนแก่น และ พิษณุโลก มีกรณีร้องเรียนจังหวัดละ 5 กรณี โดยมีประเด็นแยกตามฐานทรัพยากรกระจายออกไป

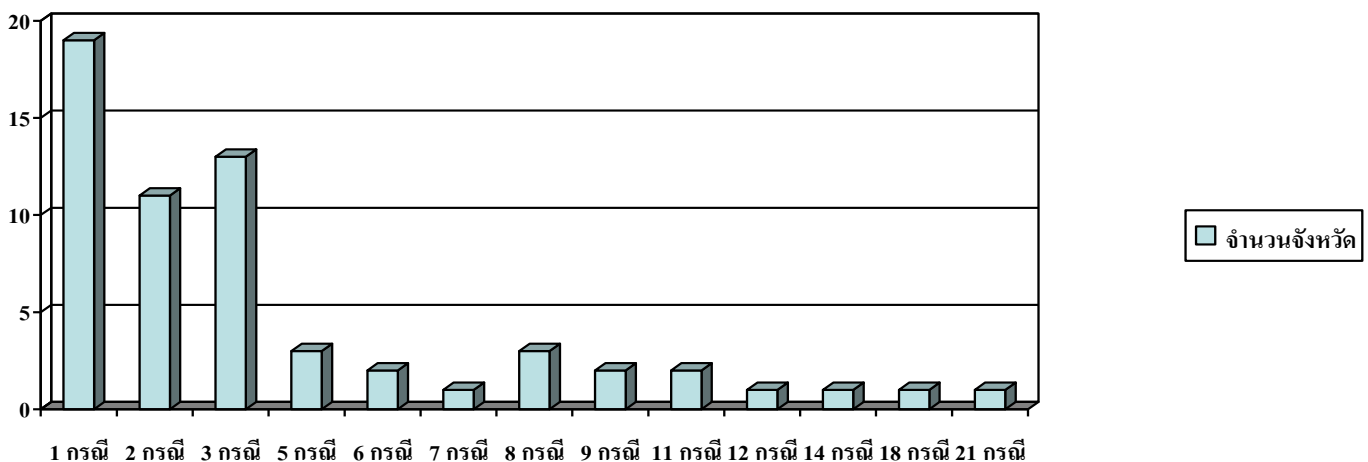
เมื่อพิจารณาตามพื้นที่ที่เป็นรายจังหวัดแล้วพบว่าส่วนใหญ่จะมีกรณีร้องเรียนจังหวัดละ 1-3 กรณี ซึ่งมีกรณีร้องเรียน 3 กรณีรวม 13 จังหวัด กรณีร้องเรียน 2 กรณี 11 จังหวัด และ ร้องเรียนเพียง 1 กรณี ถึง 19 จังหวัด

สรุปพื้นที่รายจังหวัดที่มีกรณีร้องเรียนในประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม กระจายอยู่ในพื้นที่ 60 จังหวัด

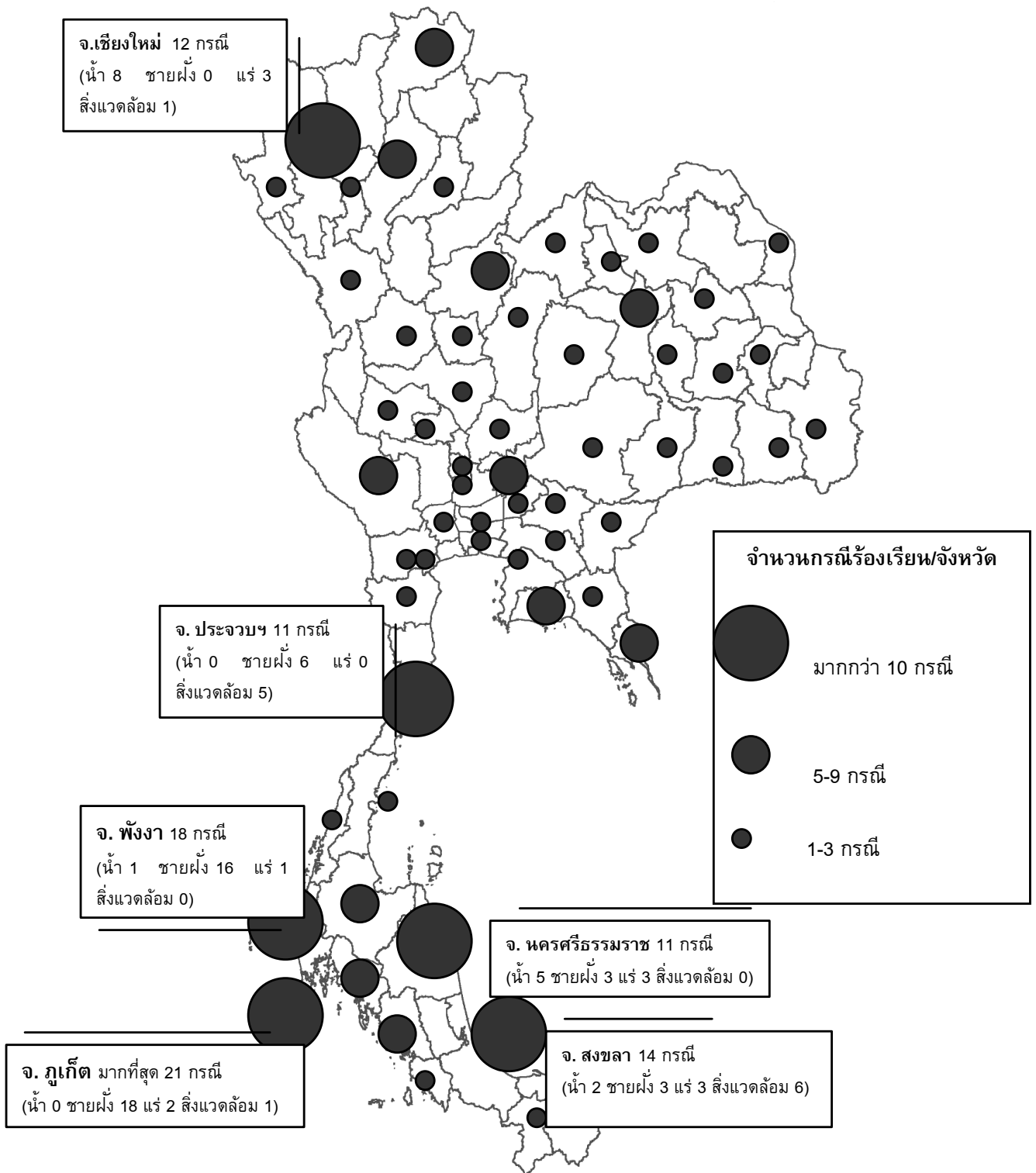
ภาพที่ 3.1 แสดงแผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนพื้นที่รายจังหวัดที่มีกรณีร้องเรียนเพียง 1 กรณี จนถึงที่มีกรณีร้องเรียนมากที่สุด 21 กรณี

ตารางที่ 3.1 แสดงการแจกแจงจำนวนกรณีจำแนกตามประเด็นฐานทรัพยากรที่มีการร้องเรียนตามพื้นที่รายจังหวัด

ภาพที่ 3.2 แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนพื้นที่รายจังหวัดและจำนวนกรณีตรวจสอบ

ภาพที่ 3.1-1 แผนที่แสดงจำนวนกรณีร้องเรียนในทุกประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อมเป็นรายจังหวัด (ดูตารางที่ 3.1 ประกอบ)

ตารางที่ 3.1 แสดงการแจกแจงจำนวนกรณีตามฐานทรัพยากรเป็นรายจังหวัด

จำนวนกรณี	จังหวัด	จำนวนกรณี				จำนวนกรณี	จังหวัด	จำนวนกรณี				
		หน้า	ชายฝั่ง	แร่	สิ่งแวดล้อม			หน้า	ชายฝั่ง	แร่	สิ่งแวดล้อม	
21	ภูเก็ต	-	18	2	1	2	สมุทรสงคราม	-	-	-	2	
18	พังงา	1	16	1	-		จันทบุรี	2	-	-	-	
14	สงขลา	2	3	3	6		อ่างทอง	1	-	-	1	
12	เชียงใหม่	8	-	3	1		นครสวรรค์	2	-	-	-	
11	นครศรีธรรมราช	5	3	3	-		แม่ฮ่องสอน	1	-	1	-	
	ประจวบคีรีขันธ์	-	6	-	5		ตาก	1	-	1	-	
9	ระยอง	2	3	1	3		ระนอง	-	2	-	-	
	กาญจนบุรี	2	-	6	2		อุดรธานี	-	-	2	-	
8	ตรัง	1	3	3	1		มหาสารคาม	1	-	1	-	
	สุราษฎร์ธานี	2	1	1	4		ฉะเชิงเทรา	-	-	1	1	
	กระบี่	1	4	2	1		เพชรบุรี	-	-	-	2	
7	สระบุรี	1	-	1	5		1	ชุมพร	1	-	-	-
6	เขียงราย	2	-	2	2			นครปฐม	1	-	-	-
	ตราด	-	4	1	1			แพร่	1	-	-	-
5	ลำปาง	3	-	2	-	สระแก้ว		1	-	-	-	
	ขอนแก่น	2	-	1	2	กาฬสินธุ์		1	-	-	-	
	พิษณุโลก	3	-	2	-	นครพนม		1	-	-	-	
3	ปราจีนบุรี	2	-	-	1	อยุธยา		1	-	-	-	
	นครราชสีมา	2	-	1	-	ยะลา		1	-	-	-	
	ปทุมธานี	2	-	1	-	ร้อยเอ็ด		1	-	-	-	
	ชัยภูมิ	2	-	1	-	สตูล		-	1	-	-	
	ศรีสะเกษ	2	-	1	-	ยโสธร		-	-	1	-	
	สุรินทร์	2	-	1	-	ลพบุรี		-	-	1	-	
	อุบลราชธานี	3	-	-	-	ชลบุรี		-	-	1	-	
	หนองบัวลำภู	1	-	2	-	ลำพูน		-	-	1	-	
	อุทัยธานี	-	-	3	-	กำแพงเพชร	-	-	1	-		
	เลย	-	-	2	1	กรุงเทพฯ	-	-	-	1		
	ราชบุรี	-	-	1	2	ชัยนาท	-	-	-	1		
	พิจิตร	-	-	2	1	บุรีรัมย์	-	-	-	1		
	สมุทรปราการ	-	-	-	3	เพชรบูรณ์	-	-	-	1		

3.3 การแบ่งกลุ่มกรณีในเนื้อหาการร้องเรียนตามฐานทรัพยากร

จากกรณีร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม นับแต่ปีพ.ศ.2544 จนถึงเดือนเมษายน 2551 ทั้งสิ้น 247 กรณี คณะผู้ศึกษาได้แบ่งกลุ่มกรณีออกตามลักษณะของปัญหาและประเภทของโครงการ ได้ดังนี้

- ประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ แบ่งกลุ่มลักษณะปัญหาออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กรณีเกี่ยวกับเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ ฝ่ายขนาดใหญ่ 2) กรณีเกี่ยวกับคลองส่งน้ำ 3) กรณีเกี่ยวกับการเปลี่ยนสภาพแหล่งน้ำและสร้างสิ่งกีดขวางหรือล่งน้ำแหล่งน้ำ และ 4) กรณีความขัดแย้งในการจัดการน้ำ
- ประเด็นฐานทรัพยากรชายฝั่งทะเล แบ่งกลุ่มลักษณะปัญหาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กรณีเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือและโครงสร้างวิศวกรรมชายฝั่ง 2) กรณีเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ดินชายฝั่งทะเล และ 3) กรณีความขัดแย้งเกี่ยวกับนโยบายและกิจกรรมทางทะเลต่างๆ รวมถึงความช่วยเหลือภายหลังธรณีพิบัติภัยสึนามิ
- ประเด็นฐานทรัพยากรแร่ จะครอบคลุมถึงฐานทรัพยากรธรณีอื่นๆไว้ด้วย โดยแบ่งกลุ่มลักษณะปัญหาออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) กรณีปัญหาจากกิจกรรมเหมืองหินและโรงโม่หิน 2) กรณีปัญหาจากเหมืองแร่ โรงแต่งแร่ และการขนส่งแร่ 3) กรณีปัญหาจากการสูบและตม่น้ำเกลือ 4) กรณีปัญหาจากการขุดดินและดูดทราย และ 5) กรณีปัญหาเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ดินบริเวณเหมืองแร่เก่า
- ประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม แบ่งกลุ่มลักษณะปัญหาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กรณีปัญหาจากโครงการพัฒนาพลังงานและประเด็นที่เกี่ยวข้อง 2) กรณีปัญหาจากมลพิษโรงงานอุตสาหกรรม และ 3) กรณีปัญหาความขัดแย้งในการจัดการสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ รวมถึงความขัดแย้งเชิงนโยบายและแผนงานการพัฒนาที่อาจยังไม่เกิดขึ้น

การจำแนกและจัดกลุ่มของคณะผู้ศึกษา อาจมีความทับซ้อนในเชิงประเด็นฐานทรัพยากร และลักษณะปัญหาอยู่บ้าง เนื่องจากในแต่ละประเด็นอาจมีความทับซ้อนกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นฐานทรัพยากรน้ำและกรณีปัญหาจากน้ำเสียของอุตสาหกรรม หรือ ปัญหาเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ดินซึ่งเป็นพื้นที่เหมืองแร่เก่าที่อยู่บริเวณชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นลักษณะที่พบทั่วไปในภาคใต้ของประเทศไทย นอกจากนี้ในประเด็นฐานทรัพยากรแร่ ซึ่งครอบคลุมถึงฐานทรัพยากรดินและทรายก่อสร้างซึ่งจะคาบเกี่ยวกับการเปลี่ยนสภาพแหล่งน้ำ ลำน้ำ รวมถึงกรณีมลพิษจากการพัฒนาแหล่งพลังงานและอุตสาหกรรม กับมลพิษจากการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบอื่น เป็นต้น

ในการตรวจสอบของคณะกรรมการที่เริ่มจากหลายคณะมาควมรวมกันนับเป็นอีกด้านหนึ่ง (ดูบทที่ 2) ที่ทำให้เกิดการทับซ้อนของการจัดกลุ่ม ดังตัวอย่างเช่น ในการตรวจสอบกรณีการดูดทรายแม่น้ำของคณะกรรมการที่ดินและน้ำมารวมกับอนุกรรมการเพื่อการศึกษาและตรวจสอบกรณีปัญหาเหมืองแร่ คณะผู้ศึกษาจึงนำกรณีปัญหามาจัดกลุ่มอยู่ในฐานทรัพยากรแร่เนื่องจากมีลักษณะปัญหาใกล้เคียงและถือเป็นทรัพยากรธรณีเหมือนกันในเชิงวิชาการ ในการตรวจสอบกรณีข้อพิพาทที่ดินเหมืองแร่เก่าชายทะเลของคณะกรรมการน้ำและแร่มารวมกับอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง คณะผู้ศึกษาจึงนำกรณีปัญหามารวมกับฐานทรัพยากรกลุ่มข้อพิพาทที่ดินชายฝั่งทะเล เนื่องจากมีประเด็นปัญหาที่ใกล้เคียงกันมากกว่า

นอกจากนี้ภายหลังที่มีการควมรวมคณะอนุกรรมการด้านพลังงานและอุตสาหกรรม จึงทำให้อนุกรรมการชุดนี้สามารถตรวจสอบกรณีร้องเรียนได้ครอบคลุมปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ดังที่สุดท้ายควมรวมเป็นคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเด็นด้านพลังงานและอุตสาหกรรมได้ถือรวมเป็นกลุ่มประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในภาพรวม นอกจากนี้คณะผู้ศึกษาได้จัดกรณีร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรแร่ ได้แก่ กรณีโรงถลุงเหล็กที่จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดเลยไว้ในกลุ่มประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมเนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นกระบวนการที่ใกล้เคียงกับโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่าเหมืองแร่ ทั้งยังมีได้ใช้ฐานทรัพยากรจากเหมืองแร่ในประเทศเป็นหลักอีกด้วย รวมถึงจัดประเด็นปัญหาปลาตายในลำห้วยจากข้อสงสัยว่าเกิด

จากการทำความเข้าใจสาเหตุเครื่องจักรจากเขื่อนมาไว้ในกลุ่มนี้ เนื่องจากยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนว่าเกิดจากกระบวนการจัดการทรัพยากรน้ำจริงหรือไม่

แต่อย่างไรก็ตามการรวบรวมกรณีเพื่อจัดกลุ่มตามประเด็นฐานทรัพยากรอาจมีความทับซ้อนดังกล่าวอยู่บ้าง แต่ก็ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันของปัญหาในหลายมิติซึ่งในอนาคตแล้วคณะกรรมการสิทธิชุดต่อไปอาจใช้ข้อมูลชุดนี้ในการออกแบบองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการที่เหมาะสมขึ้นได้ต่อไป

สรุปในการศึกษาครั้งนี้ จัดกลุ่มตามประเด็นฐานทรัพยากรออกเป็นเรื่อง น้ำ 65 กรณี เรื่องชายฝั่งทะเล 64 กรณี เรื่องแร่ 62 กรณี และ เรื่องสิ่งแวดล้อม 56 กรณี โดยแจกแจงจำนวนกรณีเป็นรายปี และตามกลุ่มลักษณะปัญหาที่กล่าวแล้วดังตารางที่ 3.2 (ดูแผนภูมิในภาพ 3.1 ประกอบ)

ตาราง 3.2 สรุปการจัดกลุ่มกรณีร้องเรียนตามประเด็นฐานทรัพยากรในระหว่างปี 2544 – เมษายน 2551

ฐานทรัพยากร	จำแนกกลุ่มตามลักษณะปัญหา	จำนวนกรณีปัญหาต่อปี								รวม
		44	45	46	47	48	49	50	51	
น้ำ	1) เขื่อน และ อ่างเก็บน้ำ	1	2	5	6	7	7	2	-	30
	2) คลองส่งน้ำ	-	1	-	1	1	1	-	1	5
	3) เปลี่ยนสภาพแหล่งน้ำ	1	1	2	1	4	4	3	-	16
	4) นโยบายการจัดการน้ำ	-	-	2	2	5	4	1	-	14
รวมกรณีน้ำ		2	4	9	10	17	16	6	1	65
ชายฝั่ง	1) โครงสร้างชายฝั่ง-ท่าเรือ	-	-	-	2	3	6	7	-	18
	2) ที่ดินชายฝั่งทะเล	-	-	-	-	29	7	4	2	42
	3) นโยบายชายฝั่งทะเลอื่น ๆ	-	-	-	2	1	-	1	-	4
รวมกรณีชายฝั่ง		-	-	-	4	33	13	12	2	64
แร่	1) เหมืองหิน	3	4	5	6	2	4	3	-	27
	2) เหมืองแร่	1	2	3	2	4	4	5	-	21
	3) สืบ-ตัมหน้าเกลือ	-	-	1	-	1	-	-	-	2
	4) ขุดดิน-คูทราย	-	-	1	-	1	4	2	-	8
	5) ที่ดินขุมเหมืองเก่า	-	-	-	2	1	1	-	-	4
รวมกรณีแร่		4	6	10	10	9	13	10	-	62
สิ่งแวดล้อม	1) โครงการ-นโยบายด้านพลังงาน	-	1	-	1	3	1	12	-	18
	2) มลพิษอุตสาหกรรม	-	-	-	1	3	3	12	2	21
	3) ปัญหาการจัดการอื่น ๆ	-	-	-	3	1	1	11	1	17
รวมกรณีสิ่งแวดล้อม		-	1	-	5	7	5	35	3	56
รวมกรณีทั้งหมด		6	11	19	29	66	47	63	6	247

3.3.1 ประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ

กรณีร้องเรียน 63 กรณีเป็นการการละเมิดสิทธิและความเดือดร้อนที่ครอบคลุมเรื่องโครงการก่อสร้าง เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฝาย ทำให้เกิดปัญหาการบังคับให้ชุมชนอพยพจากพื้นที่สร้างโครงการ ปัญหาการไม่กำหนดค่าชดเชย หรือกำหนดค่าชดเชยที่ไม่เป็นธรรมทั้งกรณีโครงการที่ก่อสร้างแล้วและยังไม่ก่อสร้าง ปัญหาการทำลายระบบนิเวศ ปัญหามลพิษ โครงการสร้างคลองส่งน้ำ เป็นกรณีที่เกิดการละเมิดสิทธิในที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ปัญหาการไม่กำหนดค่าชดเชย หรือกำหนดค่าชดเชยที่ไม่เป็นธรรม ปัญหการทำลายระบบนิเวศ ปัญหามลพิษ การสร้างสิ่งก่อสร้างกีดขวางและเปลี่ยนแปลงสภาพทางน้ำและแหล่งน้ำ การทำลายระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม ละเมิดสิทธิชุมชน ปัญหามลพิษ และนโยบายและกิจกรรมการจัดการน้ำ สร้างความขัดแย้งในการแย่งชิงน้ำ รวมถึงการไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรน้ำสำหรับประชาชนผู้ด้อยโอกาส

ในการศึกษาครั้งนี้ได้จัดกลุ่มกรณีปัญหาในเรื่องเขื่อน 30 กรณี เรื่องคลองส่งน้ำ 5 กรณี เรื่องเปลี่ยนแปลงสภาพแหล่งน้ำ 16 กรณี และเรื่องการจัดการน้ำอื่นๆ 14 กรณี ดังแสดงการแจกแจงในตารางที่ 3.3 และแสดงเปรียบเทียบจำนวนกรณีที่ร้องเรียนตามรายปีในลักษณะปัญหาต่างๆได้ในแผนภูมิในภาพ 3.3

กรณีเขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฝาย ประตุระบายน้ำ จำนวน 30 กรณี ได้แก่ อ่างเก็บน้ำโคคลาน จังหวัดสระแก้ว, อ่างเก็บน้ำลำพันชาด จังหวัดมหาสารคาม, อ่างเก็บน้ำห้วยเสม็ด บุกป่าเปาว์ และห้วยอ่าง จังหวัดสุรินทร์ เขื่อนแม่มอก จังหวัดลำปาง เขื่อนสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี เขื่อนท่าชะ จังหวัดชุมพร อ่างเก็บน้ำแม่ขาน จังหวัดเชียงใหม่ ฝายร่องน้ำทุ่งวารี จังหวัดร้อยเอ็ด อ่างเก็บน้ำคลองขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี เขื่อนแก่งเสือเต้น จังหวัดแพร่ อ่างเก็บน้ำลำรู่ใหญ่ จังหวัดพังงา อ่างเก็บน้ำนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อ่างเก็บน้ำปุเตอร์ จังหวัดตาก อ่างเก็บน้ำลำพะยา จังหวัดยะลา อ่างเก็บน้ำไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ อ่างเก็บน้ำคลองลำซอน จังหวัดตรัง อ่างเก็บน้ำคลองลำแซง ลำซิ่น จังหวัดสงขลา อ่างเก็บน้ำคลองซา จังหวัดนครศรีธรรมราช อ่างเก็บน้ำคลองกลาย จังหวัดนครศรีธรรมราช อ่างเก็บน้ำคลองละไม จังหวัดนครศรีธรรมราช เขื่อนสาละวิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน เขื่อนโปร่งขุนเพชร จังหวัดชัยภูมิ เขื่อนคลองชมพู จังหวัดพิษณุโลก อ่างเก็บน้ำ 3 แห่ง จังหวัดเชียงใหม่ ฝายหวนา จังหวัดศรีสะเกษ เขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี เขื่อนก๊วกอหมา จังหวัดลำปาง ฝายหนองสะลีก จังหวัดเชียงใหม่ เขื่อนแม่สรวย แม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย เขื่อนราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ

กรณีคลองส่งน้ำ จำนวน 5 กรณี ได้แก่ คลองส่งน้ำท่าทอน จังหวัดนครศรีธรรมราช คลองส่งน้ำฝายตะลุง จังหวัดสุรินทร์ คลองส่งน้ำลำพะเนียง จังหวัดหนองบัวลำภู คลองส่งน้ำบ้านป่าแดด จังหวัดเชียงราย คลอง ร.1 จังหวัดสงขลา

กรณีสิ่งก่อสร้างกีดขวางและเปลี่ยนแปลงสภาพทางน้ำและแหล่งน้ำ จำนวน 16 กรณี ได้แก่) สถานีประมงหนองปลาแขยง จังหวัดปราจีนบุรี ประตุระบายน้ำแม่น้ำท่าจีน 2 จุด จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครปฐม ประตุระบายคลองบางหลวงเขียงราก จังหวัดปทุมธานี สะพานแม่น้ำน้อย จังหวัดอยุธยา เขื่อนริมตลิ่งแม่น้ำตาปี จังหวัดสุราษฎร์ธานี หนองญาติ จังหวัดนครพนม คลองสว่าง จังหวัดปทุมธานี รือ 3 ฝาย จังหวัดเชียงใหม่ ประตุระบายน้ำคลองวังโตนด จังหวัดจันทบุรี ประตุระบายน้ำปากพั้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อสร้างเขื่อนตลิ่งแม่น้ำน่าน จังหวัดพิษณุโลก ท่าโกรกทรายป่าโมก จังหวัดอ่างทอง โครงการพัฒนาบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ ถมทรายในแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดกาญจนบุรี ตลิ่งแม่น้ำปราจีนบุรีพังทลาย จังหวัดปราจีนบุรี บุกรุกพื้นที่ชุ่มน้ำพรุคันธูลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กรณีการจัดการน้ำ จำนวน 14 กรณี ได้แก่ ฝันน้ำแม่กวง จังหวัดเชียงใหม่ ลำน้ำพองเน่าเสีย จังหวัดขอนแก่น แก่นราชภูมิ จังหวัดนครราชสีมา การเปิดประตูเขื่อนปากมูล ปี 2548 จังหวัดอุบลราชธานี หนองทะเล จังหวัดกระบี่ โรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่ตื่น จังหวัดเชียงใหม่ การเปิดประตูเขื่อนปากมูล ปี 2550 จังหวัดอุบลราชธานี วิกฤตน้ำภาคตะวันออกเฉียง โครงการผันน้ำโขง ซี มูน การร่วมทุนประปาภูมิภาคตะวันออกเฉียง

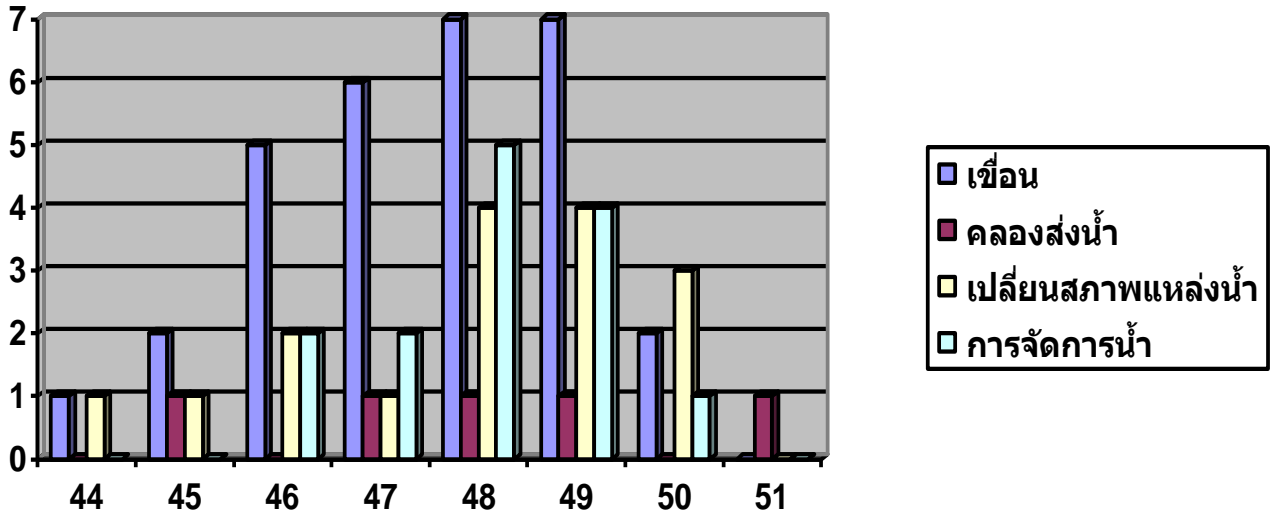
ชุดสระน้ำแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ โรงไฟฟ้าบริษัทกัลป์ แอ่งชิงน้ำแม่ น้ำป่าสัก จังหวัดสระบุรี)การร่วมทุนบริษัท ยูยู กรุ๊ป จังหวัดระยอง ความปลอดภัยเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 3.3 แสดงการจำแนกประเด็นปัญหาของรายงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับฐานทรัพยากรน้ำ (2544 - เมษายน 2551)

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ลักษณะปัญหา				หมายเหตุ
			เขื่อน	คลองส่งน้ำ	เปลี่ยนแปลง	การจัดการ	
1	61/44	สถานีประมงในหนองปลาแขยง จังหวัดปราจีนบุรี					
2	171/44	ค่าทดแทนจากโครงการอ่างเก็บน้ำแม่มอก จังหวัดลำปาง					
3	185/45	โครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา					
4	497/45	เขื่อนแม่สรวย และเขื่อนแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย					
5	854/45	เขื่อนท่าแซะ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร					
6	45	โครงการก่อสร้างประตูระบายน้ำแม่น้ำท่าจีน					
7	33/46	โรงไฟฟ้าพลังน้ำลำตะคองแบบสูบกลับ จังหวัดนครราชสีมา					
8	245/46	ประตูระบายน้ำปิดกั้นคลองวังโตนด จังหวัดจันทบุรี					
9	442/46	ผลกระทบจากลำน้ำพองเน่าเสีย จังหวัดขอนแก่น					
10	469/46	ฝายหนองสะลึง จังหวัดเชียงใหม่					
11	481/46	ค่าชดเชย โครงการอ่างเก็บน้ำลำพันชาติ					
12	530/46	ประตูระบายน้ำคลองบางหลวง-เชียงราก จังหวัดปทุมธานี					
13	690/46	การทำสวนส้มในพื้นที่ตำบลเมืองนะ จังหวัดเชียงใหม่					
14	736/46	อ่างเก็บน้ำคลองลำซอน จังหวัดตรัง					
15	812/46	เขื่อนแก่งเสือเต้น จังหวัดแพร่					
16	2/47	อ่างเก็บน้ำคลองลำแขงและคลองลำขันธ์ จังหวัดสงขลา					
17	43/47	อ่างเก็บน้ำตำบลโคคลาน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว					
18	293/47	โครงการเขื่อนโป่งขุนเพชร จังหวัดชัยภูมิ					
19	483/47	โครงการผันน้ำ โขง ชี มูล จังหวัดกาฬสินธุ์					
20	503/47	อ่างเก็บน้ำคลองกลาย จังหวัดนครศรีธรรมราช					
21	หยิบยก	ทำเทียบเรือขนทรายในพื้นที่ตำบลป่าโมก จังหวัดอ่างทอง					
22	672/47	ฝายห้วยนา อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ					
23	673/47	เขื่อนราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ					
24	676/47	คลองส่งน้ำจากฝายคลองท่าหน จังหวัดนครศรีธรรมราช					
25	689/47	โครงการแก่งราชภูมิแย่งชิงทรัพยากรน้ำของชุมชน					
26	6/48	ระบบการส่งน้ำจากฝายยางบ้านตะลุง จังหวัดสุรินทร์					
27	232/48	การไม่เปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูล					
28	243/48	การบุกรุกป่าพรุคันธุลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี					
29	297/48	อ่างเก็บน้ำคลองลาไม จังหวัดนครศรีธรรมราช					
30	304/48	อ่างเก็บน้ำแม่ขาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่					รวมกับ488/46
31	306/48	โครงการเพิ่มน้ำในเขื่อนแม่กวงอุดมธารา จังหวัดเชียงใหม่					
32	318/48	การบุกรุกหนองน้ำสาธารณะหนองญาติ จังหวัดนครพนม					
33	362/48	โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช					

34	443/48	อ่างเก็บน้ำคลองซา จังหวัดนครศรีธรรมราช					
35	449/48	กรณีวิกฤตน้ำในภาคตะวันออก จังหวัดระยอง					
36	525/48	สะพานคอนกรีตเสริมเหล็กบุงกรูแม่หน้าน้อย จังหวัดอยุธยา					
37	585/48	เขื่อนศรีนครินทร์สร้างทับรอยเลื่อน จังหวัดกาญจนบุรี					
38	598/48	อ่างเก็บน้ำลำพะยา จังหวัดยะลา					
39	620/48	ฝายทุ่งวารี ตำบลคูอี่ง จังหวัดร้อยเอ็ด					
40	623/48	เขื่อนป้องกันน้ำท่วม จังหวัดเชียงใหม่					
41	632/48	การจัดการทรัพยากรน้ำหนองทะเล จังหวัดกระบี่					
42	746/48	อ่างเก็บน้ำคลองขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี					
43	14/49	การขุดเซยจากเขื่อนสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี					
44	43/49	การขุดลอกคลองลำพะเนียง จังหวัดหนองบัวลำภู					
45	44/49	โรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่ตื่นปล่อยมลพิษ จังหวัดเชียงใหม่					
46	47/49	อ่างเก็บน้ำห้วยเสม็ด หัวอ่าง บ่ออำเปาว์ จังหวัดสุรินทร์					
47	48/49	กระสอบทรายปิดคลองคลองสว่าง จังหวัดปทุมธานี					
48	56/49	อ่างเก็บน้ำลำภูใหญ่ จังหวัดพังงา					
49	77/49	โครงการบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์					
50	98/49	การรื้อฝายพญาคำ ท่าวังตาล หนองผึ้ง จังหวัดเชียงใหม่					รวมกับ621/48
51	105/49	อ่างเก็บน้ำ อำเภอยะปริงการ จังหวัดเชียงใหม่					
52	165/49	ร่วมทุนประปาภิบาลบริษัท ยูยู กรุ๊ป คอนคอร์เตียม จ.ระยอง					
53	190/49	บริษัท กัลฟ์ฯ ใช้ทรัพยากรน้ำในแม่น้ำป่าสัก จังหวัดสระบุรี					
54	191/49	เขื่อนในแม่น้ำสาละวิน					
55	246/49	ความปลอดภัยของเขื่อนก๊วคองมา จังหวัดลำปาง					
56	286/49	เขื่อนถนนคอนกรีต จังหวัดสุราษฎร์ธานี					
57	287/49	อ่างเก็บน้ำบ้านปุเตอร์ จังหวัดตาก					
58	522/49	การทุจริตการขุดสระที่ตำบลแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์					
59	15/50	ถมดินและทรายในแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดกาญจนบุรี					
60	115/50	เขื่อนป้องกันตลิ่งแม่น้ำน่าน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก					
61	214/50	อ่างเก็บน้ำคลองชมพู จังหวัดพิษณุโลก					
62	239/50	อ่างเก็บน้ำในตำบลหนองกระทาว จังหวัดพิษณุโลก					
63	350/50	ประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูล จังหวัดอุบลราชธานี					
64	510/50	ตลิ่งแม่น้ำพอง สองฝั่งแม่น้ำปราจีนบุรี					
65	42/51	คลองชลประทานตำบลป่าแดด จังหวัดเชียงราย					
รวมจำนวนกรณีตรวจสอบ 65 กรณี			30	5	16	14	

ภาพ 3.3 แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนกรณีที่ร้องเรียนตามรายปีประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ

3.3.2 ประเด็นฐานทรัพยากรชายฝั่งทะเล

กรณีร้องเรียน 64 กรณีเป็นการการละเมิดสิทธิและความเดือดร้อนที่ครอบคลุมเรื่องโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือ และโครงสร้างวิศวกรรมชายฝั่งทะเล ทำให้เกิดปัญหาการกัดเซาะและเปลี่ยนแปลงสภาพชายฝั่ง ส่วนมากเป็นการพัฒนาท่าเรือ เขื่อนกันทรายปากคลอง และเขื่อนกันคลื่น ข้อพิพาทที่ดินชายฝั่ง เกิดปัญหาในการแย่งชิงการใช้ที่ดินชายฝั่งระหว่างภาคเอกชนกับประชาชนในพื้นที่ และภาครัฐกับประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะภายหลังกรณีพิบัติภัยสึนามิ และ ความขัดแย้งเชิงนโยบายและกิจกรรมการใช้ทรัพยากรชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะการใช้เครื่องมือทำลายล้างที่มีผลกระทบต่อประมงพื้นบ้าน และระบบนิเวศ รวมถึงกรณีสึนามิ มีปัญหาในเรื่องของการไม่ได้รับความเป็นธรรมในการรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐ

ในการศึกษารั้ครั้งนี้ได้จัดกลุ่มกรณีปัญหาในเรื่องท่าเทียบเรือและโครงสร้างวิศวกรรมชายฝั่ง 18 กรณี เรื่องข้อพิพาทที่ดินชายทะเล 42 กรณี เรื่องนโยบายทรัพยากรชายฝั่งทะเลอื่นๆ 4 กรณีดังแสดงการแจกแจงในตารางที่ 3.4 และแสดงเปรียบเทียบจำนวนกรณีที่ร้องเรียนตามรายปีในลักษณะปัญหาต่างๆได้ในแผนภูมิในภาพ 3.4

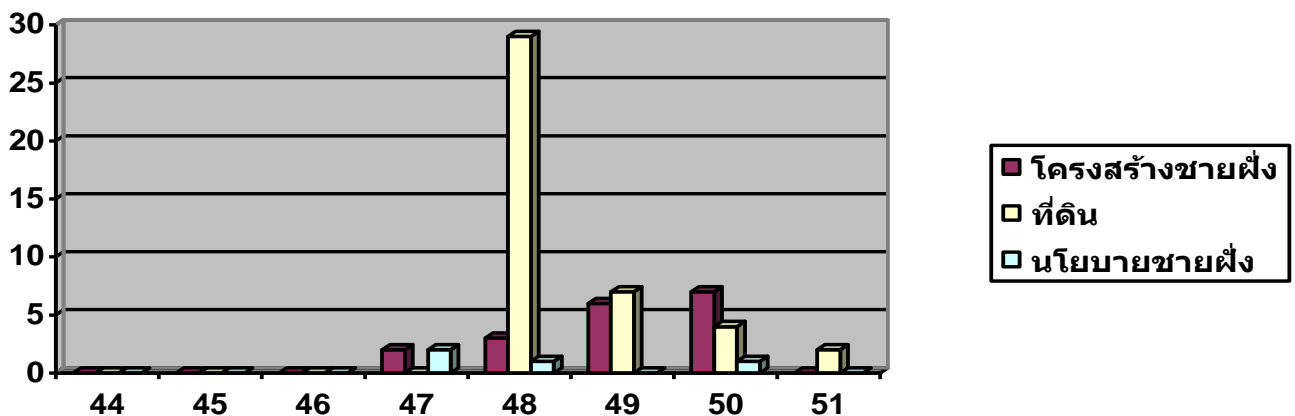
กรณีโครงสร้างชายฝั่งทะเล ท่าเทียบเรือ จำนวน 18 กรณี ได้แก่ การกัดเซาะชายฝั่ง จังหวัดสงขลา ท่าเรือยอร์ชอ่าวคลองสน จังหวัดพังงา ท่าเรือยอร์ชอ่าวปอ จังหวัดภูเก็ต ท่าเทียบเรือหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ท่าเทียบเรือน้ำลึก เขื่อนกันคลื่นหัวเขาแดง จังหวัดสงขลา ท่าเรืออ่าวฉลอง จังหวัดภูเก็ต ท่าเรือแหลมยามู จังหวัดภูเก็ต ท่าเทียบเรืออ่าวท้องเนียน จังหวัดนครศรีธรรมราช ถมทะเลหาดหน้าทอน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ท่าเรือน้ำลึก จะนะ จังหวัดสงขลา ท่าเรือน้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล ชุดลอกคลองศรีบอยา จังหวัดกระบี่ ถนนเลียบบคลองเทศบาลเมืองป่าตอง จังหวัดภูเก็ต โครงการถมทะเลเพื่อพัฒนาพื้นที่อ่าวภูเก็ต ก่อสร้างอาคารและโรงแรม อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อสร้างถนนรอบเกาะสุกร อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง โครงการปรับภูมิทัศน์บ้านกรูด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ท่าเรือน้ำลึกบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรณีที่ดินชายฝั่งทะเล จำนวน 42 กรณี ได้แก่ ที่ดินเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง ร้านค้าหาดกะรนน้อย จังหวัดภูเก็ต ชุมชนประชาสามัคคี จังหวัดภูเก็ต ชุมชนโรงถ่าน จังหวัดตราด เอกสารสิทธิที่ดิน ตำบลนาคา กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง ที่ดินสาธารณะประโยชน์ เกาะคอเขา จังหวัดพังงา ชุมชนไทยใหม่ ตำบล

ราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ที่ป่าชายเลน บ้านควนตั่งกู อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่ดินป่าชายเลนคลองปากบาง ตำบลป่าตอง อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ชุมชนอุรักลาไวย์ บ้านแหลมตึกแก(เกาะสิเหร่) ตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต ที่ดินเกาะระ อำเภอคูระบุรี จังหวัดพังงา ชุมชนปลากะตักตากแห้ง ตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต) ที่ดินชายคลองบางปู ตำบลสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เอกสารสิทธิ์ที่ดินเกาะช้าง จังหวัดตราด ที่ดินบริเวณปากคลองปากเกาะบ้านน้ำเค็ม จังหวัดพังงา ที่ดินมอร์แกน ตำบลคึกคัก จังหวัดพังงา ที่ดินเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ปิดทางเข้าออกริมทะเล ตำบลเกาะช้างใต้ จังหวัดตราด) ที่อยู่อาศัยได้รับผลกระทบจากสึนามิในเขตอุทยานแห่งชาติเขาหลัก-ลำรู่ จังหวัดพังงา บุกรุกที่ดินปากคลองบางใหญ่ ตำบลรัชฎา จังหวัดภูเก็ต ถมดินป่าชายเลนและคลองสาธารณะ ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าชายเลน เกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่ ที่อยู่อาศัยบ้านโต๊ะขุน ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ปิดทางเข้าออกบ้านดานหยิก ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ที่สาธารณประโยชน์ ตำบลตะเสะ กิ่งอำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง 26) โรงแรมอัยยะประปิดันทางสาธารณะ เกาะช้าง จังหวัดตราด บุกรุกที่สาธารณะป่าชายเลน จังหวัดระยอง 28) ร้านค้าหัตถกรรมน้อย จังหวัดภูเก็ต บุกรุกป่าชายเลน หมู่ที่ 6 ตำบลแกลง อำเภอมือง จังหวัดระยอง ที่ดินคลองพังหัก ตำบลเนินหม้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ที่ดินป่าชายเลนคลองบางชีเหล้า-ท่าจีน ตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต ที่ดินสึนามิ-แหลมป้อม ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ที่ดินสึนามิ-ไนไร่ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ที่ดินสึนามิ-ทับตะวัน ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ที่ดิน ตำบลกมลา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต กรณีชาวบ้านลายน ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ชาวบ้านเกาะพระทองไม่ได้รับความเป็นธรรมในการแก้ปัญหาที่ดินสึนามิ จังหวัดพังงา ที่ดินนางละมัย รอดสัน บ้านแหลมป้อม จังหวัดพังงา ขุดคลองบ้านหาดทรายขาว ตำบลกำพวน กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง การใช้ประโยชน์ป่าชายเลนหาดบางทราย อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เอกชนบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนบ้านแหลมหิน ตำบลหล่อยิ่ง อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ชมชุมชนบ้านทับสะแก จังหวัดประจวบ ที่ดินป่าชายเลน เกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่

กรณีทรัพยากรชายฝั่งทะเลและอื่น ๆ จำนวน 4 กรณี ได้แก่ ปัญหาเรืออวนรุนอวนลาก และปั่นไฟปลากะตัก จังหวัดระยอง เรือประมงล้อมไซหมึก อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ นโยบาย SEA FOOD BANK ร้องเรียนสามี่เสียชีวิตในเหตุการณ์สึนามิ จังหวัดพังงา

ภาพ 3.4 แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนกรณีที่ร้องเรียนตามรายปีในลักษณะปัญหาต่าง ๆ ในประเด็นฐานทรัพยากรชายฝั่งทะเล

ตารางที่ 3.4 แสดงการจำแนกประเด็นปัญหาของรายงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับฐานทรัพยากรชายฝั่งทะเล (2544

-เมษายน 2551)

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ปัญหา			หมายเหตุ
			โครงสร้างชายฝั่ง	ที่ดินชายทะเล	นโยบายทะเล	
1	313/47	แบ่งเขตประมง และธนาคารอาหารทะเลในอ่าวพังงา				
2	521/47	ก่อสร้างอาคาร และโรงแรม ต.ชบอม จ. นครศรีธรรมราช				
3	674/47	โครงการสร้างถนนรอบเกาะสุกร จังหวัดตรัง				
4	681/47	การล้อมไซหมึก ตำบลทรายขาว จังหวัดกระบี่				
5	11/48	ปัญหาที่ดินสีนามี ชุมชนแหลมป้อม จังหวัดพังงา				
6	18/48	ขอให้ตรวจสอบโครงการถมทะเล จังหวัดภูเก็ต				
7	30/48	ชาวมอร์แกนตำบลคึกคัก จังหวัดพังงา				
8	31/48	ชุมชนอูร์กลาโว้ย บ้านแหลมตุ๊กแก เกาะสิเหร่ จ.ภูเก็ต				
9	32/48	ถนนเลียบบดลองของเทศบาลเมืองป่าตอง จังหวัดภูเก็ต				
10	38/48	บ้านหาดทรายขาว ตำบลกำพวน จังหวัดระนอง				
11	49/48	ชาวบ้านตำบลเกาะพระทอง กรณีธรณีพิบัติภัยสีนามี				
12	65/48	ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน บ้านในไร่ จังหวัดพังงา				
13	92/48	ผู้ประสบเหตุสีนามีตำบลบางม่วง จังหวัดพังงา				
14	94/48	ที่อยู่อาศัยหมู่ที่ 3 ตำบลกลมลา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต				
15	96/48	ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน บ้านทับตะวัน จังหวัดพังงา				
16	105/48	ชาวบ้านบ้านลาน ตำบลเชิงทะเล จังหวัดภูเก็ต				
17	114/48,	สิทธิชุมชน กรณีเกาะพีพี จังหวัดกระบี่				รวมกับ196/49
18	163/48	การออกเอกสารสิทธิในที่ดินบนเกาะช้าง จังหวัดตราด				
19	189/48	ปิดทางเข้าออกกรมทะเล ตำบลเกาะช้างใต้ จังหวัดตราด				
20	193/48	ทางสาธารณะชุมชนโรงถ่าน กิ่งอำเภอเกาะช้างใต้ จ.ตราด				
21	248/48	ที่ดินบริเวณแหลมป้อม จังหวัดพังงา (นางละมัย)				
22	280/48	ป่าชายเลนหาดบางทราย ตำบลปากคอก จังหวัดภูเก็ต				
23	298/48	เกาะเสม็ด ตำบลเพ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง				รวมกับ331/48
24	433/48	ที่ดินสาธารณะประโยชน์เกาะคอเขา จังหวัดพังงา				
25	434/48	ปากคลองปากเกาะ บ้านน้ำเค็ม จังหวัดพังงา				
26	457/48	ท่าเรือน้ำลึกและเขื่อนกั้นคลื่นเขาหัวแดง จังหวัดสงขลา				
27	458/48	ชุมชนไทยใหม่ ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต				
28	595/48 ,	ป่าชายเลนบ้านควนตุงกู ตำบลบางสัก จังหวัดตรัง				รวมกับ203/49
29	500/48	สามีเสียชีวิตเนื่องจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสีนามี				
30	509/48	ที่อยู่อาศัย กรณีอุทยานแห่งชาติเขาหลัก-ลำรู่ จังหวัดพังงา				
31	596/48	ที่ดินบนเกาะระ (หาดสน) จังหวัดพังงา				
32	612/48	ชุมชนประชาสามัคคี ตำบลเกาะแก้ว จังหวัดภูเก็ต				
33	648/48	อาชีพประมง (ปลากะตักตากแห้ง) ตำบลรัชฎา จ. ภูเก็ต				
34	650/48	ร้านค้าหาดกระหน้อย ตำบลกระหน จังหวัดภูเก็ต				
35	706/48	การบุกรุกที่ดินปากคลองบางใหญ่ ตำบลรัชฎา จ. ภูเก็ต				

36	716/48	ถมดินลูกรังบริเวณป่าชายเลน ต.ธงชัย จ.ประจวบคีรีขันธ์				
37	726/48	ที่ดินชายคลองบางปู ตำบลสามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์				
38	82/49	ที่อยู่ในพื้นที่ป่าชายเลน เกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่				
39	95/49	ชุดปะการังสร้างทำเรือยอร์ช อ่าวปอ จังหวัดภูเก็ต				
40	103/49	ที่ดินป่าชายเลนคลองปากบาง จังหวัดภูเก็ต				
41	หทัยบก	ถมทะเลหาดหน้าทอน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ฯ				
42	218/49	บ้านโต๊ะขุน ตำบลไม้ขาว อำเภอกงกลาง จังหวัดภูเก็ต				
43	244/49	บ้านตานหยิก นายทุนปิดทางเข้าออก จังหวัดภูเก็ต				
44	277/49	โครงการทำเทียบเรือหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต				
45	278/49	บุกรุกป่าชายเลนปากคลองบางปู จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
46	369/49	ชุดลอกร่องน้ำบริเวณปากคลองศรีบอยา จังหวัดกระบี่				
47	443/49	ก่อสร้างทำเทียบเรือยอร์ช อ่าวคลองสน เกาะยาว จ. พังงา				
48	451/49	ที่ดิน ตำบลนาคา กิ่งอำเภอสูขำรัญ จังหวัดระนอง				
49	600/49	ท่าเทียบเรือ อ่าวเตล็ด ต.ท้องเนียน จ.นครศรีธรรมราช				
50	624/49	ที่สาธารณประโยชน์ ตำบลตะเสะ จังหวัดตรัง				
51	48/50	ปัญหาเรือประมงอวนรุน อวนลาก และปั่นไฟปลากะตัก				
52	83/50	โรงแรมอัยยะปุระฯ ปิดกั้นทางสัญจร เกาะช้าง				รวมกับ634/50
53	441/50	โครงการชุดคลองระบายน้ำ และทำเรือน้ำลึกบางสะพาน				
54	473/50	เขื่อนป้องกันกีดขวางกัดเซาะชายฝั่ง จังหวัดสงขลา				
55	477/50	บุกรุกและข่มขู่กั้นแกลิ่งชาวบ้านทับสะแก				
56	536/50	ท่าเรือน้ำลึก อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา				
57	544/50	โครงการพัฒนาท่าเทียบเรือมารีนา เดอะยามู จ.ภูเก็ต				
58	585/50	ท่าเทียบเรือน้ำลึกปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล				
59	587/50	คัดค้านโครงการปรับภูมิทัศน์ของเทศบาลบ้านกรูด				
60	610/50	นายทุนบุกรุกป่าชายเลน ตำบลแกลง จังหวัดระยอง				
61	724/50	ท่าเทียบเรือมารีนา ตำบลฉลอง จังหวัดภูเก็ต				
62	779/50	กรณีพิพาทที่ดินคลองพังหัก ตำบลเนินมือ จังหวัดระยอง				
63	27/51	บุกรุกป่าชายเลนบ้านแหลมหิน ตำบลหล่อลุง จังหวัดพังงา				
64	40/51	พื้นที่ป่าชายเลนคลองบางชีเหล้า-ท่าจีน ต.ริษฎา จ. ภูเก็ต				
รวมกรณีตรวจสอบ 64 กรณี			18	42	4	

3.3.3 ประเด็นฐานทรัพยากรแร่

กรณีร้องเรียน 62 กรณีเป็นการการละเมิดสิทธิและความเดือดร้อนที่ครอบคลุมเรื่องผลกระทบจากการระเบิดหิน และการขนส่งแร่ ก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย จากเสียง ฝุ่นฟุ้ง หินปลิว-หล่นใส่ที่อยู่อาศัยที่ทำกิน ผลกระทบจากสารเคมีที่เกิดจากการทำเหมืองแร่และแต่งแร่ การรั่วไหลปนเปื้อนของแร่ ก่อให้เกิดมลพิษในแหล่งน้ำและพื้นดิน การสูบและตมน้ำเกลือ ก่อให้เกิดการแพร่กระจายความเค็มจากน้ำเกลือในน้ำใต้ดินและผิวดิน การดูดทรายและขุดดิน ก่อให้เกิดการสูญเสียที่ดิน ดินยุบ ดิ่งพัง เกิดมลภาวะ ฝุ่นฟุ้ง น้ำขุ่น น้ำใต้ดินหายไป และข้อพิพาทจากการอ้างสิทธิในที่ดินชุมชนเหมืองทั้งที่เป็นพื้นที่สาธารณะ เกิดปัญหาการแย่งชิงที่ดินระหว่างชาวบ้านกับผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ทำเหมืองเดิม

ในการศึกษาค้นคว้าได้จัดกลุ่มกรณีปัญหาในเรื่องเหมืองหิน 27 กรณี เรื่องเหมืองแร่ 21 กรณี เรื่องการสูบและตมน้ำเกลือ 2 กรณี เรื่องการขุดดิน-ดูดทราย 8 กรณี และเรื่อง ที่ดินชุมชนเหมืองเก่า 4 กรณี ดังแสดงการแจกแจงในตารางที่ 3.5 และแสดงเปรียบเทียบจำนวนกรณีที่ร้องเรียนตามรายปีในลักษณะปัญหาต่างๆได้ในแผนภูมิในภาพ 3.5

กรณีเหมืองหิน จำนวน 27 กรณี ได้แก่ สุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู เขาชะอางกลางทุ่ง จังหวัดระยอง เขาควนเหมียง(เขาถ้ำแรด) อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง แม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน บ้านทุ่งยัง ตำบลนางาม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย บริษัท ทีพีโอฯ จังหวัดสระบุรี เหมืองหิน อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ โรงโม่หินศิลาทรัพย์สมบูรณ์ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ระเบิดและย่อยหินเขาผาแดงรังกาย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ระเบิดหินเทือกเขาแรด จังหวัดกาญจนบุรี ดอยแม่เอกรู จังหวัดเชียงราย เหมืองหินแม่หอพระ จังหวัดเชียงใหม่ เขาถ้ำเอราวัณ จังหวัดลพบุรี โรงโม่หินศักดิ์ชัย 1992 จังหวัดชัยภูมิ เหมืองหินหนองกุงแก้ว จังหวัดหนองบัวลำภู เหมืองหินบ้านสหกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่ ระเบิดหินบ้านชำม่วง จังหวัดเลย โรงโม่หินร้อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เหมืองหินใกล้วัดเขาเชิงเทียน จังหวัดชลบุรี ระเบิดหินวังยาง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เหมืองหินเขาจำปา จังหวัดตรัง วัดถ้ำยอดทอง จังหวัดราชบุรี เหมืองหินหน้าเขาวังหมี จังหวัดกระบี่ โรงโม่หินภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น การฟื้นฟูทัศนียภาพภูเขาแรด จังหวัดกาญจนบุรี เหมืองหินแกรนิตเขามณีจอมทอง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เหมืองแร่หินอ่อนเขาน้อยเขากลาง ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

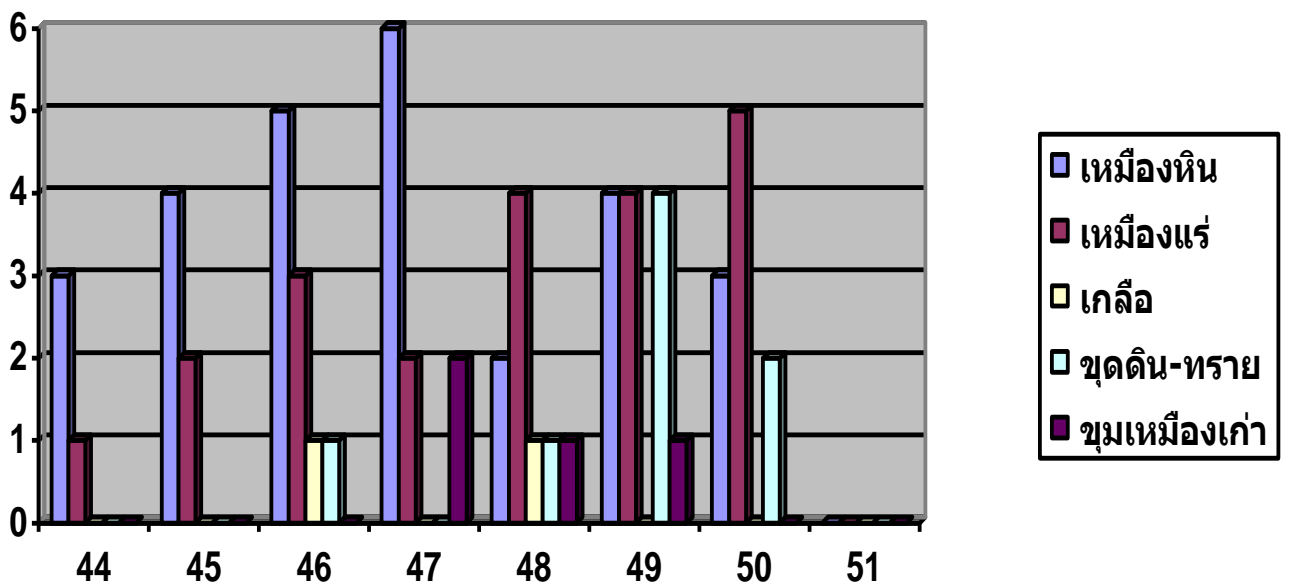
กรณีเหมืองแร่ จำนวน 21 กรณี ได้แก่ แคลเมียมในลำน้ำแม่ดาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เหมืองแร่แคลไซต์ เขาบุ่งกะเซอร์ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี เหมืองแร่ทองคำและเงิน อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร เหมืองแร่ยิปซัม ตำบลพยุหะ อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เหมืองแร่ทรายแก้ว ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เหมืองแร่ลิตีเค็มโก ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เหมืองถ่านหินลิกลงไนต์ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ซากหอยขมตึกดำบรรพ์ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เหมืองแร่โปแตช จังหวัดอุดรธานี แนวเขตประทานบัตรเหมืองแร่ ตำบลกรูงชิง กิ่งอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เหมืองถ่านหินลิกลงไนต์ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา โครงการพัฒนาเหมืองแร่โปแตชในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เหมืองหินแกรนิตเขามณีจอมทอง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เหมืองแร่โมนิโก อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เหมืองแร่เฟลด์สปาร์ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เหมืองแร่หินอ่อนเขาน้อยเขากลาง ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เหมืองแร่ทองคำ อำเภอวังสะพุง จังหวัดพิจิตร ที่ดินสาธารณประโยชน์โครงการเหมืองแร่โปแตช การต่ออายุเหมืองแร่เค็มโก อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี รถบรรทุก บริษัทแร่สัมพันธ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เหมืองแร่หนองปรือ อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี

กรณีสูบและตมน้ำเกลือ จำนวน 2 กรณี ได้แก่ โรงงานตมเกลือในพื้นที่ ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา กิจการตมเกลือและสูบน้ำเกลือ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

กรณีขุดดิน คูทราย จำนวน 8 กรณี ได้แก่ คูทรายแม่น้ำชี คูทรายบ้านฝิ่ง ตำบลหนองแค อำเภอรามไทร จังหวัดศรีสะเกษ คูทรายท้ายเหมือง จังหวัดพังงา คูทรายแม่น้ำปิง ตำบลหนองปลาทราย อำเภอ บ้านไโฮ่ง จังหวัดลำพูน คูทรายรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ขุดดินและคูทรายลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี คูทราย แม่น้ำมูล อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ คูทรายในแม่น้ำปิง ตำบลยางสูง อำเภอ ฆาณุวรรักษ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร

กรณีที่ดินขุมเหมืองและเหมืองเก่า จำนวน 4 กรณี ได้แก่ ขุมเหมืองบ้านทับยาง อำเภอท้าย เหมือง จังหวัดพังงา พิพาทกรรมสิทธิ์ที่ดินขุมเหมืองเก่า อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ขุมเหมืองจลุง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่ดินเหมืองเก่าห้วยแห้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

ภาพ 3.5 แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนกรณีที่ร้องเรียนตามรายปีในลักษณะปัญหาต่างๆ ในประเด็นฐานทรัพยากรแร่

ตารางที่ 3.5 แสดงการจำแนกประเด็นปัญหาของรายงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับฐานทรัพยากรแร่ และ ทรัพยากรธรณีอื่น ๆ (2544 -เมษายน 2551)

ลำดับ	คำร้อง /ปี	กรณี	ปัญหา					หมายเหตุ
			เหมืองหิน	เหมืองแร่	เกลือ-น้ำเกลือ	อุตสาหกรรม-อุตสาหกรรม	ที่เหมืองเก่า	
1	44	เหมืองหินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง จังหวัดหนองบัวลำภู						
2	44	การระเบิดและย่อยหิน ตำบลชมพู จังหวัดพิษณุโลก						
3	160/44	เหมืองหินและโรงโม่หินภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น						
4	44	เหมืองแร่ตะกั่วคลิตี้ จังหวัดกาญจนบุรี						
5	45	เหมืองหินอุตสาหกรรมเขาชะอางกลางทุ่ง จังหวัดระยอง						
6	170/45	เหมืองแร่ทรายแก้ว ตำบลไม้รูด จังหวัดตราด						
7	391/45	เหมืองแร่แคลไซต์เขาบุงกะเซอร์ จังหวัดอุทัยธานี						
8	403/45	เหมืองหินอุตสาหกรรมก่อสร้างคอยแม่เอกรู จังหวัดเชียงราย						
9	465/45	เหมืองหินในพื้นที่ตำบลแม่หอพระ จังหวัดเชียงใหม่						
10	690/45	เหมืองหินเขาถ้ำแรด ตำบลปากแจ่ม จังหวัดตรัง						
11	341/46	เหมืองถ่านหินลิกไนต์ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่						
12	373/46	เหมืองหินตำบลแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน						
13	428/46	เหมืองหินอุตสาหกรรมบริเวณเทือกเขาแรด จ. กาญจนบุรี						
14	เมย 46	เหมืองแร่โปแตช จังหวัดอุดรธานี						
15	480/46	การอุตสาหกรรมในแม่น้ำชี ตำบลค้อเหนือ จังหวัดยโสธร						
16	707/46	เหมืองแร่และโรงไฟฟ้าถ่านหินแม่เมาะ จังหวัดลำปาง						
17	721/46	เหมืองหินอุตสาหกรรมบ้านห้วยยั้ง จังหวัดเชียงราย						
18	814/46	ระเบิดและย่อยหินตำบลหนองกุงแก้ว จังหวัดหนองบัวลำภู						
19	815/46	ระเบิดและย่อยหินตำบลผาสามยอด จังหวัดเลย						
20	816/46	กิจการต้มเกลือและสูบน้ำเกลือ จังหวัดมหาสารคาม						
21	11/47	เหมืองหินอุตสาหกรรม และโดโลไมท์ อำเภออ่าวลึก จ. กระบี่						
22	12/47	เหมืองหินและโรงโม่หินเขาจำปา ตำบลน้ำผุด จังหวัดตรัง						
23	15/47	เหมืองหินในพื้นที่ตำบลร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช						
24	131/47	สารแคดเมียมในลำน้ำแม่ดาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก						
25	384/47	การระเบิดและย่อยหิน กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่						
26	399/47	เหมืองแร่ยิปซัม ตำบลพรุฬห์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี						
27	451/47	การระเบิดหินปูนซีเมนต์ ทีพีไอ โพลีนฯ จังหวัดสระบุรี						
28	474/47	เหมืองหินปูนซีเมนต์เขาถ้ำเอราวัณ จังหวัดลพบุรี						
29	615/47	ที่ดินขุมเหมืองเก่า ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต						
30	653/47	ที่ดินบ้านทับยาง ตำบลท้ายเหมือง จังหวัดพังงา						
31	47	ซากหอยขมดึกดำบรรพ์เหมืองแม่เมาะ จังหวัดลำปาง						
32	160/48	เหมืองแร่ทองคำและเงินเขาเจ็ดยักษ์ จังหวัดพิจิตร						
33	258/48	อุตสาหกรรมบ้านผึ่ง ตำบลหนองแค จังหวัดศรีสะเกษ						
34	326/48	ที่ดินขุมเหมืองฉลุง ตำบลฉลุง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา						
35	358/48	โรงงานต้มเกลือในพื้นที่ตำบลสำโรง จังหวัดนครราชสีมา						

36	368/48	เขตประตานครเหมืองแร่ตำบลกรุงชิง จ.นครศรีธรรมราช						
37	439/48	รถบรรทุกแร่ของบริษัทแร่สัมพันธ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช						
38	629/48	โรงโม่หินศักดิ์ชัย ๑๙๙๒ ตำบลทุ่งนาเลา จังหวัดชัยภูมิ						รวม734/46
39	710/48	โรงโม่ศิลาสมบูรณไทรพย์ จังหวัดกาญจนบุรี						
40	16/49	ที่ดินเหมืองเก่า ตำบลห้วยแห้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี						
41	49	เหมืองหินวัดเขาเชิงเทียน ตำบลห้วยกะปิ จังหวัดชลบุรี						
42	49	เหมืองแร่ถ่านหินลิกไนต์ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา						
43	212/49	กรณีบ่อดินและคูทราย ตำบลคลองพระอุดม จ. ปทุมธานี						
44	213/49	ระเบิดหินวัดถ้ำยอดทอง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี						
45	352/49	ประทานบัตรเหมืองหินเขามณีจอมทอง จ. ฉะเชิงเทรา						
46	389/49	เหมืองแร่เฟลด์สปาร์บ้านห้วยหามเข้ จังหวัดอุทัยธานี						
47	390/49	เหมืองแร่โมโนโก อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี						
48	444/49	การคูทรายตำบลท้ายเหมือง จังหวัดพังงา						
49	520/49	การคูทรายในลำคลอง ตำบลเขาพระ จังหวัดสงขลา						
50	534/49	เหมืองแร่หินอ่อนเขาห้วยและเขากลาง จังหวัดตรัง						
51	606/49	การคูทรายในแม่น้ำมูล จังหวัดบุรีรัมย์ และ จังหวัดสุรินทร์						
52	612/49	นโยบายเหมืองแร่โปแตชในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ						
53	10/50	การคูทรายในแม่น้ำปิง ตำบลหนองปลาทราย จังหวัดลำพูน						
54	113/50	การระเบิดหินในพื้นที่ตำบลวังยาง จังหวัดพิษณุโลก						
55	128/50	เหมืองแร่ทองคำในอำเภอบ้านไร่ จังหวัดพิจิตร						
56	129/50	กรณีพื้นที่พื้นที่ศึกษาภูเขาแร่ จังหวัดกาญจนบุรี						
57	155/50	เหมืองทองคำในเขตภูทับฟ้า และภูข่าป่าคาว จังหวัดเลย						
58	486/50	การคูทรายในแม่น้ำปิง ตำบลยางสูง จังหวัดกำแพงเพชร						
59	618/50	ที่ดินสาธารณประโยชน์และเหมืองแร่โปแตช จังหวัดอุดรธานี						
60	637/50	ผลกระทบจากการแต่งแร่เหมืองเคมโก จังหวัดกาญจนบุรี						
61	660/50	ระเบิดย่อยหินบริเวณเขาหน้าวังหมี จังหวัดกระบี่						
62	719/50	เหมืองแร่ตำบลหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี						
รวมกรณีตรวจสอบ 62 กรณี			27	21	2	8	4	

3.3.4 ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

กรณีร้องเรียน 56 กรณีเป็นการการละเมิดสิทธิและความเดือดร้อนที่ครอบคลุมเรื่องการพัฒนาพลังงานโรงไฟฟ้า ก่อให้เกิดมลภาวะ และเกิดการแย่งชิงที่ดิน ส่งผลกระทบต่อชุมชน และเกิดปัญหาจากนโยบายพลังงาน เช่น ค่า FT แผน PDP เรื่องปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม โรงงานขนาดเล็ก อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และเรื่องปัญหามลพิษจากการจัดการขยะ ทั้งเรื่องที่กลบฝัง เตาเผาขยะและการขนส่ง ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ มลพิษทางเสียงจากการก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้จัดกลุ่มกรณีปัญหาในเรื่องโครงการด้านพลังงาน 18 กรณี เรื่องมลพิษอุตสาหกรรม 21 กรณี และเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ 17 กรณี ดังแสดงการแจกแจงในตารางที่ 3.6 และแสดงเปรียบเทียบจำนวนกรณีที่ร้องเรียนตามรายปีในลักษณะปัญหาต่างๆได้ในแผนภูมิในภาพ 3.6

กรณีด้านพลังงาน จำนวน 18 กรณี ได้แก่ โรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา โรงไฟฟ้าทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โรงไฟฟ้าแม่ฮ่องเหนือ จังหวัดเชียงราย โรงไฟฟ้าแกลบ จังหวัดขอนแก่น โรงไฟฟ้าชีวมวล จังหวัดเชียงราย ก่อสร้างท่อส่งก๊าซไปโรงแยกก๊าซจะนะ จังหวัดสงขลา โรงไฟฟ้าระยอง โรงไฟฟ้าชีวมวลสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โรงไฟฟ้าแก่งคอย จังหวัดสระบุรี นโยบายการขึ้นค่า Ft โรงไฟฟ้า จังหวัดกระบี่ โรงไฟฟ้า จังหวัดสมุทรสงคราม โรงไฟฟ้าหนองแซง จังหวัดสระบุรี แผน PDP ผังเมืองทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แหล่งปิโตรเลียม จังหวัดสงขลา ที่ดินวะกัฟ จังหวัดสงขลา การรั่วไหลของสารเบนโทไนท์ จังหวัดสงขลา

กรณีอุตสาหกรรม จำนวน 21 กรณี ได้แก่ โรงงานโพนางด้าออก จังหวัดชัยนาท โรงงานตัดเหล็ก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โรงงานขี้ยางอัดแท่ง STR จังหวัดระยอง โรงงานไม้ยางพารา ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ โรงงานซีเมนต์สองดอนกระเบื้อง จังหวัดราชบุรี โรงงานถลุงเหล็ก จังหวัดเลย โรงงานคอนเดนเสท จังหวัดเพชรบุรี โรงกระดาษลำน้ำพอง โรงน้ำแข็งวาริเทพ จังหวัดยโสธร โรงงานบริเวณหน้าราชภัฏ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โรงงาน SPO จังหวัดสุราษฎร์ธานี โรงงานบริษัทแคสเปเปอร์ จังหวัดสระบุรี โรงงานเกษตรรุ่งเรือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงงานชุบโลหะก้องกิจเจริญ จังหวัดสมุทรปราการ โรงงานคาร์บอนแบล็ค จังหวัดอ่างทอง โรงงานแป้งมันสำปะหลัง อำเภอภักดินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โรงงานหัวเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โรงถลุงเหล็กเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โรงงานน้ำมันพืชสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ โรงงานกลั่นไม้กฤษณา จังหวัดตราด โรงงานเกษตรรุ่งเรือง จังหวัดเพชรบูรณ์

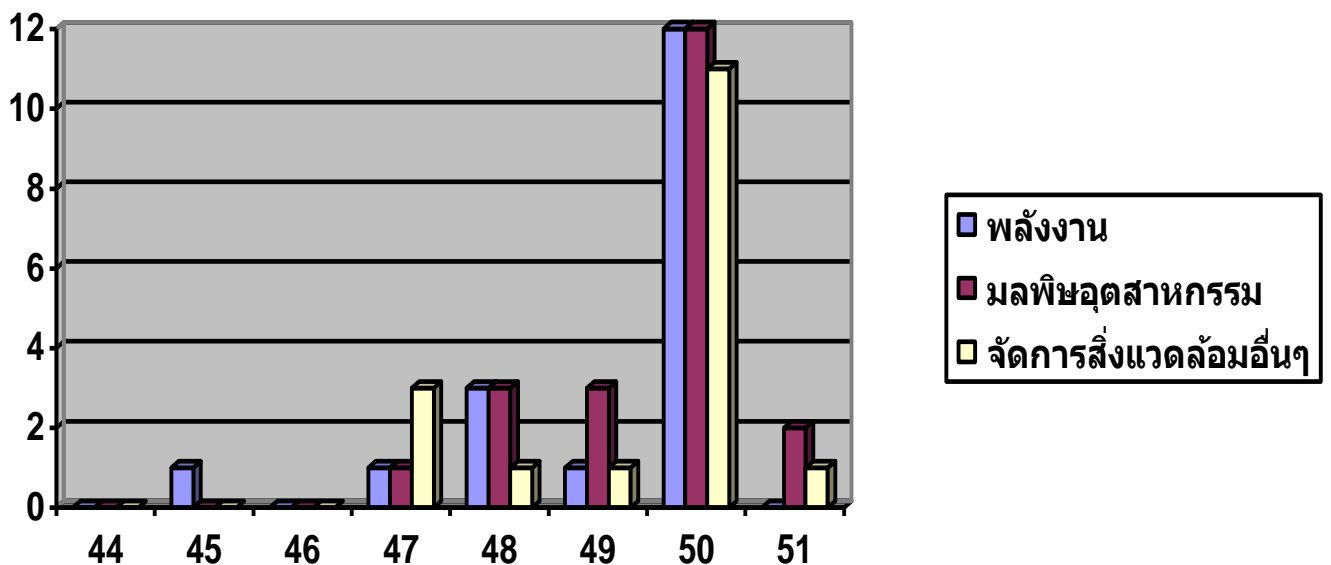
กรณีสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ จำนวน 17 กรณี ได้แก่ บ่อขยะฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ฟาร์มเปิดจอมบึง จังหวัดราชบุรี เตาเผาขยะอ่าวน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นิคมอุตสาหกรรมเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เตาเผาขยะ จังหวัดภูเก็ต ปัญหาเสียงรบกวนจากสนามบินสุวรรณภูมิ ผังเมืองนิคมอุตสาหกรรมเอเชีย จังหวัดระยอง นิคมอุตสาหกรรม จังหวัดตรัง ฟาร์มเปิด จังหวัดสุราษฎร์ธานี แหล่งน้ำเน่าเสียโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ร้องเรียนผู้คัดค้านเตาเผาขยะอ่าวน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สถานีขนถ่ายขยะ จังหวัดสระบุรี ผังเมืองนิคมอุตสาหกรรมเอเชีย จังหวัดระยอง โรงงานตากมันเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โรงงานเบทาเวอร์เวิลด์กรีน จังหวัดสระบุรี คลังบรรจุแก๊ส จังหวัดสมุทรสงคราม ท่าเรือพีเค มารีน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 3.6 แสดงการจำแนกประเด็นปัญหาของรายงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับนโยบายด้านพลังงาน มลพิษ อุตสาหกรรม และการจัดการสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ (2544 - เมษายน 2551)

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ปัญหา			หมายเหตุ
			พลังงาน	มลพิษ	การจัดการ	
1	554/45	โรงกลั่นน้ำมันหรือโรงแยกคอนเดนเสท จังหวัดเพชรบุรี				
2	461/47	นิคมอุตสาหกรรม อำเภอเขียงแสน จังหวัดเขียงราย				
3	473/47	สารเบนโทไนด์รั่วไหลเข้าสวนยางพารา จังหวัดสงขลา				
4	572/47	โรงงานกำจัดขยะ บริษัท เบตเตอร์เวิลด์กรีน จำกัด จ.สระบุรี				
5	641/47	โรงสีข้าวสยามกลกิจ จังหวัดพิจิตร				
6	692/47	การแก้มบึงคัมเมืองบริษัท นิคมอุตสาหกรรมเอเชีย จำกัด				
7	183/48	โรงงานปล่อยน้ำเสียบริเวณหน้า ม.ราชภัฏสุราษฎร์ธานี				
8	184/48	บริษัท เอส-พี-โอ จำกัด อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี				
9	331/48	ชาวบ้านกรณีโรงไฟฟ้าแก่งคอย ถูกจับกุม จังหวัดสระบุรี				
10	365/48	การเอาเปรียบผู้บริโภคจากการขึ้นค่าไฟฟ้าที่ไม่เป็นธรรม				
11	574/48	ฟาร์มเลี้ยงเป็ด “ปากเพียรฟาร์ม” จังหวัดราชบุรี				
12	634/48	สารเคมีโรงงานไม้ยางพารา				
13	743/48	กรณีขอให้ตรวจสอบโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนจังหวัดกระบี่				
14	12/49	โรงงานปล่อยน้ำเสีย ตำบลดอนกระเบื้อง จังหวัดราชบุรี				
15	294/49	การประกอบการของโรงน้ำแข็ง				
16	300/49	โรงงานอุตสาหกรรม ตำบลโพนางด้าออก จังหวัดชัยนาท				
17	349/49	บ่อกำจัดขยะตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่				
18	491/49	โรงไฟฟ้าสงขลา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา				
19	29/50	โรงงานบริษัท แดธส์ เปเปอร์ จำกัด ริมแม่น้ำป่าสัก				
20	46/50	ที่ดินอันเป็นสาธารณะจะนะ จังหวัดสงขลา (กรณีท่ออากาศ)				
21	75/50	นิคมอุตสาหกรรมจังหวัดตรัง และทำเทียบเรือกันตัง				
22	106/50	ปลาตายในลำห้วยสะตอง จังหวัดกาญจนบุรี				
23	117/50	มลภาวะฝุ่นละอองและเสียงรบกวนจากโรงงาน จ.เพชรบูรณ์				
24	160/50	โรงไฟฟ้าพลังกลบ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น				
25	222/50	มลภาวะของโรงตากมันสำปะหลังเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี				
26	224/50	ท่าเรือพีเคมารีน อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี				
27	309/50	โรงงานของบริษัทเกษตรรุ่งเรืองพืชผล				
28	347/50	โรงงานชุบเคลือบโลหะของบริษัทก้องกิจเจริญฯ				
29	349/50	ความรุนแรงโครงการวางท่อโรงแยกก๊าซไปโรงไฟฟ้าจะนะ				
30	360/50	โรงงานซีเมนต์แห่ง STR 20 อำเภอแกลง จังหวัดระยอง				
31	366/50	คลังบรรจุแก๊สบริเวณแม่ห้าแม่กลอง				
32	377/50	โรงไฟฟ้าถ่านหินทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
33	381/50	โรงงานไฟฟ้าพลังกลบและไม้ยูคาลิปตัส จังหวัดบุรีรัมย์				
34	385/50	โรงงานตัดเหล็ก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
35	393/50	แผนการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าในจังหวัดระยอง				

36	498/50	โรงไฟฟ้าชีวมวล ในพื้นที่บ้านแม่ห่างเหนือ จังหวัดเชียงราย			
37	551/50	โรงไฟฟ้าพลังความร้อน ตำบลบางแก้ว จังหวัดสมุทรสงคราม			
38	552/50	เตาเผาขยะ ตำบลอ่าวน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์			
39	586/50	โรงงานถลุงแร่เหล็ก อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย			
40	624/50	มลพิษโรงงานผลิตกระดาษน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น			
41	626/50	มลพิษด้านเสียง เนื่องจากการเปิดใช้สนามบินสุวรรณภูมิ			
42	663/50	โรงงานกำจัดขยะโดยวิธีการเผา จังหวัดภูเก็ต			
43	683/50	บริษัท ไทยคาร์บอนแบล็ค จำกัด (มหาชน) จ. อ่างทอง			
44	695/50	กรณีกลุ่มผู้คัดค้านเตาเผาขยะละเมิดสิทธิมนุษยชน			
45	718/50	โรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลังในอำเภอกบินทร์บุรี			
46	740/50	ฟาร์มเลี้ยงเบ็ด ตำบลท่าทอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี			
47	745/50	โรงไฟฟ้าในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี			
48	751/50	โรงงานตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา			
49	753/50	โครงการพัฒนาปิโตรเลียมแหล่งสงขลา			
50	763/50	การวางแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า (PDP)			
51	788/50	บุกรุกที่และปล่อยน้ำเสีย อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด			
52	792/50	การเปลี่ยนสีผังเมืองก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินทับสะแก			
53	800/50	โรงถลุงเหล็ก หลอมเหล็ก อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี			
54	2/51	โรงงานน้ำมันพืช อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ			
55	19/51	โรงงานกลั่นไม้กฤษณา อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด			
56	80/51	สถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองสระบุรี			
รวมกรณีตรวจสอบ 56กรณี			18	21	17

ภาพ 3.6 แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนกรณีที่ร้องเรียนตามรายปีในลักษณะปัญหาต่างๆ ในประเด็นสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

3.4 การละเมิดสิทธิและความเดือดร้อน มาตรการการแก้ไขปัญหา และผลการคุ้มครองสิทธิตามรายงานการตรวจสอบ

จากการประมวลรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิในประเด็นฐานทรัพยากรจะปรากฏในเรื่องผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ภาวะมลพิษ การแย่งชิงและการลดลงของทรัพยากร ความขัดแย้งในเรื่องการอพยพชุมชนจากที่ตั้งโครงการ ซึ่งเกี่ยวพันถึงเรื่อง ค่าชดเชย การใช้ที่ดิน และข้อพิพาทในเรื่องที่ดิน

รายงานการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการ ปรากฏความเห็นและมาตรการแก้ไขปัญหาออกเป็น 4 แนวทางใหญ่ๆ ซึ่งเสนอแนะรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไปในรายงานแต่ละเรื่องได้แก่ มาตรการให้ยุติโครงการ ให้แก้ไขความเดือดร้อน ยุติการตรวจสอบตามมาตรา 22 ที่เป็นเรื่องมีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล หรือที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว และยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่นๆ เช่น ผู้ร้องไม่สามารถติดตามเพื่อตรวจสอบข้อมูลได้ ประเด็นปัญหาได้ทุเลาหรือ ผ่านพ้นไปแล้วเมื่อคณะอนุกรรมการเข้าตรวจสอบ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถแก้ไขปัญหา และตกลงไกล่เกลี่ยกันได้ด้วยดี เป็นต้น

การติดตามผลการคุ้มครอง ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการประมวลผลในภาพรวมจากการสอบถามผู้ร้อง และติดตามปัญหาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาที่คณะอนุกรรมการยังทำหน้าที่อยู่ (เมษายน 2551) เท่านั้น พบว่าในกรณีที่ได้จัดทำรายงานการตรวจสอบ มักมีการชะลอการดำเนินโครงการ การตรวจสอบและบรรเทาปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในบางกรณีอาจสามารถแก้ไขปัญหาได้โดยการตกลงไกล่เกลี่ยและยุติโครงการ รวมถึงมีหลายกรณีที่ไม่ทราบผลการคุ้มครองสิทธิ

3.4.1 ประเด็นปัญหาฐานทรัพยากรน้ำ

ปัญหาการละเมิดสิทธิในกรณีร้องเรียนหนึ่ง ๆ จะเชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาหลายประเด็นด้วยกัน เสมือนปัญหาที่เกี่ยวข้องกันเป็นลูกโซ่ ตัวอย่างเช่น โครงการก่อสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำแห่งหนึ่ง ที่ร้องเรียนเข้ามายังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แล้วมอบให้คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่และสิ่งแวดล้อมรับไปดำเนินการ หรือร้องเรียนเข้ามายังคณะอนุกรรมการฯ ชุดนี้โดยตรงก็ตาม ว่าการก่อสร้างโครงการดังกล่าวจะก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วมที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ผู้ร้องจึงหวังเกรงว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อวิถีชีวิตและพืชผลการเกษตร แต่เมื่อคณะอนุกรรมการฯ ได้ทำการศึกษาข้อมูลและลงไปตรวจสอบจะพบว่า นอกจากความหวังเกรงในเรื่องดังกล่าวแล้ว จะพบว่าโครงการดังกล่าวยังมีปัญหาตามมาอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ วัฒนธรรม ปัญหาการจ่ายค่าชดเชยที่ไม่เป็นธรรม ปัญหาการอพยพประชาชนออกจากพื้นที่อยู่อาศัย ปัญหาการแย่งชิงน้ำ เป็นต้น จากการรวบรวมในกลุ่มปัญหา 4 กลุ่ม ในเรื่องเขื่อน คลองส่งน้ำ การเปลี่ยนสภาพและสร้างสิ่งล่วงล้ำแหล่งน้ำ และการจัดการน้ำ พบว่า (แสดงตารางแจกแจงประเด็นต่างๆ ในตารางที่ 3.7-1 ถึง 3.7-4)

เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฝ่าย เป็นกรณีที่เกิดการละเมิดสิทธิในที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ทำให้เกิดปัญหาการบังคับให้ชุมชนอพยพจากพื้นที่สร้างโครงการ ปัญหาการไม่กำหนดค่าชดเชย หรือกำหนดค่าชดเชยที่ไม่เป็นธรรมทั้งกรณีโครงการที่ก่อสร้างแล้วและยังไม่ก่อสร้าง ปัญหาการทำลายระบบนิเวศ ปัญหามลพิษ

- หน่วยงานผู้ถูกร้อง ได้แก่ กรมชลประทาน คณะรัฐมนตรี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมทรัพยากรน้ำ รัฐบาล
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมชลประทาน คณะรัฐมนตรี กรมป่าไม้ จังหวัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมทรัพยากรน้ำ รัฐบาล สำนักพระราชเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ องค์การบริหารส่วนตำบล

สามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาหลัก ๆ ได้อย่างน้อย 4 ประเด็น คือ 1) ปัญหาการจ่ายค่าชดเชย 7 กรณี 2) ปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นิเวศ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น 16 กรณี 3) ปัญหาน้ำท่วมที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ 16 กรณี 4) ปัญหาการละเมิดสิทธิในการทำมาหากิน ที่ดินทำกิน 4 กรณี

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไขปัญหให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไว้ทั้งหมด 4 แนวทาง คือ 1) ให้อยู่ติโครงการ 11 กรณี 2) ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน ขอให้จ่ายค่าชดเชยต่อผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการ 13 กรณี 3) ให้อยู่ติการตรวจสอบ ตามมาตรา 22 1 กรณี และ 4) ให้อยู่ติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น ๆ เช่น หน่วยงานผู้ถูกร้องขอชะลอการก่อสร้างโครงการออกไปก่อน 3 กรณี

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ พบว่า ไม่มีการสนองตอบหรือไม่สามารถแก้ไขได้เลย 3 กรณี มีการชะลอการดำเนินการ 14 กรณี มีการตรวจสอบและบรรเทาปัญหา 6 กรณี มีการแก้ไขปัญหาย่างดี 2 กรณี และไม่สามารถติดตามผลได้ 3 กรณี

คลองส่งน้ำ เป็นกรณีที่เกิดการละเมิดสิทธิในที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ปัญหาการไม่กำหนดค่าชดเชย หรือกำหนดค่าชดเชยที่ไม่เป็นธรรม ปัญหาการทำลายระบบนิเวศ ปัญหามลพิษ

- ผู้ถูกร้อง ได้แก่ กรมชลประทาน
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมชลประทาน สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาหลัก ๆ ได้อย่างน้อย 4 ประเด็น คือ 1) ปัญหาการจ่ายค่าชดเชย 3 กรณี 2) ปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นิเวศ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น 3 กรณี 3) ปัญหาน้ำท่วมที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ 2 กรณี 4) ปัญหาการละเมิดสิทธิในการทำมาหากิน ที่ดินทำกิน 1 กรณี

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไขปัญหให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไว้ทั้งหมด 2 แนวทาง คือ 1) ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนเช่น ผู้ร้องได้รับการแก้ไขปัญหาก่อนที่คณะอนุกรรมการจะตรวจสอบเสร็จ 4 กรณี 2) ให้อยู่ติการตรวจสอบจากเหตุผลที่ได้มีการแก้ไขปัญหในระดับที่น่าพอใจ 1 กรณี

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ พบว่า ไม่มีการสนองตอบหรือไม่สามารถแก้ไขได้เลย 1 กรณี การตรวจสอบและบรรเทาปัญหา 3 กรณี และไม่สามารถติดตามผลได้ 1 กรณี

สิ่งก่อสร้างกีดขวางและเปลี่ยนแปลงสภาพทางน้ำและแหล่งน้ำ การทำลายระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม ละเมิดสิทธิชุมชน ปัญหามลพิษ

- ผู้ถูกร้อง ได้แก่ รัฐบาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมชลประทาน กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กรมประมง เทศบาล
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐบาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมชลประทาน กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี จังหวัด จังหวัด เทศบาล กรมประมง

สามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาหลัก ๆ ได้อย่างน้อย 4 ประเด็น คือ 1) ปัญหาการจ่ายค่าชดเชย 1 กรณี 2) ปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นิเวศ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น 13 กรณี

3) ปัญหาน้ำท่วมที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ 1 กรณี 4) ปัญหาการละเมิดสิทธิในการทำมาหากิน ที่ดินทำกิน 2 กรณี

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไขปัญหามาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไว้ทั้งหมด 4 แนวทาง คือ 1) ให้อยุติโครงการ 1 กรณี 2) ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน เช่น ให้ฟื้นฟูระบบนิเวศแหล่งน้ำ 5 กรณี 3) ให้อยุติการตรวจสอบ ตามมาตรา 22 1 กรณี และ 4) ให้อยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น ๆ เช่น หน่วยงานผู้ถูกร้องขอชะลอการก่อสร้างโครงการออกไปก่อน 8 กรณี

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ พบว่า ไม่มีการสนองตอบหรือไม่สามารถแก้ไขได้เลย 2 กรณี มีการชะลอการดำเนินการ 2 กรณี มีการตรวจสอบและบรรเทาปัญหา 3 กรณี มีการแก้ไขปัญหอย่างดี 4 กรณี และไม่สามารถติดตามผลได้ 3 กรณี

การจัดการน้ำ สร้างความขัดแย้งในการแย่งชิงน้ำ รวมถึงการไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรน้ำสำหรับประชาชนผู้ด้อยโอกาส

- ผู้ถูกร้อง ได้แก่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐบาล กรมชลประทาน จังหวัดกระบี่
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัด รัฐบาล คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรมชลประทาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ กรมทรัพยากรน้ำ องค์การบริหารส่วนตำบล

สามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาหลัก ๆ ได้อย่างน้อย 2 ประเด็น คือ 1) ปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นิเวศ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น 8 กรณี 2) ปัญหาการแย่งชิงน้ำ 4 กรณี

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไขปัญหามาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไว้ทั้งหมด 2 แนวทาง คือ 1) ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน เช่น ให้รัฐบาลดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี 5 กรณี 2) ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น ๆ เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีข้อเสนอเชิงนโยบายต่อกรณีนั้นๆ ไปแล้ว 7 กรณี

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ พบว่า ไม่มีการสนองตอบหรือไม่สามารถแก้ไขได้เลย 1 กรณี มีการชะลอการดำเนินการ 2 กรณี มีการตรวจสอบและบรรเทาปัญหา 3 กรณี มีการแก้ไขปัญหอย่างดี 1 กรณี และไม่สามารถติดตามผลได้ 4 กรณี

ตารางที่ 3.7-1 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหาในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิ ในกลุ่ม ปัญหาเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็นความ เดือดร้อน					มาตรการ แก้ไขปัญหา ในรายงาน				ผลการ คุ้มครองสิทธิ			หน่วยงานที่ถูกร้อง	
			การจ่ายค่าชดเชย	ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	น้ำท่วมพื้นที่อยู่ที่ทำกิน	ผลกระทบการทำมาหากิน	แย่งชิงน้ำ	ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา 22	ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น	ไม่มีการสนองตอบ/ไม่สามารถแก้ไข	มีการชะลอการดำเนินการ	ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูล		แก้ไขโทษได้อย่างดี
1	171/44	อ่างเก็บน้ำแม่มอก	■					■								กรมชลฯ
2	497/45	เขื่อนแม่สรวย-แม่ตาช้าง		■					■							กรมชลฯ
3	854/45	เขื่อนท่าแพ		■					■							กรมชลฯ
4	33/46	โรงไฟฟ้าตะคอง														กฟผ.
5	469/46	ฝายหนองสะลีก														กรมชลฯ
6	481/46	อ่างเก็บน้ำลำพันชาติ	■							■						กรมชลฯ
7	736/46	อ่างเก็บน้ำคลองลำซอน		■												กรมชลฯ
8	812/46	เขื่อนแก่งเสือเต้น		■	■											กรมชลฯ
9	2/47	อ่างเก็บน้ำลำแวง-ลำซัน		■												กรมชลฯ
10	43/47	อ่างเก็บน้ำโคคลาน	■							■						กรม.
11	293/47	เขื่อนโป่งขุนเพชร		■												กรมชลฯ
12	503/47	อ่างเก็บน้ำคลองกลาย		■												กรมชลฯ
13	672/47	ฝายหัวนา	■													กรมชลฯ
14	673/47	เขื่อนราษีไศล		■												กรมชลฯ
15	297/48	อ่างเก็บน้ำคลองลาไม			■						■					กรมชลฯ
16	304/48	อ่างเก็บน้ำแม่ขาน			■											กรมชลฯ
17	443/48	อ่างเก็บน้ำคลองซา			■											กรมชลฯ
18	598/48	อ่างเก็บน้ำลำพะยา			■											กรมชลฯ
19	620/48	ฝายทุ่งวารี		■												อบต.
20	623/48	เขื่อนกั้นน้ำท่วมเชียงใหม่		■												กรมชลฯ
21	746/48	อ่างเก็บน้ำคลองขลุง			■											กรมชลฯ
22	14/49	เขื่อนสิรินธร	■													กรมชลฯ
23	47/49	อ่างเก็บน้ำห้วยเสม็ดฯ			■											กรมชลฯ
24	56/49	อ่างเก็บน้ำลำห้วยใหญ่			■											กรมชลฯ
25	105/49	อ่างเก็บน้ำไชยปราการ			■											กรมชลฯ
26	191/49	เขื่อนในแม่น้ำสาละวิน			■											กฟผ.
27	246/49	เขื่อนกัวคองหมา			■											กรมชลฯ
28	287/49	อ่างเก็บน้ำปู่เตอร์			■											กรมชลฯ
29	214/50	อ่างเก็บน้ำคลองชมพู			■											กรมชลฯ
30	239/50	อ่างเก็บน้ำหนองกะเท้า			■											กรมน้ำฯ

ตารางที่ 3.7-2 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหาในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิในกลุ่ม ปัญหาคลองส่งน้ำ

ดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็นความ เดือดร้อน					มาตรการ แก้ไขปัญหา ในรายงาน			ผลการ คุ้มครองสิทธิ		หน่วยงานที่ถูกร้อง			
			การจ่ายค่าชดเชย	ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	น้ำท่วมพื้นที่อยู่ที่ทำกิน	ผลกระทบการทำมาหากิน	แม่โขงน้ำ	ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา	ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น	ไม่มีการสนองตอบ/ไม่สามารถแก้ไข		มีการชะลอการดำเนินงาน	ตรวจสอบและบรรเทาปัญหา	แก้ไขได้บางส่วน
1	185/45	คลอง ร.1 จ. สงขลา														กรมชลฯ
2	676/47	คลองส่งน้ำท่าทอน จ. นครฯ														กรมชลฯ
3	6/48	ฝายตะลุง จังหวัดสุรินทร์														กรมชลฯ
4	43/49	ลำพะเนียง จ.หนองบัวลำภู														กรมชลฯ
5	42/51	คลองป่าแดด จ.เชียงราย														

ตารางที่ 3.7-3 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหาในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิในกลุ่ม ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพและสร้างสิ่งล่วงล้ำแหล่งน้ำ

	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็นความ เดือดร้อน					มาตรการ แก้ไขปัญหา ในรายงาน			ผลการ คุ้มครองสิทธิ		หน่วยงานที่ถูกร้อง			
			การจ่ายค่าชดเชย	ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	น้ำท่วมพื้นที่อยู่ที่ทำกิน	ผลกระทบการทำมาหากิน	แม่โขงน้ำ	ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา	ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น	ไม่มีการสนองตอบ/ไม่สามารถแก้ไข		มีการชะลอการดำเนินงาน	ตรวจสอบและบรรเทาปัญหา	แก้ไขได้บางส่วน
1	61/44	หนองปลาแขยง														กรมประมง
2	45	ประตูน้ำแม่หน้าท่าจีน														กรมชลฯ
3	245/46	ประตูน้ำวังโตนด จ.จันท														กรมชลฯ
4	530/46	ประตูน้ำคลองบางหลวง														กรมชลฯ
5	หิบบยก	ท่าขนทรายป่าไผ่														ก.ทางน้ำฯ
6	243/48	การบุกรุกพรุคันธูลี														อ.ท่าชนะ
7	318/48	หนองญาติ														กรมชลฯ
8	362/48	โครงการพัฒนาปากพั้ง														กรมชลฯ
9	525/48	สะพานบุกรุกแม่น้ำน้อย														ก.ทางน้ำฯ
10	48/49	ปิดคลองคลองสว่าง														กรมชลฯ
11	77/49	โครงการบึงบอระเพ็ด														จ.นครสวรรค์

12	98/49	รื้อฝายพญาคำย												กรมชลฯ
13	286/49	เขื่อนถนน จังหวัดสุราษฎร์												ท.สุราษฎร์
14	15/50	ถมทรายในแม่น้ำแม่กลอง												ก.ทางน้ำ
15	115/50	เขื่อนตลิ่งแม่น้ำห่าน												
16	510/50	ตลิ่งแม่น้ำปราจีนพัง												

ตารางที่ 3.7-4 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหาในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิในกลุ่มปัญหาการจัดการน้ำอื่น ๆ

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็นความ เดือดร้อน					มาตรการ แก้ไขปัญหา ในรายงาน			ประเด็นความ เดือดร้อน			หน่วยงานที่ถูกร้อง	
			การจ่ายค่าชดเชย	ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	น้ำท่วมพื้นที่อยู่ที่ทำกิน	ผลกระทบการทำมาหากิน	แมลงพิษ	ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขปัญหาด้านความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา	ยุติการตรวจสอบตามกฎหมายอื่น	ไม่มีการสนองตอบ/ไม่สามารถแก้ไข	มีการชะลอการดำเนินงาน		ตรวจสอบและประเมินผลกระทบ
1	442/46	ลำน้ำพองเห่าเสียหาย													บ.พีนิคส์
2	690/46	สวนส้มเมืองนะ													จ.เชียงใหม่
3	483/47	ผืนน้ำ โขง ซี มูน													กรมชลฯ
4	689/47	แก่งราชภูมิ													กรมชลฯ
5	232/48	ประตูระบายน้ำปากมูล													กฟผ.
6	306/48	โครงการเพิ่มน้ำแม่กวง													กรมชลฯ
7	449/48	วิกฤตน้ำภาคตะวันออก													กรมน้ำฯ
8	585/48	ความปลอดภัยเขื่อนศรีฯ													กฟผ.
9	632/48	หนองทะเล จังหวัดกระบี่													จ.กระบี่
10	44/49	โรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่ตื่น													กฟผ.
11	165/49	การร่วมทุนบ. ยูยู กรุ๊ปฯ													
12	190/49	บริษัท กัลฟ์ฯ แม่ห้าป่าสัก													บ.กัลฟ์
13	522/49	จุดสระที่ตำบลแม่เป็น													อบต.
14	350/50	ประตูระบายน้ำปากมูล													กฟผ.

3.4.2 ประเด็นปัญหาฐานทรัพยากรชายฝั่งทะเล

ปัญหาการละเมิดสิทธิในกรณีร้องเรียนหนึ่ง ๆ จะเชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาหลายประเด็นด้วยกันเช่นกัน ตัวอย่างเช่น โครงการก่อสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำแห่งหนึ่ง ที่ร้องเรียนเข้ามายังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แล้วมอบให้คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่และสิ่งแวดล้อมรับไปดำเนินการหรือร้องเรียนเข้ามายังคณะกรรมการชุดนี้โดยตรงก็ตาม ว่าการก่อสร้างโครงการดังกล่าวจะก่อให้เกิดปัญหาแย่งชิงและเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมชายฝั่งอันส่งผลถึงทรัพยากรประมง ผู้ร้องจึงหวังเกรงว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อวิถีชีวิตและรายได้ แต่เมื่อคณะกรรมการฯ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและลงไปตรวจสอบจะพบว่านอกจากความหวังเกรงในเรื่องดังกล่าวแล้ว จะพบว่าโครงการดังกล่าวยังมีปัญหาตามมาอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ วัฒนธรรม โดยเฉพาะการกัดเซาะชายฝั่งจากการรบกวนสมดุลของการเคลื่อนย้ายเม็ดทรายของระบบหาดทรายเป็นต้น จากการรวบรวมในกลุ่มปัญหา 3 กลุ่ม ในเรื่องท่าเทียบเรือและโครงสร้างวิศวกรรมชายฝั่ง ข้อพิพาทที่ดินชายทะเล และความขัดแย้งจากนโยบายและกิจกรรมทางทะเล พบว่า (แสดงตารางแจกแจงประเด็นต่าง ๆ ในตารางที่ 3.8-1 ถึง 3.8-3)

โครงสร้างชายฝั่งทะเล ท่าเทียบเรือ เกิดปัญหาการกัดเซาะและเปลี่ยนแปลงสภาพชายฝั่ง อันเกิดจากการพัฒนาเขื่อนกันทรายปากคลอง ท่าเทียบเรือ และเขื่อนกันคลื่น

- หน่วยงานผู้ถูกร้อง ได้แก่ รัฐบาล กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐบาล กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัด

สามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาหลัก ๆ ได้อย่างน้อย 2 ประเด็น คือ 1) ผลกระทบต่อทรัพยากรประมง 7 กรณี 2) ปัญหาผลกระทบต่อชายฝั่ง 18 กรณี

คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไขปัญหให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไว้ทั้งหมด 3 แนวทาง คือ 1) ให้อยู่ดีโครงการ 7 กรณี 2) ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน เช่น ให้ฟื้นฟูระบบนิเวศบริเวณพื้นที่ก่อสร้างโครงการ 7 กรณี 3) ให้อยู่ดีการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น ๆ เช่น หน่วยงานผู้ถูกร้องขอชะลอการก่อสร้างโครงการออกไปก่อน 3 กรณี

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ พบว่า ไม่มีการสนองตอบหรือไม่สามารถแก้ไขได้เลย 5 กรณี มีการชะลอการดำเนินการ 14 กรณี มีการแก้ไขปัญหาย่างดี 2 กรณี และไม่ทราบผล 1 กรณี

ที่ดินชายฝั่ง เกิดปัญหาในการแย่งชิงการใช้ที่ดินชายฝั่งระหว่างภาคเอกชนกับประชาชนในพื้นที่ และภาครัฐกับประชาชนในพื้นที่

- ผู้ถูกร้อง ได้แก่ รัฐบาล กรมที่ดิน สำนักงานที่ดิน จังหวัด กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กรมป่าไม้ บริษัท
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐบาล กรมที่ดิน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำนักงานที่ดินจังหวัด เทศบาลตำบล กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี องค์การบริหารส่วนตำบล กรมป่าไม้ บริษัท

ประเด็นปัญหาหลัก ๆ ได้แก่การความขัดแย้งในเรื่องที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน และกรรมสิทธิ์ที่ดิน

รวม 42 กรณี

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไขปัญหาลงให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไว้ทั้งหมด 2 แนวทาง คือ 1) ให้แก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อน เช่น ให้เพิกถอนเอกสารสิทธิที่ออกมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือให้ชุมชนได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมต่อไปโดยมีมาตรการกำกับดูแลเฉพาะพื้นที่ 26 กรณี 2) ให้ยุติการตรวจสอบตามมาตรา 22 2 กรณี 3) ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่นๆ 11 กรณี

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ พบว่า ไม่มีการสนองตอบหรือไม่สามารถแก้ไขได้เลย 1 กรณี มีการตรวจสอบและบรรเทาปัญหา 15 กรณี แก้ไขปัญหาได้ดี 3 กรณีและไม่สามารถติดตามผลได้ 21 กรณี

นโยบายความขัดแย้งทรัพยากรทางทะเล และอื่น ๆ การใช้เครื่องมือทำลายล้างที่มีผลกระทบต่อประมงพื้นบ้าน และระบบนิเวศ ส่วนกรณีสีนามิ มีปัญหาในเรื่องของการไม่ได้รับความเป็นธรรมในการรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐ

- ผู้ถูกร้อง ได้แก่ คณะรัฐมนตรี จังหวัด รัฐบาล จังหวัด เทศบาลเมือง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จังหวัด
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะรัฐมนตรี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จังหวัด กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รัฐบาล กรมประมง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด จังหวัดชายฝั่งทะเล เทศบาลเมือง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

สามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาหลัก ๆ ได้อย่างน้อย 2 ประเด็น คือ 1) ผลกระทบต่อทรัพยากรประมง 3 กรณี 2) ความเดือดร้อนจากสีนามิ 1 กรณี

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไขปัญหาลงให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไว้ทั้งหมด 2 แนวทาง คือ 1) ให้แก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อน ได้แก่ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการแก้ไขปัญหา 3 กรณี 2) ให้ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น ๆ 1 กรณี

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ พบว่ามีการตรวจสอบและบรรเทาปัญหา 2 กรณี มีการแก้ไขปัญหาอย่างดี 1 กรณี และไม่สามารถติดตามผลได้ 1 กรณี โดยมีข้อเสนอเชิงนโยบายให้หน่วยงานหรือรัฐบาลประกาศยกเลิกการใช้เครื่องมือทำลายล้างทรัพยากร เช่น เรืออวนลาก เรืออวนรุน เรือปั่นไฟปลาตะกัก

ตารางที่ 3.8-1 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิ ในกลุ่ม ปัญหาทำเทียบเรือ และโครงสร้างวิศวกรรมชายฝั่งทะเล

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็นความ เดือดร้อน				มาตรการ แก้ไขปัญหา ในรายงาน				ผลการ คุ้มครองสิทธิ				หน่วย งานที่ ถูกร้อง
			ผลกระทบต่อการประกอบ ประมง	ผลกระทบต่อชายฝั่ง	ความเดือดร้อนจากสีน้ำมี	กรณีพิพาทที่ดินชายทะเล	ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา 22	ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น	ไม่มีการสนองตอบ/ไม่แก้ไข	มีการชะลอการดำเนินการ	ตรวจสอบและประเมินพบโทษ	แก้ไขโทษได้บางส่วน	
1	521/47	โรงแรม ต.ชบอม													จ.นครศรีฯ
2	674/47	ถนนรอบเกาะสุกร													จ.ตรัง
3	18/48	ถมทะเล จังหวัดภูเก็ต													จ.ภูเก็ต
4	32/48	ถนนขาดป่าตอง													ท.ป่าตอง
5	457/48	ท่าเรือเขาหัวแดง													ก.ทางน้ำ
6	95/49	ท่าเรือยอร์ช อ่าวปอ													ก.ทางน้ำ
7	หยิบยก	ถมทะเลหาดหน้าทอน													จ.สุราษฎร์ฯ
8	277/49	ท่าเทียบเรือหาดราไวย์													ก.ทางน้ำ
9	369/49	ขุดลอกร่องน้ำศรีบอยา													ก.ทางน้ำ
10	443/49	ท่าเรือยอร์ช อ่าวคลองสน													ก.ทางน้ำ
11	600/49	ท่าเทียบเรือ อ่าวเตล็ด													ก.ทางน้ำ
12	441/50	ท่าเรือหน้าลิ้งบางสะพาน													ก.ทางน้ำ
13	473/50	เขื่อนชายฝั่งสงขลา													ก.ทางน้ำ
14	536/50	ท่าเรือหน้าลิ้ง จะนะสงขลา													ก.ทางน้ำ
15	544/50	ท่าเรือมารีนา เดอะยามู													ก.ทางน้ำ
16	585/50	ท่าเรือปากบารา													ก.ทางน้ำ
17	587/50	ปรับภูมิทัศน์หาดบ้านกรูด													ท.บ้านกรูด
18	724/50	ท่าเรือมารีนาฉลอง													ก.ทางน้ำ

ตารางที่ 3.8-2 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหาในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิ ในกลุ่ม ปัญหาข้อพิพาทที่ดินชายทะเล

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็นความ เดือดร้อน				มาตรการ แก้ไขปัญหา ในรายงาน			ผลการ คุ้มครองสิทธิ			หน่วย งานที่ ถูกร้อง	
			ผลกระทบต่อการประกอบ ประมง	ผลกระทบต่อการ ขยายฝั่ง	ความเดือดร้อนจาก สินไหม	กรณีพิพาทที่ดินชายทะเล	ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขปัญหาคความ เดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตาม มาตรา 22	ยุติการตรวจสอบจาก เหตุผลอื่น	ไม่มีการสนองตอบ ไม่แก้ไข	มีการชะลอการดำเนินการ		ตรวจสอบและ บรรเทาปัญหา
1	11/48	ปัญหาที่ดินแหลมป้อม												บ.ฟาร์อีสต์
2	30/48	ชาวออร์แกนตำบลคึกคัก												จ.พังงา
3	31/48	ชุมชน บ้านแหลมตุ๊กแก												จ.ภูเก็ต
4	38/48	บ้านหาดทรายขาว												กรมอุทยาน
5	49/48	ชาวบ้านเกาะพระทอง												จ.พังงา
6	65/48	บ้านในไร่ จังหวัดพังงา												ที่ดินตะกั่วป่า
7	92/48	ผู้ประสบเหตุสินไหมบางม่วง												รัฐบาล
8	94/48	ที่ดิน อำเภอกะทู้												ที่ดินกะทู้
9	96/48	บ้านทับตะวัน												ที่ดินตะกั่วป่า
10	105/48	บ้านลาหยัน												จ.ภูเก็ต
11	114/48,	เกาะพีพี จังหวัดกระบี่												จ.กระบี่
12	163/48	ที่ดินบนเกาะช้าง												กรมที่ดิน
13	189/48	ปิดทางเกาะช้างใต้												บ.เวिल्ด์ซ
14	193/48	ทางสาธารณะโรงถ่าน												จ.ตราด
15	248/48	ที่ดินแหลมป้อม (ละมัย)												ที่ดินตะกั่วป่า
16	280/48	ป่าชายเลนหาดบางทราย												จ.ภูเก็ต
17	298/48	เกาะเสม็ด												กรมอุทยาน
18	433/48	ที่ดินเกาะคอเขา												กรมที่ดิน
19	434/48	ปากคลองปากเกาะ หน้าเค็ม												ที่ดินตะกั่วป่า
20	458/48	ชุมชนไทยใหม่ราไวย์												จ.ภูเก็ต
21	595/48 ,	บ้านควนตุงกู												จ.ตรัง
22	509/48	ที่ดิน-อช.เขาหลัก												กรมอุทยาน
23	596/48	ที่ดินบนเกาะระ												จ.พังงา
24	612/48	ชุมชนประชาสามัคคี												จ.ภูเก็ต
25	648/48	ชุมชนปลากะตักตากแห้ง												จ.ภูเก็ต
26	650/48	ร้านค้าหาดกระหน้อย												จ.ภูเก็ต
27	706/48	ที่ดินปากคลองบางใหญ่												จ.ภูเก็ต
28	716/48	ถมป่าชายเลน ต.ธงชัย												จ.ประจวบ
29	726/48	ที่ดินชายคลองบางปู												รัฐบาล
30	82/49	ที่ป่าเลน เกาะลันตาใหญ่												จ. กระบี่

31	103/49	ที่ป่าเลนคลองปากบาง																ก.ทางน้ำ
32	218/49	บ้านโต๊ะขุน																จ.ภูเก็ต
33	244/49	บ้านदानหยิก																จ.ภูเก็ต
34	278/49	บูกูกป่าเลนคลองบางปู																รัฐบาล
35	451/49	ที่ดิน ตำบลนาคา																กรมป่าไม้
36	624/49	ที่สาธารณประโยชน์ ตะเสะ																ก.ทางน้ำ
37	83/50	โรงแรมอัยยะปุระ ปิดทาง																ร.อัยยะปุระ
38	477/50	ข่มขู่ชาวบ้านทับสะแก																ก.ทางน้ำ
39	610/50	บูกูกป่าชายเลน แกลง																จ.ระยอง
40	779/50	ที่ดินคลองพังหัก																
41	27/51	บูกูกป่าเลนบ้านแหลมหิน																จ.พังงา
42	40/51	ป่าเลนบางซีเหล้า-ท่าจีน																

ตารางที่ 3.8--3 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิ ในกลุ่มปัญหานโยบายทางทะเลและอื่น ๆ

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็นความ เดือดร้อน			มาตรการ แก้ไขปัญหา ในรายงาน			ผลการ คุ้มครองสิทธิ			หน่วย งานที่ ถูกร้อง						
			ผลกระทบต่อทรัพยากรประมง	ผลกระทบต่อชายฝั่ง	ความเดือดร้อนจากสีนามิ	กรณีพิพาทที่ดินชายทะเล	ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขข้อพิพาทความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา	ยุติการตรวจจสอบจากเขตผล	ไม่เฝ้าระวัง/ไม่เฝ้า		มีการทะเลาะวิวาทเป็นแฉว	ตรวจสอบและบรรเทาปัญหา	แก้ไขโทษได้ยั้งดี	ไม่ทราบผล		
1	313/47	เขตประมงในอ่าวพังงา																กรม.
2	681/47	ไซหมึก ตำบลทรายขาว																-
3	500/48	สามิเสียชีวิตสีนามิ																-
4	48/50	อวนรุน อวนลาก บ้นไฟ																รัฐบาล

3.4.3 ประเด็นปัญหาฐานทรัพยากรแร่

ปัญหาการละเมิดสิทธิในกรณีของทรัพยากรธรณี จะปรากฏเด่นชัดในเรื่องผลกระทบต่อชุมชนและสุขอนามัย จากการรวบรวมในกลุ่มปัญหา 5 กลุ่ม ในเรื่องเหมืองหิน เหมืองแร่ เกลือ ขุดดินขุดทราย และที่ดินเหมืองเก่า พบว่า (แสดงตารางแจกแจงประเด็นต่างๆในตารางที่ 3.9-1 ถึง 3.9-5)

เหมืองหิน มีผลกระทบจากการระเบิดหิน และการขนส่งแร่ ก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย จากเสียง ฝุ่นฟุ้ง หินปลิว-หล่นใส่ที่อยู่อาศัยที่ทำกิน

ผู้ถูกร้อง ได้แก่ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ องค์การบริหารส่วนตำบล บริษัท สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมป่าไม้ จังหวัด กรมศิลปากร กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานทรัพยากรธรณีจังหวัด

สามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาหลัก ๆ ได้อย่างน้อย 2 ประเด็น คือ 1) ผลกระทบมลพิษและแรงสั่นสะเทือน 11 กรณี 2) ปัญหาผลกระทบต่อทรัพยากรอื่น ๆ 16 กรณี

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไขปัญหให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไว้ทั้งหมด 4 แนวทาง คือ 1) ให้อยู่ติโครงการ 16 กรณี 2) ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน เช่น ขอให้จ่ายค่าชดเชยต่อผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการ ขอให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขท้ายใบอนุญาตทำเหมือง ขอให้หน่วยงานเอาผิดดำเนินคดีกับเจ้าของโครงการ 9 กรณี 3) ให้อยู่ติการตรวจสอบ ตามมาตรา 22 1 กรณี และ 4) ให้อยู่ติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น ๆ 1 กรณี

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ พบว่า ไม่มีการชะลอการดำเนินการ 12 กรณี มีการตรวจสอบและบรรเทาปัญหา 8 กรณี มีการแก้ไขปัญหาย่างดี 5 กรณี และไม่สามารถติดตามผลได้ 2 กรณี

เหมืองแร่ มีผลกระทบจากสารเคมีที่เกิดจากการทำเหมืองแร่และแต่งแร่ การรั่วไหลปนเปื้อนของแร่ ก่อให้เกิดมลพิษในแหล่งน้ำและพื้นดิน

ผู้ถูกร้อง ได้แก่ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด บริษัท

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร กรมควบคุมมลพิษ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัด กรมอนามัย สำนักงานส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาหลัก ๆ ได้อย่างน้อย 2 ประเด็น คือ 1) ผลกระทบมลพิษและแรงสั่นสะเทือน 9 กรณี 2) ปัญหาผลกระทบต่อทรัพยากรอื่น ๆ 13 กรณี

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไขปัญหให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไว้ทั้งหมด 2 แนวทาง คือ 1) ให้อยู่ติโครงการ 6 กรณี 2) ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน เช่น ขอให้จ่ายค่าชดเชยต่อผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการ ขอให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขท้ายใบอนุญาตทำเหมือง ขอให้ดำเนินการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ขอให้หน่วยงานเอาผิดดำเนินคดีกับเจ้าของโครงการ 13 กรณี 3) ให้อยู่ติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น ๆ เช่น หน่วยงานผู้ถูกร้องขอชะลอการก่อสร้างโครงการออกไปก่อน ผู้ร้องขอถอนเรื่องร้องเรียนซึ่งทราบภายหลังว่าเกิดจากการเกรงกลัวอิทธิพล 2 กรณี

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ พบว่า ไม่มีการสนองตอบหรือไม่สามารถแก้ไขได้เลย 3 กรณี มีการชะลอการดำเนินการ 6 กรณี มีการตรวจสอบและบรรเทาปัญหา 10 กรณี มีการแก้ไขปัญหาย่างดี 4 กรณี และไม่สามารถติดตามผลได้ 1 กรณี

سوبและตัมน้ำเกลือ ก่อให้เกิดการแพร่กระจายความเค็มจากน้ำเกลือในน้ำใต้ดิน และผิวดิน

ผู้ถูกร้อง ได้แก่ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมควบคุมมลพิษ กรมทรัพยากรธรณี จังหวัดนครราชสีมา

สามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาหลัก ๆ ได้ คือ ผลกระทบมลพิษและปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ทั้ง 2 กรณี

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไขปัญหให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้แก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ร้อน ขอให้จ่ายค่าชดเชยต่อผู้ได้รับผลกระทบ ขอให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขท้ายใบอนุญาต ขอให้ดำเนินการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ขอให้หน่วยงานเอาผิดดำเนินคดีกับเจ้าของโครงการ และยังไม่เสนอการยกเลิกใบอนุญาต หรือไม่ต่อใบอนุญาต

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ มีการตรวจสอบและบรรเทาปัญหา 2 กรณี

ดูทรายและขุดดิน ก่อให้เกิดการสูญเสียที่ดิน ดินยุบ ตลิ่งพัง เกิดมลภาวะ ผุ่นฟุ้ง น้ำขุ่น น้ำใต้ดินหายไป

ผู้ถูกร้อง ได้แก่ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานขนส่งทางน้ำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัด กรมที่ดิน กรมโยธาธิการ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กรมทรัพยากร ธรณี กระทรวงมหาดไทย สถานีตำรวจภูธร องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงาน อุตสาหกรรมจังหวัด

สามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาหลัก ๆ ได้อย่างน้อย 2 ประเด็น คือ 1) ผลกระทบมลพิษและ แรงสั่นสะเทือน 1 กรณี 2) ปัญหาพังทลายของดิน-ตลิ่งน้ำ 7 กรณี

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไขปัญห ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไว้ทั้งหมด 4 แนวทาง คือ 1) ให้อยู่ดีโครงการ 2 กรณี 2) ให้แก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ร้อน ขอให้จ่ายค่าชดเชยต่อผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการ 6 กรณี

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ มีการตรวจสอบและบรรเทาปัญหา 7 กรณี และไม่สามารถ ติดตามผลได้ 1 กรณี

ที่ดินขุมเหมืองและเหมืองเก่า ก่อให้เกิดการอ้างสิทธิในที่ดินขุมเหมือง ทั้งที่เป็นพื้นที่สาธารณะ เกิดปัญหาการแย่งชิงที่ดินระหว่างชาวบ้านกับผู้ได้รับอนุญาตให้ทำเหมืองเดิม

ผู้ถูกร้อง ได้แก่ กรมที่ดิน บริษัท ฟาร์อีสท์ เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด สำนักงาน ที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า สำนักงานที่ดินจังหวัดสงขลา กรมที่ดิน จังหวัดภูเก็ต

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายเหมือง กรมที่ดิน รัฐบาล

สามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาหลัก ๆ คือการพิพาทกรรมสิทธิ์ที่ดินทั้ง 4 กรณี

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไข ปัญหาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไว้ทั้งหมด 2 แนวทาง คือ 1) ให้แก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ร้อน 2 กรณี 3) ให้อยู่ดี การตรวจสอบ ตามมาตรา 22 2 กรณี

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ พบว่า มีการตรวจสอบและบรรเทาปัญหา 2 กรณี และไม่สามารถติดตามผลได้ 2 กรณี

ตารางที่ 3.9-1 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิ ในกลุ่ม ปัญหาเหมืองหิน

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็นความ เดือดร้อน				มาตรการ แก้ไขปัญหา ในรายงาน			ผลการ คุ้มครองสิทธิ				หน่วย งานที่ถูก ร้อง	
			ผลกระทบมลพิษ-แรงสั่นสะเทือน	ผลกระทบต่อสุขภาพทรัพยากรอื่น	การพังทลายของดิน-ตลิ่งน้ำ	กรณีพิพาทที่ดินขมเหมือง	ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขโดยหาความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา 22	ยุติการตรวจสอบจากเหตุอื่น	ไม่มีกรณีส่งลงดอม/ไม่แก้ไข	มีการชะลอการดำเนินงาน	ตรวจสอบและปรับแก้โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		ได้ข้อสรุป
1	44	เหมืองหินหนองบัวลำภู													กพร.
2	44	เหมืองหินเนินมะปราง													กพร.
3	160/44	เหมืองหินภูผาม่าน													กพร.
4	45	เหมืองหินเขาชะอางฯ													กพร.
5	403/45	เหมืองหินคอยแม่ออกกู													กพร.
6	465/45	เหมืองหินแม่หอพระ													กพร.
7	690/45	เหมืองหินเขาถ้ำแรด													กพร.
8	373/46	เหมืองหินตำบลแม่ลาห้อย													กพร.
9	428/46	เหมืองหินเทือกเขาแรด													กพร.
10	721/46	เหมืองหินบ้านทุ่งยั้ง													กพร.
11	814/46	เหมืองหินหนองกุงแก้ว													กพร.
12	815/46	เหมืองหินผาสายยอด													กพร.
13	11/47	เหมืองหินอ่าวลึก													กพร.
14	12/47	เหมืองหินเขาจำปา													กพร.
15	15/47	เหมืองหินร้อนพิบูลย์													กพร./อก.
16	384/47	เหมืองหินแม่ออน													กพร.
17	451/47	หินปูน ที่พีไอ โพลีนฯ													กพร.
18	474/47	เหมืองหินเขาถ้ำเอราวัณ													กพร.
19	629/48	โรงโม่หินศักดิ์ชัย ๑๙๙๒													กพร.
20	710/48	โรงโม่ศิลาสมบูรณทรัพย์													กพร.
21	49	เหมืองหินวัดเขาเชิงเทียน													กพร.
22	213/49	ระเบิดหินวัดถ้ำยอดทอง													กพร.
23	352/49	เหมืองหินเขามณีจอมทอง													กพร.
24	534/49	เหมืองหินอ่อนเขาห้วยฯ													กพร.
25	113/50	เหมืองหินวังยาง													กพร.
26	129/50	กรณีพื้นฟุ้งภูเขาแรด													กพร.
27	660/50	เหมืองหินเขาหน้าวังหมี													กพร.

ตารางที่ 3.9--2 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหาในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิ ในกลุ่ม ปัญหาเมืองแร่

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็นความ เดือดร้อน				มาตรการ แก้ไขปัญหา ในรายงาน			ผลการ คุ้มครองสิทธิ			หน่วย งานที่ถูก ร้อง	
			ผลกระทบมลพิษ-แรงสั่นสะเทือน	ผลกระทบต่อสุขภาพกรีน	การพังทลายของดิน-ตลิ่งหน้า	กรณีพิพาทที่ดินชายทะเล	ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขกฎหมายความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา 22	ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น	ไม่มีกระบวนการลงมติไม่แก้ไข	มีการชะลอการดำเนินงาน		ตรวจสอบและบรรเทาปัญหา
1	44	เหมืองแร่ตะกั่วคลิตี้												กพร.
2	170/45	เหมืองแร่ทรายแก้ว ไม้รูด												กพร.
3	391/45	เหมืองแร่แคลไซต์บุงกะเซอร์												กพร.
4	341/46	เหมืองลิกไนต์ เวียงแหง												กฟผ.
5	เมย 46	เหมืองแร่โปแตช อุดรธานี												กพร.
6	707/46	เหมือง-โรงไฟฟ้าแม่เมาะ												กฟผ.
7	131/47	แคดเมียมในลำน้ำแม่ตา												กพร.
8	399/47	เหมืองแร่ยิปซัม พรุพรี												กพร.
9	47	ซากหอยขมเหมืองแม่เมาะ												กฟผ.
10	368/48	เหมืองแร่ตำบलगรุงชิง												กพร.
11	160/48	เหมืองเขาเจ็ดยักษ์ พิจิตร												กพร.
12	439/48	ชนแร่ บริษัทแร่สัมปันธ์												กพร.
13	49	เหมืองลิกไนต์ สะบ้าย้อย												กฟผ.
14	389/49	เฟลด์สปาร์ห้วยหนามเข้												กพร.
15	390/49	เหมืองแร่โมโนโก ท่งใหญ่ฯ												กพร.
16	612/49	นโยบายเหมืองแร่โปแตช												กพร.
17	128/50	เหมืองแร่ทองคำทับคล้อ												กพร.
18	155/50	เหมืองทองคำภูทับฟ้า												กพร.
19	618/50	ที่ดินและโปแตช อุดร												กพร.
20	637/50	การแต่งแร่เหมืองเคมโก												กพร.
21	719/50	เหมืองแร่ตำบलगองปรือ												กพร.

ตารางที่ 3.9--3 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหาในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิ ในกลุ่ม ปัญหาสุบตัมหน้าเกลือ

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็นความ เดือดร้อน				มาตรการ แก้ไขปัญหา ในรายงาน			ผลการ คุ้มครองสิทธิ		หน่วย งานที่ถูก ร้อง		
			ผลกระทบมลพิษ-แรงสะเทือน	ผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน	การพังทลายของดิน-ตลิ่งน้ำ	กรณีพิพาทที่ดินชายทะเล	ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขโทษความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา	ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น	ไม่มีการส่งลงแดงไม่แก้ไข		มีการชะลอการดำเนินงาน	ตรวจสอบและบรรเทาปัญหา
1	816/46	กิจการเกลือ มหาสารคาม												กพร.
2	358/48	โรงงานตัมเกลือสำโรง												กพร.

ตารางที่ 3.9--4 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหาในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิ ในกลุ่ม ปัญหาขุดดิน-คูทราย

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็นความ เดือดร้อน				มาตรการ แก้ไขปัญหา ในรายงาน			ผลการ คุ้มครองสิทธิ		หน่วย งานที่ถูก ร้อง		
			ผลกระทบมลพิษ-แรงสะเทือน	ผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน	การพังทลายของดิน-ตลิ่งน้ำ	กรณีพิพาทที่ดินชายทะเล	ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขโทษความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา 22	ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น	ไม่มีการส่งลงแดงไม่แก้ไข		มีการชะลอการดำเนินงาน	ตรวจสอบและบรรเทาปัญหา
1	480/46	คูทรายแม่น้ำชี ยโสธร												ก.โรงงาน
2	258/48	คูทรายบ้านฝาง ศรีสะเกษ												ก.ทางน้ำ
3	212/49	บ่อดินทรายคลองพระอุดม												ก.มหาดไทย
4	444/49	คูทรายท้ายเหมือง												จ.พังงา
5	520/49	คูทรายเขาพระ												อก.สงขลา
6	606/49	ทรายน.มูล บุรีรัมย์-สุรินทร์												ก.ทางน้ำ
7	10/50	คูทรายน.ปิง ลำพูน												ก.ทางน้ำ
8	486/50	คูทรายน.ปิง กำแพงเพชร												ก.ทางน้ำ

ตารางที่ 3.9--5 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิ ในกลุ่ม ปัญหาที่ดินเหมืองแร่เก่า

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็นความ เดือดร้อน				มาตรการ แก้ไขปัญหา ในรายงาน			ผลการ คุ้มครองสิทธิ			หน่วย งานที่ถูก ร้อง	
			ผลกระทบมลพิษ-แรงสะเทือน	ผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน	การพังทลายของดิน-ตลิ่งน้ำ	กรณีพิพาทที่ดินเหมือง	ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา 22	ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น	ไม่มีกระบวนการตบบ	มีการชะลอการดำเนินงาน		ตรวจสอบและบรรเทาปัญหา
1	615/47	ที่ดินขุมเหมืองเก่า กะทู้												จ.ภูเก็ต
2	653/47	ที่ดินทับยาง ท้ายเหมือง												กรมที่ดิน
3	326/48	ที่ดินขุมเหมืองฉลุง สงขลา												ที่ดินสงขลา
4	16/49	ที่ดินเหมืองเก่าห้วยแห้ง												กรมที่ดิน

3.4.4 ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

ปัญหาการละเมิดสิทธิในกรณีของสิ่งแวดล้อมอื่นๆ จะปรากฏเด่นชัดในเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อชุมชนและสุขภาพ จากการรวบรวมในกลุ่มปัญหา 3 กลุ่ม ในเรื่องโครงการพัฒนาพลังงาน มลพิษ อุตสาหกรรม และ การจัดการสิ่งแวดล้อมอื่นๆ พบว่า (แสดงตารางแจกแจงประเด็นต่างๆในตารางที่ 3.10-1 ถึง 3.10-3)

โครงการด้านพลังงาน การพัฒนาพลังงานโรงไฟฟ้า ก่อให้เกิดมลภาวะ และเกิดการแย่งชิงที่ดิน ส่งผลกระทบต่อชุมชน และเกิดปัญหาจากนโยบายพลังงาน เช่น ค่า FT แผน PDP

ผู้ถูกร้อง ได้แก่ กรมโยธาธิการ รัฐบาล การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ สถานีตำรวจภูธรจังหวัด กรมพัฒนาพลังงานทดแทน กรมทรัพยากรน้ำ สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมโยธาธิการ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รัฐบาล การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ สถานีตำรวจภูธรจังหวัดสระบุรี สำนักงานอัยการ จังหวัด กรมพัฒนาพลังงานทดแทน กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กรมธุรกิจพลังงาน เทศบาลเมือง สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด เทศบาลตำบล บริษัท กระทรวงพลังงาน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบล กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ

สามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาหลัก ๆ ได้อย่างน้อย 3 ประเด็น คือ 1) ผลกระทบมลพิษ 6 กรณี 2) ความขัดแย้งเชิงนโยบาย 5 กรณี 3) ปัญหาในการพัฒนาพื้นที่กับชุมชน 11 กรณี

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไขปัญหให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไว้ทั้งหมด 2 แนวทาง คือ 1) ให้แก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อน เช่น ให้ฟื้นฟูระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ ให้ชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการก่อสร้างโครงการหรือการดำเนินโครงการ 9 กรณี 2) ให้ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น ๆ 5 กรณี

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ พบว่า มีการชะลอการดำเนินการ 14 กรณี มีการตรวจสอบและบรรเทาปัญหา 5 กรณี มีการแก้ไขปัญหอย่งดี 3 กรณี และไม่สามารถติดตามผลได้ 3 กรณี

มลพิษจากอุตสาหกรรม เกิดปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม โรงงานขนาดเล็ก อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ฟาร์มเลี้ยง

ผู้ถูกร้อง ได้แก่ การนิคมอุตสาหกรรม รัฐบาล สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กรมโรงงาน อุตสาหกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม จังหวัด กรมธุรกิจพลังงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การนิคมอุตสาหกรรม รัฐบาล กระทรวงมหาดไทย คณะกรรมการผังเมือง บริษัท สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล

สามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาหลัก ๆ ได้อย่างน้อย 2 ประเด็น คือ 1) ผลกระทบมลพิษ 20 กรณี 2) ปัญหาในการพัฒนาพื้นที่กับชุมชน 1 กรณี

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไขปัญหให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไว้ทั้งหมด 3 แนวทาง คือ 1) ให้ยุติโครงการ 1 กรณี 2) ให้แก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อน เช่น ขอให้จ่ายค่าชดเชยต่อผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการ ขอให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขท้ายใบอนุญาตทำเหมือง ขอให้ดำเนินการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ขอให้หน่วยงานเอาผิดดำเนินคดีกับเจ้าของโครงการ 17 กรณี 3) ให้ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น ๆ เช่น ให้แก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม ให้ดำเนินการปฏิบัติตามเงื่อนไขท้ายใบอนุญาต ให้หน่วยงานเอาผิดกับผู้ประกอบการที่ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิ 3 กรณี

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ พบว่า มีการชะลอการดำเนินการ 1 กรณี มีการตรวจสอบและบรรเทาปัญหา 15 กรณี มีการแก้ไขปัญหอย่งดี 1 กรณี และไม่สามารถติดตามผลได้ 3 กรณี

การจัดการสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เกิดปัญหามลพิษจากการจัดการขยะ ทั้งเรื่องที่เกิดฝัง เตาเผา ขยะ และการขนส่ง ปศุสัตว์ มลพิษทางเสียงจากการก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิ

ผู้ถูกร้อง ได้แก่ จังหวัด กรมปศุสัตว์ กรมควบคุมมลพิษ สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐบาล

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กรมปศุสัตว์ จังหวัด กรมควบคุมมลพิษ องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมือง รัฐบาล บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด มหาชน กระทรวงสาธารณสุข กรมโรงงานอุตสาหกรรม เทศบาลนคร

สามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาหลัก ๆ ได้อย่างน้อย 2 ประเด็น คือ 1) ผลกระทบมลพิษ 12 กรณี 2) ความขัดแย้งปัญหาในการพัฒนาพื้นที่กับชุมชน 7 กรณี

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้เสนอมาตรการแก้ไขปัญหามาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไว้ทั้งหมด 3 แนวทาง คือ 1) ให้อยู่ดีโครงการ 2 กรณี 2) ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน เช่น ให้ดำเนินการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ขอให้หน่วยงานเอาผิดดำเนินคดีกับเจ้าของโครงการ 12 กรณี 3) ให้อยู่ดีการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น ๆ เช่น ให้แก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม ให้ดำเนินการปฏิบัติตามเงื่อนไขท้ายใบอนุญาต ให้หน่วยงานเอาผิดกับผู้ประกอบการที่ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิ 3 กรณี

การติดตามผลการคุ้มครองสิทธิ พบว่า มีการชะลอการดำเนินการ 1 กรณี มีการตรวจสอบและบรรเทาปัญหา 15 กรณี มีการแก้ไขปัญหาย่างดี 1 กรณี และไม่สามารถติดตามผลได้ 3 กรณี

ตารางที่ 3.10-1 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหามลพิษในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิ ในกลุ่มปัญหาการพัฒนาพลังงาน

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็น ความ เดือดร้อน			มาตรการ แก้ไขปัญห ในรายงาน			ผลการ คุ้มครองสิทธิ			หน่วย งานที่ ถูกร้อง	
			ผลกระทบมลพิษ- ความขัดแย้งเชิงนโยบาย	ความขัดแย้งในการพัฒนา	ที่อยู่โครงการ	ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา 22	ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น	ไม่มีการส่งลงกลับมาแก้ไข	มีการชะลอการดำเนินการ	ตรวจสอบและบรรเทาปัญหา		แก้ไขโดยขอได้ขงดี
1	554/45	โรงคอนเดนเสท เพชรบุรี	■			■							
2	473/47	สารเบนท์ไนด์ สงขลา											ปตท.
3	331/48	ชาวบ้านโรงไฟฟ้าแก่งคอย		■				■					สก.อ.สระบุรี
4	365/48	ขึ้นค่าไฟฟ้าที่ไม่เป็นธรรม											กรมพลังงาน
5	743/48	โรงไฟฟ้ากระบี่	■										กฟผ.
6	491/49	โรงไฟฟ้าจะนะ สงขลา		■									กฟผ.
7	46/50	ที่ดินสาธารณะที่จะนะ				■							ปตท.
8	160/50	โรงไฟฟ้าแกลบ บ้านไผ่	■					■					บริษัทฯ
9	349/50	วางท่อโรงแยกก๊าซจะนะ		■									ปตท.
10	377/50	โรงไฟฟ้าทับสะแก		■				■					ก.พลังงาน
11	381/50	โรงงานไฟฟ้าแกลบ บุรีรัมย์	■										บริษัท สติภย
12	393/50	โรงงานไฟฟ้าระยอง		■									บ.IRPC
13	498/50	โรงไฟฟ้าแม่ห้างเหนือ	■					■					สนพ.
14	551/50	โรงไฟฟ้าบางแก้ว		■									ก.ธุรกิจพลัง
15	745/50	โรงไฟฟ้าในหนองแขง											ก.พลังงาน
16	753/50	พัฒนาปิโตรเลียมสงขลา											ก.เชื้อเพลิง
17	763/50	แผนผลิตไฟฟ้าทับสะแก											ก.พลังงาน
18	792/50	สีผ้งเมืองโรงไฟฟ้าทับสะแก		■									กรมโยธาฯ

ตารางที่ 3.10-2 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิ ในกลุ่ม
ปัญหามลพิษอุตสาหกรรม

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็น ความ เดือดร้อน				มาตรการ แก้ไขปัญหา ในรายงาน			ผลการ คุ้มครองสิทธิ				หน่วย งานที่ ถูกร้อง
			ผลกระทบมลพิษ- ความขัดแย้งเชิงนโยบาย	ความขัดแย้งในการพัฒนา	ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา 22	ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น	ไม่มีกรณีส่งลงแดงไปแก้ไข	มีการระงับการดำเนินโครงการ	ตรวจสอบและบรรเทาผลกระทบ	แก้ไขโทษชดเชยได้จริงดี	ไม่ทราบผล	
1	641/47	โรงสีข้าวสยามกสิกิจ พิจิตร												จ.พิจิตร
2	183/48	น้ำเสียหน้าราชภัฏสุราษฎร์												อก.สุราษฎร์
3	184/48	บริษัท เอส-พี-โอ สุราษฎร์ฯ												อก.สุราษฎร์
4	634/48	โรงงานไม้ยางพารา												จ.กระบี่
5	12/49	โรงงานที่ดอนกระเบื้อง												กรมโรงงาน
6	294/49	โรงน้ำแข็งกอมลพิษ												จ.ยโสธร
7	300/49	โรงงานโพนางดำออก												กรมโรงงาน
8	29/50	โรงงาน แดวส์ เปเปอร์ ฯ												จ.สระบุรี
9	117/50	ร.เกษตรรุ่งเรือง เพชรบูรณ์												กรมโรงงาน
10	309/50	ร.เกษตรรุ่งเรือง ฉะเชิงเทรา												กรมโรงงาน
11	347/50	โรงชุบโลหะก้องกิจเจริญฯ												กรมโรงงาน
12	360/50	โรงซีเมนต์แห่ง STR 20												กรมโรงงาน
13	385/50	โรงงานตัดเหล็ก ทับสะแก												กรมโรงงาน
14	586/50	โรงถลุงแร่เหล็ก เชียงคาน												อก.เลย
15	624/50	โรงกระดาษลำน้ำพอง												บ.พีนิคส์
16	683/50	ไทยคาร์บอนแบล็คฯ												กรมโรงงาน
17	718/50	โรงแป้งมัน กบินทร์บุรี												กรมโรงงาน
18	751/50	โรงงาน อำเภอลำสนธิ												กรมโรงงาน
19	800/50	โรงถลุงเหล็กเขาย้อย												กรมโรงงาน
20	2/51	โรงน้ำมันพืช พระประแดง												กรมโรงงาน
21	19/51	โรงกลั่นไม้กฤษณา ตราด												กรมโรงงาน

ตารางที่ 3.10-3 แสดงการแจกแจงประเด็นความเดือดร้อน มาตรการแก้ไขปัญหาในรายงาน ผลการคุ้มครองสิทธิ ในกลุ่ม ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	ประเด็น ความ เดือดร้อน				มาตรการ แก้ไขปัญหา ในรายงาน				ผลการ คุ้มครองสิทธิ				หน่วย งานที่ ถูกร้อง
			ผลกระทบมลพิษ- ความขัดแย้งเชิงนโยบาย	ความขัดแย้งในการพัฒนา	ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขปัญหาค่าความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา 22	ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น	ไม่มีการสนทนงตลปโป้โป้	มีการชะลอการดำเนินงาน	ตรวจสอบและประเมินผล	แก้ไขปัญหาได้อย่างดี	ไม่ทราบผล		
1	461/47	นิคมฯ เชียงแสน													การนิคมฯ
2	572/47	บริษัท เบตเตอร์เวิลด์กรีน													อก.สระบุรี
3	692/47	ผังเมืองนิคมฯ เอเชีย จำกัด													รัฐบาล
4	574/48	พากเพียรฟาร์มเบ็ด													กรมปศุสัตว์
5	349/49	บ่อกำจัดขยะฮอด													คพ.
6	75/50	นิคมฯ ตรัง และท่าเทียบเรือ													จ.ตราชู
7	106/50	ปลาตายในลำห้วยสะตอง													กพผ.
8	222/50	โรงตากมันเลาขวัญ													จ.กาญจน
9	224/50	ท่าเรือพีเคมารีน สุราษฎร์													กรมโรงงาน
10	366/50	คลังแก๊สแม่ห้าแม่กลอง													ก.ธุรกิจพลังฯ
11	552/50	เตาเผาขยะ ตำบลอ่าวน้อย													สผ.
12	626/50	มลพิษเสียง สุวรรณภูมิ													รัฐบาล
13	663/50	โรงกำจัดขยะ จังหวัดภูเก็ต													ท.ภูเก็ต
14	695/50	กรณีคัดค้านเตาเผาขยะ													ชาวบ้าน
15	740/50	ฟาร์มเลี้ยงเบ็ดท่าทอง													กรมปศุสัตว์
16	788/50	บุกรุก-น้ำเสียโพหนอง													จ.ร้อยเอ็ด
17	80/51	สถานีขนถ่ายขยะ สระบุรี													จ.สระบุรี

3.5 บทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้ในรายงานตรวจสอบ

จากการรวบรวมและศึกษาข้อมูลจากรายงานการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม พบว่า การตรวจสอบเป็นไปโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และยังมี การนำเอาข้อกฎหมายภายในประเทศ และกติกาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมาใช้ประกอบในการพิจารณาเพื่อมีมติต่อเรื่องร้องเรียนด้วย โดยในรายงานร้องเรียนปรากฏว่าได้อ้างถึงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ อีกเพื่อใช้ในการคุ้มครองสิทธิให้กับผู้เดือดร้อนหลายประการ คณะผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อกฎหมายที่อ้างถึงในรายงานตรวจสอบดังตารางที่ 3.11 - 3.15 (ดูรายละเอียดของกฎหมายต่างๆในภาคผนวก)

3.5.1 บทบัญญัติของกฎหมายในการตรวจสอบประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ

ในกลุ่มปัญหาทั้ง 4 กลุ่มสามารถรวบรวมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแจกแจงในตารางที่ 3.11-1 -

3.11-4

เขื่อนและอ่างเก็บน้ำ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 30 มาตรา 46 มาตรา 49 มาตรา 56 และมาตรา 79
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 85(5)
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย และ ข้อ 47
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย และ ข้อ 25
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3 มาตรา 15(2)
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มาตรา 13 มาตรา 19 มาตรา 47 มาตรา 48 และมาตรา 49

คลองส่งน้ำ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 46 มาตรา 49 มาตรา 56 มาตรา 58 มาตรา 60 และมาตรา 79
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย และ ข้อ 47
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย และ ข้อ 25
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3 และมาตรา 15(2) มาตรา 22

การเปลี่ยนแปลงสภาพแหล่งน้ำ และสิ่งก่อสร้างกีดขวาง

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 46 มาตรา 56 มาตรา 59 และมาตรา 79
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย และ ข้อ 47
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย และ ข้อ 25
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3 และมาตรา 15(2) มาตรา 22

การจัดการน้ำ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 46 มาตรา 56 และมาตรา 79
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 85(5)
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3

3.5.2 บทบัญญัติของกฎหมายในการตรวจสอบประเด็นฐานทรัพยากรชายฝั่งในกลุ่มปัญหาทั้ง 3 กลุ่มสามารถรวบรวมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแจกแจงในตารางที่ 3.12-1 -

3.12-3

โครงสร้างวิศวกรรมชายฝั่งทะเล ทำเทียบเรือ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 46 มาตรา 56 และมาตรา 79
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 85(5)
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย และ ข้อ 47
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย และ ข้อ 25
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3 และมาตรา 15 (2)
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 มาตรา 43 มาตรา 44 มาตรา 45 และมาตรา 100
- ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 8 และมาตรา 9
- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในบริเวณพื้นที่ที่ได้รับบรรณพิบัติ จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดระนอง และจังหวัดสตูล พ.ศ.2549 ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2549 ข้อ 2 และ 6

ที่ดินชายฝั่งทะเล

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 46 มาตรา 48 มาตรา 56 และมาตรา 79
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย และ ข้อ 47
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 11 ข้อย่อย 1 และข้อ 25
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3 มาตรา 22
- พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 มาตรา 6 วรรค 2
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304

นโยบายทรัพยากรชายฝั่งทะเล และอื่น ๆ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 46 มาตรา 56 และมาตรา 79
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย และ ข้อ 47
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย และ ข้อ 25
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3 และมาตรา 15 (2)
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 มาตรา 43 มาตรา 44 มาตรา 45 และมาตรา 100
- กฎกระทรวง ฉบับที่ 55 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ

3.5.3 บทบัญญัติของกฎหมายในการตรวจสอบประเด็นฐานทรัพยากรแร่

ในกลุ่มปัญหาทั้ง 5 กลุ่มสามารถรวบรวมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแจกแจงในตารางที่ 3.13-1 -

3.13-5

เหมืองหิน

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 46 มาตรา 56 มาตรา 58 มาตรา 59 มาตรา 61 มาตรา 79 มาตรา 290
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 47
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 25

- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3 มาตรา 15 (2)
- พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 มาตรา 6 จัตวา มาตรา 9 ทวิ มาตรา 11 มาตรา 49 มาตรา 57 มาตรา 71
- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 มาตรา 16
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มาตรา 43
- พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 มาตรา 4 มาตรา 7 ทวิ มาตรา 10 มาตรา 32

เหมืองแร่

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 46 มาตรา 56 มาตรา 79 มาตรา 200
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 66 มาตรา 67 มาตรา 85(5) มาตรา 290
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 47
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 25
- อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 24 ข้อ 1 ย่อย
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3 มาตรา 15 (2)
- พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 มาตรา 6 ทวิ มาตรา 9 ตริ มาตรา 11
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มาตรา 47 มาตรา 48 มาตรา 49
- พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 มาตรา 4

อุตสาหกรรมและขุดหิน

- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 47
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 25
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มาตรา 46
- พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 มาตรา 12 มาตรา 15

- พระราชบัญญัติที่ดินและถมดิน พ.ศ.43 มาตรา 17 มาตรา 20 มาตรา 24 มาตรา 29
- กฎกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยมาตรการป้องกันการพังทลายของดิน พ.ศ. 2548

สูบและต็มหน้าเกลือ

- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 47
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 25
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มาตรา 96
- พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 มาตรา 12 มาตรา 15

ที่ดินขุมเหมืองและเหมืองเก่า

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 4 มาตรา 46 มาตรา 56 มาตรา 79 มาตรา 84
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 47
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 11 ข้อ 25
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 มาตรา 1374
- ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 20
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3 มาตรา 22
- พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 มาตรา 73

3.5.4 บทบัญญัติของกฎหมายในการตรวจสอบประเด็นสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

ในกลุ่มปัญหาทั้ง 5 กลุ่มสามารถรวบรวมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแจกแจงในตารางที่ 3.14-1 -

3.14-3

โครงการด้านพลังงาน

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 46 มาตรา 56 มาตรา 58 มาตรา 59 และมาตรา 79
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 85(5)
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 47

- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 25
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3 พระราชบัญญัติชลประทานหลวง พ.ศ.2485 มาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 35 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 มาตรา 25 มาตรา 26 และมาตรา 27

อุตสาหกรรม

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 85(5)
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 47
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 25
- พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 24 และมาตรา 26
- พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 มาตรา 12 มาตรา 50 และมาตรา 65 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 มาตรา 25 มาตรา 26 และมาตรา 27
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 มาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 28 มาตรา 31 มาตรา 34 และมาตรา 35

การจัดการสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 85(5)
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 47
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย ข้อ 2 ย่อย ข้อ 3 ย่อย ข้อ 25
- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 มาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 28 มาตรา 31 มาตรา 32 มาตรา 33 และมาตรา 73

ตาราง 3.11-1 การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มประเด็นเงื่อนไขและอ่างเก็บน้ำ

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)	รัฐธรรมนูญ 50 (มาตรา)	พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่นๆ	มติครม.
1	171/44	อ่างเก็บน้ำแม่หมอก	49		3/15(2)	สิทธิ		
2	497/45	เขื่อนแม่สรวย-แม่ตาช้าง	46/56/79			พลเมือง		
3	854/45	เขื่อนท่าชะ			3	ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47	พรบ.สวล, ม 12/13/47/48/49	
4	33/46	โรงไฟฟ้าตะคอง				เสรีธุรกิจ		
5	469/46	ฝายหนองสะล็ก				ข้อ 1 (1-3 ย่อย),25		
6	481/46	อ่างเก็บน้ำลำพันขาด			22			
7	736/46	อ่างเก็บน้ำคลองลำซอน	46/56/79		3			
8	812/46	เขื่อนแก่งเสือเต้น	46/56/79					
9	2/47	อ่างเก็บน้ำลำแชง-ลำซิ่น	46/56/79					
10	43/47	อ่างเก็บน้ำโคคลาน	30/49		3			
11	293/47	เขื่อนโป่งขุนเพชร		66/67/85 (5)				
12	503/47	อ่างเก็บน้ำคลองกลาย	46/56/79		3/15(2)			
13	672/47	ฝายหัวนา	46/56/79		3			
14	673/47	เขื่อนราษีไศล	46/56/79					
15	297/48	อ่างเก็บน้ำคลองลาไม						
16	304/48	อ่างเก็บน้ำแม่ขาน						
17	443/48	อ่างเก็บน้ำคลองชา	46/56/79		3/15(2)	สิทธิ		
18	598/48	อ่างเก็บน้ำลำพะยา	46/56/79		3/15(2)	พลเมือง		
19	620/48	ฝายทุ่งวารี			3	ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47		
20	623/48	เขื่อนกั้นน้ำท่วมเชียงใหม่	46/56/79		3	สิทธิทาง		
21	746/48	อ่างเก็บน้ำคลองขลุง	46/56/79		3	เสรีธุรกิจ		
22	14/49	เขื่อนสิรินธร	49			ข้อ 1 (1-3 ย่อย),25		
23	47/49	อ่างเก็บน้ำห้วยเสม็ดฯ	30/49		3			
24	56/49	อ่างเก็บน้ำลำใหญ่	46/56/79		3			
25	105/49	อ่างเก็บน้ำไชยปราการ			3/15(2)			
26	191/49	เขื่อนในแม่ฟ้าหลวง	46/56/79		3			
27	246/49	เขื่อนกัวคองหมา						
28	287/49	อ่างเก็บน้ำปุเตอร์						
29	214/50	อ่างเก็บน้ำคลองชมพู			3			
30	239/50	อ่างเก็บน้ำหนองกะเท้า			3/15(2)			

ตาราง 3.11-2 การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มประเด็นคลองส่งน้ำ

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐบรรณ 40 (มาตรา)	รัฐบรรณ 50 (มาตรา)	พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่น ๆ	มติครม.
1	185/45	คลอง ร.1 จ. สงขลา	46/49/56/ 58/59/60/ 79		มติ ครม.1 สค.43			
2	676/47	คลองส่งน้ำท่าหน จ. นครฯ	46/49/56/ 79			สิทธิ พลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย),25		
3	6/48	ฝายตะลุง จังหวัดสุรินทร์						
4	43/49	ลำพะเนียง จ.หนองบัวลำภู						

ตาราง 3.11-1การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มประเด็นการเปลี่ยนสภาพแหล่งน้ำ

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)	รัฐธรรมนูญ 50 (มาตรา)	พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่น ๆ	มติครม.
1	61/44	หนองปลาแขยง						
2	45	ประตูน้ำแม่ห้าทำจัน	56/59					
3	245/46	ประตูน้ำวังโดนด จ.จันท	46/56/79					
4	530/46	ประตูน้ำคลองบางหลวง						
5	หยิบยก	ท่าขนทรายป่าโมก						
6	243/48	การบุกรุกพรุคันธุ์ลี						
7	318/48	หนองญาติ						
8	362/48	โครงการพัฒนาปากพั้ง	46/56/79					
9	525/48	สะพานบุกรุกแม่น้ำน้อย						
10	48/49	ปิดคลองคลองสว่าง						
11	77/49	โครงการบึงบอระเพ็ด	46/56/79					
12	98/49	รื้อฝายพญาคำ						
13	286/49	เขื่อนถนน จังหวัดสุราษฎร์						
14	15/50	ถมทรายในแม่น้ำแม่กลอง						
15	115/50	เขื่อนตลิ่งแม่น้ำน่าน						
16	510/50	ตลิ่งแม่น้ำปราจีนพัง		66/67/85 (5)		สิทธิ พลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย),25		

ตาราง 3.11-4 การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มประเด็นการจัดการน้ำ

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)	รัฐธรรมนูญ 50 (มาตรา)	พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่น ๆ	มติครม.
1	442/46	ลำน้ำพองเน่าเสีย						
2	690/46	สวนส้มเมืองนะ	46/56/79					
3	483/47	ผันน้ำ โขง ชี มูล						
4	689/47	แก่งราชภูมิ	46/56/79					
5	232/48	ประตูระบายน้ำปากมูล						8มีย48
6	306/48	โครงการเพิ่มน้ำแม่แกว						
7	449/48	วิกฤตน้ำภาคตะวันออกเฉียง						
8	585/48	ความปลอดภัยเขื่อนศรีฯ				สิทธิ พลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย),25		
9	632/48	หนองทะเล จังหวัดกระบี่						
10	44/49	โรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่ตื่น						
11	165/49	การร่วมทุน. ยูยู กรุ๊ปฯ						
12	190/49	บริษัท กัลฟ์ฯ แม่ห้าป่าสัก	46/56/79		3	เหมือน ลำดับ 8	พรบ.ชล ประ ทาน หลวง ม.4/5/35	
13	522/49	ชุดสระที่ตำบลแม่เปิน						
14	350/50	ประตูระบายน้ำปากมูล		66/67/85 (5)				

ตาราง 3.12-1 การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มประเด็นทำเทียบเรือและโครงสร้างวิศวกรรมชายฝั่ง

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)	รัฐธรรมนูญ 50 (มาตรา)	พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่นๆ	มติครม.
1	521/47	โรงแรม ต.ชนอม	46/56/79		3/15(2)	สิทธิ พลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย),25	กฎกระทรวง ฉ.55 ออก ตามพรบ. ควบคุม อาคาร	
2	674/47	ถนนรอบเกาะสุกร						
3	18/48	ถมทะเล จังหวัดภูเก็ต						
4	32/48	ถนนหาดป่าตอง						
5	457/48	ท่าเรือเขาหัวแดง	46/56/79		3/15(2)			1สค43
6	95/49	ท่าเรือยอร์ช อ่าวปอ	46/56/79			สิทธิ พลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย),25	พรบ.สวล ม. 100	
7	หยิบยก	ถมทะเลหาดหน้าทอน						
8	277/49	ทำเทียบเรือหาดราไวย์	46/56/79					ประ มวลก. ที่ดินม. 8/9
9	369/49	ขุดลอกร่องน้ำศรีบอยา	46/56/79					
10	443/49	ท่าเรือยอร์ช อ่าวคลองสน					พรบ. สวล. ม. 43/44/45/ 100 ประกาศ ทส. เรื่อง สีนามิ	
11	600/49	ทำเทียบเรือ อ่าวเตล็ด						
12	441/50	ท่าเรือหน้าลิ้งบางสะพาน		66/67/85				
13	473/50	เขื่อนชายฝั่งสงขลา		(5)				
14	536/50	ท่าเรือหน้าลิ้ง จะนะสงขลา						
15	544/50	ท่าเรือมารีนา เดอะยามู					พรบ. สวล ม.45/100	
16	585/50	ท่าเรือปากบารา						
17	587/50	ปรับภูมิทัศน์หาดบ้านกรูด						
18	724/50	ท่าเรือมารีนาฉลอง		66/67/85 (5)		เหมือน ลำดับ 6		

ตาราง 3.12-2 การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มประเด็นที่ดินชายทะเล

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)	รัฐธรรมนูญ 50 (มาตรา)	พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่น ๆ	มติครม.
1	11/48	ปัญหาที่ดินแหลมป้อม	4/46/56/ 79/84					
2	30/48	ชาวมอร์แกนตำบลคึกคัก						
3	31/48	ชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแก	46/56/79			สิทธิ พลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47		
4	38/48	บ้านหาดทรายขาว	46/56/79			สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย),25		
5	49/48	ชาวบ้านเกาะพระทอง						
6	65/48	บ้านในไร่ จังหวัดพังงา	84			สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 11 (1ย่อย)	กม.แพ่ง ม. 1374 พรบ.แร่ ม. 73	
7	92/48	ผู้ประสบเหตุสึนามิบางม่วง						
8	94/48	ที่ดิน อำเภอกะทู้						
9	96/48	บ้านทับตะวัน	84				กม.แพ่ง ม. 1374 พรบ.แร่ ม. 73	
10	105/48	บ้านลายัน						
11	114/48,	เกาะพีพี จังหวัดกระบี่						
12	163/48	ที่ดินบนเกาะช้าง	46/56/79				พรบ.อช ม.6 ว2	
13	189/48	ปิดทางเกาะช้างใต้						
14	193/48	ทางสาธารณะโรงถ่าน		22				
15	248/48	ที่ดินแหลมป้อม (ละมัย)		22				
16	280/48	ป่าชายเลนหาดบางทราย						
17	298/48	เกาะเสม็ด		3			พรบ.อช. ม.6 ว 2	
18	433/48	ที่ดินเกาะคอเขา						
19	434/48	ปากคลองปากเกาะ น้ำเค็ม						
20	458/48	ชุมชนไทยใหม่ราไวย์	46/56/79					
21	595/48 ,	บ้านควนตุงกู	46/56/79	3/15(2)				
22	509/48	ที่ดิน-อช.เขาหลัก						

23	596/48	ที่ดินบพเกาะระ	48				
24	612/48	ชุมชนประชาสามัคคี	84	3		สิทธิ พลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย),25	พรบ.แรม ม 73 กม.แพ่ง ม. 1304 กม.ที่ดิน หมวด2 ม. 20
25	648/48	ชุมชนปลากะตักตากแห้ง		3			
26	650/48	ร้านค้าหาดกระหน้อย		3		สิทธิ พลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย),2(2 ย่อย),11 (1ย่อย)	
27	706/48	ที่ดินปากคลองบางใหญ่					
28	716/48	ถมป่าชายเลน ต.ธงชัย					
29	726/48	ที่ดินชายคลองบางปู	46/56/79			สิทธิ พลเมือง ข้อ 47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 25	
30	82/49	ที่ป่าเลน เกาะลันตาใหญ่					
31	103/49	ที่ป่าเลนคลองปากบาง	46/56/79				กม.แพ่ง ม. 1304
32	218/49	บ้านโต๊ะขุน					
33	244/49	บ้านดานหยิก					
34	278/49	บุกรุกป่าชายเลนคลองบางปู				สิทธิ พลเมือง ข้อ 47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 25	
35	451/49	ที่ดิน ตำบลนาคา	46/56/79				
36	624/49	ที่สาธารณประโยชน์ ตะเสะ					
37	83/50	โรงแรมอัยยะปุระฯ ปิดทาง					
38	477/50	ข่มขู่ชาวบ้านทับสะแก					
39	610/50	บุกรุกป่าชายเลน แกลง					
40	779/50	ที่ดินคลองพังหัก					
41	27/51	บุกรุกป่าเลนบ้านแหลมหิน					
42	40/51	ป่าเลนบางชีเหล้า-ท่าจีน					

ตาราง 3.12-2 การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มประเด็นนโยบายชายฝั่งและอื่น ๆ

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)	รัฐธรรมนูญ 50 (มาตรา)	พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่น ๆ	มติครม.
1	313/47	เขตประมงในอ่าวพังงา						
2	681/47	ไซหมึก ตำบลทรายขาว						
3	500/48	สามีเสียชีวิตสีหามิ						
4	48/50	อวนรุน อวนลาก บ้นไฟ			3/15(2)	สิทธิ พลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย),25		

ตาราง 3.13-1 การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มประเด็นเหมืองหิน

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)		พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่นๆ	มติครม.	
			รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)	รัฐธรรมนูญ 50 (มาตรา)					
1	44	เหมืองหินหนองบัวลำภู	46/56/59/ 61		22		พ.ร.ร ม.49 พรบ.ป่า สงวน ม.16		
2	44	เหมืองหินเนินมะปราง				สิทธิ พลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย),25			
3	160/44	เหมืองหินภูผาม่าน							
4	45	เหมืองหินเขาชะอางฯ	46/56/79						
5	403/45	เหมืองหินคอยแม่เอกรู							
6	465/45	เหมืองหินแม่หอพระ							
7	690/45	เหมืองหินเขาถ้ำแรด	46/56/58/5 9/79					พ.ร.ร ม.6 จัตวา	
8	373/46	เหมืองหินตำบลแม่ลาห้อย	46/56/79/2 90						
9	428/46	เหมืองหินเทือกเขาแรด						พ.ร.ร ม.57	
10	721/46	เหมืองหินบ้านทุ่งยั้ง	46/56/79					พ.โบราณฯ ม.4/7 ทวิ/10/32 พ.ร.ร ม.9ทวิ/11	
11	814/46	เหมืองหินหนองกุงแก้ว			3				
12	815/46	เหมืองหินผาสามยอด			3				
13	11/47	เหมืองหินอ่าวลึก							
14	12/47	เหมืองหินเขาจำปา			3/15(2)				
15	15/47	เหมืองหินร้อนพิบูลย์							
16	384/47	เหมืองหินแม่อ่อน				เหมือง ลำดับ 2			
17	451/47	หินปูน ทีพีไอ โพลีนฯ	46/56/79						
18	474/47	เหมืองหินเขาถ้ำเอราวัณ							
19	629/48	โรงโม่หินศักดิ์ชัย ๑๙๙๒							
20	710/48	โรงคม่ศิลาสมบูรณทรัพย์							
21	49	เหมืองหินวัดเขาเชิงเทียน	46/56/79						
22	213/49	ระเบิดหินวัดถ้ำยอดทอง	46/56/79		3				
23	352/49	เหมืองหินเขามณีจอมทอง			3/15(2)				
24	534/49	เหมืองหินอ่อนเขาห้วยฯ							
25	113/50	เหมืองหินวังยาง			3/15(2)				
26	129/50	กรณีพื้นฟุ้งภูเขาแรด				เหมือง ลำดับ 2			
27	660/50	เหมืองหินเขาหน้าวังหมี่							

ตาราง 3.13-2 การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มประเด็นเหมืองแร่

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)	รัฐธรรมนูญ 50 (มาตรา)	พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่น ๆ	มติครม.	
1	44	เหมืองแร่ตะกั่วคลิตี้				สิทธิ พลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย),25			
2	170/45	เหมืองแร่ทรายแก้ว ไม้รูด							
3	391/45	เหมืองแคลไซต์บึงกะเชอร์	46/56/79						
4	341/46	เหมืองลิกไนต์ เวียงแหง							
5	เมย 46	เหมืองแร่โปแตช อุดรธานี							
6	707/46	เหมือง-โรงไฟฟ้าแม่เมาะ							
7	131/47	แคดเมียมในลำน้ำแม่ตา	46/56/79						
8	399/47	เหมืองแร่ยิปซัม พรุพรี							
9	47	ซากหอยขมเหมืองแม่เมาะ	46/56					พรบ.แร่ ม.6 ทวิ/9 ตรี/11 พรบ.สว ล. ม. 47/48/49 พรบ. โบราณส ถาน ม.4	
10	368/48	เหมืองแร่ตำบलगรุงชิง							
11	160/48	เหมืองเขาเจ็ดยอด พิจิตร							
12	439/48	ขนแร่ บริษัทแร่สัมพันธมิตร	46/56/79						
13	49	เหมืองลิกไนต์ สะบ้าย้อย	46/56/79						
14	389/49	เฟลด์สปาร์ห้วยหนามเข้	46/56/79						
15	390/49	เหมืองแร่โมโนโก ทุ่งใหญ่ฯ		66/67/85 (5)	3/15(2)				
16	612/49	นโยบายเหมืองแร่โปแตช			3/15(2)			พรบ.แร่ ม.6 ทวิ	
17	128/50	เหมืองแร่ทองคำทับคล้อ	46/56/79/ 200						
18	155/50	เหมืองทองคำภูทับฟ้าฯ							
19	618/50	ที่ดินและโปแตช อุดร							
20	637/50	การแต่งแร่เหมืองเคมโก		66/67/85 (5)					
21	719/50	เหมืองแร่ตำบलगหนองปรือ							

ตาราง 3.13-3 การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มประเด็นสุขตัมเกลือ

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)	รัฐธรรมนูญ 50 (มาตรา)	พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่นๆ	มติครม.
1	816/46	กิจการเกลือ มหาสารคาม			3	สิทธิพลเมือง		
2	358/48	โรงงานตัมเกลือสำโรง			3	ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47 สิทธิทาง เศรษฐกิจข้อ 1 (1-3 ย่อย),25	พรบ. สวล. ม.96 พรบ. โรงงาน ม.12/15	

ตาราง 3.13-4 การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มประเด็นขุดดิน-คูทราย

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)	รัฐธรรมนูญ 50 (มาตรา)	พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่นๆ	มติครม.
1	480/46	คูทรายแม่น้ำชี ยโสธร			3	สิทธิพลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47 สิทธิทาง เศรษฐกิจข้อ 1 (1-3 ย่อย),25	พรบ. สวล ม.96 พรบ. โรงงานม. 12/15	
2	258/48	คูทรายบ้านฝิ่ง ศรีสะเกษ			3		พรบ.สวล. 46	
3	212/49	บ่อดินทรายคลองพระอุดม	46/56/79		3		พรบ.ขุดดิน ถมดิน ม. 17/20/24/2 9	
4	444/49	คูทรายท้ายเหมือง	46/56/79				กฎ กระทรวง มาตรการ ป้องกันการ พังทลาย ของดิน48	
5	520/49	คูทรายเขาพระ	46/56/79					
6	606/49	ทรายน.มูล บุรีรัมย์-สุรินทร์	46/56/79		3/15(2)			
7	10/50	คูทรายน.ปิง ลำพูน			3/15(2)			
8	486/50	คูทรายน.ปิง กำแพงเพชร						

ตาราง 3.13-5 การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มประเด็นที่เหมืองเก่า

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)	รัฐธรรมนูญ 50 (มาตรา)	พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่น ๆ	มติครม.
1	615/47	ที่ดินขุมเหมืองเก่า กะทู้			22			
2	653/47	ที่ดินทับยาง ท้ายเหมือง	84			สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 11 (1ย่อย)	พรบ.แร่ ม.73	
3	326/48	ที่ดินขุมเหมืองจลุม สงขลา			22			
4	16/49	ที่ดินเหมืองเก่าห้วยแห้ง	46/56/79			สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 11 (1ย่อย)		

ตาราง 3.14-1 การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มประเด็นโครงการด้านพลังงาน

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)	รัฐธรรมนูญ 50 (มาตรา)	พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่นๆ	มติครม.
1	554/45	โรงคอนเดนเสท เพชรบุรี						
2	473/47	สารเบนโทไนต์ สงขลา						
3	331/48	ชาวบ้านโรงไฟฟ้าแก่งคอย						
4	365/48	ขึ้นค่าไฟฟ้าที่ไม่เป็นธรรม						
5	743/48	โรงไฟฟ้ากระบี่				สิทธิ พลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย),25		
6	491/49	โรงไฟฟ้าจะนะ สงขลา						
7	46/50	ที่ดินสาธารณะที่จจะนะ						
8	160/50	โรงไฟฟ้าถลอม บ้านไผ่						
9	349/50	วางท่อโรงแยกก๊าซจะนะ			3			
10	377/50	โรงไฟฟ้าทับสะแก						
11	381/50	โรงงานไฟฟ้าถลอม บุรีรัมย์						
12	393/50	โรงงานไฟฟ้าระยอง						
13	498/50	โรงไฟฟ้าแม่ฮ่องเหมือ						
14	551/50	โรงไฟฟ้าบางแก้ว						
15	745/50	โรงไฟฟ้าในหนองแขง						
16	753/50	พัฒนาบีโตรเลียยมสงขลา		66/67/85 (5)				
17	763/50	แผนผลิตไฟฟ้าทับสะแก						
18	792/50	สีผังเมืองโรงไฟฟ้าทับสะแก		66/67/85 (5)				

ตาราง 3.14-2 การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มประเด็นมลพิษอุตสาหกรรม

ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)	รัฐธรรมนูญ 50 (มาตรา)	พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่นๆ	มติตรม.	
1	641/47	โรงสีข้าวสยามกลกิจ พิจิตร		66/67/85 (5)		สิทธิ พลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย),47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย),25			
2	183/48	น้ำเสียห้ำราชภัฏสุราษฎร์							
3	184/48	บริษัท เอส-ที-โอ สุราษฎร์ฯ							
4	634/48	โรงงานไม้ยางพารา							
5	12/49	โรงงานที่ดอนกระเบื้อง		66/67/85 (5)					
6	294/49	โรงน้ำแข็งก่อมลพิษ							
7	300/49	โรงงานโพนางดำออก	46/56/58/ 59/79/ 290		3			พรบ. โรงงานม. 12/50/65 พรบ. ส่งเสริม การลงทุน ม. 25/26/28/3 1/34/35/36/ 37	
8	29/50	โรงงาน แครี่ เปเปอร์ฯ		66/67/85					
9	117/50	ร.เกษตรรุ่งเรือง เพชรบูรณ์		(5)					
10	309/50	ร.เกษตรรุ่งเรือง ฉะเชิงเทรา							
11	347/50	โรงชุบโลหะก้องกิจเจริญฯ							
12	360/50	โรงซีเมนต์แห่ง STR 20		66/67/85 (5)					
13	385/50	โรงงานตัดเหล็ก ทับสะแก							
14	586/50	โรงถลุงแร่เหล็ก เชียงคาน		66/67/85					
15	624/50	โรงกระดาษลำน้ำพอง		(5)					
16	683/50	ไทยคาร์บอนแบล็คฯ							
17	718/50	โรงแป้งมัน กบินทร์บุรี							
18	751/50	โรงงาน อำเภอสิงหนคร						พรบ. สาธารณสุข ข ม. 25/26/27	
19	800/50	โรงถลุงเหล็กเขาย้อย							
20	2/51	โรงน้ำมันพืช พระประแดง							
21	19/51	โรงกลั่นไม้กฤษณา ตราด							

ตาราง 3.14--3การตรวจสอบโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ต่อกลุ่มการจัดการสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

...ลำดับ	คำร้อง ปี	กรณี	รัฐธรรมนูญ 40 (มาตรา)	รัฐธรรมนูญ 50 (มาตรา)	พรบ. คณะกรรมการสิทธิ (มาตรา)	กติการะหว่างประเทศ	กฎหมายอื่น ๆ	มติตรม.
1	461/47	นิคมฯ เชียงแสน						
2	572/47	บริษัท เบทเตอร์เวิลด์กรีน				สิทธิ พลเมือง ข้อ 1 (1-3 ย่อย), 47 สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย), 25		
3	692/47	ผังเมืองนิคมฯ เอเชีย จำกัด				สิทธิทาง เศรษฐกิจ ข้อ 12		
4	574/48	พากเพียรฟาร์มเบ็ด	46/56/79			เหมือน ลำดับ 2		
5	349/49	บ่อกำจัดขยะฮอด						
6	75/50	นิคมฯ ตราง และท่าเทียบเรือ		66/67/85				
7	106/50	ปลาตายในลำห้วยสะตอง		(5)	3/15(2)			
8	222/50	โรงตากมันเลาขวัญ						
9	224/50	ท่าเรือพีเคมารีน สุราษฎร์						
10	366/50	คลังแก๊สแม่หน้าแม่กลอง						
11	552/50	เตาเผาขยะ ตำบลอ่าวน้อย						
12	626/50	มลพิษเสียง สุวรรณภูมิ						
13	663/50	โรงกำจัดขยะ จังหวัดภูเก็ต				เหมือน ลำดับ 2 เพิ่ม อนุสัญญา ว่าด้วย สิทธิเด็ก ข้อ 16(1-2 ย่อย)/27(1 ย่อย)		
14	695/50	กรณีคัดค้านเตาเผาขยะ						
15	740/50	ฟาร์มเลี้ยงเบ็ดท่าทอง				เหมือน ลำดับ 4		
16	788/50	บุกรุก-น้ำเสียโพหนอง						
17	80/51	สถานีขนถ่ายขยะ สระบุรี						

บทที่ 4

วิเคราะห์กระบวนการตรวจสอบและผลของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

4.1 หลักการพิจารณาของคณะกรรมการ

คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม เมื่อได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบกรณีร้องเรียนจะใช้กระบวนการตรวจสอบเอกสาร การศึกษาในพื้นที่ และการชี้แจงด้วยวาจา ตามอำนาจหน้าที่ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 และจัดทำรายงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามที่แสดงเป็นแผนภูมิในภาพที่ 4.1 และมีกระบวนการที่สำคัญดังต่อไปนี้

4.1.1 วิธีการตรวจสอบ

- **ลงพื้นที่ตรวจสอบ** บันทึกการชี้แจงด้วยวาจา และบันทึกภาพในการลงพื้นที่
- **ชี้แจงด้วยเอกสาร** โดยมีหนังสือถึงผู้ถูกร้องเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละกรณี ที่สามารถให้ข้อมูลต่อเรื่องร้องเรียนอันเนื่องมาจากอำนาจหน้าที่ หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
- **ประชุมชี้แจงด้วยวาจา** ทั้งเพื่อตรวจสอบ และเพื่อการไกล่เกลี่ยเจรจาในบางกรณี โดยเชิญหน่วยงานที่ถูกร้องเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าชี้แจงต่อคณะกรรมการฯ ตลอดทั้งแจ้งและหรือเชิญผู้ร้องเรียนเพื่อเข้าร่วมรับฟังการตรวจสอบ
- **ประชุมสรุปทำรายงานการตรวจสอบ** เพื่อเสนอความเห็นให้แก่ไขปัญหา หรือยุติการตรวจสอบ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอรายงานให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พิจารณาเพื่อออกเป็นรายงานตามขั้นตอนแห่งกฎหมาย

4.1.2 หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการใช้ในการตรวจสอบ

จากการศึกษาทบทวนและวิเคราะห์รายงานในคณะกรรมการในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม พบว่า หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการใช้ในการพิจารณาตรวจสอบ นอกจากข้อมูลที่ได้รับจากผู้ร้องเรียน ผู้ถูกร้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว คณะกรรมการฯ ได้นำเอาหลักสิทธิมนุษยชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และกติการะหว่างประเทศ รวมทั้งหลักกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ ตลอดทั้งเงื่อนไขหรือข้อกำหนดที่มีอยู่ทำนองอุปนัยต่าง ๆ มาประกอบในการพิจารณาเพื่อมีความเห็นและกำหนดมาตรการต่าง ๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ทั้งกรณีน้ำ ชายฝั่ง แร่ พลังงานและสิ่งแวดล้อม โดยส่วนใหญ่ใช้หลักเกณฑ์ที่เหมือนกัน ในส่วนของรัฐธรรมนูญ และกติกาสากลระหว่างประเทศ คงมีเพียงในระดับกฎหมายทั่วไป และข้อกำหนดที่มีการใช้แตกต่างกันไปตามกรณี ซึ่งสามารถรวบรวมหลักเกณฑ์สำคัญที่ได้มีการนำมาใช้ ดังนี้

- **รัฐธรรมนูญ** โดยระหว่างวาระของคณะกรรมการฯ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2 ฉบับ จึงมีการนำมาใช้ตามช่วงเวลาในการตรวจสอบ ทั้งนี้มีการนำมาปรับใช้เพียงบางมาตรา ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ว่าด้วยหมวดบททั่วไป หมวดสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หมวดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ หมวดรัฐสภา ส่วนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวดสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ส่วนสิทธิชุมชน ส่วนแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- **กติการะหว่างประเทศ** คณะกรรมการฯ หยิบยกมาใช้เพียง 2 ฉบับ และบางข้อที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ว่าด้วยสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง การตีความในเรื่องสิทธิปวงชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ว่าด้วยสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง สิทธิในการได้รับมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการครองชีพ สิทธิและเสรีภาพในการใช้และได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

- **กฎหมายทั่วไป** คณะอนุกรรมการได้นำกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ประกาศ กระทรวง ระเบียบ ตลอดจนมติคณะรัฐมนตรี มาใช้ประกอบ โดยจะเป็นการหยิบยกมาใช้เพียงบางมาตรา แต่กฎหมายที่ใช้เกือบทุกกรณี คือ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2530 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ส่วนกฎหมายอื่นก็เป็นการใช้ตามรายกรณี เช่น พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ.2543 เป็นต้น

- **ข้อกำหนดหรือเงื่อนไข** ในการพิจารณาคณะอนุกรรมการฯ ได้พิจารณาข้อมูลจากข้อกำหนดและหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดแนบท้าย ใบอนุญาต สัญญา ข้อตกลง ตลอดจนมาตรการลดผลกระทบที่กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

4.2 ผลจากการตรวจสอบ

คณะผู้ศึกษาได้สรุปเปรียบเทียบสัดส่วน (เป็นจำนวนร้อยละ) ของความเห็นตามรายงาน 247 กรณี และมาตรการในรายงานและการติดตามผลการคุ้มครองสิทธิไว้ในตารางที่ 4.1 และแสดงแผนภูมิเปรียบเทียบข้อมูลการเสนอมาตรการตามฐานทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อมในภาพที่ 4.2-1 – 4.2-4 และข้อมูลผลการติดตามการคุ้มครองสิทธิในภาพที่ 4.3-1 – 4.3-4 ส่วนแผนภูมิในภาพ 4.4-1 -4.4-2 เปรียบเทียบภาพรวมของกรณีร้องเรียน

การเสนอมาตรการแก้ไขปัญหาของคณะอนุกรรมการส่วนใหญ่เป็นการเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนในทุกๆประเด็นฐานทรัพยากรที่มีการก่อสร้างโครงการไปแล้ว การเสนอให้ยุติโครงการหลายโครงการจะเป็นโครงการสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำที่ไม่มีความจำเป็นไม่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับความเดือดร้อนของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ การสร้างท่าเทียบเรือและโครงสร้างวิศวกรรมชายฝั่งทำให้เกิดผลกระทบต่อการกัดเซาะชายฝั่งในแนวชายหาดที่เกี่ยวข้องกัน รวมถึงการให้ประทานบัตรกับพื้นที่เหมืองหินเหมืองแร่ ที่มีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.2.1 ความเห็นของคณะอนุกรรมการฯ ในการพิจารณาให้ความเห็นของคณะอนุกรรมการฯ ตามรายงานในส่วนของความเห็นของคณะอนุกรรมการฯ ได้มีกล่าวถึงหลักสิทธิมนุษยชนที่ถูกละเมิด และนำหลักเกณฑ์ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และกติการะหว่างประเทศ มาประกอบการพิจารณาเพื่อคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ร้องเรียน โดยพบว่าสิทธิมนุษยชนที่ได้มีการกล่าวอ้างถึงทั้งจากกรณีน้ำ ชายฝั่ง แร่ พลังงานและสิ่งแวดล้อม นั้นสามารถแบ่งหมวดหมู่ออกได้ ดังนี้

- สิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมือง และการเมือง เรื่องสิทธิที่จะไม่ถูกลิดรอนจากวิถีทางแห่งการยังชีพของตน (ดูตัวอย่างในตารางที่ 4.2 ประกอบ)

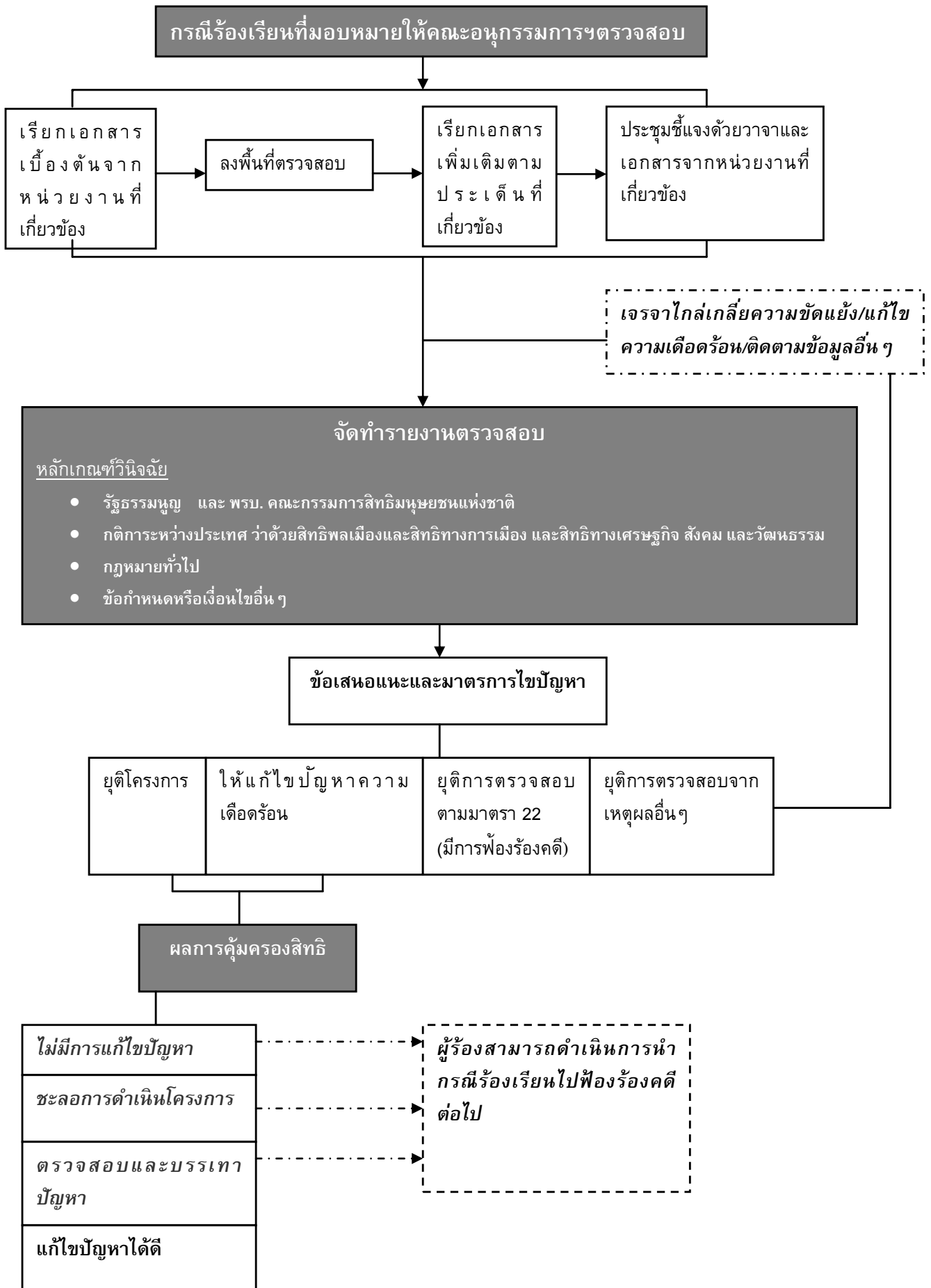
- สิทธิในการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรและการจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วย สิทธิในเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เรื่องสิทธิในการจัดการโรคทรัพยากรและทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี (ดูตัวอย่างในตารางที่ 4.3 ประกอบ)

- สิทธิในชีวิต ซึ่งตรงกับสิทธิในสุขภาพอนามัย และสิทธิที่มีมาแต่กำเนิดของปวงชนในอันที่จะอุปโภคและใช้ประโยชน์โรคทรัพยากรและทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มที่และเสรี (ดูตารางที่ 4.4 ประกอบ)

- สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิที่มีมาแต่กำเนิดของปวงชนในอันที่จะอุปโภคและใช้ประโยชน์โรคทรัพยากรและทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มที่และเสรี (ดูตัวอย่างในตารางที่ 4.5 ประกอบ)

- สิทธิชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งปีพ.ศ.2540 และปีพ.ศ.2550 (ดูตัวอย่างในตารางที่ 4.6 ประกอบ)

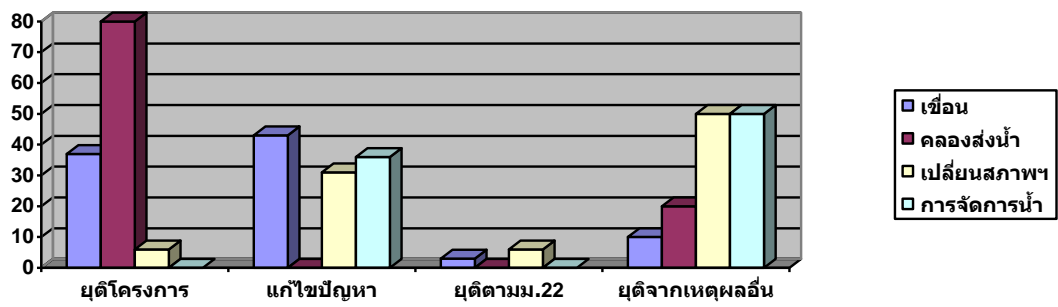
ภาพที่ 4.1 กระบวนการตรวจสอบและจัดทำรายงานของคณะอนุกรรมการน้ำ ขายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม

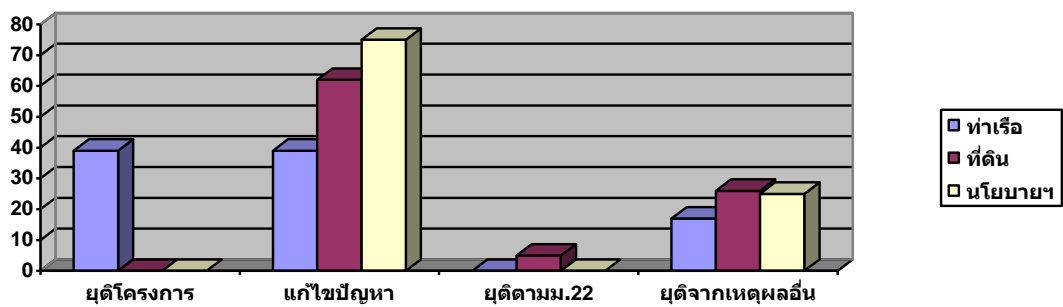
ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบร้อยละ (%) ของการเสนอมาตรการแก้ไขปัญหาจากรายงานการตรวจสอบ กับผลการคุ้มครองสิทธิ ในกรณีร้องเรียนในแต่ละประเด็นฐานทรัพยากร

ฐานทรัพยากร (จำนวนกรณี)		%ของมาตรการที่เสนอใน รายงาน				%ของการประเมินผลการคุ้มครองสิทธิ				
		ให้ยุติโครงการ	ให้แก้ไขปัญหาความเดือดร้อน	ยุติการตรวจสอบตามมาตรา 22	ยุติการตรวจสอบจากเหตุผลอื่น	ไม่มีการสนองตอบ/ ไม่สามารถแก้ไข	มีการชะลอการดำเนินการ	ตรวจสอบและบรรเทาปัญหา	แก้ไขปัญหาได้อย่างดี	ไม่ทราบผล
ฟ้า	เขื่อน(30)	37	43	3	10	-	47	20	7	10
	คลองส่งน้ำ(5)	80	-	-	20	20	-	60	-	20
	ปป.สภาพ(16)	6	31	6	50	13	13	19	25	19
	จัดการน้ำ(14)	-	36	-	50	36	21	7	7	29
รวม(65)		25	35	3	29	12	29	20	11	17
ชายฝั่ง	ท่าเรือ (18)	39	39	-	17	28	78	11	6	-
	ที่ดิน (42)	-	62	5	26	2	-	36	7	50
	นโยบายฯ(4)	-	75	-	25	-	50	-	25	25
รวม (64)		11	56	8	23	9	25	27	8	36
แร่	เหมืองหิน(27)	59	33	4	4	-	44	30	19	7
	เหมืองแร่(21)	29	62	-	10	14	29	48	19	5
	เกลือ(2)	-	100	-	-	-	-	100	-	-
	ดิน-ทราย(8)	25	75	-	-	-	-	88	-	13
	ที่เหมืองเก่า(4)	-	50	50	-	-	-	50	-	50
รวม (62)		39	52	5	5	5	29	47	15	10
สิ่งแวดล้อม	พลังงาน(18)	-	50	-	3	-	78	28	17	17
	มลพิษอุตสาหกรรม(21)	5	81	-	14	-	5	71	5	14
	การจัดการฯ(17)	12	71	-	18	-	-	88	12	18
รวม (56)		7	68	-	21	-	27	61	9	16
รวม(247)		20	52	3	20	7	28	38	11	20

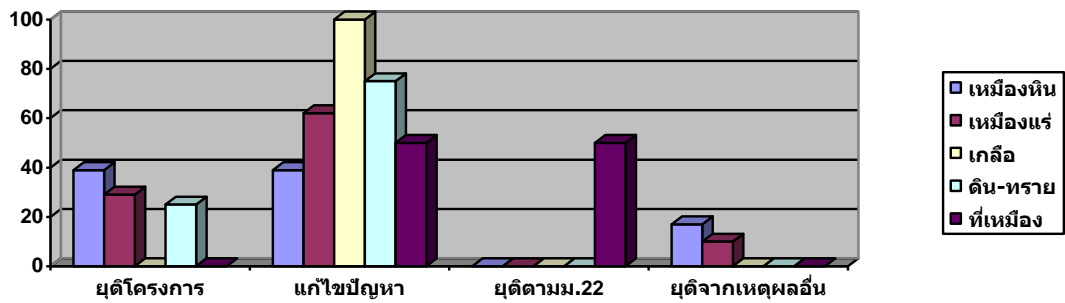
ภาพที่ 4.2-1 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วน (%) ของมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาตามประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ

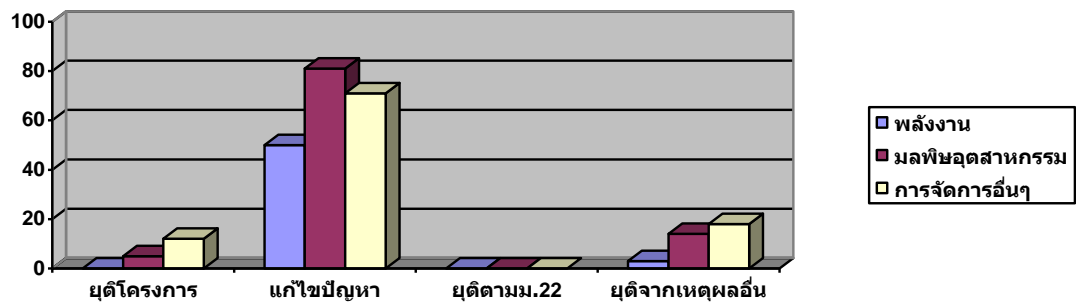
ภาพที่ 4.2-2 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วน (%) ของมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาตามประเด็นฐานทรัพยากรชายฝั่ง

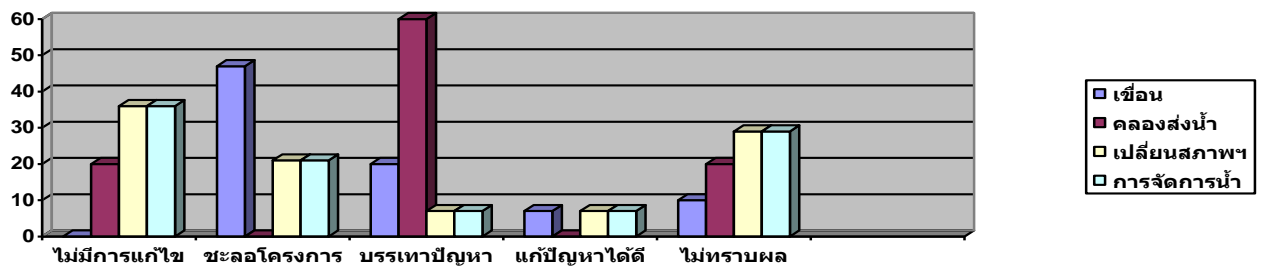
ภาพที่ 4.2-3 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วน (%) ของมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาตามประเด็นฐานทรัพยากรแร่

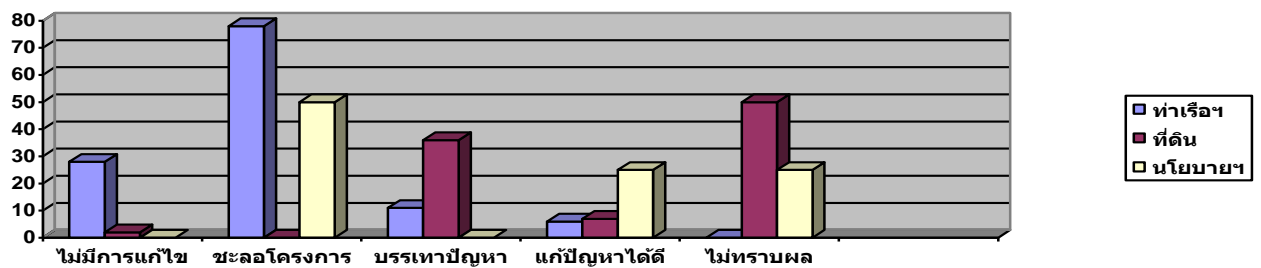
ภาพที่ 4.2-4 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วน (%) ของมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาตามประเด็นสิ่งแวดล้อม

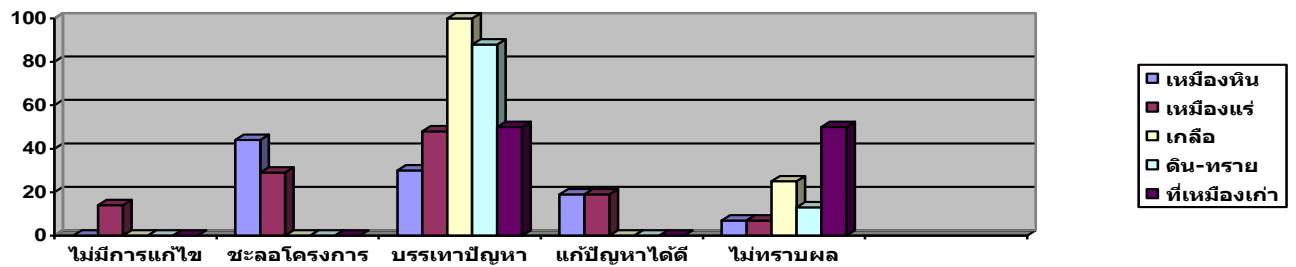
ภาพที่ 4.3-1 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วน (%) ของการติดตามผลการคุ้มครองสิทธิตามประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ

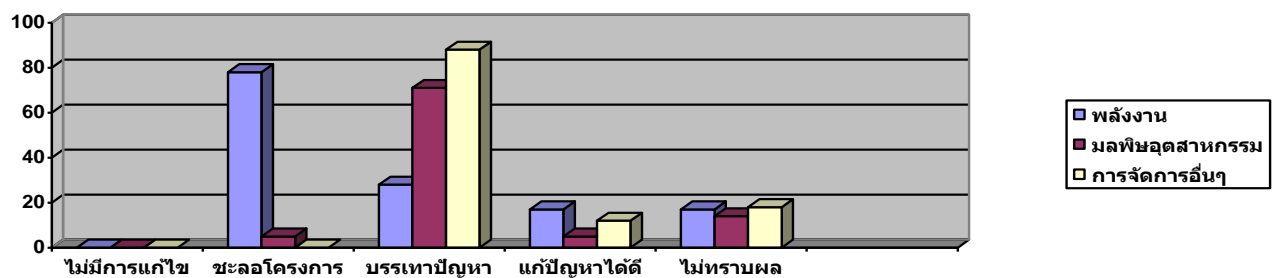
ภาพที่ 4.3-2 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วน (%) ของการติดตามผลการคุ้มครองสิทธิตามประเด็นฐานทรัพยากรชายฝั่ง

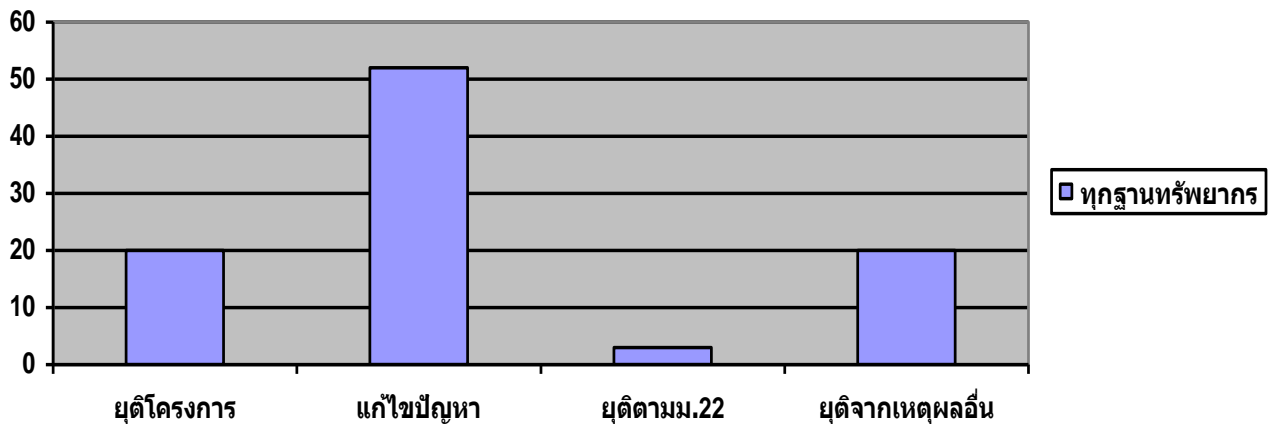
ภาพที่ 4.3-3 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วน (%) ของการติดตามผลการคุ้มครองสิทธิตามประเด็นฐานทรัพยากรแร่

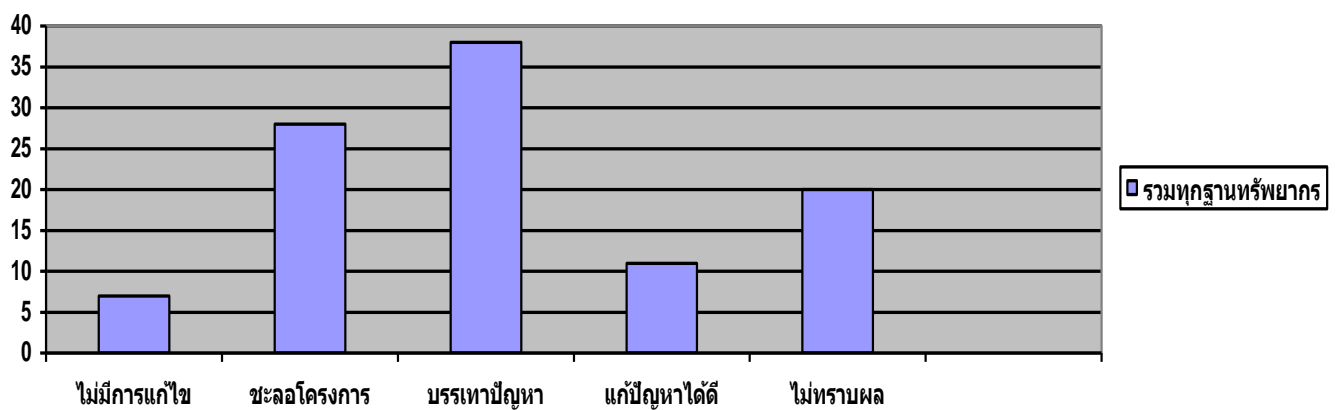
ภาพที่ 4.4-4 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วน (%) ของการติดตามผลการคุ้มครองสิทธิตามประเด็นสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 4.4-1 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วน (%) ของมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาตามฐานทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ สิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 4.4-2 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วน (%) ของการติดตามผลการคุ้มครองสิทธิตามทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ สิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4.2 ตัวอย่างบางส่วนของรายงานที่แสดงถึงสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ

<p>เรื่อง : การคัดค้านนโยบายการแบ่งเขตประมงจังหวัด และโครงการธนาคารอาหารทะเลในอ่าวพังงา</p> <p>ความเป็นมา : ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายในการจัดกระบบทรัพยากรประมงใหม่ โดยให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลเป็นรายจังหวัดนั้น นโยบายดังกล่าวมีผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ และวิถีชีวิตของชุมชนประมงในพื้นที่อ่าวพังงา ซึ่งครอบคลุมพื้นที่สามจังหวัด คือ จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดกระบี่</p> <p>ความเห็น :</p> <p style="text-align: center;">แถลงการณ์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง ข้อเสนอแนะต่อโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (SEA FOOD BANK) ๒ กันยายน ๒๕๔๘</p> <p>ตามที่คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบให้มีการดำเนินโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบหลายหน่วยงาน ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรมประมงได้มีโครงการ SEA FOOD BANK เกิดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะจัดที่ทำกินให้แก่ประชาชนในการแก้ไขปัญหาความยากจน สร้างฐานการผลิตอาหารทะเลทดแทนจากการจับจากธรรมชาติ สร้างระบบการผลิตอาหารทะเลที่มีความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล และเพื่อจัดระบบการผลิตสัตว์น้ำให้แก่ประชาชน กลุ่มเป้าหมายจำนวน ๒๔๘,๔๙๒ ไร่ เพื่อนำไปสู่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินในการส่งออก นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดระบบเกษตรภายใต้สัญญาจ้าง (Contact Farming) เพื่อสนับสนุนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้กลุ่มเป้าหมายอีกด้วย</p> <p>.....</p> <p>ก. การแปลงสิทธิประโยชน์ในทะเลสาธารณะมาเป็นสิทธิของบุคคลแทน ย่อมสร้างผลกระทบบั่นทอนทำลายต่อสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญในการใช้ประโยชน์ร่วมกันในทะเลสาธารณะโดยสงบสันติมาดั้งเดิม เป็นความขัดแย้ง และสร้างความแตกแยกในการใช้ระหว่างบุคคลที่ได้รับสิทธิใหม่ กับชุมชนผู้ใช้ประโยชน์เดิม</p> <p>ข. การทำระบบเกษตรภายใต้สัญญาจ้าง (Contact Farming) ย่อมเปลี่ยนฐานะจากเกษตรที่ประกอบอาชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นการเกษตรแบบภายใต้กำกับการบริหารจัดการของบริษัททุนการเกษตร ย่อมมีแนวโน้มของการล่มสลายในอาชีพ เจกเช่น การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ การเลี้ยงไก่ เป็นต้น อีกทั้งสิทธิในทะเลสาธารณะในอนาคตย่อมตกในมือของทุนต่อไปในอนาคต ซึ่งขัดแย้งต่อหลักการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ</p> <p>ค. ถึงแม้จะมีการจัดอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดให้แก่บุคคลที่ได้รับสิทธิใหม่ก็ตาม หากแต่บุคคลดังกล่าวไม่เคยประกอบอาชีพมาก่อนย่อมมีความเสี่ยงสูง ผิดกับประมงพื้นบ้าน ที่เลี้ยงอยู่เดิม ย่อมมีภูมิปัญญาในการจัดการอย่างยั่งยืนเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว</p> <p>ดังนั้น ด้วยเหตุผลข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงขอเสนอแนะนโยบายต่อโครงการดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน ดังนี้</p> <p>๑. เพื่อให้ประมงพื้นบ้านกลับมาประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง และเป็นไปในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง รัฐบาลควรมีแนวนโยบายในการจัดการอย่างยั่งยืน มิให้มีการนำเครื่องมือประมง ซึ่งแย่งชิงทรัพยากรอย่างรุนแรงของเรืออวนรุน เรืออวนลาก ตลอดจนเรือปั่นไฟไปลากตัก อันเป็นผลให้ประมงพื้นบ้านมีรายได้ลดน้อยลงอย่างมาก จนต้องตกอยู่ในฐานะยากจน</p> <p>๒. ให้รัฐบาลจัดการกับผู้บุกรุกและทำลายป่าชายเลน และดำเนินการฟื้นฟูป่า ชายเลน อันเป็นแหล่งผลิตและอนุบาลสัตว์น้ำโดยด่วน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ฐานทรัพยากร อันประเมินค่ามิได้ของชาติ รวมทั้งเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ประมงพื้นบ้านอีกทางหนึ่งด้วย</p> <p>คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง และแร่ พิจารณาแล้วเห็นว่า</p> <p>๓.๑ นโยบายนี้เป็นตัวอย่างของโครงการที่เมื่อพิจารณาโดยผิวเผินจะเห็นว่าเป็นโครงการที่หวังดี แต่หากพิจารณาโดยละเอียดจะพบว่า จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และวิถีชีวิตชุมชนอย่างร้ายแรง และอาจนำไปสู่การครอบครองที่ดินชายฝั่งและในผืนทะเลโดยนายทุนและชาวต่างชาติได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย</p> <p>๓.๒ โครงการดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อประชาชน และนโยบายของรัฐที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจส่งผลกระทบต่อชุมชน</p>

ตารางที่ 4.3 ตัวอย่างบางส่วนของรายงานที่แสดงถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากร

<p>เรื่อง : สิทธิชุมชน กรณีการคัดค้านการให้ประทานบัตรทำเหมืองหินปูนในบริเวณภูเขาถ้ำเอราวัณ และโรงปูนซีเมนต์ ตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี</p>
<p>ความเป็นมา : พื้นที่เขาถ้ำเอราวัณตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๙ หมู่ที่ ๑๒ และหมู่ที่ ๑๓ ตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี พื้นที่อยู่ในเขตนิคมสร้างตนเองจังหวัดลพบุรี ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งนิคมสร้างตนเองในจังหวัดลพบุรี และจังหวัดสระบุรี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๑๘ ภูเขาภูนี้ไม่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ วนอุทยานแห่งชาติ สวนรุกชชาติ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และสวนป่า มีพื้นที่ประมาณ ๒.๔ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑,๕๐๐ ไร่ เขาถ้ำเอราวัณเป็นภูเขาหินปูนขนาดกลาง บริษัท โอเชียนซีเมนต์ จำกัด ได้ยื่นคำขอประทานบัตร ๖ แปลง เพื่อทำเหมืองแร่หินปูน ในพื้นที่เขาถ้ำเอราวัณ เพื่อใช้ในโรงปูนซีเมนต์ของบริษัท โอเชียนซีเมนต์ จำกัด ซึ่งจะทำการก่อสร้างในที่ราบเชิงเขาถ้ำเอราวัณ ผู้ร้องกับพวกเกรงอันตรายจะเกิดแก่การดำรงชีวิตของราษฎร ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันอุดมสมบูรณ์ของเข่าถ้ำเอราวัณ ซึ่งราษฎรต้องการรักษาไว้</p>
<p>ความเห็น : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า.....</p> <p>๑. เขาถ้ำเอราวัณ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองลพบุรีประมาณ ๑๕ กิโลเมตร มีภูมิประเทศที่มีคุณค่ายิ่ง สมควรสงวนรักษาไว้เป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติภูเขาหินปูน ของจังหวัดลพบุรี ซึ่งปัจจุบันภูมิประเทศเช่นนี้จะถูกทำลายจากโรงโม่หินและโรงปูนซีเมนต์ ยิ่งกว่านั้นภายในถ้ำต่าง ๆ ของภูเขาภูนี้ยังพบเครื่องใช้ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ สามารถใช้เป็นแหล่งศึกษาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์โบราณได้.....</p> <p>๒. จากการศึกษาเอกสารรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการก่อสร้างโรงปูนซีเมนต์ พบว่าการตั้งโรงงานซีเมนต์ครั้งนี้ยังต้องใช้วัตถุบดจากแหล่งหินปูนอื่น เช่นจาก น้ำเอนคิลลา รุ่งอรุณคิลลา และคิลลานิยมชัย โดยระบุแหล่งที่ตั้งของหินปูนในภูเขาข้างเคียง ซึ่งยังเป็นที่ยังง่าว่า แหล่งหินปูนที่ระบุได้รับประทานบัตรแล้วหรือไม่ และประชาชนในละแวกนั้นรับรู้เรื่องประทานบัตรเหล่านั้นหรือไม่ รวมถึงถ้ามีการระเบิดหินจากภูเขาข้างเคียงจริง ย่อมก่อให้เกิดมลพิษและปัญหา ต่าง ๆ เช่น การระเบิดหินที่ภูเขาถ้ำเอราวัณเช่นกัน.....</p> <p>ข้อสรุป</p> <p>๑. เขาถ้ำเอราวัณมีคุณค่าทั้งด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ความงามของธรรมชาติภูผาถ้ำ เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่าและพันธุ์พืชหายาก และเป็นแหล่งโบราณคดีที่จะสืบทอดอารยธรรมจากยุคก่อนประวัติศาสตร์ ถึงยุคประวัติศาสตร์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช จนถึงยุคปัจจุบัน มีคุณค่าเกินกว่าจะระเบิดภูเขาไปผลิตซีเมนต์ สมควรใช้พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และอารยธรรมของจังหวัดลพบุรี คณะอนุกรรมการเห็นด้วยที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะประกาศพื้นที่ภูเขาถ้ำเอราวัณเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า</p> <p>๒. สำหรับกรณีโรงปูนซีเมนต์นั้น ไม่มีเหตุผลสมควรที่จะก่อสร้างในพื้นที่บริเวณเขาถ้ำเอราวัณ เนื่องจากในบริเวณจังหวัดสระบุรีซึ่งอยู่ติดกับจังหวัดลพบุรี มีโรงปูนซีเมนต์อยู่มากมาย และมีอัตราการผลิตจำนวนมากอยู่แล้ว ดังนั้นหากมีการอนุญาตให้ก่อสร้าง จะไปขัดขวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี รวมถึงทำลายสภาพแวดล้อม สร้างแหล่งมลพิษ และทำลายวิถีชีวิตชุมชน โดยไม่คุ้มค่าและไม่จำเป็น</p> <p>ข้อ ๔. มาตรการการแก้ไขปัญหา</p> <p>คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีข้อเสนอต่อกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจังหวัดลพบุรี ดังนี้</p> <p>๔.๑ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เร่งดำเนินการเพื่อให้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้พื้นที่เขาถ้ำเอราวัณเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p> <p>๔.๒ ให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมยุติเรื่องการอนุญาตให้ตั้งโรงปูนซีเมนต์ ในบริเวณตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p> <p>๔.๓ ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนารายงานฉบับนี้เสนอต่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการฯ เพื่อประกอบการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการโรงงานผลิตปูนซีเมนต์ของบริษัท โอเชียน ซีเมนต์ จำกัด ในการประชุมครั้งต่อไป</p> <p>๔.๔ ให้จังหวัดลพบุรีควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นตามประกาศผังเมืองรวม ที่กำหนดให้บริเวณนี้เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อเกษตรกรรม และส่งเสริมให้เขาถ้ำเอราวัณเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดลพบุรี ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p>

ตารางที่ 4.4 ตัวอย่างบางส่วนของรายงานที่แสดงถึงสิทธิในชีวิต และสิทธิในสุขภาพอนามัย

<p>เรื่อง : สิทธิชุมชน กรณีปัญหาการก่อสร้างท่าเทียบเรือขนทรายในพื้นที่ตำบลป่าโมก อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง</p>
<p>ความเป็นมา : ตามที่ได้ปรากฏเป็นข่าวในสื่อมวลชนว่า นายประโยชน์ เจริญกลิ่น ได้ร้องเรียนต่อนายกรัฐมนตรีและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องว่า นางพัทตรีวิภา เจริญกลิ่น ซึ่งเป็นภรรยาของนายประโยชน์ เจริญกลิ่น ได้ถูกคนร้ายลอบยิงจนเสียชีวิตเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๗ ณ บริเวณชุมชนย่อยที่ ๗ บ้านหัวกระบือ ตำบลป่าโมก อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ซึ่งนายประโยชน์ เจริญกลิ่น สันนิษฐานว่า สาเหตุน่าจะมาจากการที่ผู้ตายเป็นหนึ่งในแกนนำต่อสู้คัดค้านการก่อสร้างท่าทรายและการดูทรายในบริเวณชุมชนบ้านหัวกระบือ.....</p>
<p>ความเห็น : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความเห็นดังนี้</p> <p>การต่อสู้เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมของนางพัทตรีวิภา เป็นการกระทำที่มีคุณค่าสมควรยกย่อง อันเป็นการแสดงถึงการรักษาสีบทชีวิตของตนเองและชุมชน การเสียชีวิตของนางพัทตรีวิภา เป็นเหตุสะเทือนขวัญ ผู้รับผิดชอบคดีต้องติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมายให้ได้โดยเร็ว เพื่อความเป็นธรรมแก่ครอบครัวนางพัทตรีวิภา และทำให้ราษฎรรู้สึกปลอดภัยจากการข่มขู่ คุกคาม</p> <p>จากการตรวจสอบสภาพพื้นที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความเห็นสอดคล้องกับเทศบาลตำบลป่าโมก อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ที่จะรักษาพื้นที่ที่นางพัทตรีวิภา ได้ต่อสู้คัดค้านการก่อสร้างท่าทราย ไว้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศึกษาวีถีชีวิตถิ่นไทย</p> <p>จากกรณีปัญหาท่าทรายที่เกิดขึ้น เป็นตัวอย่างที่ทำให้เห็นว่ากิจการท่าทรายเป็นกิจการซึ่งสร้างปัญหาต่อสภาพแวดล้อม ความสงบสุข และสุขภาพอนามัยของชุมชน รวมถึงเป็นกิจการที่ก่อให้เกิดความแตกแยกในชุมชน เห็นควรหาแนวทางให้เป็นกิจการที่ต้องควบคุมการดำเนินการทั้งในเรื่องการกำหนดเขตพื้นที่ (Zoning) และกระบวนการประกอบกิจการ โดยเร่งด่วน</p> <p>นอกจากนี้ กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาการก่อสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำจังหวัดอ่างทอง มีลักษณะเร่งรีบอย่างผิดสังเกต</p> <p>ข้อ ๔ มาตรการการแก้ไขปัญหา</p> <p>คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เทศบาลตำบลป่าโมก จังหวัดอ่างทอง กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมโยธาธิการและผังเมือง และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้</p> <p>๔.๑ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เร่งรัดและกำกับดูแลให้มีการติดตามหาผู้กระทำความผิดกรณีการสังหารนางพัทตรีวิภา เจริญกลิ่น โดยเร็ว และมีรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการให้แก่ชุมชนรับทราบเป็นระยะ ภายในระยะเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p> <p>๔.๒ ให้เทศบาลตำบลป่าโมก หาแนวทางออกเทศบัญญัติเพื่อรักษาพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลป่าโมก เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศึกษาวีถีชีวิตถิ่นไทย ภายในระยะเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p> <p>๔.๓ ให้จังหวัดอ่างทอง ประสานงานกับกรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมโยธาธิการและผังเมือง หาแนวทางกำหนดให้การประกอบกิจการท่าเทียบเรือขนถ่ายดินทราย เป็นกิจการที่ต้องควบคุมการดำเนินการทั้งในเรื่องการกำหนดเขตพื้นที่ (Zoning) และปรับปรุงกระบวนการประกอบกิจการให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและเพิ่มมาตรการควบคุมดูแลสภาพแวดล้อม</p> <p>๔.๔ ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พิจารณากรณีท่าเทียบเรือขนถ่ายดินทรายบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดอ่างทอง มาศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมสะสม</p>

ตารางที่ 4.5 ตัวอย่างบางส่วนของรายงานที่แสดงถึงสิทธิในทรัพย์สิน

<p>เรื่อง : สิทธิชุมชน กรณีโครงการวางท่อส่งก๊าซจากโรงแยกก๊าซไปยังโรงไฟฟ้าจะนะ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา</p>
<p>ความเป็นมา : โครงการวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติไปยังโรงไฟฟ้าจะนะ ของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ซึ่งต้องพาดผ่านบ้านป่างาม หมู่ที่ ๓ ตำบลลิงชัน อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา อาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวบ้าน แนวท่อส่งก๊าซอยู่ใกล้มีสียด ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญของศาสนา อิสลาม นอกจากนี้ ยังมีการใช้กำลังของอาสาสมัครกาดินแดน (อส.) คอยคุ้มครองการดำเนินโครงการของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และมีการข่มขู่ชาวบ้านที่คัดค้านโครงการ</p>
<p>ความเห็น : คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพย์สินในทรัพย์สิน นายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดลอม มีความเห็นว่า</p> <p>๓.๑ จากการลงพื้นที่ตรวจสอบของคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพย์สินในทรัพย์สิน นายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดลอม เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ พบว่า มีการกระทำเข้าข่ายลักษณะข่มขู่ชาวบ้านที่คัดค้านจริง และมีการวางท่อส่งก๊าซใกล้มีสียดจริง บัดนี้ได้มีการก่อสร้างเสร็จไปแล้ว</p> <p>๓.๒ จากการลงพื้นที่ตรวจสอบของคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพย์สินในทรัพย์สิน นายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดลอม เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ พบว่า บริเวณที่ดินของนางเนาะ หัตยุมสา ครอบครองอยู่ไม่มีสภาพเป็นลำห้วยสาธารณะแต่อย่างใด แต่เป็นพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์เป็นสวน และจากการตรวจสอบเอกสาร พบว่า กรณีข้อโต้แย้งระหว่างผู้ครอบครองที่ดินตามแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (สค. ๑) เลขที่ ๑๗๗ หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านนา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เนื้อที่รวม ๓ ไร่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา แจ้งต่อผู้อำนวยการท้องถิ่นสงขลา ว่าเป็นลำห้วยสาธารณะประโยชน์ แต่สำนักงานที่ดินจังหวัดสงขลา สาขาจะนะ แจ้งว่าที่ดินตามแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (สค. ๑) เลขที่ ๑๗๗ ดังกล่าวยังไม่มีการนำไปออกเอกสารสิทธิใดๆ ดังนั้น เมื่อนางเนาะ หัตยุมสา ได้ครอบครองที่ดินตามแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (สค. ๑) เลขที่ ๑๗๗ ต่อเนื่องมาจากนายสัน หัตยุมสา จนถึงปัจจุบัน และมีการก่อสร้างท่อส่งก๊าซผ่านที่ดินแปลงดังกล่าวแล้ว ดังนั้น นางเนาะ หัตยุมสาสมควรได้รับการชดเชยค่าที่ดินจากบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)</p> <p>ข้อ ๔ มาตรการการแก้ไขปัญหา</p> <p>คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพย์สินในทรัพย์สิน นายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดลอม มีข้อเสนอต่อจังหวัดสงขลา บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และรัฐบาล ดังนี้</p> <p>๔.๑ ให้จังหวัดสงขลา มีมาตรการควบคุมดูแลให้มีการข่มขู่ผู้คัดค้าน เจกเช่นกรณีโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซ ตำบลลิงชัน อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา อีกต่อไป ทั้งนี้ ให้เริ่มดำเนินการทันที นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p> <p>๔.๒ ให้บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ชดเชยค่าที่ดินของนางเนาะ หัตยุมสา ที่ท่อส่งก๊าซผ่านที่ดินดังกล่าวตามแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (สค. ๑) เลขที่ ๑๗๗ หมู่ที่ ๖ ตำบลลิงชัน อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ทั้งนี้ ให้ชดเชยให้เสร็จสิ้นภายในเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p> <p>๔.๓ ให้รัฐบาล วางมาตรการให้มีการข่มขู่คุกคามในแต่ละจังหวัดที่มีโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพย์สินธรรมชาติและสิ่งแวดลอม ทั้งทางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ ที่มีการเผชิญหน้าระหว่างผู้เห็นด้วยและผู้คัดค้าน ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน ๑๒๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p>

ตารางที่ 4.6 ตัวอย่างบางส่วนของรายงานที่แสดงถึงสิทธิชุมชน

<p>เรื่อง : สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านโครงการก่อสร้างสะพาน เชื้อนกมันคลิ่น ชุตลอกทราย และท่าเทียบเรือยอร์ช บริเวณอ่าวคลองสน อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา</p>
<p>ความเป็นมา : ราษฎรในชุมชนบ้านยาหมี่ หมู่ที่ ๓ ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา และพื้นที่ใกล้เคียง ได้พึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงอุดมสมบูรณ์ในทะเลและชายฝั่งบริเวณอ่าวคลองสนและบริเวณใกล้เคียงเป็นแหล่งประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านมาช้านาน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ บริษัท นาราชา จำกัด ได้ยื่นคำขออนุญาตก่อสร้างสะพาน เชื้อนกมันคลิ่น ชุตลอกทราย และท่าเทียบเรือยอร์ช บริเวณอ่าวคลองสน โดยอ้างว่า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว สร้างความเจริญให้เกาะยาวใหญ่ และเป็นจุดเรือประมงให้กับชาวประมง ราษฎรมีความกังวลว่า การก่อสร้างโครงการดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในบริเวณดังกล่าว โดยเฉพาะกระทบต่อหญ้าทะเล พันธุ์สัตว์น้ำวัยอ่อน ปะการัง ซึ่งเป็นแหล่งห่วงโซ่อาหาร และจะส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านในที่สุด</p>
<p>ความเห็น : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ในการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ ทั้งการตรวจสอบข้อเท็จจริงด้วยเอกสารจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและราษฎรมาชี้แจงข้อเท็จจริงด้วยวาจา และการเดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ พบข้อเท็จจริงเบื้องต้นดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. การดำเนินโครงการก่อสร้างสะพาน เชื้อนกมันคลิ่น และท่าเทียบเรือยอร์ช บริเวณหาดคลองสน ตำบลเกาะยาว อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา จะก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศของชายฝั่งทะเลอย่างรุนแรง โดยเฉพาะแหล่งหญ้าทะเลซึ่งมีเป็นจำนวนมากในบริเวณดังกล่าว กล่าวคือ <ol style="list-style-type: none"> ๑.๑ บริเวณอ่าวคลองสนมีหญ้าทะเลที่ขึ้นอยู่ระหว่างแนวน้ำขึ้นสูงสุดถึงแนวน้ำลงต่ำสุด แหล่งหญ้าทะเลบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์ของหญ้าทะเลค่อนข้างสูง มีพื้นที่ปกคลุมหญ้าทะเลอยู่ระหว่าง ๕๐-๙๐% การแพร่กระจายของหญ้าทะเลครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑.๘ ตารางกิโลเมตร หญ้าทะเลที่พบในบริเวณนี้มีถึง ๗ ชนิด จากที่มีรายงานพบในเมืองไทย ๑๒ ชนิด ๑.๒ ราษฎรในชุมชนบริเวณดังกล่าวได้ร่วมกันอนุรักษ์แหล่งหญ้าทะเลมาตลอด เพราะการมีหญ้าทะเลนั้นผูกพันและเชื่อมโยงกับวิถีการทำประมงพื้นบ้านหรือประมงชายฝั่งมาก เนื่องจากหญ้าทะเลเป็นแหล่งอาหารหลักของสัตว์ทะเลบางชนิด เช่น เต่าตนุ ปลานกแก้ว ปลาซีตังเปิด ปลากระทุงเหว หอย Queen conch เม่นทะเล และทากเปลือกบางชนิด เป็นแหล่งที่อยู่ของพืชอิงอาศัยที่หลากหลายมาก ซึ่งพืชเหล่านี้จะเป็นอาหารของสัตว์ที่ไม่มีกระดูกสันหลัง และปลา และเป็นแหล่งสะสมอินทรีย์สารที่ถูกกินและย่อยสลาย โดยสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็ก และ จุลินทรีย์ ซึ่งสัตว์ขนาดเล็กเหล่านี้จะเป็นอาหารของสัตว์ที่มีขนาดใหญ่กว่าอีกทอดหนึ่ง เป็นต้น การทำลายหญ้าทะเลจึงเท่ากับเป็นการทำลายชาวประมงในบริเวณดังกล่าวด้วย ๒. จากการตรวจสอบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในบริเวณพื้นที่ที่ได้รับบรรณิพิบัติ จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดระนอง และจังหวัดสตูล พ.ศ. ๒๕๔๙ ซึ่งเนื้อหาในประกาศเกี่ยวข้องกับแหล่งหญ้าทะเลบริเวณนี้ คือ <ol style="list-style-type: none"> ๒.๑ พื้นที่หมู่ที่ ๒ บ้านช่องหลาด หมู่ที่ ๓ บ้านยาหมี่ หมู่ที่ ๔ บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ เป็นเขตพื้นที่ที่ให้มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ๒.๒ พื้นที่จากแนวชายฝั่งทะเลโดยรอบเกาะออกไปในทะเล เป็นระยะ ๓๐๐ เมตร ของเกาะยาวน้อย เกาะยาวใหญ่ จังหวัดพังงา เป็นเขตน่านน้ำในพื้นที่ที่ให้มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ๒.๓ ในพื้นที่ตามข้อ ๒.๑ และข้อ ๒.๒ ห้ามกระทำการดังต่อไปนี้ กล่าวคือ ห้ามกระทำหรือการประกอบกิจกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือมีผลกระทบต่อปะการังซากปะการังหรือหินปะการัง และหญ้าทะเล ถูกทำลาย หรือเสียหายในแนวปะการังและแหล่งหญ้าทะเล ตามประกาศฯ ข้อ ๖(๒) <p>ดังนั้น การอนุญาตให้มีการดำเนินโครงการก่อสร้างสะพาน เชื้อนกมันคลิ่น และท่าเทียบเรือยอร์ช บริเวณอ่าวคลองสน ตำบลเกาะยาว อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อประกาศข้างต้นอย่างชัดแจ้ง และยังมี ความผิดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๐๐ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๔๔ หรือตามประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา ๔๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”</p> <p>๓. จากการรับฟังการชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีการกล่าวอ้างว่า การชุตลอกร่องน้ำดังกล่าวนั้น</p>

เพื่อให้ราษฎรสามารถนำเรือเข้าออกได้สะดวก แต่จากการรับฟังการชี้แจงของราษฎรพบว่า ราษฎรไม่ต้องการการขุดลอก เพราะนอกจากจะเป็นการทำลายหญ้าทะเลแล้ว ชุมชนบริเวณดังกล่าวมีเรือประมงอยู่ไม่ถึง ๒๐ ลำ ซึ่งที่ผ่านมาชาวประมงไม่เคยมีปัญหาเรื่องเรือที่จอดเรือ

จากข้อเท็จจริงข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความเห็นว่า กระบวนการตัดสินใจต่อโครงการต้องเป็นไปตามหลักสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน และต้องเป็นไปตามกรอบของกฎหมายที่เกี่ยวข้องข้างต้น รวมทั้งต้องไม่เป็นสาเหตุให้ปัญหาความขัดแย้งลุกลามบานปลายมากขึ้นจนกลายเป็นความรุนแรงจนทำให้ไม่สามารถควบคุมหรือแก้ไขปัญหาได้

๔. จากคำชี้แจงของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบุว่า พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตพื้นที่เตรียมประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามร่างประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในบริเวณพื้นที่อำเภอกระบุรี อำเภอตะกั่วป่า อำเภอกะปง อำเภอบึงปูด และอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา พ.ศ. ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นด้วยกับการประกาศดังกล่าวให้เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมอย่างถาวร

แต่เนื่องจากการประกาศข้างต้นยังไม่สามารถดำเนินการได้ทันที จึงเห็นว่าต้องขยายเวลาของประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในบริเวณพื้นที่ที่ได้รับกรณีพิพัต จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดระนอง และจังหวัดสตูล พ.ศ.๒๕๕๙ ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๙ ออกไปจนกว่าจะมีการประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมข้างต้นเรียบร้อยแล้ว

๕. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า การดำเนินโครงการในลักษณะที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในภาพกว้าง แต่ในการพิจารณาให้อนุญาตกลับแยกพิจารณาในประเด็นย่อย โดยไม่มีการมองและเชื่อมโยงผลกระทบในภาพรวม

๖. พื้นที่โครงการเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ และเป็นพื้นที่ที่ชาวประมงพื้นบ้านใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งผู้ใช้ประโยชน์ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเมื่อเทียบเคียงกับการขออนุญาตที่ดินสาธารณประโยชน์ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๕๔๘ มาตรา ๘ และมาตรา ๙ ที่มีการบัญญัติขั้นตอนการขออนุญาตที่ดินตามกฎหมาย ดังนั้น การขอใช้ที่สาธารณะในทะเลควรมีเงื่อนไขขั้นตอนที่เสมอกัน

การอนุญาตให้ใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์ในทะเลที่ประชาชนใช้ร่วมกัน ไปเป็นให้เอกชนใช้ประโยชน์ เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิในการทำมาหากินของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวคลองสน ตำบลเกาะยาว อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ทำให้ประชาชนถูกกลืนจากวิถีทางแห่งการยังชีพของตน

ข้อ ๔ มาตรการการแก้ไขปัญหา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีข้อเสนอต่อ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจังหวัดพังงา ดังนี้

๔.๑ ให้กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวียกเลิกการอนุญาต การขุดลอก การสร้างท่าเทียบเรือ การก่อสร้างเขื่อนกันคลื่น และการกระทำใด ๆ บริเวณอ่าวคลองสน ตำบลเกาะยาว อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ที่ได้มีการอนุญาตไปแล้วโดยทันที

๔.๒ ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกาศพื้นที่บริเวณอ่าวคลองสน ตำบลเกาะยาว อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และให้เริ่มดำเนินการภายใน ๙๐ วัน

๔.๓ ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขยายเวลาของประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในบริเวณพื้นที่ที่ได้รับกรณีพิพัต จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดระนอง และจังหวัดสตูล พ.ศ.๒๕๕๙ ประกาศเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๙ ออกไปจนกว่าจะมีการประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามข้อ ๔.๒ ในทันทีที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๔ ให้จังหวัดพังงา โดยคณะกรรมการพิจารณาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจังหวัดพังงา พิจารณาไม่อนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์จากที่สาธารณะที่ประชาชนใช้ร่วมกันในลักษณะเช่นนี้ ทันทีที่ได้รับรายงานฉบับนี้

4.2.2 มาตรการแก้ไขปัญหา จากการพิจารณารายงานของคณะอนุกรรมการ พบว่า มาตรการที่คณะอนุกรรมการฯ มีต่อกรณีร้องเรียนทั้งหมดสามารถจำแนกมาตรการออกเป็นหมวดได้เพียง 5 กลุ่มใหญ่ๆ ซึ่งทำให้เห็นว่า แท้จริงแล้วความเห็นต่อกรณีร้องเรียนนั้นสามารถดำเนินการได้เพียงไม่กี่ลักษณะที่จะให้ความคุ้มครองต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ มาตรการดังกล่าว ได้แก่

- **ให้ยุติโครงการหรือยกเลิกโครงการ** เนื่องจากคณะอนุกรรมการฯ เห็นว่า โครงการที่ถูกร้องเรียนเป็นโครงการที่กระทบต่อสิทธิของประชาชน บางโครงการเป็นการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย บางโครงการไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและส่วนรวมแต่อย่างใด คณะอนุกรรมการฯ จึงมีมติเสนอให้ยุติโครงการสำหรับโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ หรือมีมติให้ยกเลิกโครงการสำหรับกรณีที่ทำเนียบโครงการไปแล้ว (ดูตัวอย่างในตาราง 4.7 ประกอบ)

- **ให้กำหนดค่าชดเชยอย่างเป็นธรรม** เนื่องจากบางโครงการกระทบต่อสิทธิของประชาชนที่ต้องได้รับการคุ้มครองด้วยการกำหนดจ่ายเงินค่าชดเชย คณะอนุกรรมการฯ จึงมีมติให้หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการดำเนินการจ่ายเงินค่าชดเชยให้แก่ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งที่ในกรณีที่จะมีการพัฒนาโครงการ และในกรณีที่โครงการที่พัฒนาไปแล้ว (ดูตัวอย่างในตาราง 4.8 ประกอบ)

- **ให้แก้ไขปัญหา/บรรเทาความเดือดร้อนแต่ละกรณี** มาตรการในรูปแบบนี้จะเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะรายกรณีที่มีความแตกต่างกันไปตามเนื้อหาของปัญหา โดยมีการกำหนดมาตรการให้หน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบดำเนินการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะมีการกำหนดระยะเวลาให้ปฏิบัตินับแต่วันที่ได้รับรายงาน ซึ่งจะมีระยะเวลาตั้งแต่ในทันที ระยะเวลา 15 วัน ระยะเวลา 30 วัน ระยะเวลา 60 วัน (ดูตัวอย่างในตาราง 4.9 ประกอบ)

- **ข้อเสนอในเชิงนโยบาย** โดยส่วนใหญ่ในรายงานคณะอนุกรรมการฯ มิได้กำหนดมาตรการในเชิงนโยบายมากนัก แต่ก็พบอยู่บ้างในการกำหนดมาตรการเสนอในนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ และในระดับการแก้ไขกฎหมาย โดยการนำเสนอต่อรัฐบาลแต่จะเป็นการนำเสนอในเชิงรูปธรรมที่สามารถดำเนินการได้เลย (ดูตารางที่ 4.10 ประกอบ)

- **ยุติการตรวจสอบ** ในการยุติการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการฯ นั้นสามารถพบว่ามีสาเหตุเพียง 4 กรณีหลักๆ กล่าวคือ

1) การยุติเนื่องจากเนื่องจากผู้ร้องได้ดำเนินการนำกรณีร้องเรียนไปฟ้องร้องคดีเพื่อให้หน่วยงานดำเนินการหรือรับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ ต้องยุติการตรวจสอบ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 22 โดยมากจะเป็นประเด็นที่ดินและการเปลี่ยนแปลงสภาพแหล่งน้ำ

2) การยุติเนื่องจากโครงการหรือการกระทำที่ถูกร้องเรียนได้ยกเลิกหรือยุติลงก่อนคณะอนุกรรมการฯ จะพิจารณาทำรายงาน รวมถึงการที่ไม่มีความชัดเจนในการพัฒนาโครงการต่อไปหรือไม่ โดยเฉพาะประเด็นน้ำและชายฝั่ง

3) การยุติเนื่องจากมีการแก้ไขปัญหาและหรือสภาพปัญหาได้คลี่คลายจนเป็นที่พอใจแก่ผู้ร้องเรียนก่อนคณะอนุกรรมการฯ จะพิจารณาทำรายงาน โดยเฉพาะประเด็นเหมืองหิน เหมืองแร่ และมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมและพลังงาน รวมถึงโครงการการจัดการน้ำบางโครงการ

4) ยุติเนื่องจากคณะอนุกรรมการฯ ไม่อาจหาข้อมูลที่เพียงพอต่อการพิจารณา เพราะไม่อาจติดต่อผู้ร้องเรียนได้หรือเมื่อลงพื้นที่ก็ไม่อาจได้ข้อมูลมาเพื่อดำเนินการพิจารณาต่อ (ดูตัวอย่างในตารางที่ 4.11)

นอกจากนี้อาจมีการยุติเนื่องจากผู้ร้องเรียนได้ขอถอนคำร้องเรียน ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ ก็จะพิจารณาเป็นรายกรณีไป หากเห็นว่ากรณีใดจำเป็นต้องตรวจสอบต่อไปเนื่องจากโครงการหรือการกระทำดังกล่าวเป็นไปในทางละเมิดต่อสิทธิของบุคคลอื่น ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้อง

ตรวจสอบต่อ คณะอนุกรรมการฯก็จะพิจารณาตรวจสอบต่อไป แม้จะมีการขอถอนเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้อง โดยได้มีการระบุไว้ในรายงานการตรวจสอบ

ตารางที่ 4.7 ตัวอย่างบางส่วนของรายงานที่เสนอให้ยุติโครงการ

<p>เรื่อง : สิทธิชุมชน กรณีเขื่อนท่าแซะ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร</p>
<p>ความเป็นมา : เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๒ ได้เกิดวาทภัยจากพายุเกย์ เป็นผลให้น้ำท่วมจังหวัดชุมพรและชุมชนบริเวณโครงการก่อสร้างเขื่อนท่าแซะ ซึ่งประกอบด้วยคนไทยและคนไทยพลัดถิ่นที่ได้รับความบอบช้ำอย่างแสนสาหัส ต้องดิ้นรนช่วยเหลือตนเองในการสร้างชีวิตใหม่ กลับจะต้องถูกซ้ำเติมด้วยโครงการก่อสร้างเขื่อนท่าแซะ อนึ่ง ปัญหาน้ำท่วมอำเภอเมืองชุมพรก็ได้รับการแก้ไขจากโครงการแก้มลิงหนองใหญ่ตามพระราชดำริ โครงการขุดคลองนากระตามเพื่อระบายน้ำจากคลองท่าแซะ และโครงการอื่นๆ ซึ่งช่วยแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในจังหวัดชุมพรได้แล้ว</p>
<p>ความเห็น : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีความเห็นว่า</p> <p>๓.๑ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ก่อสร้างโครงการและบริเวณโดยรอบมีสิทธิในการกำหนดเจตจำนงในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตน ประกอบกับโครงการก่อสร้างเขื่อนท่าแซะ เป็นโครงการของรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง แต่จากการตรวจสอบพบว่า การริเริ่มโครงการและการดำเนินการของโครงการกลับไม่มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็น ปี ๒๕๓๙ ตลอดจนทั้งรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการก็ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน</p> <p>จากการตรวจสอบยังพบอีกว่า โครงการนี้ก่อให้เกิดการกระทำอันเป็นการข่มขู่ คุกคาม และสร้างความหวาดกลัว แยกแยะในชุมชน อันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิชุมชน</p> <p>๓.๒ ประชาชนมีสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง โดยการเลือกที่จะอยู่อาศัยและตั้งถิ่นฐานในสิ่งแวดล้อมที่ดี ดังนั้น เมื่อประชาชนและชุมชนประสงค์จะใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่ดั้งเดิมของตนเอง กรมชลประทานจึงควรเคารพการตัดสินใจเลือกถิ่นฐานของชุมชนที่ไม่ยอมอพยพออกจากพื้นที่</p> <p>๓.๓ เนื่องจากเขื่อนท่าแซะเป็นโครงการของรัฐ ซึ่งก่อนดำเนินการก่อสร้างจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเสียก่อน แต่ปรากฏว่ากรมชลประทานยังปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ไม่ครบถ้วน ดังนี้</p> <p>๓.๓.๑ กรมชลประทานยังมิได้ดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบในกรณีขอบเขตพื้นที่น้ำท่วมถึงที่อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุทยานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อทราบ ก่อนที่จะนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป</p> <p>๓.๓.๒ กรมชลประทานยังมิได้ดำเนินการในประเด็นข้อเรียกร้องของราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการให้ได้ข้อยุติก่อนที่จะดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ซึ่งจากผลการตรวจสอบพบว่า จนปัจจุบันราษฎรยังไม่ยินยอมในการอพยพและไม่ยอมรับค่าชดเชย</p> <p>๓.๓.๓ จนถึงปัจจุบันยังไม่มี ความชัดเจนว่า รอยเลื่อนระนองจะมีความปลอดภัยต่อความแข็งแรงของเขื่อนท่าแซะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเกิดแผ่นดินไหวหลายครั้งรู้สึกได้ในจังหวัดชุมพรและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในเดือนกันยายน - ตุลาคม ๒๕๔๙ ดังนั้น การสร้างเขื่อนท่าแซะอาจจะก่อกำเนิดภัยร้ายแรงต่อประชาชนได้เช่นกัน</p> <p>๓.๔ โครงการเขื่อนท่าแซะมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแก้ไขน้ำท่วมในตัวเมืองชุมพร ซึ่งเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาก่อนมีโครงการแก้มลิงหนองใหญ่ ตามพระราชดำริ และโครงการขุดคลองนากระตาม เพื่อระบายน้ำจากคลองท่าแซะลงสู่ทะเล ซึ่งหลังจากมีโครงการแก้มลิงหนองใหญ่แล้ว ไม่พบว่ามีปัญหาน้ำท่วมในตัวเมืองชุมพรอีก</p> <p>สำหรับในเรื่องของความต้องการใช้น้ำ ไม่พบว่าราษฎรในพื้นที่มีความจำเป็นต้องใช้น้ำจากเขื่อนท่าแซะ รวมถึงโครงการพัฒนาโรงงานถลุงเหล็กในเครือสหวิริยา</p> <p>ข้อ ๔ มาตราการการแก้ไขปัญหา</p> <p>คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีมาตรการการแก้ไขปัญหาคือกรมชลประทาน และจังหวัดชุมพร ดังนี้</p> <p>๔.๑ ให้กรมชลประทานพิจารณายกเลิกโครงการก่อสร้างเขื่อนท่าแซะ ภายในกำหนดเวลา ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p> <p>๔.๒ ให้จังหวัดชุมพรดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ก่อสร้างโครงการเขื่อนท่าแซะ โดยทันที นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p>

ตารางที่ 4.8 ตัวอย่างบางส่วนของรายงานที่เสนอให้กำหนดค่าชดเชยอย่างเป็นธรรม

<p>เรื่อง : สิทธิชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีโครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (คลองระบายน้ำ ร.๑)</p>
<p>ความเป็นมา : ผู้ร้องกับพวกอยู่บริเวณหมู่ที่ ๔ บ้านบางหยี ตำบลบางกล้า หมู่ที่ ๗ และหมู่ที่ ๑๓ บ้านโคกเมา หมู่ที่ ๑๕ และหมู่ที่ ๑๖ บ้านดินลาน ตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา มาเป็นเวลาช้านาน แต่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้เกิดน้ำท่วมใหญ่ในอำเภอหาดใหญ่และอำเภอใกล้เคียง จึงได้มีโครงการขุดคลองระบายน้ำจากอำเภอหาดใหญ่ เพื่อระบายน้ำออกจากอำเภอหาดใหญ่ให้เร็วที่สุด อันเป็นการป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของอำเภอหาดใหญ่ โดยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีการออกเป็นพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนในท้องที่ตำบลบางเหรียง อำเภอควนเมียง ตำบลบางกล่ำ ตำบลท่าช้าง ตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ และตำบลน้ำน้อย ตำบลคูเต่า ตำบลหนองแห ตำบลคลองอู่ตะเภา ตำบลคอกหงส์ ตำบลหาดใหญ่ ตำบลควนลัง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา รวมทั้งที่ดินของ นายสมพร สุขประเสริฐ กับพวก ก็ถูกเวนคืนไปด้วย</p>
<p>ความเห็น : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีความเห็นว่า</p> <p>๓.๑ ขาดการระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่ท่วมและการระบายน้ำออกจากตัวเมืองหาดใหญ่ในช่วงฤดูฝน การหาแนวทางเลือกแนวเส้นทาง การใช้ประโยชน์ของชาวบ้านที่มีประโยชน์อยู่ในพื้นที่ ซึ่งจากข้อมูลของนักวิจัยพบว่า สามารถระบายน้ำเข้าคลองบางกล่ำเดิมโดยไม่ต้องขุดคลองระบายน้ำสายใหม่ระยะทาง ๒๓.๕ กิโลเมตร</p> <p>๓.๒ ก่อนเริ่มโครงการ ขาดการให้ข้อมูลข่าวสารให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบให้ได้ทราบข้อมูลความเป็นมาวัตถุประสงค์ และผลกระทบ รวมถึงให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ และร่วมตัดสินใจ</p> <p>๓.๓ ขาดการศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการทั้งในด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตชุมชน รวมถึงมาตรการลดผลกระทบเหล่านั้น ถึงแม้ว่าโครงการนี้จะไม่อยู่ในข่ายที่จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม แต่โครงการนี้ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง และอยู่ในข่ายประเภทโครงการที่จะต้องจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมติคณะรัฐมนตรี ๑ สิงหาคม ๒๕๔๓ ว่าด้วยการจัดการมาตรการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำระดับชาติและระดับนานาชาติ</p> <p>๓.๔ กระบวนการกำหนดค่าทดแทน ขาดการมีส่วนร่วมของผู้ที่ได้รับผลกระทบ เนื่องจากคณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนและจำนวนเงินค่าทดแทน ซึ่งแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์นั้น ปรากฏว่ามีนายอำเภอเจ้าของท้องที่เป็นประธานกรรมการ และมีกรรมการจากส่วนราชการอื่น มีเพียงตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกรรมการร่วมเท่านั้น แต่ขาดตัวแทนของประชาชนที่ได้รับผลกระทบเข้าร่วมในคณะกรรมการดังกล่าว ทำให้ขาดความเป็นธรรมในการจ่ายค่าทดแทนที่ดินและทรัพย์สิน เนื่องจากค่าทดแทนไม่เป็นไปตามราคาซื้อขายกันตามปกติ รวมทั้งไม่คำนึงถึงการได้มาของสภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ ตลอดจนความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน อาทิ ความเสียหายของผู้ที่เสียที่ดินเป็นรูปชายธง ที่ดินที่เสียเล็กน้อยจนไม่สามารถใช้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อไปได้ สวนยางพารามีคลองผ่ากลาง สวนข่าที่มีรายได้ตลอดปี เป็นต้น</p> <p>ข้อ ๔ มาตรการการแก้ไขปัญหา</p> <p>คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอเสนอมาตรการแก้ไขปัญหาต่อกรมชลประทาน สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ</p> <p>๔.๑ ให้กรมชลประทานทบทวนการจ่ายค่าทดแทนแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ โดยให้ประชาชนดังกล่าวมีส่วนร่วมในการพิจารณาค่าทดแทน ทั้งนี้ ภายในระยะเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p> <p>๔.๒ ก่อนเริ่มโครงการอื่นๆ ต่อไปในอนาคต กรมชลประทานต้องชี้แจงให้ข้อมูลข่าวสารของโครงการนั้นๆ ให้แก่ประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีความคิดเห็นของตน ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน</p> <p>๔.๓ ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เสนอต่อรัฐบาลให้เพิ่มโครงการขุดคลองชลประทานหรือคลองระบายน้ำที่สร้างผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมเช่นโครงการนี้ ให้มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ภายในระยะเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p>

ตารางที่ 4.9 ตัวอย่างบางส่วนของรายงานที่ให้แก่ปัญหาหา/บรรเทาความเดือดร้อนแต่ละกรณี

<p>เรื่อง : สิทธิชุมชน กรณีผลกระทบจากการประกอบกิจการต้มเกลือและสูบน้ำเกลือ (จังหวัดมหาสารคาม)</p>
<p>ความเป็นมา : การประกอบกิจการโรงงานต้มเกลือสินเธาว์ในบริเวณป่าชายหาดนา ซึ่งเป็นแหล่งหาอยู่หากินของราษฎรหลายหมู่บ้าน เช่น บ้านหนองแวง บ้านหนองไร่ บ้านคอกม้า และบ้านดอนขมิ้น ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อราษฎรจำนวนมาก โดยปัญหาสำคัญคือ ทำให้ผืนดินในบริเวณรัศมีไม่น้อยกว่า ๒ กิโลเมตรจากโรงงานต้มเกลือ มีความเค็ม ทำให้ไม่สามารถทำการเกษตรได้เลย ไม่ว่าจะการทำนา หรือเลี้ยงสัตว์น้ำ และยังก่อให้เกิดผลกระทบสืบเนื่องต่อมาก็คือ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ และผลกระทบทางด้านสังคม</p>
<p>ความเห็น : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความเห็นดังนี้</p> <p>๓.๑ จากการตรวจสอบเป็นที่ชัดเจนว่า ผู้ประกอบการผลิตเกลือสินเธาว์สร้างผลกระทบต่อที่ดินทำกินและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่บ้านหนองแวง ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม และพื้นที่ข้างเคียง อย่างรุนแรง แต่ไม่พบว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ดูแลจะบังคับใช้กฎหมายในการลงโทษอย่างจริงจัง และกลับนำงบประมาณของรัฐไปก่อสร้างทำนบดินป้องกันน้ำเค็มรอบพื้นที่ประกอบการ โดยมีได้ให้ผู้ประกอบการร่วมรับผิดชอบแต่อย่างใด ซึ่งผิดหลักการที่ผู้ก่อมลพิษจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหา</p> <p>๓.๒ เกษตรกรผู้ได้รับความเสียหายจากการประกอบการ สมควรที่จะได้รับค่าชดเชยมากกว่าที่ได้รับไปแล้ว (รายละเอียด ๒,๐๐๐ บาท) จากผู้ประกอบการ เพื่อให้คุ้มค่างับความเสียหายนั้น</p> <p>๓.๓ การผลิตเกลือสินเธาว์ที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมในกรณีนี้ แสดงให้เห็นว่ามาตรการกำกับดูแลการประกอบการผลิตเกลือสินเธาว์ เท่าที่ผ่านมายังไม่มีประสิทธิภาพมากพอที่จะคุ้มครองผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนได้ รวมทั้งไม่ได้ถูกกำหนดให้ต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงเป็นกิจการที่ต้องทบทวนกระบวนการอนุญาตและการต่อใบอนุญาตในการประกอบการใหม่ทั้งหมด</p> <p>ข้อ ๔ มาตรการการแก้ไขปัญหา</p> <p>คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และต่อกรมควบคุมมลพิษ ดังนี้</p> <p>๔.๑ ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างทำนบดินกั้นน้ำเกลือจากผู้ประกอบการ ทั้งนี้ ภายในระยะเวลา ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p> <p>๔.๒ ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ติดตามและกำกับดูแลให้ผู้ประกอบการดำเนินการตามเงื่อนไขใบอนุญาต และให้ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสียไป โดยใช้งบประมาณของผู้ประกอบการ โดยทันทีนับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p> <p>๔.๓ ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ศึกษาและปรับปรุงแก้ไขกฎ ระเบียบ ในการอนุญาตต่อใบอนุญาต และควบคุมตรวจสอบการประกอบกิจการผลิตเกลือสินเธาว์ ทั้งนี้ ภายในระยะเวลา ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p> <p>๔.๔ ให้กรมควบคุมมลพิษ ดำเนินการให้มีการประกาศพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายจากการประกอบกิจการผลิตเกลือสินเธาว์เป็นเขตควบคุมมลพิษ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาอย่างถาวรต่อไป ทั้งนี้ ภายในระยะเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้</p>

ตารางที่ 4.10 ตัวอย่างบางส่วนของรายงานที่มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

<p>เรื่อง : สิทธิชุมชน กรณีได้รับผลกระทบจากมลพิษด้านเสียงจากสนามบินสุวรรณภูมิ</p> <p>ความเป็นมา : สนามบินสุวรรณภูมิได้เริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๓ โดยรัฐบาลในสมัยนั้น ได้กำหนดให้ว่าจ้างบริษัท ลีทฟิลด์ (Litchfield Whiting Boune and Associates) ให้ทำการศึกษาและวางผังเมืองสำหรับกรุงเทพฯ ในปี ๒๕๓๓ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว ได้ระบุถึงท่าอากาศยานไว้ว่า “กรุงเทพฯ ควรจะมีสนามบินนานาชาติใหม่อีกแห่งหนึ่ง เพื่อแยกเครื่องบินพลเรือนออกจากเครื่องบินทหาร และเพื่อให้สอดคล้องกับความเจริญเติบโตของเมืองด้วย” ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๐๔ จากการศึกษาของสำนักงานการบินพลเรือน (ปัจจุบัน – กรมการบินพาณิชย์) ได้เสนอเป็นครั้งแรกว่า จุดที่สมควรจะใช้เป็นที่ก่อสร้างคือ ที่ดินบริเวณคลองลาดกระบัง คลองประเวศ และคลองหนองงูเห่า อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ</p> <p>สนามบินสุวรรณภูมิได้ผ่านการศึกษารายละเอียดเพื่อคัดเลือกพื้นที่ก่อสร้างมาหลายแห่ง และผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเกือบทุกรัฐบาล จนกระทั่งถึงรัฐบาลในสมัยที่พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้เริ่มก่อสร้างสนามบินขึ้นในบริเวณหนองงูเห่า ในพื้นที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ</p> <p>การศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของโครงการสนามบินสุวรรณภูมิได้มีขึ้น ๒ ครั้ง ครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งในรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในครั้งนี้ได้มีการประเมินว่า ในปีเปิดดำเนินการสนามบินจะมีผู้โดยสาร ๓๐ ล้านคนต่อปี แต่เนื่องจากต่อมาได้มีการประเมินใหม่ว่า ในปีเปิดดำเนินการน่าจะมีผู้โดยสารเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนถึง ๔๕ ล้านคนต่อปี ในปีพ.ศ.๒๕๔๕ จึงได้มีการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมอีกครั้ง</p> <p>อย่างไรก็ตาม เมื่อสนามบินสุวรรณภูมิเปิดดำเนินการครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๙ ปัญหาเรื่องมลพิษทางเสียงกลายซึ่งไม่มีคาดคิดว่าจะมีความรุนแรงมาก่อน ก็ได้เริ่มสร้างปัญหาผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชนที่อยู่อาศัยบริเวณแนวเส้นทางขึ้นลงของเครื่องบิน</p>
<p>ความเห็น : ดังนั้น คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม เห็นว่า</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) ผู้อยู่อาศัยในบ้านจัดสรรในเขตที่ต้องขออนุญาตจากสำนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ สาขาบางพลี เมื่อบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) และกรมการขนส่งทางอากาศ มิได้แจ้งห้ามมิให้ก่อสร้างในพื้นที่เขตดังกล่าว ผู้อยู่อาศัยจึงเป็นผู้สุจริตสมควรได้รับการชดเชย จนกระทั่งถึงวันที่สนามบินได้เปิดใช้จริง ๒) ผู้อยู่อาศัยในบ้านจัดสรรในเขตที่ต้องขออนุญาตจากสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สาขาลาดกระบัง เมื่อบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) และกรมการขนส่งทางอากาศ มิได้แจ้งห้ามมิให้ก่อสร้างในพื้นที่เขตดังกล่าว ผู้อยู่อาศัยจึงเป็นผู้สุจริตสมควรได้รับการชดเชย จนกระทั่งถึงวันที่สนามบินได้เปิดใช้จริง ๓) ผู้อยู่อาศัยในบ้านอยู่อาศัยในเขตที่ต้องขออนุญาตจากอำเภอบางพลี ซึ่งอำเภอบางพลีเพิ่งได้รับแจ้งแนวเส้นทางตั้งแต่เมื่อเปิดใช้สนามบิน (๒๘ กันยายน ๒๕๔๙) ดังนั้น ผู้อยู่อาศัยจึงเป็นผู้สุจริตสมควรได้รับการชดเชย จนกระทั่งถึงวันที่สนามบินได้เปิดใช้จริง ๔) ผู้อยู่อาศัยในบ้านอยู่อาศัยในเขตที่ต้องขออนุญาตจากสำนักงานเขตลาดกระบัง ซึ่งสำนักงานเขตลาดกระบังเพิ่งได้รับแจ้งแนวเส้นทาง เมื่อการประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ผู้อยู่อาศัยจึงเป็นผู้สุจริตสมควรได้รับการชดเชย ตั้งแต่ก่อนวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ <p>๓.๓ ผู้ที่เดือดร้อนตามข้อ ๓.๒ มีสิทธิเลือกที่จะย้ายออกจากพื้นที่ที่ได้รับค่าชดเชยที่เป็นธรรม จนเพียงพอแก่การหาซื้อที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ในมาตรฐานเท่าเทียมกับที่อยู่อาศัยเดิม หรือมีสิทธิที่จะเลือกให้ปรับปรุงแก้ไขให้ที่อยู่อาศัยสามารถป้องกันความเดือดร้อนจากมลพิษทางเสียง</p> <p>๓.๔ ผู้ที่เดือดร้อนจากแนวเส้นทางตั้งแต่ ๓๐-๔๐ NEF สมควรให้เป็นไปตามความเห็นของคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ตามความเห็นข้อ ๓.๒ และมีสิทธิที่จะเลือกเช่นเดียวกันตามความเห็นข้อ ๓.๓</p> <p>๓.๕ เนื่องจากสนามบินสุวรรณภูมิมิขณะเริ่มแออัด รัฐบาลมีนโยบายที่จะขยายสนามบินเป็นโครงการระยะที่ ๒ ในเร็ววันนี้ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง ได้บัญญัติว่า ให้องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบต่อรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน ซึ่งองค์ประกอบขององค์การอิสระดังกล่าว มีผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ดังนั้น เมื่อยังไม่มีการจัดตั้งองค์การอิสระดังกล่าว สมควรที่ภาครัฐดำเนินการให้กลุ่มบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกันให้ความเห็นประกอบต่อโครงการระยะที่ ๒ หรือโครงการอื่นในลักษณะเดียวกันไปพลางก่อน</p>

ข้อ ๔ มาตรการการแก้ไข้ปัญหา

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม มีข้อเสนอต่อรัฐบาล และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังนี้

๔.๑ ให้รัฐบาล จัดการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการแก้ไข้เยียวยาให้แก่ผู้ได้รับความเดือดร้อนตามความเห็นข้อ ๓.๒ ข้อ ๓.๓ และข้อ ๓.๔ ที่เหมาะสมและเป็นธรรม ทั้งนี้ ให้เริ่มดำเนินการภายในระยะเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๒ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่งตั้งคณะบุคคลประกอบด้วย ผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ทำหน้าที่แทนองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ความเห็นประกอบต่อรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้ ให้เริ่มดำเนินการภายในระยะเวลา ๔๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๓ ให้บริษัท ทำอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ดำเนินการแก้ไข้ปัญหาให้กับผู้อยู่อาศัยในบริเวณที่ได้รับผลกระทบจากสนามบินสุวรรณภูมิ อย่างเป็นรูปธรรมที่เหมาะสมและเป็นธรรม ทั้งนี้ ให้เริ่มดำเนินการในระยะเวลา ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในกรณีที่รัฐบาลมีนโยบายที่จะขยายสนามบินเป็นโครงการระยะที่ 2 ซึ่งต้องมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ให้บริษัททำอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงครบถ้วน และรอบด้าน ให้แก่สาธารณชนได้รับทราบก่อนการดำเนินการใดๆที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น

ตารางที่ 4.11 ตัวอย่างบางส่วนของรายงานที่มีการยุติการตรวจสอบ

เรื่อง : สิทธิในที่ดิน กรณีขอออกโฉนดที่ดินบริเวณปากคลองปากเกาะ บ้านน้ำเค็ม ตำบลบางม่วง อำเภอดำรงวิทยารพช. จังหวัดพังงา
ความเป็นมา : ผู้ร้องกับพวกรวม ๖ คน เป็นผู้ครอบครองที่ดินบริเวณปากคลองปากเกาะ จำนวน ๖ แปลง ในพื้นที่บ้านน้ำเค็ม ตำบลบางม่วง อำเภอดำรงวิทยารพช. จังหวัดพังงา โดยได้เข้าไปทำประโยชน์ปลูกบ้านพักอาศัยและทำสวนมะพร้าว ซึ่งเดิมที่ดินบริเวณนี้ไม่มีเอกสารสิทธิแต่เนื่องจากการเข้าไปจับจอง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงได้มีการออกเอกสารสิทธิให้กับบิดาของผู้ร้อง แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ บิดาของผู้ร้องได้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ นั้น และเอกสารดังกล่าวก็ได้สูญหายไปด้วย
ผู้ร้องกับพวกจึงขอให้สำนักงานที่ดินออกเอกสารสิทธิฉบับใหม่ให้แทนใบเดิมที่สูญหายไป แต่เจ้าหน้าที่กลับแจ้งว่าไม่สามารถออกเอกสารให้ผู้ร้องกับพวกได้ เนื่องจากการตรวจสอบพบว่าที่ดินดังกล่าวน่าจะอยู่ในพื้นที่ป่าชายเลน เมื่อผู้ร้องกับพวกอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ก็ได้รับการยืนยันเช่นเดิม
ความเห็น : ข้อ ๓ ความเห็นของคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง และแร่ คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง และแร่ พิจารณาแล้วเห็นว่า จากสภาพพื้นที่ที่ได้ตรวจสอบเปรียบเทียบกับภาพถ่ายทางอากาศ พบว่า เป็นบริเวณน้ำท่วมขัง และเป็นป่าชายเลน จึงไม่ใช่พื้นที่ที่จะออกเอกสารสิทธิได้ จึงเห็นควรให้ยุติเรื่อง

4.3 กระบวนการจัดทำรายงานและการติดตามผล

4.3.1 ระยะเวลาในการตรวจสอบและเขียนรายงาน

จากการตรวจสอบสถิติวันรับเรื่องร้องเรียน และวันผ่านรายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พบว่า ได้มีการเริ่มมีการร้องเรียนเข้ามาในช่วงปีพ.ศ.2544 และเริ่มมีการพิจารณาผ่านรายงานโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเมื่อปีพ.ศ.2548 จะเห็นได้ว่ามีช่วงเวลาที่ห่างกันมากพอสมควรถึง 4 ปี

จากการสอบถามคณะอนุกรรมการฯ พบว่า สาเหตุแห่งความล่าช้าในการออกรายงานการตรวจสอบเนื่องมาจากไม่มีแบบฟอร์มในการจัดทำรายงานที่ชัดเจน ไม่มีระเบียบปฏิบัติในการจัดทำรายงานที่สอดคล้องต่อเรื่องร้องเรียน ไม่มีงบประมาณและบุคลากรสนับสนุนในการจัดทำรายงานที่เพียงพอต่อเรื่องร้องเรียน เนื่องจากอนุกรรมการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่มีภารกิจประจำอื่น ในทางปฏิบัติแล้วจึงไม่สามารถดำเนินการจัดทำรายงานด้วยตัวอนุกรรมการเองได้ จึงทำให้ไม่มีรายงานออกมาก่อนปีพ.ศ.2548

ต่อมา ในช่วงปี 2548 คณะอนุกรรมการฯ ได้รับการร้องเรียนจากผู้ร้องเรียน เกี่ยวกับรายงานผลการตรวจสอบของอนุกรรมการเป็นจำนวนมาก ทำให้มีการพยายามปรับแก้ปัญหาในการจัดทำรายงาน ด้วยการกำหนดให้มีรูปแบบรายงานที่ชัดเจน รวมถึงให้มีขั้นตอนการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันเพื่อระดมความเห็นของอนุกรรมการและมีมติที่ประชุมในการจัดทำรายงาน โดยเมื่อได้กำหนดรูปแบบที่ชัดเจนดังกล่าวแล้ว ทำให้บุคลากรของสำนักงานสามารถร่างรายงานในส่วนของข้อมูลความเป็นมา คำชี้แจงที่เกี่ยวข้อง และการลงพื้นที่ตรวจสอบของอนุกรรมการได้ ทำให้เป็นการลดระยะเวลาในการพิจารณาทำรายงานสำหรับอนุกรรมการเพื่อมีความเห็นและมติต่อรายงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีรายงานออกอย่างต่อเนื่องในช่วงปีพ.ศ.2549 จนถึงปัจจุบัน

4.3.2 ระยะเวลาในการพิจารณารายงานจากคณะอนุกรรมการฯ โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เนื่องจากรายงานไม่ปรากฏวันที่คณะอนุกรรมการฯ มีมติทำรายงานการตรวจสอบและส่งรายงานต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และวันที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาผ่านรายงานการตรวจสอบ คงมีเพียงวันที่ผู้เรียนยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และวันที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาผ่านรายงาน ทำให้ยังไม่อาจวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ได้ กรณีจึงอยู่ระหว่างการรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และรับฟังความคิดเห็นจากคณะอนุกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่สำนักงานที่เกี่ยวข้อง

4.3.3 การติดตามการแก้ไขปัญหา

จากการตรวจสอบข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พบว่า หลังจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติผ่านรายงานของคณะอนุกรรมการฯ แล้ว สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นหน่วยงานในการจัดส่งรายงานและมติของคณะอนุกรรมการฯ ตามรายงานไปยังหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ และมีหน้าที่ติดตามเรื่องหลังจากครบกำหนด ว่าหน่วยงานได้ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดหรือไม่อย่างไร ซึ่งจากข้อมูลของสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชนพบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ได้มีหนังสือตอบกลับมาเกือบทุกกรณี แต่ขาดกระบวนการติดตามจากสำนักงานภายหลังจากที่หน่วยงานนั้น ๆ ตอบกลับว่า ได้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรการมากน้อยเพียงใด ทำให้ไม่อาจทราบผลที่แท้จริงได้ แต่หากประมวลผลการตอบรับ พบว่า

- สำหรับมาตรการที่กำหนดให้ยกเลิกโครงการ ยุติโครงการ และให้กำหนดค่าชดเชย ไม่มีการสนองตอบ แต่มีบางกรณีที่มีการตอบกลับในลักษณะของการชะลอโครงการออกไป

- สำหรับมาตรการที่กำหนดให้แก้ไขปัญหและบรรเทาความเดือดร้อน โดยส่วนใหญ่จะได้รับการสนองตอบด้วยการตอบกลับว่า ได้มีการส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบและบรรเทาปัญหา แต่ทั้งนี้มีการแก้ไขปัญหหรือบรรเทาความเดือดร้อนไปจริงหรือไม่เพียงใด ไม่มีการตรวจสอบ มีเพียงส่วนน้อยที่ทราบจากผู้ร้องเรียนว่าได้มีการดำเนินการตามมาตรการที่กำหนด

- มีบางกรณีที่มีการตอบกลับในลักษณะของการชี้แจงถึงเหตุผล ข้อจำกัด ที่ไม่อาจดำเนินการตามมาตรการได้

- สำหรับมาตรการในการกำหนดให้แก้ไขเชิงนโยบาย ไม่พบว่าการตอบรับและแก้ไข ปัญหาแต่อย่างใด

ถึงแม้ว่า ยังไม่อาจตรวจสอบได้ถึงการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดก็ตาม แต่เมื่อตรวจสอบกับผู้ร้องจะพบว่า ได้มีการนำเอารายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปใช้ประกอบในการดำเนินคดีโดยผู้ ร้องเรียน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาคดี แต่ไม่มีกระบวนการติดตามว่า รายงานดังกล่าวมีผลต่อการ พิจารณาคดีหรือไม่เพียงไร

4.4 การประเมินผลการคุ้มครองสิทธิจากการตรวจสอบ

จากการติดตามสามารถประเมินผลในภาพรวมได้ว่าการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการเป็นการกระตุ้นให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถสั่งการให้ผู้ประกอบการได้แก้ไขปัญหาลดและบรรเทาความเดือดร้อนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่โครงการหรือกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อระดับบุคคลและชุมชนขนาดเล็ก ส่วนในกรณีที่ เป็นโครงการขนาดใหญ่มักมีผลในการให้ชะลอโครงการออกไป โดยประเมินผลออกได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่

4.4.1 สามารถคุ้มครองสิทธิได้อย่างเต็มที่ ด้วยการมีส่วนให้โครงการที่เป็นกรณียุติลง หรือมีการ แก้ไขปัญหาจนเป็นที่พอใจแก่ผู้ร้องเรียน เช่น กรณีเหมืองแร่ตะกั่วคลิตี้-เค็มโก๋ จังหวัดกาญจนบุรี กรณีระเบิด ย่อยหินในเขาผาแดง-รังกาย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก กรณีเหมืองแร่แคลไซต์ เขานุ่งกะเชอร์ จังหวัด อุทัยธานี กรณีเหมืองหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ เขากำเอราวัน จังหวัดลพบุรี กรณีนโยบายการแบ่งเขต ประมงจังหวัดและโครงการธนาคารอาหารทะเล(ซีฟู้ดแบงก์) กรณีระเบิดหินของบริษัท ทีพีโอ โพลีน จำกัด จังหวัด สระบุรี กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองลาไม จังหวัดนครศรีธรรมราช กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะ ยา จังหวัดยะลา กรณีโครงการก่อสร้างฝายร่องน้ำทุ่งวารี จังหวัดร้อยเอ็ด กรณีสร้างฝายกั้นน้ำปิดคลองสวน จังหวัดปทุมธานี กรณีปิดกั้นทางสัญจรสาธารณะโดยโรงแรมอัยปุระ เกาะช้าง จังหวัดตราด กรณีโครงการสร้างเขื่อน ริมน้ำนาน จังหวัดพิษณุโลก กรณีก่อสร้างท่าเทียบเรือขนทรายพื้นที่ป่าโมก จังหวัดอ่างทอง กรณีคุ้มครองซากหอย ขมดึกดำบรรพ์เหมืองแม่เมาะ จังหวัดลำปาง กรณีเหมืองหินเขาชะอางกลางทุ่ง จังหวัดระยอง

4.4.2 สามารถคุ้มครองสิทธิได้ในขณะตรวจสอบ โดยมีผลให้เกิดการชะลอโครงการ และหรือไม่ การอนุญาตให้ก่อสร้างโครงการ นับแต่มีกระบวนการตรวจสอบจนถึงปัจจุบัน แต่ก็มิแน่วแน่ไม่ว่า โครงการ นั้นยังรอที่จะดำเนินการอีกต่อไป เช่น กรณีเหมืองแร่ทรายแก้ว จังหวัดตราด กรณีการรื้อ 3 ฝาย เพื่อสร้าง ประตุระบายน้ำ จังหวัดเชียงใหม่ โครงการแก่งราษฎรภูมิ กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่ขาน จังหวัดเชียงใหม่

4.4.3 สามารถคุ้มครองสิทธิได้เพียงบางส่วน โดยมีผลให้เกิดการแก้ไขปัญหา บรรเทาความ เดือดร้อนของชุมชน ในระดับหนึ่ง และส่งผลให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้เข้าไปตรวจสอบและปฏิบัติตาม อำนาจหน้าที่ของตน ได้แก่ กรณีผลกระทบจากเหมืองแร่ยิบซั่ม จังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีปัญหาที่ดินบ้านแหลม บ่อม จังหวัดพังงา กรณีการบุกรุกป่าพรุคันทลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.4.4 ไม่สามารถคุ้มครองสิทธิได้ แต่ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าใจถึงสิทธิและใช้สิทธิของตน มีผลเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และจัดตั้งเครือข่ายเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น เกิดความเข้มแข็งในชุมชนที่จะตระหนักถึงสิทธิของตน ได้แก่ กรณีการขุดลอกลำพะเนียง จังหวัดหนองบัวลำภู (คุ้มครองสิทธิได้ในระหว่างการตรวจสอบเท่านั้น)

4.5 ข้อสังเกตบางประการในกระบวนการทำงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิ

4.5.1 ข้อสังเกตการใช้กฎหมายเพื่อบังคับใช้

จากการศึกษาพบว่า คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้พยายามใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกรณีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจและกำหนดหน้าที่ให้หน่วยงานรัฐ ดำเนินการตามกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติชลประทานหลวง พระราชบัญญัติแร่ เป็นต้น กฎหมายที่กำหนดให้มีการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม¹ อันเป็นการพยายามใช้หลักกฎหมายที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในฐานทรัพยากรส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น เกิดจากการละเลยการไม่ใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐในการดำเนินการให้อนุญาตแก่ผู้ประกอบการก่อน ริเริ่มโครงการ การละเลยหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่ไม่เข้าควบคุมกำกับดูแลในระหว่างการประกอบกิจการ การละเลยไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ประกอบการ²

ตารางที่ 4.12 แสดงบทบัญญัติทางกฎหมายที่ปรากฏในรายงานการตรวจสอบเปรียบเทียบตามประเด็น ฐานทรัพยากรพบว่ามักมีการอ้างถึงรัฐธรรมนูญในหมวดสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย และหมวดการปกครองส่วน ท้องถิ่น และการอ้างถึงกติการะหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางเศรษฐกิจเพื่อคุ้มครองวิถีชีวิตอันเป็น ปกติสุขของผู้ร้อง มีข้อสังเกตในการอ้างถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อต้องการคุ้มครองสิทธิจากกรณีผลกระทบ มลพิษจากกิจกรรมเหมืองแร่ และการจัดการสิ่งแวดล้อม ส่วนการใช้พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติจะอ้างถึงความหมายของสิทธิมนุษยชน อำนาจในการตรวจสอบ โดยอ้างถึงมาตราที่เกี่ยวกับการฟ้องร้อง ดำเนินคดีในประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่

กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบ จะปรากฏการอ้างถึงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมในทุกประเด็นฐานทรัพยากร แต่ในฐานทรัพยากรแร่ จะมีการอ้างถึงกฎหมายต่างๆมากที่สุด

4.5.2 ข้อสังเกตในวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลพบว่า คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้มี การนำเอาข้อมูลข้อเท็จจริงตามเอกสารจากผู้ร้องเรียน หน่วยงานที่ถูกร้องเรียน หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณี ร้องเรียน และเอกสารประกอบทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกรณีร้องเรียน การลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง การเชิญให้ บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวาจา มาพิจารณาประกอบกับองค์ความรู้ของคณะกรรมการในทาง กฎหมายและทางหลักสิทธิมนุษยชน ทำให้การพิจารณาให้ความเห็นและกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาเป็นไป โดยสอดคล้องและเป็นธรรม อีกทั้ง คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม เป็นบุคคล ที่มาจากหลากหลายอาชีพ และมีองค์ความรู้เฉพาะทางในประเด็นทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ทำให้ เห็นถึงศักยภาพของการทำงานของคณะกรรมการที่ชัดเจนและเข้มแข็ง

¹ โปรดดูภาคผนวก 1 หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

² โปรดดูภาคผนวก 2 หมวดประเด็นปัญหา ความเห็น มาตรการ ผลตอบกลับ

ดังนั้น การกำหนดแต่งตั้งคณะกรรมการจึงมีความสำคัญยิ่งในการปฏิบัติงาน โดยจะต้องมีการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทางเข้ามาเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการ และคณะกรรมการต้องมีองค์ความรู้ทั้งในเชิงข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และหลักการทางสิทธิมนุษยชน การตรวจสอบจึงจะเป็นไปด้วยความถูกต้อง เป็นธรรม และมีผลที่เป็นจริงได้

ภาพที่ 4.5-1 -4.5-4 แสดงแผนภูมิของขั้นตอนการตรวจสอบของคณะกรรมการตามประเด็นฐานทรัพยากรทั้ง 4

4.5.3 ข้อสังเกตจากผู้ร้องเรียน

จากการศึกษาพบว่า กรณีที่มีการร้องเรียนในลักษณะที่เป็นกลุ่มชุมชน จะเห็นได้ถึงความเข้มแข็งในการที่พยายามต่อสู้ปกป้องทรัพยากรในชุมชน การดำเนินการเสนอข้อมูลสามารถให้ความชัดเจนเพื่อคณะกรรมการได้ ตรวจสอบครบถ้วน อันเป็นการทำงานในเชิงข้อมูลที่จะเห็นถึงพัฒนาการของภาคประชาชนที่เติบโตและเข้มแข็งขึ้นในส่วนของ การอนุรักษ์คุ้มครองสิ่งแวดล้อมโดยภาคประชาชน

ในส่วนของ การร้องเรียนในฐานะปัจเจกบุคคล พบว่า มีบางกรณีที่เกิดปัญหาของการเกรงกลัวอิทธิพลก็จะขอถอนเรื่องไป แต่หากกรณีใดคณะกรรมการเห็นว่า กรณีที่ร้องเรียนมิได้กระทบเฉพาะผู้ร้องแต่กระทบต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมโดยรวม คณะกรรมการก็จะอนุญาตให้ผู้ร้องถอนตัว แต่คณะกรรมการจะดำเนินการตรวจสอบต่อตามอำนาจหน้าที่ที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอยู่ว่าด้วยการหยิบยกเรื่องขึ้นมาตรวจสอบ

จากปีพ.ศ.2547 จนถึงเดือนเมษายน 2551 จะเห็นได้ชัดเจนถึงพัฒนาการของความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการที่จะมีส่วนในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของตน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ซึ่งพบอีกส่วนหนึ่งว่า บางกรณีมีการทำงานร่วมกันระหว่างประชาชนในพื้นที่และองค์กรพัฒนาเอกชน หรือ เอ็นจีโอ ทำให้ศักยภาพทางข้อมูล และการร่วมมือมีมากอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ พัฒนาการของภาคประชาชนยังเห็นได้จากการทำงานร่วมกับหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ดูแลสิ่งแวดล้อมบางหน่วยงาน และนักวิชาการบางกลุ่ม อันจะเห็นได้ถึงความร่วมมือกันในการดูแล คุ้มครอง และพิทักษ์รักษาสิทธิของประชาชน และสิ่งแวดล้อมได้อย่างเข้มแข็ง

4.5.4 ข้อสังเกตจากหน่วยงานที่ถูกร้องเรียน

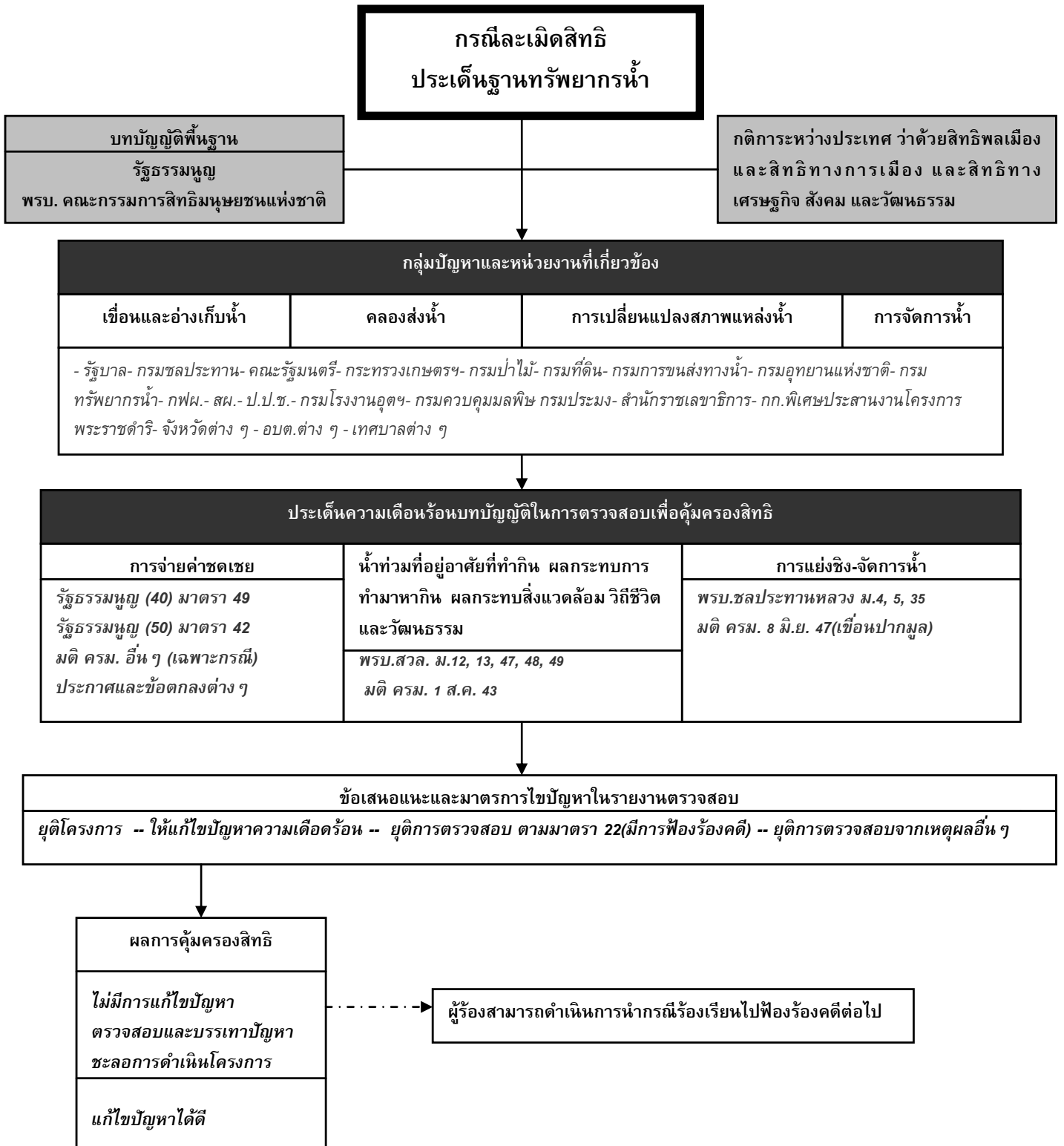
พบว่า หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนส่วนใหญ่ จะเป็นหน่วยงานซ้ำๆกัน เช่น กรณีน้ำ หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนคือ กรมชลประทาน หรือหน่วยงานในสังกัด กรณีแร่ หน่วยงานที่ถูกร้องเรียน คือ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ หรือหน่วยงานในสังกัด เป็นต้น ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า กรณีหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนซ้ำๆ เป็นการร้องเรียนในประเด็นที่ใกล้เคียงกัน คือ การไม่พยายามแก้ไขปัญหาเมื่อโครงการหรือการประกอบการส่งผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน

ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบการเรียกข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นฐานทรัพยากรทั้ง 4 ด้านซึ่งพบว่าในด้านพลังงาน มลพิษอุตสาหกรรม และการจัดการสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากที่สุด

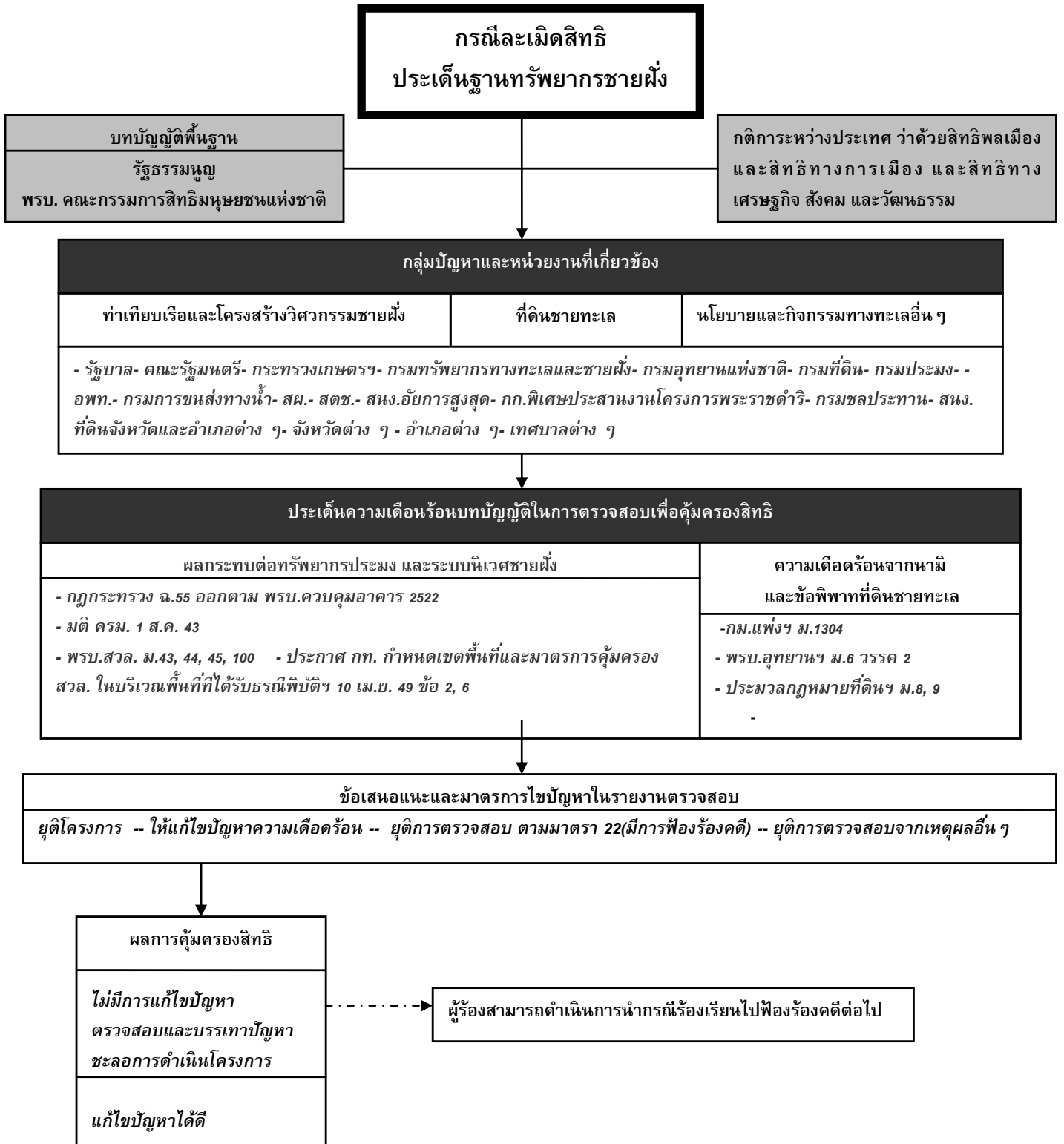
4.5.5 ข้อสังเกตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากรายงานการตรวจสอบทำให้เห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีการร้องเรียน หากเฉพาะหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนเท่านั้น หากแต่ยังมีหน่วยงานอื่นที่คณะกรรมการจะต้องรับรู้และทราบว่า หากมีกรณีร้องเรียนเกิดขึ้น หน่วยงานใดที่จะต้องทำหน้าที่รับผิดชอบและสามารถให้ข้อมูลแก่กรณีดังกล่าวได้ เพราะหน่วยงานดังเช่น สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม มีความจะเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อคณะกรรมการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการที่ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติ

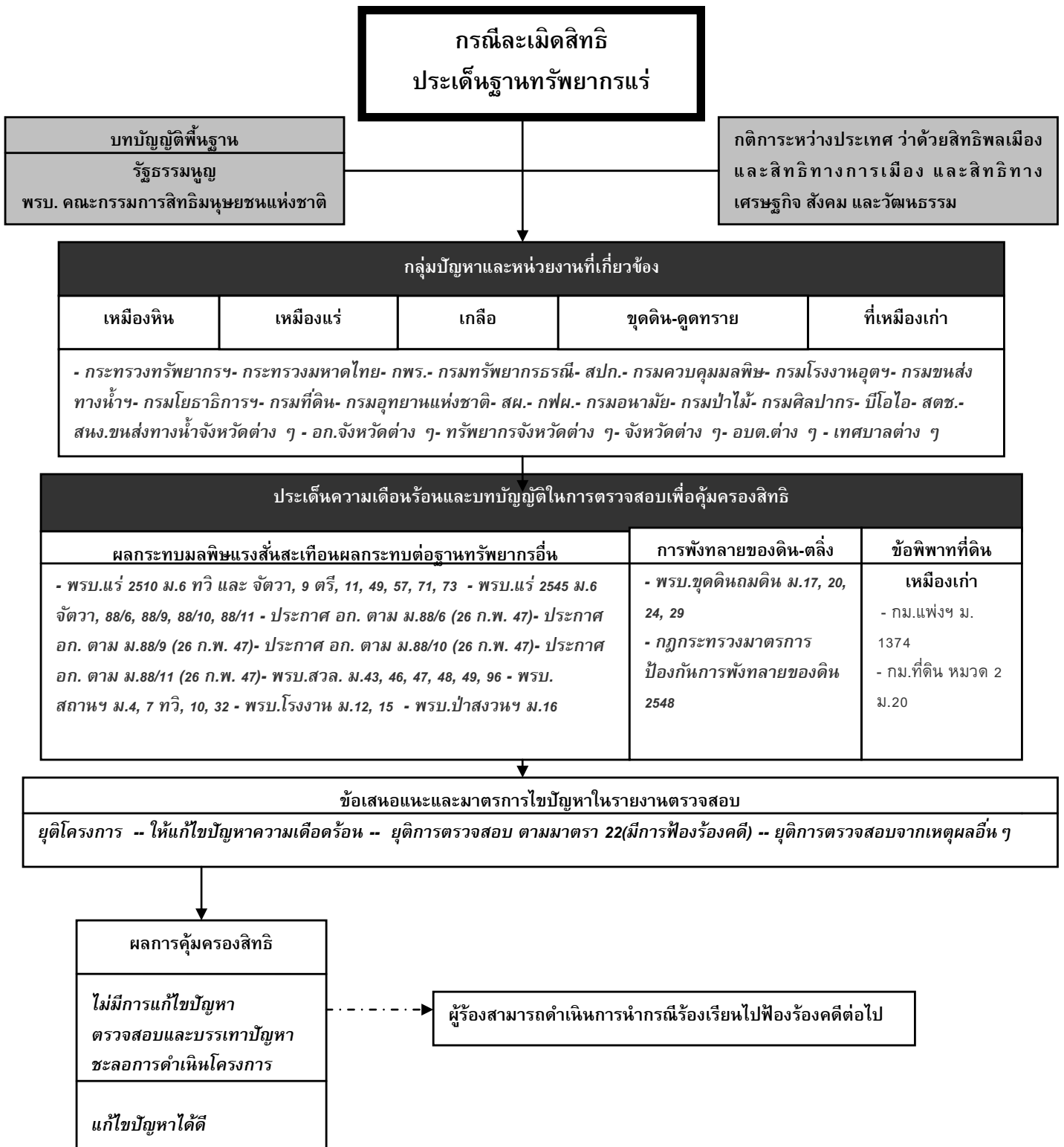
ภาพ 4.5-1 แผนภูมิแสดงตัวแบบของกระบวนการตรวจสอบของคณะกรรมการในประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ

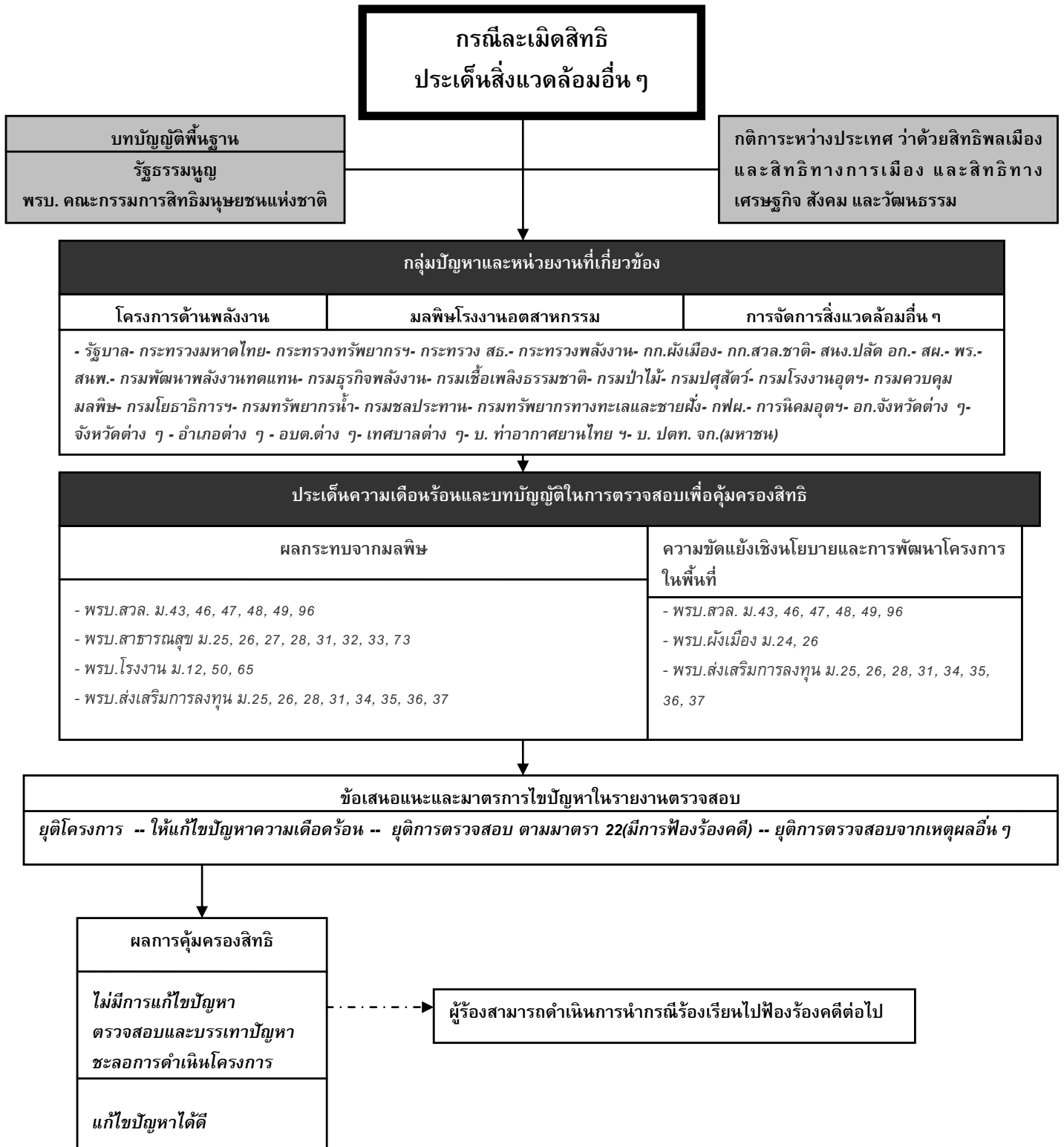
ภาพ 4.5-2 แผนภูมิแสดงตัวแบบของกระบวนการตรวจสอบของคณะกรรมการในประเด็นฐานทรัพยากรชายฝั่ง

ภาพ 4.5-3 แผนภูมิแสดงตัวแบบของกระบวนการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการในประเด็นฐานทรัพยากรแร่

ภาพ 4.5-4 แผนภูมิแสดงตัวแบบของกระบวนการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการในประเด็นสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

ตาราง 4.12 เปรียบเทียบการพิจารณาตรวจสอบโดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมาย

บทบัญญัติ	หน้า	ชายฝั่ง	แร่	สิ่งแวดล้อม
รัฐธรรมนูญ 2540	- ม.30, 46, 49, 56, 58, 59, 60, 79,	- ม.46, 48, 56, 79, 290	- ม.4, 46, 56, 58, 59, 61, 79, 84, 200, 290	- ม.46, 56, 58, 59, 79, 290 - ม.66, 67, 85(5)
รัฐธรรมนูญ 2550	- ม.66, 67, 85(5)		-ม.66, 67, 85(5), 290	- ม.66, 67, 85(5)
กติการะหว่างประเทศ	- สิทธิพลเมืองฯ ข้อ 1(1-3 ย่อย), 47 - สิทธิทางเศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย), 25	- สิทธิพลเมืองฯ ข้อ 1(1-3 ย่อย), ข้อ 2(1 ย่อย),47 - สิทธิทางเศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย), ข้อ 2(2 ย่อย), 25	- สิทธิพลเมืองฯ ข้อ 1(1-3 ย่อย), 45, 47 - สิทธิทางเศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย), 11 (1 ย่อย), 25 - อนุสัญญาว่าด้วย สิทธิเด็ก ข้อ 24(1 ย่อย)	- สิทธิพลเมืองฯ ข้อ 1(1-3 ย่อย), 47 - สิทธิทางเศรษฐกิจ ข้อ 1 (1-3 ย่อย), 25 - อนุสัญญาว่าด้วย สิทธิเด็ก ข้อ 6(1-2 ย่อย), ข้อ 27(1 ย่อย)
พรบ. สิทธิฯ	ม.3, 15(2), 22			- ม.3, 15(2)
กฎหมายอื่นๆ	- มติ ครม. 1 ส.ค. 43 - มติ ครม. 8 มิ.ย. 48 - พรบ.สวล. ม.12, 13, 47, 48, 49 - พรบ.ชลประทาน หลวง ม.4, 5, 35	- กม.แพ่งฯ ม.1304 - กฎกระทรวง ฉ.55 ออกตาม พรบ.ควบคุม อาคาร 2522 - พรบ.อุทยานฯ ม.6 วรรค 2 - มติ ครม. 1 ส.ค. 43 - พรบ.สวล. ม.43, 44, 45, 100 - ประกาศ กท. กำหนดเขตพื้นที่และ มาตรการคุ้มครอง สวล. ในบริเวณพื้นที่ที่ ได้รับธรณีพิบัติฯ 10 เม.ย. 49 ข้อ 2, 6 - ประมวลกฎหมาย ที่ดินฯ ม.8, 9	- พรบ.แร่ 2510 ม.6 ทวิ และ จัตวา, 9 ตรี, 11, 49, 57, 71, 73 - พรบ.แร่ 2545 ม.6 จัตวา, 88/6, 88/9, 88/10, 88/11 - ประกาศ อก. ตาม ม. 88/6 (26 ก.พ. 47) - ประกาศ อก. ตาม ม. 88/9 (26 ก.พ. 47) - ประกาศ อก. ตาม ม. 88/10 (26 ก.พ. 47) - ประกาศ อก. ตาม ม. 88/11 (26 ก.พ. 47) - พรบ.สวล. ม.43, 46, 47, 48, 49, 96 - พรบ.โบราณสถานฯ ม.4, 7 ทวิ, 10, 32 - พรบ.โรงงาน ม.12, 15 - พรบ.ป่าสงวนฯ ม.16 - พรบ.เขตดินถมดิน ม. 17, 20, 24, 29 - กฎกระทรวง มาตรการป้องกันการ พังทลายของดิน 2548 - กม.แพ่งฯ ม.1374 - กม.ที่ดิน หมวด 2 ม. 20	- พรบ.สวล. ม.43, 46, 47, 48, 49, 96 - พรบ.ผังเมือง ม.24, 26 - พรบ.สาธารณสุข ม. 25, 26, 27, 28, 31, 32, 33, 73 - พรบ.โรงงาน ม.12, 50, 65 - พรบ.ส่งเสริมการ ลงทุน ม.25, 26, 28, 31, 34, 35, 36, 37

หมายเหตุ ดูรายละเอียดชื่อเต็มของชื่อย่อต่าง ๆ ที่ปรากฏในตารางนี้ และด้วยกฎหมายต่าง ๆ ได้ที่ภาคผนวก 1

ตาราง 4.13 เปรียบเทียบการพิจารณาตรวจสอบโดยการเรียกข้อมูลและประชุมตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

	หน้า	ชายฝั่ง	แร่	สิ่งแวดล้อม
ผู้ถูกร้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาล - กรมชลประทาน - คณะรัฐมนตรี - กระทรวงเกษตรฯ - กรมป่าไม้ - กรมที่ดิน - กรมการขนส่งทางน้ำ - กรมอุทยานแห่งชาติ - กรมทรัพยากรน้ำ - กฟผ. - สผ. - ป.ป.ช. - กรมโรงงานอุตสาหกรรม - กรมควบคุมมลพิษ - กรมประมง - สำนักราชเลขาธิการ - กก.พิเศษ - ประธานงานโครงการพระราชดำริ - จังหวัดต่าง ๆ - อบต.ต่าง ๆ - เทศบาลต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาล - คณะรัฐมนตรี - กระทรวงเกษตรฯ - กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง - กรมอุทยานแห่งชาติ - กรมที่ดิน - กรมประมง - กรมโรงงานอุตสาหกรรม - อพท. - กรมการขนส่งทางน้ำ - สผ. - สตช. - สนง.อัยการสูงสุด - กก.พิเศษ - ประธานงานโครงการพระราชดำริ - กรมชลประทาน - สนง.ที่ดินจังหวัดและอำเภอต่าง ๆ - จังหวัดต่าง ๆ - อำเภอต่าง ๆ - เทศบาลต่าง ๆ - อบต.ต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงทรัพยากรฯ - กระทรวงมหาดไทย - กพร. - กรมทรัพยากรธรณี - สปก. - กรมควบคุมมลพิษ - กรมโรงงานอุตสาหกรรม - กรมขนส่งทางน้ำ - กรมโยธาธิการฯ - กรมที่ดิน - กรมอุทยานแห่งชาติ - สผ. - กฟผ. - กรมอนามัย - กรมป่าไม้ - กรมศิลปากร - บีไอไอ - สตช. - สนง.ขนส่งทางน้ำ - จังหวัดต่าง ๆ - อก.จังหวัดต่าง ๆ - ทรัพยากรจังหวัดต่าง ๆ - จังหวัดต่าง ๆ - อบต.ต่าง ๆ - เทศบาลต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาล - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงทรัพยากรฯ - กระทรวง สธ. - กระทรวงพลังงาน - กก.ผังเมือง - กวล. - สนง.ปลัด อก. - สผ. - กพร. - สนพ. - กรมพัฒนาพลังงานทดแทน - กรมธุรกิจพลังงาน - กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ - กรมป่าไม้ - กรมปศุสัตว์ - กรมโรงงานอุตสาหกรรม - กรมควบคุมมลพิษ - กรมโยธาธิการฯ - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง - กฟผ. - การนิคมอุตสาหกรรม - อก.จังหวัดต่าง ๆ - จังหวัดต่าง ๆ - อำเภอต่าง ๆ - อบต.ต่าง ๆ - เทศบาลต่าง ๆ - บ. ทำอากาศยานไทย จก.(มหาชน) - บ. ปตท. จก.ฯ

หมายเหตุ : กฟผ. – การไฟฟ้าฝ่ายผลิต / สผ. – สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/ อพท. - องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน / สตช. – สำนักงานตำรวจแห่งชาติ / กพร. – กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่/ สปก. - / กวล.- คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ/ สนพ. - สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน/ สธ – สาธารณสุข (กระทรวง)/ อก. – อุตสาหกรรม (กระทรวง)

4.5.6 ข้อสังเกตจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

พบว่า รายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังออกมาไม่ครบตามรายงานที่คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม เสนอ ซึ่งเกิดจากการที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่อาจพิจารณารายงานได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีการร้องเรียนมีอยู่มากเกินกว่าที่คณะกรรมการจะพิจารณาได้ทัน ทำให้ในหลายกรณีการละเมิดสิทธิที่ร้องเรียนก่อให้เกิดความเสียหายจนในบางครั้งผู้ร้องต้องไปอาศัยอำนาจทางตุลาการด้วยการนำคดีไปฟ้องศาลก่อนที่คณะกรรมการจะมีรายงานออกมา รายงานดังกล่าวจึงจำต้องสั่งยุติเรื่อง แต่เพื่อให้กระบวนการตรวจสอบและข้อมูลที่ตรวจสอบนำไปใช้ประโยชน์ คณะอนุกรรมการจึงได้ดำเนินการสั่งยุติเรื่องแต่ยังคงมีการให้ความเห็นต่อกรณีนั้นๆ เพื่อเป็นหลักฐานทางเอกสารที่ผู้ร้องจะนำไปใช้ในการดำเนินคดีทางศาลได้³

³ ภูมิภาคผนวกหมวดลำดับความลับหน้าของรายงาน

บทที่ 5

รวบรวมองค์ความรู้จากการตรวจสอบ

จากการศึกษารายงานการตรวจสอบของคณะกรรมการฯ ทำให้เห็นถึงวิธีการตรวจสอบ การใช้หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชน มาใช้ในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนเพื่อมีความเห็นต่อเรื่อง ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามกรณี แต่หลักกฎหมายที่นำมาใช้เกือบทุกกรณี ก็คือ หลักตามรัฐธรรมนูญ และหลักสิทธิมนุษยชน และมีความเห็นแต่ละกรณีที่แตกต่างกันไป ทำให้เกิดองค์ความรู้และความคิดเห็นในเชิงสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ ควรแก่การได้นำมาสรุปไว้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

5.1 องค์ความรู้ทางหลักสิทธิมนุษยชน

รายงานการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม พบว่า การตรวจสอบเป็นไปโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งปรากฏในการอ้างถึงบทบัญญัติที่สำคัญตามลำดับได้แก่

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง และ มาตรา 200 ที่กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นี้เป็นหลักการพื้นฐานในกระบวนการทำงาน

2) พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มาตรา 3 กำหนดความหมาย “สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นการคุ้มครองสิทธิในการตรวจสอบจึงเป็นไปตามการอ้างถึงหลักตามรัฐธรรมนูญและสนธิสัญญาต่างๆ นี้เป็นกลไกพื้นฐานที่ใช้ตรวจสอบ

โดยหลักการตามสนธิสัญญาที่ถูกระบุอ้างถึงในรายงานได้แก่

- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539

ข้อ 1 สิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง

ข้อ 1 ย่อย กำหนดว่า ประชาชนทั้งปวงมีสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยอาศัยสิทธินั้น ประชาชนจะกำหนดสถานะทางการเมืองของตนเองอย่างเสรี รวมทั้งดำเนินการอย่างเสรีในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ 2 ย่อย กำหนดว่า เพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชนทั้งปวงอาจจัดการโภคทรัพย์และทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี โดยไม่กระทบต่อพันธกรณีใดๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และกฎหมายระหว่างประเทศ ประชาชนจะไม่ถูกลิดรอนจากวิถีทางแห่งการยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใดๆ

ข้อ 3 ย่อย กำหนดว่า รัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้ รวมทั้งผู้ที่รับผิดชอบในการบริหารดินแดนที่ไม่ได้ปกครองตนเองและดินแดนในภาวะทรัสตี จะส่งเสริมสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองให้บรรลุผลเป็นจริง และต้องเคารพสิทธินั้นตามบทบัญญัติแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ

ข้อ 47 จะตีความกติกานี้ในทางที่เชื่อมสิทธิที่มีมาแต่กำเนิดของปวงชนในอันที่จะอุปโภคและใช้ประโยชน์โภคทรัพย์และทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มที่และเสรีมิได้

- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2542

ข้อ 1 ข้อ 1 ย่อย กำหนดว่า ประชาชนทั้งปวงมีสิทธิกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยสิทธินั้น ประชาชาติเหล่านั้นจะกำหนดสถานะทางการเมืองของตนโดยเสรี และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนอย่างเสรี

ข้อ 2 ย่อย กำหนดว่า เพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชาติทั้งปวงอาจจัดการปกครองและทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี โดยไม่กระทบต่อพันธกรณีใดๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งผลประโยชน์ร่วมกันและกฎหมายระหว่างประเทศ ประชาชาติจะไม่ถูกลิดรอนวิถีทางยังชีพของตนไม่ว่ากรณีใด

ข้อ 3 ย่อย กำหนดว่า รัฐภาคีแห่งกติกานี้ รวมทั้งรัฐที่รับผิดชอบในการบริหารดินแดนที่ไม่ได้ปกครองตนเองและดินแดนในภาวะทรัสตี จะส่งเสริมให้สิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองมีผลจริงจัง และจะต้องเคารพสิทธินั้น ตามบทบัญญัติแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ

ข้อ 25 ไม่มีบทบัญญัติใดในกติกานี้ที่จะตีความไปในทางเสื่อมเสียต่อสิทธิที่มีมาแต่กำเนิดของประชาชาติทั้งปวง ในอันที่จะอุปโลกและใช้ประโยชน์จากปกครองและทรัพยากรธรรมชาติของตนอย่างเต็มที่และโดยเสรี

- อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2535

ข้อ 6 ข้อ 1 ย่อย รัฐภาคียอมรับว่า เด็กทุกคนมีสิทธิติดตัวที่จะมีชีวิต

ข้อ 2 ย่อย รัฐภาคีจะประกันอย่างเต็มที่เท่าที่จะทำได้ ให้มีการอยู่รอด และการพัฒนาของเด็ก

ข้อ 24 ข้อ 1 ย่อย บัญญัติว่า รัฐภาคียอมรับในสิทธิของเด็กที่จะได้รับมาตรฐานสาธารณสุขที่สูงที่สุดเท่าที่จะหาได้ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการบำบัดรักษาความเจ็บป่วยและการฟื้นฟูสุขภาพ รัฐภาคีจะพยายามดำเนินการที่จะประกันว่าไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนสิทธิในการรับบริการดูแลสุขภาพเช่นนั้น

ข้อ 27 ข้อ 1 ย่อย รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคน ในอันที่จะได้รับมาตรฐานของการดำรงชีวิตที่เพียงพอ สำหรับการพัฒนาด้านร่างกาย สมอง จิตใจ ศีลธรรม และสังคมของเด็ก

จะเห็นได้ว่าตามกติการะหว่างประเทศและอนุสัญญา มีเป้าหมายในการคุ้มครองการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานที่บุคคลและชุมชนสามารถอยู่อาศัยในประเทศได้อย่างปกติสุขตามวิถีชีวิต และคุ้มครองการเติบโตและการพัฒนาการของเด็ก ดังนั้นผลกระทบอันเกิดจากกิจกรรมต่างๆของรัฐและเอกชนย่อมต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกลไกพื้นฐานนี้ด้วย และพบว่าในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วย่อมไม่มีรัฐธรรมนูญบังคับใช้ คณะอนุกรรมการฯ ก็ได้อาศัยกติกาเหล่านี้ในการอ้างถึงเพื่อจัดทำรายงานตรวจสอบ

สำหรับบทบัญญัติเฉพาะหมวดต่างๆใน รัฐธรรมนูญถือเป็นกลไกคุ้มครองสิทธิในขั้นพื้นฐานที่จะกล่าวถึงต่อไป

3) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นปัญหาฐานทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม จะสอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงเวลาของการใช้รัฐธรรมนูญปี 2540 โดยสามารถเทียบเคียงกับรัฐธรรมนูญปัจจุบัน ฉบับ 2550 ได้ดังแสดงในตารางที่ 5.1 โดยหลักสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญที่ถูกอ้างถึง ตามรัฐธรรมนูญ 2550 (2540) ได้แก่

- หมวด 3 (3) สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย ได้แก่ มาตรา 30 (30) คุ้มครองการเลือกปฏิบัติ - มาตรา 66 (46) สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร, 67 (56,59) โครงการที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนต้องจัดทำ EIA/รับฟังความเห็นฯ/องค์การอิสระ- มาตรา 41 (48) สิทธิในทรัพย์สิน, 42 (49) คุ้มครองการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ - มาตรา 56 (58) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร, 58 (60) ส่วนร่วมในการพิจารณาการปฏิบัติราชการทางปกครอง, 59 (61) สิทธิในการร้องทุกข์

- หมวด 5 (5) นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ได้แก่ มาตรา 85 (79,84) นโยบายที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- หมวด 14 (9) การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ มาตรา 290 (290) หน้าที่รักษาสิ่งแวดล้อมขององค์กรท้องถิ่น

5.2 องค์ความรู้ในการใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิ

จากการศึกษาพบว่า คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้พยายามใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกรณีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจและกำหนดหน้าที่ให้หน่วยงานรัฐดำเนินการตามกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติชลประทานหลวง พระราชบัญญัติแร่ เป็นต้น กฎหมายที่กำหนดให้มีการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม¹ อันเป็นการพยายามใช้หลักกฎหมายที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในฐานทรัพยากรส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น เกิดจากการละเลยการไม่ใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐในการดำเนินการให้อนุญาตแก่ผู้ประกอบการก่อนริเริ่มโครงการ การละเลยหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่ไม่เข้าควบคุมกำกับดูแลในระหว่างการประกอบกิจการการละเลยไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ประกอบการ ตารางที่ 5.1 แสดงบทบัญญัติที่ คณะอนุกรรมการฯ อ้างถึงและใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัย โดยข้อกฎหมายที่สำคัญที่มักถูกอ้างถึงในประเด็นปัญหาต่างๆ ได้แก่²

- พรบ. ชลประทานหลวง มาตรา 4,5,35 การควบคุมมิให้ชักนำเมื่อเป็นเหตุก่อความเสียหาย ในกรณีการร้องเรียนในเรื่องการแย่งชิงน้ำ
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304,1374 สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน และทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน อ้างถึงในกรณีเกี่ยวกับการอำวสิทธิของเอกชนในพื้นที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชน
- กฎกระทรวง ฉบับที่ 55 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพรบ. ควบคุมอาคาร ควบคุมระยะห่างจากแหล่งน้ำสาธารณะและทะเล ในกรณีตรวจสอบการสร้างอาคารรุกล้ำชายฝั่ง
- ประกาศกระทรวงทรัพยากรฯ ควบคุมพื้นที่ประสิทธิพิบัติสีนามิฯ- ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 20 (4) สงวนที่ดินของรัฐเพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เพื่อป้องกันมิให้โครงการทำเทียบเรือหรือ โครงการพัฒนาอื่นๆที่จะมีผลกระทบต่อทรัพยากรชายฝั่ง
- พรบ. อุทยานแห่งชาติ มาตรา 6 คุ้มครองที่ดินกรรมสิทธิ์บุคคล ใช้ยืนยันสิทธิของที่ดินทับซ้อนกับเขตอุทยานแห่งชาติ
- ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 20 (4) สงวนที่ดินของรัฐเพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน อ้างถึงในกรณีเกี่ยวกับการอำวสิทธิของเอกชนในพื้นที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชน และสงวนที่ดินของรัฐเพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เพื่อป้องกันมิให้โครงการทำเทียบเรือ หรือ โครงการพัฒนาอื่นๆที่จะมีผลกระทบต่อทรัพยากรชายฝั่ง
- พรบ. แร่ มาตรา 73 (3) มิให้สิทธิผู้ถือประทานบัตรครอบครองที่ดิน กรณีมีการอ้างสิทธิจากผู้ประกอบการในพื้นที่เหมืองแร่เก่าที่เคยได้รับประทานบัตรในอดีต
- พรบ. แร่ มาตรา 6 จัตวา, 9 ทวิ, 9 ตริ, 11,49, 57, 71 ควบคุมการทำเหมืองเพื่อไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากเกินไป

¹ โปรดดูภาคผนวก 1 หมวดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- พรบ.โบราณสถาน โบราณวัตถุฯ มาตรา 4,7,10,32 คุ้มครองโบราณสถานจากการทำเหมือง
- พรบ. โรงงาน มาตรา 12, 15, 50,65 ควบคุมมลภาวะจากการประกอบการทำโกรททราย การขุดดิน ดูดทราย โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ
- พรบ.สาธารณสุข มาตรา 25,26,27,28,31,32,33,73 คุ้มครองเหตุเดือดร้อนรำคาญจากกิจกรรมทุกประเภทที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ
- พรบ. แร่ (2545) มาตรา 88/6, 88/9, 88/10, 88/11 กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน, ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ตามมาตรา 88/6 และ 88/9/10/11 เงื่อนไขและกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเหมืองแร่ใต้ดิน
- พรบ.ขุดดินถมดิน มาตรา 17,20,24,29 ตรวจสอบผู้ประกอบการเมื่อเกิดผลกระทบต่อพื้นดินและอาคารใกล้เคียง
- กฎกระทรวงกำหนดมาตรการป้องกันการพังทลายของดินและสิ่งปลูกสร้าง ตรวจสอบผู้ประกอบการเมื่อเกิดผลกระทบต่อพื้นดินและอาคารใกล้เคียง
- พรบ. เติมน้ำในน่านน้ำไทย (พ.ศ.2456) มาตรา 129,130 ตรวจสอบผู้ประกอบการดูทรายในแม่น้ำเมื่อเกิดผลกระทบต่อพื้นดินและอาคารใกล้เคียง
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้ดูทราย (พ.ศ.2546) ตรวจสอบผู้ประกอบการดูทรายในแม่น้ำเมื่อเกิดผลกระทบต่อพื้นดินและอาคารใกล้เคียง
- พรบ. ผังเมือง มาตรา 19,24,26 สิทธิของผู้มีส่วนได้เสีย ที่จะมีส่วนร่วมในการทักท้วงการกำหนดผังเมืองเพื่อใช้พื้นที่พัฒนาโครงการที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต

5.3 องค์ความรู้ในวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ

ในการตรวจสอบคณะอนุกรรมการฯ ได้ดำเนินการ ด้วยการพิจารณาจากข้อมูลการร้องเรียนของผู้ร้องเรียนเบื้องต้น แล้วเรียกให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ ภาคเอกชน ชี้แจงด้วยเอกสาร มีการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อมูลและดูสภาพปัญหาที่เกิดข้อร้องเรียน และจัดให้มีการประชุมชี้แจงด้วยวาจาโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่ารัฐ หรือเอกชน ทั้งที่เป็นผู้ร้อง ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกรณีร้องเรียน และเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียนได้เข้าร่วมในการรับฟังการตรวจสอบรวมทั้งให้ข้อมูลเพิ่มเติม อันเป็นการดำเนินการเพื่อให้ได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วนและรอบด้าน

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลพบว่า คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ได้มีการนำเอาข้อมูลข้อเท็จจริงตามเอกสารจากผู้ร้องเรียน หน่วยงานที่ถูกร้องเรียน หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีร้องเรียน และเอกสารประกอบทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกรณีร้องเรียน การลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง การเชิญให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวาจา มาพิจารณาประกอบกับองค์ความรู้ของคณะอนุกรรมการในทางกฎหมายและทางหลักสิทธิมนุษยชน ทำให้การพิจารณาให้ความเห็นและกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาเป็นไปโดยสอดคล้องและเป็นธรรม อีกทั้ง คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม เป็นบุคคลที่มาจากหลากหลายอาชีพ และมีองค์ความรู้เฉพาะทางในประเด็นทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ทำให้เห็นถึงศักยภาพของการทำงานของคณะอนุกรรมการที่ชัดเจนและเข้มแข็ง

ดังนั้น การกำหนดแต่งตั้งคณะอนุกรรมการจึงมีความสำคัญยิ่งในการปฏิบัติงาน โดยจะต้องมีการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทางเข้ามาเป็นองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการ และคณะอนุกรรมการต้องมีองค์ความรู้ทั้งในเชิงข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และหลักการทางสิทธิมนุษยชน การตรวจสอบจึงจะเป็นไปด้วยความถูกต้อง เป็นธรรม และมีผลที่เป็นจริงได้

ตารางที่ 5.1 รวบรวมองค์ความรู้ทางบทบัญญัติกฎหมายที่สำคัญเพื่อสร้างกลไกคุ้มครองสิทธิในประเด็นฐานทรัพยากรน้ำชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม จากการวิเคราะห์รายงานการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการฯ (2544-2551)

รัฐธรรมนูญ 2550 (และเทียบเคียงกับ 2540)		หลักการ พื้นฐาน
มาตรา 4 (4) คุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของบุคคล- มาตรา 257 (200) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ		
พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	กติการะหว่างประเทศ	กลไกพื้นฐาน
มาตรา 3 (3) คุ้มครองสิทธิตาม รัฐธรรมนูญ สนธิสัญญา และพันธกรณี มาตรา 15 (2) อำนาจหน้าที่คณะกรรมการสิทธิฯ	สิทธิพลเมืองและการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก	
รัฐธรรมนูญ 2550 (และเทียบเคียงกับ 2540)		กระบวนการคุ้มครองสิทธิในชุมชนพื้นฐาน
หมวด 3 (3) สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 30 (30) คุ้มครองการเลือกปฏิบัติ - มาตรา 66 (46) สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร, 67 (56,59) โครงการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต้องจัดทำ EIA/รับ ฟังความเห็น/องค์การอิสระ- มาตรา 41 (48) สิทธิในทรัพย์สิน, 42 (49) คุ้มครองการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ - มาตรา 56 (58) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร, 58 (60) ส่วนร่วมในการพิจารณาการปฏิบัติราชการทางปกครอง, 59 (61) สิทธิในการร้องทุกข์ หมวด 5 (5) นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 85 (79,84) นโยบายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมวด 14 (9) การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 290 (290) หน้าที่รักษาสีเขียวขององค์กรท้องถิ่น		
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535		กฎหมาย หลัก
มาตรา 12 และ 13 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ- มาตรา 43, 44, 45, และ 100 เขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม - มาตรา 46,47,48,49 การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม- มาตรา 96 การชดเชยความเสียหายจากมลพิษ		
บทบัญญัติที่สำคัญเพื่อความคุ้มครองและตรวจสอบเฉพาะประเด็น		กฎหมายเฉพาะเพื่อสร้างกลไกให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องตรวจสอบการละเมิดสิทธิและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน
การแย่งชิงน้ำ : พรบ. ชลประทานหลวง มาตรา 4,5,35 การควบคุมมิให้ชักน้ำเมื่อเป็นเหตุก่อความเสียหาย การก่อสร้างรुक้าชายฝั่ง และข้อพิพาทที่ดินชายทะเล : ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304, 1374 สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน และทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน- กฎกระทรวง ฉบับ 55 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพรบ. ควบคุมอาคาร ควบคุมระยะห่างจากแหล่งน้ำสาธารณะและทะเล-ประกาศกระทรวงทรัพยากรฯ ควบคุมพื้นที่ประสิทธิประโยชน์สัมมา- ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 20 (4) สงวนที่ดินของรัฐ เพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน-, พรบ. อุทยานแห่งชาติ มาตรา 6 คุ้มครองที่ดินกรรมสิทธิ์บุคคล ข้อพิพาทที่ดินเหมืองเก่า : ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 20 (4) สงวนที่ดินของรัฐเพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน- พรบ. แร่ มาตรา 73 (3) มิให้สิทธิผู้ถือประทานบัตรครอบครองที่ดิน ผลกระทบจากกิจกรรมเหมืองหิน-เหมืองแร่: พรบ. แร่ มาตรา 6 จั้วา, 9 ทวี, 9 ตรี, 11, 49, 57, 71 ควบคุมการทำเหมืองเพื่อไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากเกินไป-พรบ.โบราณสถาน โบราณวัตถุฯ มาตรา 4, 7, 10, 32 คุ้มครองโบราณสถานจากการทำเหมือง-พรบ. โรงงาน มาตรา 12, 15, 50,65 ควบคุมมลภาวะ- พรบ. สาธารณสุข มาตรา 25,26,27,28,31,32,33,73 คุ้มครองเหตุเดือดร้อนรำคาญ ความขัดแย้งกรณีเหมืองแร่ใต้ดิน : พรบ. แร่ มาตรา 88/6, 88/9, 88/10, 88/11 กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน, ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ตามมาตรา 88/6 และ 88/9/10/11 เงื่อนไขและกลไกการมีส่วนร่วม ผลกระทบจากการขุดดิน-คูทราย : พรบ.ขุดดินถมดิน มาตรา 17,20,24,29 - กฎกระทรวงกำหนดมาตรการป้องกันการพังทลายของดินและสิ่งปลูกสร้าง - พรบ. เดินเรือในน่านน้ำไทย (พ.ศ.2456) - พรบ. โรงงาน (พ.ศ.2535) - ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้คูทราย (พ.ศ.2546) ผลกระทบจากมลพิษพลังงาน อุตสาหกรรม และการจัดการอื่นๆ : พรบ. โรงงาน มาตรา 12, 15, 50,65 ควบคุมมลภาวะ- พรบ.สาธารณสุข มาตรา 25,26,27,28,31,32,33,73 คุ้มครองเหตุเดือดร้อนรำคาญ ความขัดแย้งในการใช้พื้นที่เพื่อก่อสร้างและพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ : พรบ. ผังเมือง มาตรา 19, 24, 26 สิทธิของผู้มีส่วนได้เสีย-พรบ. แร่ มาตรา 6 จั้วา คุ้มครองพื้นที่แหล่งต้นน้ำไม่ให้เป็นเขตแหล่งแร่		

ในการตรวจสอบที่ผ่านมามีพบว่ากระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันให้เกิดการแก้ไขและบรรเทาปัญหาตลอดจนส่งผลทางอ้อมให้มีการชะลอโครงการต่างๆที่มีลักษณะการละเมิดสิทธิชุมชนคือการเรียกข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ครบถ้วน และเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาสู่กระบวนการตรวจสอบทางวาจา ตลอดจนเสนอความเห็นและมาตรการไปยังหน่วยงานหลายแห่งที่เกี่ยวข้องกัน ในประเด็นนี้มีส่วนทำให้เกิดการเปิดเผย ตรวจสอบถ่วงดุล ระหว่างหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชน ตารางที่ 5.2-1 – 5.2-4 แสดงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการตรวจสอบตามประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม และภาพที่ 5.1 แสดงกลไกการคุ้มครองสิทธิจากการตรวจสอบกรณีร้องเรียนประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ตามที่ได้รวบรวมมาในปี 2544-2551

5.4 องค์ความรู้ในสาเหตุเชิงนโยบายที่อาจทำให้เกิดการละเมิดสิทธิชุมชน

ในกระบวนการตรวจสอบที่ได้มีการเรียกข้อมูลเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถประมวลประเด็นปัญหาที่พบว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิของชุมชนได้ทั้ง 4 ประเด็นตามกลุ่มฐานทรัพยากร ดังนี้

5.4.1 กรณีน้ำในโครงการชลประทาน

1) ในการดำเนินโครงการชลประทานทุกขนาด ทุกประเภท พื้นที่ที่จะถูกใช้ในกิจการโครงการชลประทาน ทุกขนาด ทุกประเภท มักมีปัญหาความขัดแย้งในการจ่ายค่าชดเชยที่คุ้มค่า เป็นธรรม เสมอกัน เนื่องจากในหลายกรณีประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาค่าชดเชยดังกล่าว โดยความเสียหายที่ต้องชดเชย หมายถึงถึง พื้นที่ที่มีการครอบครองในลักษณะยึดถือเพื่อตน และทำประโยชน์ในที่ดินตามสภาพท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการเพาะปลูกพืชล้มลุก ไม่ผลยืนต้น เก็บเกี่ยวการเก็บหาของป่า การเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่เป็นทุ่งหญ้าธรรมชาติ หรือพื้นที่พุ่มไม้ ซึ่งได้เคยมีการทำประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังกล่าวข้างต้นมาแล้ว เว้นแต่เป็นพื้นที่ป่าสมบูรณ์ซึ่งได้เคยมีการทำประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังกล่าวข้างต้นมาแล้ว

2) โครงการชลประทานขนาดเล็กยังไม่กำหนดให้มีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมถึงขาดการรับฟังความเห็นของประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรง

3) มีกรณีร้องเรียนหลายโครงการที่จะดำเนินการในเขตที่มีคุณค่าทางนิเวศวิทยา เช่น การสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่อนุรักษ์ โครงการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่ จะมีผลกระทบต่อสมดุลธรรมชาติ แม้จะมีการจัดจ้างผู้รับจ้างจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) แต่ก็ยังเป็นเพียงการหามาตรการและข้ออ้างเพื่อลดผลกระทบและยังมีการผลักดันเพื่อดำเนินโครงการต่อไป ก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง อาทิเช่น เขื่อนแก่งเสือเต้น ฝ่ายหวนา ที่สิ้นเปลืองทั้งงบประมาณในการศึกษาจำนวนมหาศาล และต้องสูญเสียต้นทุนทางทรัพยากรจำนวนมาก

4) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ มักให้เกษตรกรเสียสละเพื่อประโยชน์ในการสร้างอ่างเก็บน้ำ ที่อ้างว่าเพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตรกรรม แต่เมื่อเกิดกรณีฝนแล้ง เช่น การขาดแคลนน้ำของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลับนำน้ำจากอ่างเก็บน้ำไปช่วยเหลือแหล่งอุตสาหกรรม อันสร้างความไม่ชอบธรรมแก่เกษตรกรเป็นอย่างยิ่ง

5.4.2 กรณีทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

1) โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือ ขาดกระบวนการเผยแพร่ข้อมูลและการประชุมรับฟังความเห็นอย่างทั่วถึงเพื่อให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงทุกรายได้ร่วมพิจารณาและร่วมตัดสินใจอย่างโปร่งใส ในกรณีท่าเทียบเรือขนาดต่ำกว่า 500 ตันกรอส ก็เป็นโครงการที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เช่นเดียวกับท่าเทียบเรือซึ่งมีขนาดใหญ่กว่า แต่ไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) นอกจากนี้มักพบว่าพื้นที่ก่อสร้างท่าเทียบเรือเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ และเป็นพื้นที่ที่ชาวประมงพื้นบ้านใช้ประโยชน์ร่วมกันอยู่ในบริเวณที่มีทรัพยากรทางทะเล และความหลากหลายทางชีวภาพสูง ซึ่งผู้ใช้ประโยชน์ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจากการอนุญาตให้ใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์ในทะเลที่ประชาชนใช้ร่วมกันแก่เอกชนรายใดรายหนึ่ง เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิในการทำมาหากินของประมงพื้นบ้าน ทำให้ประชาชนถูกกลืนสิทธิจากวิถีทางแห่งการยังชีพของตน

2) การสร้างเขื่อน หรือกำแพงกันคลื่นทุกขนาดและทุกประเภท ทั้งประเภทที่ขนานกับชายฝั่ง และที่ยื่นออกไปในทะเล ยังไม่ถูกประกาศให้ต้องมีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ทั้งที่แทบทุกแห่งล้วนสร้างผลกระทบให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งในบริเวณอื่นๆ อย่างรุนแรงทั้งสิ้น

3) ท่าจอดเรือยอร์ช (เรือสำราญกีฬา) จะมีการออกแบบให้ใช้พื้นที่ทะเลในขนาดกว้าง ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับท่าเทียบเรือซึ่งมีขนาดใหญ่กว่า แต่ไม่อยู่ในเงื่อนไขให้มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และทุกแห่งขออนุญาตสร้างเป็นสิ่งล่วงล้ำลงในทะเล โดยขออนุญาตเพียงกรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี และจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบเบื้องต้นโดยพิจารณาจากคณะกรรมการระดับจังหวัดซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งกับพื้นที่ที่ชาวประมงพื้นบ้านใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งผู้ใช้ประโยชน์ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจากการอนุญาตให้ใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์ในทะเลที่ประชาชนใช้ร่วมกัน แก่เอกชนรายใดรายหนึ่ง เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิในการทำมาหากินของประมงพื้นบ้าน ทำให้ประชาชนถูกกลืนสิทธิจากวิถีทางแห่งการยังชีพของตน

4) ชุมชนประมงพื้นบ้านยังขาดการคุ้มครองจากรัฐบาลในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดและจริงจัง ต่อกรณีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการทำประมงที่มีอยู่เดิม ต่อกรณีการทำประมงในเขตหวงห้าม ทำให้เกิดปัญหา เรืออวนรุน เรืออวนลาก เรือปั่นไฟปลากะตัก เรือคราดหอย และอุปกรณ์ประมงที่ทำลายล้างอื่น เข้าในพื้นที่ประมงพื้นบ้าน นอกจากนี้ยังพบปัญหาการเลือกปฏิบัติต่างๆ ต่อชาวเล กลุ่มอุรักลาโว้ย มอแกน และมอแกน ซึ่งเป็นกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านดั้งเดิม

5) พบการออกเอกสารสิทธิในที่ดินริมทะเล และพื้นที่ใกล้เคียง ในพื้นที่เคยเป็นป่าชายเลน อย่างไม่ถูกต้องในหลายกรณี ส่งผลให้มีการพัฒนาโครงการและเกิดข้อพิพาทกับชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ก่อน

6) การก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างโดยการถมทะเล บริเวณริมทะเลและกลางทะเล ที่โดยหลักการแล้วเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ที่ประชาชนมีสิทธิใช้ประโยชน์ร่วมกัน

5.4.3 กรณีทรัพยากรธรณี

1) เหมือนหินอุตสาหกรรมหลายแห่งอนุญาตให้มีการเปลี่ยนชนิดแร่จากแรชนิดอื่น หรือเพิ่มเติมชนิดแร่ มาเป็น แร่หินอุตสาหกรรม โดยไม่ต้องมีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เพิ่มเติม และขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงและข้างเคียง (ทั้งสถานที่ตั้งเหมือง โรงโม่หิน และเส้นทางขนส่ง) นอกจากนี้ยังพบว่าหลังจากเลิกประกอบกิจการเหมืองหินอุตสาหกรรม มาตรการที่กำหนดให้ปรับปรุงทัศนียภาพตามเงื่อนไขท้ายประทานบัตรเดิมยังไม่เพียงพอ และพบปัญหาในการเว้นระยะห่างระหว่างพื้นที่ประกอบกิจการเหมืองหินอุตสาหกรรมและโรงโม่หินกับแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ

2) เหมืองแร่ประเภทอื่นนอกจากเหมืองหินอุตสาหกรรม อาจมีการประกอบกิจการไม่เป็นไปตามเงื่อนไขท้ายใบอนุญาต หรือเงื่อนไขท้ายประทานบัตร เมื่อมีผลกระทบหรืออันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชน มักจะไม่สามารถพิสูจน์ได้แน่ชัดว่าเกิดจากสาเหตุใด นอกจากนี้การกำหนดค่าภาคหลวงแร่ สำหรับกิจการบางประเภทต่ำมาก เช่น ทองคำ ไม่คุ้มค่าต่อทรัพยากรอันมีค่าที่ใช้แล้วหมดไป

3) การออกเอกสารสิทธิภายหลังจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ ขาดการตรวจสอบจากคำขอประทานบัตร ว่าที่ดินที่ขออนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่เดิม เป็นที่ดินของรัฐหรือที่ดินที่มีเอกสารสิทธิอยู่แต่เดิม ก่อนประกอบกิจการ

4) กิจการดูดทรายบกและทรายแม่น้ำขาดการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม และในการกำหนดแนวเขตที่อนุญาตให้มีการดูดทราย ไม่มีการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงขาดการแสดงผลแผนผังแนวเขตที่ได้รับอนุญาตในบริเวณที่ประกอบกิจการให้ชัดเจน และพบปัญหาการดูดทรายในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนของจังหวัดอื่น นอกจากนี้ผู้ประกอบการดูดทรายมักกระทำความผิดโดยการถมทรายในท่าทรายรुक้าลำน้ำ

5.4.4 กรณีปัญหาด้านพลังงาน และมลพิษอุตสาหกรรม

1) ในการจัดทำแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า (Power Development Plan - PDP) มักคำนวณอยู่บนฐานของข้อมูลที่เป็นฐานความคาดการณ์การเติบโตของเศรษฐกิจที่มักทำให้เกิดภาวะความต้องการสูงโดยขาดการถ่วงดุลจากสถานการณ์ด้านอื่น ๆ เช่น ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และความเหมาะสมในการประหยัดพลังงานในภาวะโลกร้อน และแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าส่วนใหญ่เน้นการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่ใช้ถ่านหินหรือก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง มากกว่ามุ่งพัฒนาใช้มาตรการการจัดการด้านการใช้ไฟฟ้า (Demand Side Management - DSM) และพลังงานหมุนเวียน เช่น แสงอาทิตย์ ลม ก๊าซชีวภาพ ชีวมวล พลังน้ำขนาดเล็ก และโรงไฟฟ้าขนาดเล็ก (Small Power Plant - SPP)

2) ในการคัดเลือกผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชน มี 2 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ การคัดเลือกผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนเข้าร่วมโครงการ และการลงนามสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่างผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แม้การคัดเลือกผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนดังกล่าว จะได้พยายามให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมโดยกำหนดให้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ของโครงการ ต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติก่อนการลงนามสัญญาซื้อขายไฟฟ้า เพราะเห็นว่าในการจัดทำรายงาน EIA ได้กำหนดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจการดำเนินโครงการไว้แล้ว แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนในกรณีนี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนดังกล่าวได้ผ่านการคัดเลือกในขั้นตอนแรกแล้ว ซึ่งเท่ากับว่าโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าของผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนรายนั้นได้รับการตัดสินใจให้ก่อสร้างไปแล้ว การพิจารณารายงาน EIA ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติก่อนลงนามในสัญญาซื้อขายไฟฟ้า จึงเท่ากับเป็นเพียงการรับรองการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้มีการตัดสินใจก่อสร้างโรงไฟฟ้าในพื้นที่แล้ว

3) โครงการโรงไฟฟ้าขนาดเล็กที่มีกำลังการผลิตไม่เกิน 10 เมกะวัตต์ ไม่อยู่ในประกาศที่ต้องจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) แต่ได้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าโรงไฟฟ้ดังกล่าวก็ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง

4) พบกรณีโรงงานอุตสาหกรรมที่ดำเนินการก่อสร้างก่อนได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน

5) ในพื้นที่ที่มีการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมอยู่แล้ว และอาจจะมีการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอีกนั้น ไม่มีการศึกษาความสามารถในการรองรับมลพิษในพื้นที่นั้นในภาพรวมก่อนที่จะอนุญาตให้มีการก่อสร้างโรงงานเพิ่มเติมทำให้เกิดปัญหาการเกิดมลพิษสะสมมากกว่าเงื่อนไขตามรายงานของแต่ละโรงงาน นอกจากนี้การติดตามตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมมีกำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ทำให้กรณีร้องเรียนด้านมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมในหลายกรณีมีสาเหตุของปัญหามาจากโรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าวถูกปล่อยปละละเลย ไม่มีการติดตามตรวจสอบอย่างเข้มงวด จนก่อให้เกิดผลกระทบขึ้น

ตารางที่ 5.2-1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการตรวจสอบเพื่อสร้างกลไกในการคุ้มครองสิทธิในประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ

	เจ้าของโครงการ	หน่วยงานกำกับดูแลหลัก	หน่วยงานส่วนกลางที่ต้องผ่านขั้นตอนอนุญาต/กำกับดูแล	หน่วยงานภูมิภาคที่ต้องผ่านขั้นตอนอนุญาต/กำกับดูแล	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
เชื่อมและอ่างเก็บน้ำ	-กรมชลประทาน -กรมทรัพยากรน้ำ -การไฟฟ้าผลิต -องค์การบริหารส่วนตำบล (ขนาดเล็ก) -สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (โครงการที่อ้างถึงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ)	-สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (เฉพาะในเงื่อนไขที่ต้องทำ EIA)	-กรมอุทยานฯ (พื้นที่ป่าอนุรักษ์) -กรมป่าไม้ (พื้นที่ป่าสงวน)	-องค์การบริหารส่วนตำบล -หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในระดับจังหวัด/ภูมิภาค	-คณะกรรมการระดับจังหวัดในการชดเชย -คณะรัฐมนตรี (มติคณะรัฐมนตรีที่ไม่จ่ายค่าชดเชยย้อนหลัง) -3- -กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นโยบายแก้ไขปัญหาประเด็นความเดือดร้อนจากการสร้างเขื่อนและฝาย) -รัฐบาล (การแก้ไขความเดือดร้อนระดับชาติ)
	คลองส่งน้ำ				
เปลี่ยนสภาพแหล่งน้ำ	-กรมชลประทาน (ขุดลอกและพัฒนาเป็นแหล่งน้ำสำหรับชลประทาน/ประตูลำน้ำ) -กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี (ท่าเรือ) -ผู้ประกอบการท่าทราย -โครงการพัฒนาจังหวัด/เทศบาล	-กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี -สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (เฉพาะในเงื่อนไขที่ต้องทำ EIA/พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ)	-กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี - กรมอุทยานฯ (เขตห้ามล่า)	-คณะกรรมการพิจารณาการก่อสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำจังหวัด	-นโยบายระดับจังหวัด -ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด -กรมประมง
นโยบายการจัดการน้ำ	-รัฐบาล -กระทรวงเกษตรฯ -กรมชลประทาน -ผู้ประกอบการเอกชน -เขื่อนผลิตไฟฟ้า - การประปาภูมิภาค	- กรมชลประทาน (เฉพาะแหล่งน้ำชลประทาน) -สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (เฉพาะในเงื่อนไขที่ต้องทำ EIA) -กรมโรงงานอุตสาหกรรม (การปล่อยน้ำเสีย)	กรมทรัพยากรน้ำ (แผนการจัดการลุ่มน้ำ) -กรมโรงงานอุตสาหกรรม -กรมควบคุมมลพิษ	คณะกรรมการลุ่มน้ำ	-ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด -สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค (กรมส่งเสริมฯ) -รัฐบาล (การแก้ไขความเดือดร้อนระดับชาติ) -คณะรัฐมนตรี (มติคณะรัฐมนตรีเรื่องเปิดประตูน้ำ)

ตารางที่ 5.2-2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการตรวจสอบเพื่อสร้างกลไกในการคุ้มครองสิทธิในประเด็นฐานทรัพยากรชายฝั่ง

	เจ้าของโครงการ	หน่วยงานกำกับดูแลหลัก	หน่วยงานส่วนกลางที่ต้องผ่านขั้นตอนอนุญาต/กำกับดูแล	หน่วยงานภูมิภาคที่ต้องผ่านขั้นตอนอนุญาต/กำกับดูแล	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
ทำเทียบเรือ และโครงสร้างวิศวกรรมชายฝั่ง	-กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี (ทำเทียบเรือ/โครงสร้างป้องกันชายฝั่ง) -ผู้ประกอบการเอกชน (ทำเทียบเรือยอร์ช/รีสอร์ต/อื่นๆ)	-กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี (การขออนุญาตสร้างสิ่งล่วงล้ำ)	-กรมโยธาธิการฯ(กำกับฝั่งเมือง/ระยะห่างของสิ่งปลูกสร้างจากชายฝั่ง) -สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (เฉพาะในเงื่อนไขที่ต้องทำ EIA) -กรมป่าไม้ (พื้นที่ป่าสงวน) - กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ป่าชายเลน)	-คณะกรรมการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) ระดับจังหวัด (โครงการทำเทียบเรือ) -องค์การบริหารส่วนตำบล -หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในระดับจังหวัด/ภูมิภาค	กรมประมง กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
	-ผู้ประกอบการเอกชน -นายทุน -โครงการพัฒนาจังหวัด/เทศบาล -องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	-กรมที่ดิน -กรมป่าไม้ (พื้นที่ป่าสงวน) -กรมอุทยานฯ(พื้นที่ป่าอนุรักษ์) -กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี (พื้นที่ชายหาด)		สำนักงานที่ดินจังหวัด/อำเภอ	-อบต./เทศบาล/อำเภอ/จังหวัด (แก้ไขข้อพิพาท) -กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (ข้อมูลพื้นที่ประทานบัตรเหมืองเก่า)
นโยบาย ทรัพยากร	-กระทรวงเกษตรฯ -กรมประมง	กรมประมง			

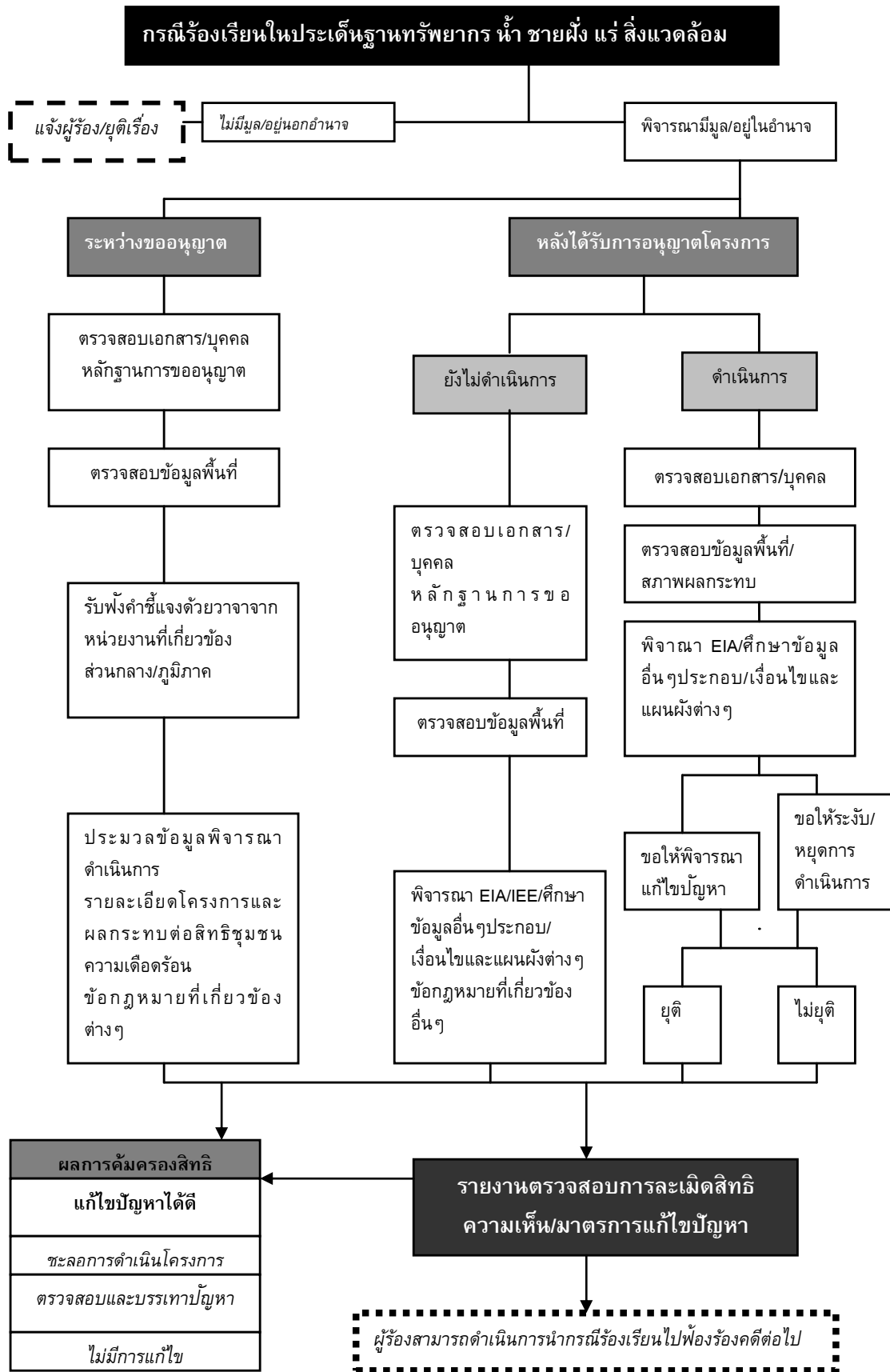
ตารางที่ 5.2-3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการตรวจสอบเพื่อสร้างกลไกในการคุ้มครองสิทธิในประเด็นฐานทรัพยากรแร่และทรัพยากรธรณีอื่น ๆ

	เจ้าของโครงการ	หน่วยงานกำกับดูแลหลัก	หน่วยงานส่วนกลางที่ต้องผ่านขั้นตอนอนุญาต/กำกับดูแล	หน่วยงานภูมิภาคที่ต้องผ่านขั้นตอนอนุญาต/กำกับดูแล	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
เหมืองหิน	-ผู้ประกอบการเหมืองหิน-โรงโม่หินเอกชน	-กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่	-สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมกำกับ EIA -กรมป่าไม้ (พื้นที่ป่าสงวน) -กรมศิลปากร (แหล่งโบราณคดี)	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร (พื้นที่สปก.) กระทรวงมหาดไทย (จังหวัด) การอนุญาต วัตถุประสงค์	-กรมควบคุมมลพิษ -กรมอนามัย
	-ผู้ประกอบการเหมืองแร่ -กฟผ. (ถ่านหิน)				-กรมควบคุมมลพิษ -กรมอนามัย -กรมทรัพยากรธรณี -สำนักงานส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ)
เหมืองแร่	-ผู้ประกอบการ	-กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่		จังหวัด/อบต.	-กรมทรัพยากรธรณี (กรณีดินยุบถล่ม) -กรมควบคุมมลพิษ
สูบ-ตมเกลือ	-ผู้ประกอบการ	-กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี (อนุญาตให้ดูดทรายแม่น้ำ) -กรมโยธาธิการ (ขุดดิน-ทรายบก)		คณะกรรมการดูดทรายจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล	กรมที่ดิน/สำนักงานที่ดิน กรมป่าไม้ (ทับซ้อนกับพื้นที่ป่า)
ขุดดิน-ดูดทราย	-ผู้ประกอบการ	-กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี (อนุญาตให้ดูดทรายแม่น้ำ) -กรมโยธาธิการ (ขุดดิน-ทรายบก)		คณะกรรมการดูดทรายจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล	กรมที่ดิน/สำนักงานที่ดิน กรมป่าไม้ (ทับซ้อนกับพื้นที่ป่า)
ที่ดินเหมืองเก่า	บริษัท นายทุน	สำนักงานที่ดินจังหวัด/สาขา		องค์การบริหารส่วนตำบล	สำนักงานทรัพยากรจังหวัด (ข้อมูลสถานภาพพื้นที่ก่อนประทานบัตร)

ตารางที่ 5.2-4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการตรวจสอบเพื่อสร้างกลไกในการคุ้มครองสิทธิในประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

	เจ้าของโครงการ	หน่วยงานกำกับดูแลหลัก	หน่วยงานส่วนกลางที่ต้องผ่านขั้นตอนอนุญาต/กำกับดูแล	หน่วยงานภูมิภาคที่ต้องผ่านขั้นตอนอนุญาต/กำกับดูแล	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ
พลังงาน มลพิษอุตสาหกรรม การจัดการอื่นๆ	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย -ผู้ประกอบการโรงไฟฟ้าเอกชน	-กรมโรงงานอุตสาหกรรม -กรมธุรกิจพลังงาน -กรมพัฒนาพลังงานทดแทน	-สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (เฉพาะในเงื่อนไขที่ต้องทำ EIA กรมโยธาธิการ (คณะกรรมการผังเมือง) -กรมควบคุมมลพิษ (กรณีเกิดปัญหา)	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด -องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล -คณะกรรมการกำกับรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE)จังหวัด -หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในระดับจังหวัด/ภูมิภาค	-กรมควบคุมมลพิษ -กรมอนามัย -กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ -สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค --กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี -กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
	-ผู้ประกอบการโรงงาน	--กรมโรงงานอุตสาหกรรม -การนิคมอุตสาหกรรม	-สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (เฉพาะในเงื่อนไขที่ต้องทำ EIA กรมควบคุมมลพิษ (กรณีเกิดปัญหา)		-กรมควบคุมมลพิษ -กรมอนามัย -สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม -สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค
	ผู้ประกอบการผู้เลี้ยงปลาสัตว์	--กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมปลาสัตว์	-สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (เฉพาะในเงื่อนไขที่ต้องทำ EIA กรมควบคุมมลพิษ (กรณีเกิดปัญหา) กรมโยธาธิการ (คณะกรรมการผังเมือง)		-กรมควบคุมมลพิษ -กรมอนามัย -สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค --กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ภาพที่ 5.1 แสดงกลไกการคุ้มครองสิทธิจากการตรวจสอบกรณีร้องเรียนประเด็นฐานทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และ สิ่งแวดล้อม ตามที่ได้รวบรวมมาในปี 2544-2551

บทที่ 6

สรุปและเสนอแนะ

จากการศึกษารวบรวมวิเคราะห์รายงานการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ทำให้เห็นถึงสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยเกี่ยวกับฐานทรัพยากร เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนในการเข้าปกป้องทรัพยากร เห็นถึงแนวทางการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับชุมชนและการใช้ทรัพยากร เห็นถึงการทำหน้าที่ของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่มีหน้าที่อนุญาตให้ประกอบกิจการ ทั้งที่มีหน้าที่คุ้มครองปกป้องทรัพยากร เห็นถึงสภาพของการประกอบกิจการของภาคเอกชนที่มีผลสำคัญต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และเห็นถึงการทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผ่านคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งคณะผู้ศึกษาเห็นว่า ควรที่จะนำเสนอแนะถึงข้อต่อและข้อเด่นเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขสำหรับแต่ละภาคส่วนต่อไป จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1 สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หน่วยงานรัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้อง จะต้องเข้าใจความรู้แก่ประชาชนให้ทั่วถึง เกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ประชาชนควรรู้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน และเพื่อให้ภาคประชาชนได้มีส่วนในการปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยในสถานการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนในฐานทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสมควรผลักดันเชิงนโยบายตามที่คณะกรรมการฯ ได้จัดประชุมเพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยแยกประเด็นตามฐานทรัพยากร น้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ในช่วงต้นปี 2550 ไว้ 14 เรื่อง ได้แก่ กรณีน้ำในโครงการชลประทาน กรณีท่าเทียบเรือ กรณีเขื่อนกันคลื่น กรณีท่าจอดเรือยอร์ช กรณีประมงพื้นบ้าน กรณีการออกเอกสารสิทธิในป่าชายเลน กรณีการถมทะเล กรณีกรมประมงกับการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ทะเล กรณีเหมืองหินอุตสาหกรรม กรณีเหมืองแร่ประเภทอื่น กรณีอุตสาหกรรมแม่ข่าย กรณีอุตสาหกรรมปิโตรเคมี กรณีโครงการด้านพลังงาน กรณีมลพิษอุตสาหกรรม ดังต่อไปนี้

6.1.1 กรณีน้ำในโครงการชลประทาน

1) ในการดำเนินโครงการชลประทานทุกขนาด ทุกประเภท พื้นที่ที่จะถูกใช้ในกิจการโครงการชลประทาน ทุกขนาด ทุกประเภท จะต้องได้รับการชดเชยที่คุ้มค่า เป็นธรรม เสมอกัน ทุกกรณี รวมตลอดทั้งประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดค่าชดเชยดังกล่าวด้วย โดยความเสียหายที่ต้องชดเชย หมายถึงถึง พื้นที่ที่มีการครอบครองในลักษณะยึดถือเพื่อตน และทำประโยชน์ในที่ดินตามสภาพท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการเพาะปลูกพืชล้มลุก ไม้ผลยืนต้น เก็บพิน การเก็บหาของป่า การเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ ๆ เป็นทุ่งหญ้าธรรมชาติ หรือพื้นที่พุ่มไม้ ซึ่งได้เคยมีการทำประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวข้างต้นมาแล้ว เว้นแต่เป็นพื้นที่ป่าสมบูรณ์

2) ก่อนพิจารณาดำเนินโครงการชลประทานทุกขนาด ทุกประเภท จะต้องมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม อย่างน้อยที่สุดในระดับการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) พร้อมทั้งจัดทำเอกสารเผยแพร่ที่มีเนื้อหาทั้งด้านดีและผลกระทบอย่างครบถ้วน ต้องมีการประชุมกลุ่มย่อยเป็นระยะๆ เพื่อให้ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงทุกราย ได้ร่วมพิจารณาและร่วมตัดสินใจอย่างโปร่งใส

3) กรณีโครงการที่จะดำเนินการในเขตที่มีคุณค่าทางนิเวศวิทยา เช่น การสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่อนุรักษ์ โครงการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่ จะมีผลกระทบต่อสมดุธรรมชาติ จำเป็นที่จะต้องมี

กระบวนการปรึกษาหารือทางวิชาการ จากผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนอย่างกว้างขวาง ก่อนที่จะตัดสินใจใช้งบประมาณจัดจ้างผู้รับจ้างจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หากเป็นไปได้จะต้องศึกษาทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ในการจัดการน้ำแบบอื่นๆ ที่สามารถประหยัดทั้งงบประมาณ ระยะเวลา และสามารถอำนวยความสะดวกถึงประชาชนโดยตรง โครงการที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ ก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง อาทิเช่น เขื่อนแก่งเสือเต้น ฝ่ายหัวน้ำ ต้องได้รับการทบทวนโครงการใหม่ เพราะเป็นโครงการที่เปลี่ยนแปลงทั้งงบประมาณในการศึกษาจำนวนมาก และต้องสูญเสียต้นทุนทางทรัพยากรจำนวนมาก

4) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ มักให้เกษตรกรเสียสละเพื่อประโยชน์ในการสร้างอ่างเก็บน้ำ ที่อ้างว่าเพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตรกรรม แต่เมื่อเกิดกรณีฝนแล้ง เช่น การขาดแคลนน้ำของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลับนำน้ำจากอ่างเก็บน้ำไปช่วยเหลือแหล่งอุตสาหกรรม อันสร้างความไม่ชอบธรรมแก่เกษตรกรเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น การจัดสรรน้ำเมื่อเกิดกรณีฝนแล้งควรต้องจัดสรรให้เกษตรกรเป็นอันดับแรก พร้อมกับจัดสรรให้ผู้ใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคด้วย โดยจัดสรรให้แหล่งอุตสาหกรรมเป็นแหล่งท้ายสุด เนื่องจากแหล่งอุตสาหกรรมสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้ ในการจัดสรรดังกล่าว ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำเป็นหลัก

6.1.2 กรณีทะเลและชายฝั่ง : ทำเทียบเรือ

1) ในระหว่างการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) จะต้องมีกระบวนการจัดทำเอกสารเผยแพร่ที่มีเนื้อหาทั้งด้านดีและผลกระทบบอย่างครบถ้วน และมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงเป็นระยะๆ เพื่อให้ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงทุกรายได้ร่วมพิจารณาและร่วมตัดสินใจอย่างโปร่งใส และหลังจากจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสร็จสิ้นควรมีกระบวนการเช่นเดียวกัน

2) กรณีทำเทียบเรือขนาดต่ำกว่า 500 ตันกรอส ก็เป็นโครงการที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับทำเทียบเรือซึ่งมีขนาดใหญ่กว่า จึงเห็นควรให้มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) โดยคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น เช่น ปริมาณและขนาดของเรือ ขนาดของท่าเทียบเรือ เป็นต้น ด้วย

3) พื้นที่ก่อสร้างทำเทียบเรือเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ และเป็นพื้นที่ที่ชาวประมงพื้นบ้านใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งผู้ใช้ประโยชน์ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจากการอนุญาตให้ใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์ในทะเลที่ประชาชนใช้ร่วมกัน แก่เอกชนรายใดรายหนึ่ง เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิในการทำมาหากินของประมงพื้นบ้าน ทำให้ประชาชนถูกกีดกันสิทธิจากวิถีทางแห่งการยังชีพของตน และเมื่อเทียบเคียงกับกรณีการขอใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 มาตรา 8 และมาตรา 9 ที่มีการบัญญัติขั้นตอนการขอใช้ประโยชน์ตามกฎหมายแล้ว จึงเห็นว่า การขอใช้ที่สาธารณะในทะเลควรมีเงื่อนไขขั้นตอนอย่างน้อยที่สุดที่ต้องเสมอกัน และต้องมีกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

4) พื้นที่ก่อสร้างทำเทียบเรือ ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณที่มีทรัพยากรทางทะเล และความหลากหลายทางชีวภาพสูง ดังนั้น ก่อนอนุญาตให้ก่อสร้าง ควรต้องขอข้อมูลจากหน่วยงานราชการที่มีการศึกษาเรื่องนี้โดยตรง เช่น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มิใช่อาศัยเพียงข้อมูลของผู้รับจ้างศึกษาจากผู้ประกอบการเท่านั้น เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมว่าสมควรดำเนินโครงการต่อหรือไม่

6.1.3 กรณีทะเลและชายฝั่ง: เชื้อนกัณฑ์

- 1) การก่อสร้างเขื่อนหรือกำแพงกันคลื่นทุกขนาดและทุกประเภท ทั้งประเภทที่ขนานกับชายฝั่ง และที่ยื่นออกไปในทะเล จะต้องมีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)
- 2) ในระหว่างการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) จะต้องมีการบูรณาการจัดทำเอกสารเผยแพร่ที่มีเนื้อหาทั้งด้านดีและผลกระทบอย่างครบถ้วน และมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงเป็นระยะๆ เพื่อให้ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงทุกรายได้ร่วมพิจารณาและร่วมตัดสินใจอย่างโปร่งใส และหลังจากจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสร็จสิ้นควรมีกระบวนการเช่นเดียวกัน
- 3) ในการอนุญาตให้มีการก่อสร้างเขื่อนหรือกำแพงกันคลื่นทุกขนาดและทุกประเภท ทั้งประเภทที่ขนานกับชายฝั่ง และที่ยื่นออกไปในทะเล ควรกำหนดให้มีการวางเงินประกันความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนตามจำนวนเงินที่เหมาะสม ก่อนได้รับอนุญาต

6.1.4 กรณีทะเลและชายฝั่ง: ท่าจอดเรือยอร์ช

- 1) พื้นที่ก่อสร้างท่าจอดเรือยอร์ชเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ และเป็นพื้นที่ที่ชาวประมงพื้นบ้านใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งผู้ใช้ประโยชน์ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจากการอนุญาตให้ใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์ในทะเลที่ประชาชนใช้ร่วมกัน แก่เอกชนรายใดรายหนึ่ง เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิในการทำมาหากินของประมงพื้นบ้าน ทำให้ประชาชนถูกกลืนสิทธิจากวิถีทางแห่งการยังชีพของตน และเมื่อเทียบเคียงกับกรณีการขอใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ ตามประมวลกฎหมาย ที่ดิน พ.ศ.2497 มาตรา 8 และมาตรา 9 ที่มีการบัญญัติขั้นตอนการขอใช้ประโยชน์ตามกฎหมายแล้ว จึงเห็นว่า การขอใช้ที่สาธารณะในทะเลควรมีเงื่อนไขขั้นตอนอย่างน้อยที่สุดที่ต้องที่เสมอภาค และต้องมีกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน
- 2) กรณีท่าจอดเรือยอร์ชในลักษณะเรือสำราญกีฬา จะมีการออกแบบให้ใช้พื้นที่ทะเลในขนาดกว้างส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับท่าเทียบเรือซึ่งมีขนาดใหญ่กว่า จึงเห็นควรให้มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) โดยคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น เช่น จำนวนเรือ ขนาดของท่าจอดเรือ การขุดลอกร่องน้ำ เป็นต้น

6.1.5 กรณีทะเลและชายฝั่ง: ประมงพื้นบ้าน

- 1) รัฐบาลต้องดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดและจริงจัง ต่อกรณีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการทำประมงที่มีอยู่เดิม ต่อกรณีการทำประมงในเขตหวงห้าม โดยให้มีการตั้งตัวแทนของชาวบ้านเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานในการรักษากฎหมาย อันเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) ประกาศพื้นที่น่านน้ำที่ห้าม เรืออวนลาก อวนรุน เรือปั่นไฟปลากะตัก เรือคราดหอย และอุปกรณ์ประมงที่ทำลายล้างอื่น เข้าในพื้นที่ทะเลของจังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส
- 3) ประกาศพื้นที่อื่นเพื่อห้าม เรืออวนรุน เรืออวนลาก เรือปั่นไฟปลากะตัก เรือคราดหอย และอุปกรณ์ประมงที่ทำลายล้างอื่น เข้าในพื้นที่ทะเลของจังหวัดที่ได้รับผลกระทบสูง
- 4) ให้รัฐศึกษาและหาแนวทาง ในการออกกฎหมายที่กำหนดให้การมีเรืออวนรุน เรืออวนลาก เรือปั่นไฟปลากะตัก เรือคราดหอย และอุปกรณ์ประมงที่ทำลายล้างอื่นอยู่ในครอบครอง เป็นความผิดทางอาญา
- 5) ให้รัฐรับรองสิทธิของประมงพื้นบ้าน ในการจอดเรือริมทะเลหรือริมคลองที่ต่อเนื่องกับทะเล เพื่อความสะดวกในการดูแลเรือ อุปกรณ์ และดำรงวิถีชีวิตของประมงพื้นบ้านอย่างยั่งยืน
- 6) ให้รัฐรับรองสิทธิในการที่จะได้สัญชาติของชาวเล กลุ่มอุรักลาโว้ย มอแกน และมอแกลน ซึ่งเป็นกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านดั้งเดิม เพื่อความมั่นคงในการดำรงชีวิตโดยปกติสุข

6.1.6 กรณีทะเลและชายฝั่ง: การออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ป่าชายเลน

- 1) ในการออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ดินริมทะเล และพื้นที่ใกล้เคียง จะต้องมีการนำภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร และภาพจากดาวเทียม มาเปรียบเทียบ หากพบว่าเดิมเป็นป่าชายเลนกรมที่ดินต้องไม่ออกเอกสารสิทธิใดๆ ให้กับเอกชน
- 2) ให้รัฐร่วมกับชุมชน เร่งดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนซึ่งในปัจจุบันอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม เช่น ปอแก้วที่ถูกทิ้งร้างในปัจจุบัน รวมถึงพื้นที่ป่าชายเลนอื่นๆ ที่ต้องการการฟื้นฟู

6.1.7 กรณีทะเลและชายฝั่ง: ก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างโดยการถมทะเลบริเวณริมทะเลและกลาง

ทะเล

- 1) พื้นที่ทะเล โดยหลักการแล้วเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ที่ประชาชนมีสิทธิใช้ประโยชน์ร่วมกัน การจะจัดทำโครงการใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิทธิของสาธารณชน ต้องมีการรับฟังความคิดเห็น ต้องให้สาธารณชนรับรู้ และมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของ สาธารณชนดังกล่าว ก่อนการตัดสินใจในโครงการ และก่อนการจัดจ้างทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)
- 2) ก่อนการตัดสินใจทำโครงการ ต้องคำนึงถึงการรักษาระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และภูมิทัศน์ ของประเทศเป็นสำคัญ ยิ่งกว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเฉพาะหน้า เพื่ออนุชนคนรุ่นต่อไปในอนาคต

6.1.8 กรณีทะเลและชายฝั่ง: กรมประมงกับการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ทะเล

- 1) ในการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ทะเลบริเวณใกล้ชายฝั่ง ก่อนมีการอนุญาตควรมีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนชายฝั่งทะเลนั้นๆ ก่อน และในการพิจารณาอนุญาตควรอยู่ในอำนาจของกรมประมงร่วมกับกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
- 2) การใช้พื้นที่ทะเลในการประกอบกิจการ จะต้องการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม อย่างน้อยที่สุดในระดับการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) พร้อมทั้งจัดทำเอกสารเผยแพร่ที่มีเนื้อหาทั้งด้านดีและผลกระทบอย่างครบถ้วน ต้องมีการประชุมกลุ่มย่อยเป็นระยะๆ เพื่อให้ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงทุกราย ได้ร่วมพิจารณาและร่วมตัดสินใจอย่างโปร่งใส

6.1.9 กรณีเหมืองหินอุตสาหกรรม

- 1) ก่อนการอนุญาตให้มีการเปลี่ยนชนิดแร่จากแรชนิดอื่น หรือเพิ่มเติมชนิดแร่ มาเป็นแร่หินอุตสาหกรรม ต้องมีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) เพิ่มเติม ตลอดทั้งต้องได้รับความยินยอมทั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงและข้างเคียง (ทั้งสถานที่ตั้งเหมือง โรงโม่หิน และเส้นทางขนส่ง) อีกครั้งหนึ่ง
- 2) ในระหว่างการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) จะต้องมีกระบวนการจัดทำเอกสารที่มีเนื้อหาทั้งด้านดีและผลกระทบอย่างครบถ้วนเพื่อเผยแพร่ให้แก่ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง และจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเป็นระยะๆ และหลังจากจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสร็จสิ้นควรมีกระบวนการเช่นเดียวกัน
- 3) ในระหว่างประกอบกิจการโรงโม่หิน และเหมืองหินอุตสาหกรรม ต้องเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการประกอบกิจการให้เป็นไปตามเงื่อนไขทำใบอนุญาต หรือเงื่อนไขทำประทานบัตร

4) หลังจากเลิกประกอบกิจการเหมืองหินอุตสาหกรรม มาตรการที่กำหนดให้ปรับปรุงทัศนียภาพตามเงื่อนไขท้ายประทานบัตรเดิมยังไม่เพียงพอ ควรเพิ่มเติมเงื่อนไขท้ายประทานบัตรให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับผิดชอบในการฟื้นฟูทั้งสิ้น และกำหนดให้มีการวางเงินประกันให้เพียงพอแก่การฟื้นฟูรวมทั้งในการฟื้นฟูควรเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับดูแล

5) ควรออก กฎกระทรวง หรือ ระเบียบ ในการเว้นระยะห่างระหว่างพื้นที่ประกอบกิจการเหมืองหินอุตสาหกรรมและโรงโม่หิน กับ แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ให้มีระยะห่างมากพอสมควรที่กิจการดังกล่าวจะไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ

6.1.10 กรณีเหมืองแร่ประเภทอื่นนอกจากเหมืองหินอุตสาหกรรม

1) ในระหว่างการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) จะต้องมีการบริหารจัดการเอกสารที่มีเนื้อหาทั้งด้านดีและผลกระทบอย่างครบถ้วนเพื่อเผยแพร่ให้แก่ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง และจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงเป็นระยะๆ และหลังจากจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสร็จสิ้นควรมีกระบวนการเช่นเดียวกัน

2) ในระหว่างประกอบกิจการเหมืองแร่ ต้องเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการประกอบกิจการให้เป็นไปตามเงื่อนไขใบอนุญาต หรือเงื่อนไขท้ายประทานบัตร หากมีผลกระทบหรืออันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชน ต้องให้กิจการดังกล่าวหยุดชั่วคราวทันที จนกว่าผู้ประกอบการจะมีการแก้ไขปัญหาให้เสร็จสิ้นเสียก่อน

3) ในระหว่างประกอบกิจการและหลังประกอบกิจการเหมืองแร่ ในการปรับปรุงและฟื้นฟูตามเงื่อนไขท้ายประทานบัตร ควรเพิ่มเติมเงื่อนไขท้ายประทานบัตรให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับผิดชอบในการฟื้นฟูทั้งสิ้น และกำหนดให้มีการวางเงินประกันให้เพียงพอแก่การฟื้นฟู รวมทั้งในการฟื้นฟูควรเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับดูแล

4) ค่าภาคหลวงแร่ สำหรับกิจการบางประเภท เช่น ทองคำ ต่ำมาก ไม่คุ้มค่าต่อทรัพยากรอันมีค่าที่ใช้แล้วหมดไป สมควรปรับปรุงใหม่ให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมคุ้มค่า

5) การออกเอกสารสิทธิภายหลังจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ ต้องตรวจสอบจากคำขอประทานบัตรว่า ที่ดินที่ขออนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่เดิม เป็นที่ดินของรัฐหรือที่ดินที่มีเอกสารสิทธิอยู่แต่เดิมก่อนประกอบกิจการ หากเป็นที่ดินของรัฐต้องเป็นที่ดินของรัฐตลอดไป และดำเนินการเพิกถอนเอกสารสิทธิที่ออกไปโดยไม่ใช่ขอดังกล่าว

6.1.11 กรณีอุตสาหกรรมแม่เหล็ก

1) กิจการอุตสาหกรรมทุกขนาด จะต้องมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม อย่างน้อยที่สุดในระดับการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (Initial Environmental Evaluation: IEE) พร้อมทั้งจัดทำเอกสารเผยแพร่ที่มีเนื้อหาทั้งด้านดีและผลกระทบอย่างครบถ้วน ต้องมีการประชุมกลุ่มย่อยเป็นระยะๆ เพื่อให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงทุกราย ได้ร่วมพิจารณาและร่วมตัดสินใจอย่างโปร่งใส

2) ในการกำหนดแนวเขตที่อนุญาตให้มีการอุตสาหกรรม ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดแนวเขตที่ชัดเจน การประกอบกิจการว่าอยู่ในอาณาเขตที่ได้รับอนุญาตหรือไม่ และแสดงแผนผังแนวเขตที่ได้รับอนุญาตในบริเวณที่ประกอบกิจการให้ชัดเจน

3) ในระหว่างประกอบกิจการอุตสาหกรรม หากการประกอบกิจการก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน จะต้องให้ผู้ประกอบการหยุดประกอบกิจการชั่วคราวทันที จนกว่าผู้ประกอบการจะมีการแก้ไขปัญหาให้เสร็จสิ้นเสียก่อน

4) เนื่องจากการประกอบกิจการดูตทรายในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนของจังหวัดอื่น จำเป็นที่ในการพิจารณาอนุญาตให้ประกอบกิจการ สมควรได้รับการพิจารณาอนุญาตจากคณะกรรมการร่วมจากจังหวัดที่เกี่ยวข้องด้วย

5) การประกอบกิจการดูตทรายในจังหวัดใด ให้คณะกรรมการพิจารณาอนุญาตดูตทรายประจำจังหวัดนั้นวางหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการอนุญาตดูตทราย โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ขออนุญาต ว่าต้องมีได้เป็นผู้กระทำ ความผิดโดยการถมทรายรูก้ำลำน้ำ โดยกำหนดระยะเวลาให้ได้รับอนุญาตดูตทรายในระยะเวลาที่เห็นสมควร เพื่อเป็นการป้องปรามการทำความผิดซ้ำ

6) ในการอนุญาตให้มีการประกอบกิจการดูตทรายควรกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการวางเงินประกันความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ก่อนได้รับอนุญาต ตามจำนวนเงินที่เหมาะสม

6.1.12 กรณีดูตทรายบก

1) กิจการดูตทรายทุกขนาด จะต้องมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม อย่างน้อยที่สุดในระดับการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) พร้อมทั้งจัดทำเอกสารเผยแพร่ที่มีเนื้อหาทั้งด้านดีและผลกระทบอย่างครบถ้วน ต้องมีการประชุมกลุ่มย่อยเป็นระยะๆ เพื่อให้ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงทุกรายได้ร่วมพิจารณาและร่วมตัดสินใจอย่างโปร่งใส

2) ในการพิจารณาอนุญาตให้มีการดูตทรายบก ควรตั้งคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตและกำกับดูแลให้ดูตทราย เช่นเดียวกับกับคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ดูตทรายในแม่น้ำ โดยพิจารณาจากผลการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE)

3) ในการกำหนดแนวเขตที่อนุญาตให้มีการดูตทราย ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดแนวเขตที่ชัดเจน การประกอบกิจการว่าอยู่ในอาณาเขตที่ได้รับอนุญาตหรือไม่ และแสดงแผนผังแนวเขตที่ได้รับอนุญาตในบริเวณที่ประกอบกิจการให้ชัดเจน

4) ในการอนุญาตให้มีการประกอบกิจการดูตทราย ควรกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการวางเงินประกันความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ก่อนได้รับอนุญาต ตามจำนวนเงินที่เหมาะสม

5) ในระหว่างประกอบกิจการดูตทราย หากการประกอบกิจการก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน จะต้องให้ผู้ประกอบกิจการหยุดประกอบกิจการชั่วคราวทันที จนกว่าผู้ประกอบกิจการจะมีการแก้ไขปัญหาให้เสร็จสิ้นเสียก่อน

6.1.13 กรณีโครงการด้านพลังงาน

1) ในการจัดทำแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า (Power Development Plan - PDP) ต้องอยู่บนฐานของข้อมูลที่เป็นจริง โดยเฉพาะข้อมูลการเติบโตของเศรษฐกิจที่นำไปสู่การคาดการณ์ความต้องการไฟฟ้าที่เป็นจริง และกระบวนการจัดทำแผนจะต้องเปิดให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด

แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า จะต้องเน้นการใช้มาตรการการจัดการด้านการใช้ไฟฟ้า (Demand Side Management - DSM) และพลังงานหมุนเวียน เช่น แสงอาทิตย์ ลม ก๊าซชีวภาพ ชีวมวล พลังน้ำขนาดเล็ก และโรงไฟฟ้าขนาดเล็ก (Small Power Plant - SPP) มากกว่าการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่ใช้ถ่านหินหรือก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง

การผลิตไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ แม้จะมีข้อพิจารณาว่าราคาต้นทุนต่อหน่วยมีราคาถูกกว่าเชื้อเพลิงชนิดอื่น (แต่ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าในต่างประเทศมัก สูงกว่างบประมาณที่ตั้งเอาไว้ถึง 2 เท่า ในแผน PDP 2007 ตั้งค่าก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เอาไว้ที่ประมาณ 2 ล้านล้านบาท เท่ากับว่าในการก่อสร้างจริงอาจต้องใช้งบประมาณถึง 4 ล้านล้านบาท)

แต่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ยังไม่สามารถตอบโจทย์ในเรื่องความปลอดภัยได้ ตั้งแต่ความปลอดภัยจากเชื้อเพลิงที่นำมาใช้ ความปลอดภัยจากตัวโรงไฟฟ้า และความปลอดภัยในการจัดการกากกัมมันตภาพรังสีที่เกิดขึ้น แต่ในแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ.2550- 2564 (Power Development Plan: PDP 2007) กลับกำหนดแล้วว่า จะให้มีการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ในปี พ.ศ.2563

ดังนั้น ในขณะที่การก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ยังมีปัญหาอยู่นั้น รัฐบาลยังไม่ควรกำหนดการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เอาไว้ในแผน PDP 2007 โดยควรดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะการเปรียบเทียบกับพลังงานหมุนเวียนหรือการจัดการด้านการใช้ไฟฟ้า (DSM) ทั้งนี้ การตัดสินใจดังกล่าวต้องอยู่บนพื้นฐานของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด

2.) ในการคัดเลือกผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชน มี 2 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ การคัดเลือกผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนเข้าร่วมโครงการ และการลงนามสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่างผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

แม้การคัดเลือกผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนดังกล่าว จะได้พยายามให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมโดยกำหนดให้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ของโครงการ ต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติก่อนการลงนามสัญญาซื้อขายไฟฟ้า เพราะเห็นว่าในการจัดทำรายงาน EIA ได้กำหนดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจการดำเนินโครงการไว้แล้ว

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนในกรณีนี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนดังกล่าวได้ผ่านการคัดเลือกในขั้นตอนแรกแล้ว ซึ่งเท่ากับว่าโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าของผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนรายนั้นได้รับการตัดสินใจให้ก่อสร้างไปแล้ว การพิจารณารายงาน EIA ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติก่อนลงนามในสัญญาซื้อขายไฟฟ้า จึงเท่ากับเป็นเพียงการรับรองการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้มีการตัดสินใจก่อสร้างโรงไฟฟ้าในพื้นที่แล้ว

3) แม้โครงการโรงไฟฟ้าขนาดเล็กที่มีกำลังการผลิตไม่เกิน 10 เมกะวัตต์ จะไม่ต้องจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 แต่ได้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าโรงไฟฟ้าดังกล่าวก็ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง ดังนั้น จึงควรกำหนดให้ก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าขนาดเล็ก ต้องให้มีการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) เป็นขั้นต้น

โครงการโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียน เช่น โรงไฟฟ้าชีวมวล ต้องให้มีการจัดทำมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมประกอบการพิจารณาอนุญาตของหน่วยงาน

6.1.14 กรณีมลพิษจากอุตสาหกรรม

1) โรงงานอุตสาหกรรมที่ดำเนินการก่อสร้างก่อนได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานต้องถูกลงโทษ และต้องมีมาตรการให้ผู้ประกอบการระงับการก่อสร้างไว้ก่อนอย่างเคร่งครัด จนกว่าจะได้ดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย

2) ในพื้นที่ที่มีการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมอยู่แล้ว และอาจจะมีการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอีกนั้น ควรจัดให้มีการศึกษาความสามารถในการรองรับมลพิษในพื้นที่นั้น ในภาพรวมก่อนที่จะอนุญาตให้มีการก่อสร้างโรงงานเพิ่มเติม เพื่อศึกษาว่าพื้นที่ดังกล่าวยังสามารถรองรับมลพิษที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงานได้อีกหรือไม่ ไม่ใช่การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเฉพาะโครงการใดโครงการหนึ่งเท่านั้น

3) เนื่องจากในปัจจุบันหน่วยงานราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมว่าได้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยเคร่งครัดหรือไม่นั้น มีกำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ทำให้กรณีร้องเรียนด้านมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมในหลายกรณีมีสาเหตุของปัญหา

จากโรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าวถูกปล่อยปลະละเลย ไม่มีการติดตามตรวจสอบอย่างเข้มงวด จนก่อให้เกิดผลกระทบขึ้น

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการติดตามตรวจสอบและกำกับดูแลการประกอบกิจการโรงงาน เช่น กรมควบคุมมลพิษ ควรสร้างเครือข่ายประชาชนต่อต้านมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นในพื้นที่ โดยให้เครือข่ายประชาชนนี้สามารถ เข้าไปตรวจสอบข้อมูลการประกอบกิจการโรงงานที่สงสัยว่า อาจเป็นผู้ก่อมลพิษขึ้นได้โดยไม่ถือเป็นผู้นุกรุก และกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานต้องเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อเครือข่ายประชาชนโดยไม่มีเงื่อนไข และเมื่อตรวจสอบแล้วได้ผลการใด ให้รายงานผลการตรวจสอบมายังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

4) กรณีที่การประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมใดได้ก่อให้เกิดมลพิษขึ้น ควรให้โรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าวระงับการประกอบกิจการชั่วคราว เพื่อให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหามลพิษให้เสร็จสิ้นเสียก่อน จึงอนุญาตให้โรงงานอุตสาหกรรมนั้นประกอบกิจการได้อีกครั้ง ไม่ควรให้ดำเนินการแก้ไขในขณะที่ยังประกอบกิจการไปด้วย เพราะจะ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้แท้จริง

จะเห็นได้ว่า ในการริเริ่มโครงการที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน และประชาชน หน่วยงานรัฐและรัฐบาลจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนแห่งกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด โดยจะต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนที่จะริเริ่มโครงการ และจะต้องให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของประชาชนอย่างเคร่งครัด และภาครัฐจะต้องพิจารณาหาแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมให้มีความสมดุลและยั่งยืน ด้วยการศึกษารวมของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ถึงความเหมาะสมในการใช้ จัดการ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นี้จะเป็นแนวทางลดความขัดแย้งและยุติการละเมิดสิทธิได้อย่างเป็นรูปธรรม

6.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องทำการศึกษากฎหมายที่มีการใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ว่า มีความสอดคล้องกับการบังคับใช้ต่อกรณีปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพื่อให้มีการพัฒนากฎหมายให้ครอบคลุมเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชน และพิทักษ์ปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด นับแต่เริ่มต้นการริเริ่มโครงการ การประกอบกิจการ หรือการก่อสร้างโครงการ ไปจนถึงการสิ้นสุดโครงการหรือการสิ้นสุดการประกอบกิจการที่จะต้องมีการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม
- หน่วยงานที่มีอำนาจในการกำกับดูแลการประกอบกิจการ ต้องพร้อมที่จะใช้อำนาจของตนลงโทษกรณีที่มีผู้ประกอบการที่กระทำผิดกฎหมาย หรือเงื่อนไขตามที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการ
- ควรมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้ชัดเจน และมีผลบังคับได้จริง เพราะจากการศึกษารายงานพบว่า ในหลาย ๆ กรณีเมื่อหน่วยงานไม่ ปฏิบัติตามมาตรการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่มีอำนาจบังคับให้ปฏิบัติตามได้ คงเพียงแต่รายงานต่อรัฐสภาเท่านั้น
- จะต้องมีการทบทวนกฎหมายหลายฉบับเพื่อให้อำนาจแก่หน่วยงานในการปฏิบัติหน้าที่ และควรแก้ไขกฎหมายหลายฉบับที่เป็นกฎหมายหรือข้อบังคับที่ละเมิดต่อสิทธิของประชาชน

6.3 ชุมชนและประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ

- ชุมชนและประชาชนต้องพร้อมที่จะร่วมกันปกป้องคุ้มครองสิทธิของตน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม และควรมีการสร้างเครือข่ายกับชุมชนอื่น หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ดูแลปกป้องสิทธิและสิ่งแวดล้อม นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภาคประชาชน

6.4 หน่วยงานที่ถูกร้องเรียน

- หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนควรปฏิบัติตามมาตรการการแก้ไขปัญหาตามรายงานการตรวจสอบแล้ว หากกรณีใดไม่อาจดำเนินการได้เนื่องจากไม่มีกฎหมายกำหนด ควรจะต้องปรึกษาหารือเพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาให้สัมฤทธิ์ผล มิใช่เพิกเฉยโดยอ้างว่าไม่มีกฎหมายให้อำนาจ

- หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนควรจะต้องพิจารณาเพื่อหาสาเหตุของปัญหาว่าเหตุใดจึงถูกร้องเรียน และหาทางแก้ไขมิให้ถูกร้องเรียนในประเด็นเดิม ๆ ซ้ำอีก

6.5 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- ควรดำเนินการให้ความรู้แก่ภาคประชาชน ให้ทราบถึงสิทธิของตน และให้ทราบถึงวิธีการการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนให้มากยิ่งขึ้น

- ควรมีการนำเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับประเด็นฐานทรัพยากรต่อรัฐบาล และภาคประชาชน เพื่อให้เห็นถึงสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาในภาพรวม

- ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับนิเวศน์ป่าเขตร้อน ยังมีการเผยแพร่น้อย ทำให้ปัญหาสิทธิชุมชนต่างกับต่างประเทศ ซึ่งแท้จริง แผนพัฒนา ความยากจน ระบบนิเวศน์ เป็นเรื่องการละเมิดสิทธิ เพื่อให้มีความเท่าทันในการคุ้มครองปกป้องทรัพยากร

- ควรให้การสนับสนุนในการสร้างเครือข่ายสิทธิมนุษยชนให้เป็นจริง

- ควรจัดให้มีบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้เพียงพอที่จะสนับสนุนการดำเนินการตรวจสอบกรณีร้องเรียนให้ทันทั่วถึง

- ควรจัดให้มีบุคลากรในการจัดเก็บข้อมูลการตรวจสอบให้เป็นระเบียบ ค้นหาง่าย และครบถ้วนพร้อมที่จะใช้งาน

- ควรสนับสนุนคณะอนุกรรมการในการตรวจสอบกรณีร้องเรียนให้มากขึ้นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่

- เมื่อได้รับรายงานจากคณะอนุกรรมการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรจะได้พิจารณาผ่านความเห็นชอบในรายงานดังกล่าวโดยเร็ว เพื่อให้ทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

- ควรมีหน่วยงานที่ติดตามผลการดำเนินการตามรายงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาตามมาตรการเป็นไปอย่างมีศักยภาพ

- ควรมีการติดตามผลการแก้ไขปัญหาต่อผู้ร้องเรียนเพื่อให้ทราบถึงผลการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้เห็นถึงการทำหน้าที่ของหน่วยงาน และการได้รับการเยียวยาของผู้ร้องเรียน

คำอธิบายความหมายของเครื่องหมาย

รูปทรงดอกบัว	คือ	ความมีคุณธรรม ความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์ อันเป็นจริยวัตรอันดีงามของคนไทย
รูปคนล้อมเป็นวงกลม	คือ	การสร้างพลังความร่วมมือกับทุกภาคส่วนสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้เป็นส่วนสำคัญ ในกระบวนการพัฒนาประเทศ
รูปมือ	คือ	การร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศในการ โอบอุ้มคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์สิทธิและเสรีภาพด้วยหลักแห่งความเสมอภาคและ ภราดรภาพ
สีน้ำเงิน	คือ	สีของความเชื่อมั่นของประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคม คือ ความมุ่งมั่น อดทนในการทำงานเพื่อประชาชน คือ ความสามัคคี และการประสานพลังอย่างหนักแน่น จากทุก ภาคส่วนของสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชน ในสังคมไทย

(สำเนา)

แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ปร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่วุฒิสภาได้ลงมติเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ให้ความเห็นชอบผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วย จำนวนเจ็ดคน ให้เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและบุคคลทั้งเจ็ดคนได้ประชุมเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำแนะนำของวุฒิสภา ดังต่อไปนี้

๑. นางอมรา พงศาพิชญ์	เป็น ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒. นายแท้จริง ศิริพานิช	เป็น กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓. นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ	เป็น กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๔. นายปริญญา ศิริสารการ	เป็น กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๕. นายไพบุลย์ วราหะไพฑูรย์	เป็น กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๖. พลตำรวจเอกวันชัย ศรีนวลนาค	เป็น กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๗. นางวิสา เบ็ญจะมโน	เป็น กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นปีที่ ๖๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายประสพสุข บุญเดช

ประธานวุฒิสภา